MICHEL ZÉVACO

MICHEL ZÉVACO

Puntea suspinelor

Volumul IV

CUPRINS:

CAPITOLUL I – Despărţirea.
CAPITOLUL II – Digna tand nomine.
CAPITOLUL III – Ce scrisese Roland, Aretinului.
CAPITOLUL IV – Mormântul Biancăi.
CAPITOLUL V – Alt mormânt.
CAPITOLUL VI – Doi prieteni.
CAPITOLUL VII – O speculaţie a Aretinului.
CAPITOLUL VIII – Tatăl şi fiica.
CAPITOLUL IX – Întâlnire.
CAPITOLUL X – Întâlnire (continuare)
CAPITOLUL XI – Întâlnire (continuare)
CAPITOLUL XII – Evadarea lui Dandolo.
CAPITOLUL XIII – Unde Aretin scrie încă o scrisoare.
CAPITOLUL XIV – Soţia.
CAPITOLUL XV – Vraja.
CAPITOLUL XVI – Roland Candiano.
CAPITOLUL XVII – Scalabrino.
CAPITOLUL XVIII – Bătrânul doge.
CAPITOLUL XIX – Triumful lui Foscari.
CAPITOLUL XX – Pe Puntea Suspinelor.
CAPITOLUL XXI – Chinul lui Foscari.
Epilog – Amanţii Veneţiei.

CAPITOLUL 1 – Despărţirea.

Roland ieşi din canal prin împrejurimile pieţii San-Marc. Execuţia ce-o îndeplinise, nu-i lăsa nici o urmă în mintea lui. Lucru ciudat, acest duel înfricoşător, în apă, această moarte

îngrozitoare a potrivnicului său îi şi dispărea din minte. Nu era decât un incident al luptei ce-o întreprinsese.

Nici o clipă nu simţise emoţia morală. Numai în clipa supremă, când degetele i se înfipseseră în gâtul lui Grimani, ridică din umeri, gest care însemna: „atâta pagubă, aş fi vrut să înlătur asta… dar cu atât mai rău!” Abia ieşit din apă se îndreptă spre unul din cele zece sau douăsprezece refugii ce le avea în Veneţia, împrăştiate aproape peste tot locul şi se grăbi să-şi schimbe hainele ude, cu nişte veşminte de cavaler.

Atunci apucă spre insula Olivolo, devenită adevăratul centru al operaţiunilor sale.

Convorbirea lui cu Gennaro prea puţin îl sinchisea.

Pătrunsese cu desăvârşire sufletul acestui şef de poliţie şi căpătase convingerea că Guido Gennaro nu ar încerca să-l aresteze înainte de o lună de zile.

Era mult mai mult decât îi trebuia lui…!

Într-adevăr, ceremonia căsătoriei dogelui Foscari cu Adriatica era fixată peste o lună şi în ziua aceea trebuia să izbucnească în acelaşi timp cu conspiraţia, lovitura de fulger pregătită cu atâta migală de Roland.

Lovitura de fulger trebuia să lovească, cel puţin după prevederile lui, pe Altieri, pe Dandolo, pe Bembo şi pe Foscari, să ispăşească toţi patru fărădelegea ce-o puseseră laolaltă la cale.

Trecând prin faţa bisericii Sfânta Maria-Formosa, fuse ajuns de Scalabrino.

Roland fu brusc readus de la gândurile sale, care toate se învârteau în acest moment în jurul Leonorei, la o altă ordine de idei.

Propriile-i dureri dispărură în acest suflet mărinimos, în faţa durerii ce-o vedea zugrăvită pe chipul vechiului său amic.

— Ce noutăţi? întrebă el.

— Rele, stăpâne!

— Cum asta? Ai aflat ceva?

— Nimic, stăpâne!

— Şi asta-i ceea ce mă deznădăjduieşte.

— Cu neputinţă de regăsit cea mai mică urmă a lui Bembo sau a Biancăi.

Scalabrino oftă adânc.

Roland se gândea continuând să înainteze spre străvechea casă Dandolo.

— Fie! spuse el în sfârşit. Deoarece nu-i nimic prin Veneţia, ne vom duce să bătătorim împrejurimile, cunosc întrucâtva locurile pe unde Bembo s-ar fi putut refugia. Voi lăsa un om de strajă în jurul palatului său şi toţi, atâţia câţi suntem, din această noapte, vom scotoci câmpia Veneţiei, noi amândoi vom pleca spre câmpia Padovei, iar ceilalţi… vino, le vom da indicaţiile necesare.

— Numai de-am putea ajunge la timp! zise Scalabrino cu o voce înăbuşită.

— Două sute de călăreţi vor bătători câmpia, ţi-o jur că până în trei zile urma lui Bembo, va fi găsită şi o dată ce-i voi cunoaşte această urmă, fii pe pace.

Ajunseră acasă şi intrară.

Roland fu numaidecât izbit de vederea lui Gianetto, care îl aştepta.

— Ce mai este pe la Aretin? întrebă el, hotărât să-l lase de astă dată pe poet în voia soartei.

Într-adevăr, Gianetto era acela care venise să-l înştiinţeze ori de câte ori Petru Aretin dăduse de vreo încurcătură rea. Atunci Roland luă măsuri să-l scape pe poet, potrivit tratatului pe care-l îndeplinea cu scrupulozitate.

— Stăpâne, zise Gianetto, domnul Aretin a voit să mă trimită la Trevise.

— Pentru ce asta?

— Pentru ca să mă îndepărteze, fiindcă l-am văzut pe episcop intrând în casa lui.

— Bembo! strigară deodată Roland şi Scalabrino.

— Chiar eu i-am dat drumul să intre în palat, zise Gianetto.

— Să alergăm, stăpâne! O! Să alergăm! strigă Scalabrino.

— Un minut! zise Gianetto, episcopul era însoţit de o femeie sau de o fată tânără, nu ştiu bine ce era.

Roland şi Scalabrino schimbară o privire de înflăcărată bucurie şi fără să mai întrebe ceva, alergară afară.

Peste câteva clipe erau într-o gondolă, pe care Scalabrino o făcea să zboare pe undele mării.

Uriaşul nu spunea nici o vorbă.

Dar Roland îi ghicea gândurile ce trebuie să-l fi tulburat.

— O cunosc pe Bianca, spuse el, cred că a fost mai voinică decât Bembo.

Dar în fond această sosire a episcopului, însoţit de tânăra fată, în palatul Aretinului, îi pricinuia o înăbuşită nelinişte.

— Numai de am putea ajunge la timp, repeta mereu Scalabrino, ca şi cum l-ar fi tulburat o presimţire rea.

Gondola făcu într-un sfert de oră calea ce îndeobşte cerea patruzeci de minute unui vâslaş bun.

În cele din urmă se opri în faţa palatului Aretinului.

În clipa următoare ei erau amândoi în faţa uşii.

Era închisă!

Roland bătu cu tărie.

Auzi înăuntru un zgomot de paşi încoace şi încolo, era Aretin care, mereu convins că Imperia îi va trimite vreo douăzeci de ucigaşi pe urmele sale, lua măsuri de apărare.

Roland bătu mai tare.

— Dar deschide odată, pentru toţi dracii din iad, mugi el.

Vocea lui fără îndoială fu recunoscută, căci aproape numaidecât Roland şi Scalabrino auziră scrâşnetul uriaşelor zăvoare ale uşilor, în dosul cărora Petru Aretin se credea în deplină siguranţă.

Când uşa se întredeschise, Scalabrino sfârşi prin a o împinge cu furie cât colo.

Roland zări pe Aretin care îi venea în întâmpinare.

— Ce!… Dumneata, maestre?

— Unde-i Bembo? întrebă Roland cu o voce aşa de aspră, încât Aretin începu să tremure şi şopti aparte:

— O, vai mie! Cad din Charybda în Scylla. Bembo, maestre?… Dar…

Roland zgudui pe poet de braţ.

— Pentru fiecare clipă pierdută, îţi voi smulge un dinte cu lovituri de cleşti. Răspunde, nenorocitule! Unde-i Bembo? Unde este Bianca?

— Aici, gemu Aretinul, dar martor mi-i cerul că dându-le ospitalitate, nu credeam să mă expun mâniei dumitale.

Începu să umble cu grabă.

În acest moment se auzi un zgomot de voci, un geamăt.

— Bianca! Bianca! mugi el împingând cât colo pe Aretin.

— Aici! răspunse vocea Perrinei, care se arătă numaidecât şi cu degetul îi arătă o uşă.

Scalabrino se năpusti asupra acestei uşi şi puternicii lui umeri apăsară asupra ei.

Se scurseră câteva clipe îngrozitoare, apoi lemnul zbură în bucăţi, broasca sări, uşa căzu jos şi cei doi inşi năvăliră în cameră.

Se ştie fioroasa privelişte ce-i aştepta.

Prima privire a lui Roland se îndreptă către fereastra deschisă de Bembo. Şi această fereastră larg dată în lături îl făcu să tresară.

— Blestem! El fuge… O răpeşte…!

Un geamăt înăbuşit al lui Scalabrino, îl făcu să se întoarcă.

Atunci în colţul cel mai întunecos al încăperii o văzu pe Bianca lungită. Lângă dânsa uriaşul căzuse în genunchi.

Nu cuteza nici s-o atingă, nici să rostească o vorbă. Numai o horcăială ucigătoare şi grozavă totodată, mugea în gâtul lui.

Roland se apropie cu grabă.

Imediat o văzu pe Bianca moartă.

Pumnii săi se strânseră şi din ochii lui ridicaţi la ceruri, ca pentru a arunca fatalităţii un blestem suprem, se rostogoliră două lacrimi.

Îl atinse pe Scalabrino pe umăr.

Acesta îşi înălţă capul.

— E moartă, nu-i aşa? O! Asta ar fi ceva sfâşietor de crud! O, stăpâne, spune-mi că nu-i moartă… Eu sunt… Tatăl tău… Da, tatăl tău. Priveşte-mă, deschide numai ochii… Dacă găseşti că nu merit să fiu tatăl tău, dacă nu ţi-i pe plac să fii fata mea, mă voi duce… dar deschide-ţi puţin ochii, ca să mă vezi, tu care niciodată nu l-ai văzut pe tatăl tău… Nu ştiam, eu unul, că aveam o fiică, cea mai frumoasă din Veneţia, cea mai curată şi n-o cunoşteam, nici n-o ştiam. Dar o ştiu acum… Şi cum mi s-a mai schimbat viaţa din ziua de când am ştiut lucrul acesta!… Nu m-am gândit decât la tine… la tine, copila mea… fiica mea!… Ce!… Moartă! Nu m-am întâlnit cu dânsa, decât ca s-o văd moartă. Haida, de! Ea va trăi, v-o spun eu!… Bianca! Auzi-mă, deoarece sunt tatăl tău… priveşte-mă o clipă, numai o clipă…

Roland scutură de umeri pe prietenul său, cu un fel de asprime.

— În picioare, zise el cu vocea răguşită, scoală-te în picioare, prietenul meu!… Scoală-te în picioare…!

— Deci, gângăvi uriaşul, e moartă…!

— Moartă! zise Roland cu o solemnitate de durere, care făcu ca toţi: Aretinul şi Margareta şi Clara şi Paulina, toate Aretinele ce dădură fuga şi, la spatele lor, toţi feciorii de casă, să-şi plece capetele şi să rămână aplecaţi.

Perrina plângea încetişor.

Petru Aretin îşi muşca buzele până la sânge.

El făcu un pas şi spuse cu smerenie:

— Stăpâne, cutez să nădăjduiesc că…

— Tăcere! răspunse Roland cu aceeaşi voce solemnă.

Scalabrino se sculase.

Nu plângea.

Dar ochii i se stropiră parcă cu sânge şi chipul luase o nedefinită expresie de năuceală.

— Moartă! repetă el… Stăpâne nu-mi mai rămâne nimic altceva de făcut, decât să mor şi eu.

— Vei trăi! zise Roland.

Uriaşul avu o ridicătură din umeri de o nesfârşită oboseală.

— Ce vrei să mai fac de acum înainte? întrebă el cu o voce gravă şi tristă, fără durere vădită.

Roland răspunse:

— S-o răzbuni…!

— S-o răzbun! şopti înăbuşit Scalabrino, ai cărui ochi se aprinseră o clipă, spre a se stinge aproape numaidecât.

— Să-l găseşti pe ticălosul care a ucis-o pe fiica ta şi să-i dai suferinţă pentru suferinţă, moarte pentru moarte. Vino!

Apucă pe Scalabrino de un braţ şi-l târî. Uriaşul se lăsă în voia lui, ca un copil. Dar în pragul uşii avu o clipă de împotrivire, se întoarse cu capul spre cadavrul Biancăi.

— Vrei dar ca Bembo să ne scape! mugi Roland şi să ajungem prea târziu ca s-o izbăvim pe fiica ta, să ajungem prea târziu pentru a o răzbuna…!

Aceste cuvinte îl oţeliră pe Scalabrino.

Un blestem izbucni de pe buzele lui, pumnii i se strânseră într-un gest de groaznică ameninţare şi târât de Roland se năpusti afară din palatul Aretinului.

Afară, nemărginita mâhnire a lui Scalabrino se topi.

Acel fel de prosteală năucă ce-l încremenise dintru-ntâi, se risipi. O furioasă mânie împotriva nedreptăţii ursitei, îl făcu să urle cuvinte smintite… apoi izbucni în plânsete.

Voia să se înapoieze în palat, să o mai vadă pentru cea din urmă oară, să se convingă că groaznicul adevăr nu era o iluzie de vis rău, dar Roland îl târa mereu.

Roland nu avea decât un semn: fereastra lăsată deschisă de Bembo.

Îl luase pe Salabrino de braţ şi fără a se preocupa de dânsul, fără să răspundă acestui strigăt de deznădejde, căuta calea.

Fereastra deschisă da spre o ulicioară ce ducea la canal. Deci spre canal trebuiau îndreptate cercetările sale, târând mereu pe acest uriaş ce plângea ca un copil.

Pe canal, cum se înnopta, gondolele erau aşezate metodic una lângă alta, otgonite de ţăruşii scufundaţi în apă. Roland merse de-a lungul liniei cheiurilor, inspectând gondolele cu presimţirea că Bembo trebuise să-i fi ghicit prezenţa, deoarece fugise!... Şi ceea ce trebuie să se fi gândit din capul locului, trebuie să fi fost să plece din Veneţia!

Deodată zări un loc gol: lipsea o gondolă.

Sări în gondola învecinată şi ridică perdelele cortului.

— Blestem! Nimeni...!

— Ei, ei cavalerule! exclamă o voce care venea dintr-o barcă învecinată. Căutaţi o gondolă pentru o plimbare pe mare, la lumina lunii?

Roland, fără să răspundă ceva, păşi şi se pomeni în faţa marinarului ce vorbise, îşi scoase pumnalul şi zise:

— O sută de pistoli ai, dacă spui adevărul. Ce alegi?

După tonul vocii, marinarul înţelese că nu era vorba de o glumă şi pe dată alegerea lui fu făcută.

— Aleg cei o sută de pistoli, zău aşa...!

— Bine. Gondola ce lipseşte... colo... de când a plecat?

— Abia de zece minute. Tocmai mă pregăteam să mă culc sub cortul gondolei mele, când văzui că da vâslele.

— Cine o luă?

— Un singur ins, îmbrăcat cu haine de cavaler, cu manta neagră.

— De unde venea omul?

— Dintr-acolo! zise marinarul întinzând braţul spre palatul Aretinului.

Roland tresări de o furioasă bucurie.

— Omul acesta avea... înfăţişare liniştită?

— Liniştită? Ca un mistreţ care aude hăituiala!... Se întorcea la fiecare pas şi s-a vârât sub cort, ca şi cum toţi zbirii Veneţiei ar fi fost pe urmele lui.

— El este!... auzi el. El e!... zise Roland.

Scalabrino făcu un semn cu capul.

Roland reîncepu:

— Unde se ducea gondola?

— Spre lagună.
— Îţi iei sarcina să o ajungi?
— Se poate încerca!
— Îmbarcă-te! zise Roland.
Scalabrino care rămăsese pe chei se urcă în barcă.
Marinarul îşi trezi cei doi mateloţi ai săi, care dormeau prin gondolele învecinate şi în curând luntrea începu să plutească pe valuri.
Scalabrino şi Roland se aşezară sub cort, fie ca să nu încurce manevra, fie pentru că Roland avea de vorbit prietenului său.
Într-adevăr îi vorbi cât ţinu trecerea, ţinându-i amândouă mâinile într-ale sale, strecurându-i mângâieri pe care – fără îndoială – le găsea inima lui şi pe care uriaşul le asculta continuând a plânge încetişor.
Roland se îndepărta de Veneţia într-o clipă îngrozitoare. Nu numai că Leonora putea fi ameninţată încă, fără ca el să o poată iar scăpa, dar această lipsă putea face să dea greş toate planurile lui Roland.
Acest gând îi trecu prin minte.
Dar nu se gândi o clipă să renunţe la urmărirea ce o încerca.
Din când în când striga marinarilor: „Mai repede! Mai repede!”
Apoi relua lângă Scalabrino, funebra şi frăţeasca lui ocupaţie mângâietoare.
Când gondola fu gata să acosteze la ţărm, Roland ieşi din cort şi se aşează la partea dinainte.
— Uscatul e acolo! spuse în curând marinarul.
— Cum de n-am întâlnit gondola ce o urmărim?
— Laguna e mare. Am străbătut-o în linie dreaptă; se poate ca ei să o fi luat pieziş, la dreapta ori la stânga… Dar… nu… uite…
— Tăcere, zise Roland, am văzut.
La o sută de braţe depărtare, valurile se zbăteau, ţărmul era aici şi în bezna nopţii Roland zărise un foc palid.

— Înainte, cu tărie! porunci el.

Peste câteva clipe Roland şi Scalabrino săriră pe uscat.

Şi acolo, pe ţărm, se iviră trei marinari. Roland se îndreptă spre dânşii.

— Ce faceţi voi aici? întrebă el cu un ton autoritar.

— Excelenţă, răspunse unul dintre marinari, aşteptăm vânt prielnic, spre a ne înapoia la Veneţia.

— Ce s-a întâmplat cu omul pe care l-aţi adus aici? Un ins îmbrăcat ca un cavaler, cu manta neagră? Răspundeţi! E vorba de viaţă şi de moarte.

Marinarii se consultară din ochi: fără îndoială, văzură că nu aveau puterea de a se împotrivi, căci stăpânul reîncepu:

— Ba nu, zău, omul despre care vorbiţi, mi-a plătit din gros ca să-l trecem laguna, dar nu ne-a plătit să tăcem…

— Şi eu vorbesc, când cineva vorbeşte, zise Roland întinzând un ban de aur marinarului care se încovoie în două şi deodată convins de taina argumentelor vorbitorului său, adăugă:

— Omul cu pricina a luat-o drept înainte, pe acolo… întinse mâna în direcţia Padovei.

— De mult? întrebă Roland.

— De cinci minute.

— L-aţi recunoscut?

— Nu, excelenţă.

— Astfel nu ştiţi pe cine aţi transportat?

— Un călător, atâta tot.

Roland înţelese că marinarul spusese tot ce ştia şi că n-ar mai scoate nici o vorbă mai mult.

Se întoarse spre gondolierul care-l adusese şi sări pe uscat o dată cu dânsul.

— Îmi poţi procura cu ce să scriu?

Omul intră în gondolă, făcu semn lui Roland să-l urmeze desprinse un felinar de la partea dinainte a gondolei şi intră sub cort.

Acolo deschise un fel de lădiţă sau un dulăpior, aşezat sub bancă; conţinea trei sticle de vin, pâine, peşte sărat şi pe

deasupra tot ce trebuia pentru scris.

Roland se aşează şi scrise, în timp ce gondolierul îi făcea lumină. După ce sfârşi de scris, împături hârtia şi, neavând nici plic, nici ceară, rămase nedumerit.

— Tu ştii să citeşti? îl întrebă el pe neaşteptate punând sub ochii luntraşului scrisoarea, în timp ce privirea lui îl cerceta cu luare-aminte.

Omul scutură din cap.

— Atunci pune să ţi-o citească unul dintre oamenii tăi.

— Nici ei nu ştiu, ca şi mine, excelenţă.

Roland oftă de mulţumire. Ştia acum că-i putea încredinţa scrisoarea, fără să fie citită.

— Vezi că eu nu mă înapoiez la Veneţia şi nu am la mine cei o sută de pistoli ce ţi i-am făgăduit.

Gondolierul i-ar fi putut răspunde, că i se păruse lui că aude zăngănitul aurului într-o mare cantitate în chimirul lui Roland, când acesta întinsese confratelui său de pe gondola de alături o piesă ce trebuia să fie cu adevărat un ducat frumos…

Dar gondolierul ăsta era un om cu bun simţ, care-şi spuse numaidecât că, drumeţul acesta care era în stare să dea un ducat pentru o simplă informaţie părându-i-se lui lipsită de însemnătate, era incapabil să nu-şi ţină cuvântul în ceea ce priveşte cei o sută de taleri.

— Am încredere în domnia-voastră, spuse el cu simplitate. Îmi veţi plăti la înapoiere.

— Nu, scrisoarea pe care o vezi aici este o poruncă ca să ţi se plătească nu o sută de taleri ci o sută douăzeci de pistoli. De aceea doream să te pun s-o citeşti.

— E ca şi cum aş fi citit-o, deoarece excelenţa-voastră îmi spune ce cuprinde.

Gânditor, Roland făcu un semn aprobator cu capul. Dar o nouă bănuială îi trecu prin minte.

— Deoarece nu ştii să citeşti, zise el, scormonind din nou cu privirea pe gondolier, nu ştii nici să scrii?

— Aşa este, excelenţă, spuse zâmbind vrednicul marinar.

— De unde şi până unde la tine în gondolă călimări?
— Foarte simplu, excelenţă. Fără îndoială aţi observat în ce loc al cheiului eram poposit?
— Fă aşa ca şi cum n-aş fi observat.
— În acest caz, voi atrage atenţia că poposesc la doi paşi de palatul Aretin.
Roland tresări şi privirea i se făcu mai ascuţită, spre a scotoci fizionomia marinarului, înfăţişare paşnică de altfel, sinceră şi vizibilă de la prima vedere.
— Ei bine? zise el, ce legătură e între palatul Aretin…
— Poate că excelenţa-voastră nu-l cunoaşte pe poet. Eu îl cunosc însă, eu unul…!
— Şi atunci?
— Şi atunci iată ce-i. Se întâmplă des ca Aretinul, care e foarte cruţător cu gondola lui, să o întrebuinţeze pe a mea ca să se plimbe.
— Ah! Ah…!
— Întâia oară când i s-a întâmplat aşa ceva, mi-a cerut imediat pană de scris, cerneală şi hârtie, eram în largul mării, spre Lido, şi cum nu aveam nimic din cele ce-mi cerea, începu să înjure ca un adevărat păgân, strigând că-l făceam să scape o măreaţă inspiraţie şi că pierdea mai mult de o mie de pistoli din vina mea. Şi adăugă că dacă asemenea fapt s-ar mai întâmplă, o să-mi taie amândouă urechile. De atunci am întotdeauna ce-mi trebuie pentru scris, alături de vinişorul meu şi dacă trebuie să spun, boierul Aretin se foloseşte tot pe atât de una ca şi de alta.
Într-altă clipă Roland ar fi zâmbit poate la auzul naivei povestiri a viteazului gondolier.
— Bine, zise el… Iată scrisoarea. Ştii ce-i scris în ea şi cât de preţioasă este pentru tine.
— Nici o primejdie că o voi rătăci… şi mai puţină încă să o citesc. Iată excelenţă, chiar când aş şti să citesc ca însuşi episcopul (luntraşul nu-şi dădu seama că interlocutorul său îngălbeni) poţi fi pe pace.
— Atunci eşti un om cumsecade.

— Nicidecum. Îmi daţi numai o sută de pistoli pentru că v-am trecut… şi pentru ce v-am spus la Veneţia, adăugaţi douăzeci pentru că duc cu credinţă scrisoarea şi atâta tot.

— Nu numai că eşti un om cinstit, dar nu-ţi lipseşte nici duhul. O să ne mai vedem meştere. Pleacă deci pe dată şi fă aşa ca scrisoarea să-i fie înmânată de tine, înainte de zorii zilei, celui ce-i este destinată.

— Şi care se numeşte?

— Petru Aretin, îl cunoşti, deci nici o greşeală nu e cu putinţă.

— Nu va fi. Până nu se va face ziuă, meşterul Petre Aretin va avea scrisoarea.

— Şi el îţi va număra o sută douăzeci de pistoli de argint, zise Roland, care în acelaşi timp coborî pe uscat.

Gondolierul îşi făcu toate pregătirile de plecare şi Roland îl văzu îndepărtându-se şi pierind în noapte luntrea ce-l adusese.

Pe celălalt, care-l adusese pe Bembo, îl opri timp de o jumătate de oră, întrebând pe stăpânul gondolei anumite lucruri: aşa că acest gondolier, care nu era mai nerod decât camaradul său, sfârşi prin a-i spune:

— Excelenţă, mi-aţi dat un ducat de aur pentru o vorbă; dacă îmi mai daţi unul, vă jur pe Cristos şi Sf. Marc că nu mă voi duce de aici, înainte de a se face ziuă.

Roland îi dădu doi ducaţi şi de aici înainte, lăsat în pace, se întoarse spre Scalabrino, care fusese martor la toată scena asta, cu o mohorâtă nepăsare.

Îl apucă de braţ şi ambii porniră pe drumul Padovei.

La Padova, Roland găsi urma directă a lui Bembo.

Făcu întocmai ceea ce făcuse şi cardinalul-episcop, adică cumpără un cal bun pentru dânsul şi unul pentru amicul lui şi porni numaidecât la drum.

De la Padova la Ferrara şi de la Ferrara la Bologna urmări pe fugar, aproape fără a-i pierde urmele, afară de timpul să întrebe, să se orienteze, să-i regăsească urma, când i-o pierdea din întâmplare.

Ajunse la Firenzuola la două ore după Bembo şi cum hanul unde se oprise, era singurul din sat, fu sigur că va căpăta informaţiile ce le dorea.

Mâncându-şi firava cină ce li se servise, îl făcu pe hangiu să vorbească.

De la întâile-i cuvinte, căpătă convingerea că Bembo este la han.

Schimbă o privire cu Scalabrino, ca pentru a-i spune:

— Fii gata! îl avem în palmă!

Călătoria, repeziciunea alergăturii, numeroasele incidente ce se nasc la fiecare pas al acestei urmăriri şi pe care nu le mai povestim, de teamă să nu obosim răbdarea cititorului, toate acestea produseră efectul obişnuit asupra minţii lui Scalabrino.

Adică, dacă durerea lui era tot atât de profundă ca în prima zi, cel puţin era, aşa zicând, distrat şi îndepărtat de nevoia de a se gândi necontenit la obiectul mişcătoarei urmăriri.

Plângea pe Bianca, dar mai mult se gândea la Bembo.

Ura devenea mai puternică decât durerea.

Când află pe neaşteptate despre convorbirea hangiului cu Roland, că în sfârşit ucigaşul fiicei sale era în mâna lor, un puternic oftat ieşi din pieptul lui şi se sculă brusc de la masa unde sta.

Roland îl stăpâni cu o privire, şi-şi sfârşi masa în linişte. După asta spuse hangiului:

— Prietenului meu şi mie, ne place foarte mult să nu fim tulburaţi în timpul nopţii. Ori, sunt pe aici călători ce nu se ruşinează a face zgomot, ştii asta. Cavalerul care sosi înaintea noastră…

— O! un boier tare liniştit, v-o jur…

— Se poate, dar găzduieşte-ne departe de camera lui. Unde este găzduit el?

— Acolo! zise hangiul domolindu-şi vocea şi arătând o uşă pe sala comună.

Roland avu o sclipire de moment, care la el însemna sau mânie ori nelinişte. Planul lui fusese să aştepte ca hangiul să se culce şi să pătrundă la Bembo.

Dar când hangiul îi arătase uşa, recunoscu numaidecât această evidenţă: că era cu neputinţă ca Bembo să nu-l fi auzit.

Atunci se sculă şi făcând semn lui Scalabrino, zise hangiului:

— Trebuie să-i vorbesc pe loc acestui cavaler, fii bun şi bate la uşa lui.

— Dar… începu hangiul buimăcit.

Scalabrino nu-i dădu timpul să termine, îl înşfacă de braţ şi-l târî în faţa uşii. Hangiul tremurând ca o zdreanţă se supuse şi atunci bătu.

Nici un răspuns nu se auzi.

— Sparge uşa! zise Roland.

— Staţi! exclamă hangiul, se poate intra fără să se strice ceva, veniţi.

Roland făcu semn lui Scalabrino să stea de pază unde se afla, iar el urmă hangiul care-l conducea în curtea din spate.

Uşa-fereastră lăsată deschisă de Bembo, îi izbi numaidecât privirea hangiului, care se năpusti în cameră.

— Plecat! gemu el, plecat fără să plătească…!

Dar numaidecât se gândi că ar fi trebuit să audă deschizându-se poarta mare şi alergă la grajd, unde vederea calului şi a harnaşamentului schimbă pe dată deznădejdea sa negustorească în bucurie.

Roland îl urmări pas cu pas. Îşi dădu seama ce gânduri avusese Bembo.

Vădit lucru că Bembo îl auzise vorbind şi fugise pe jos.

Se înapoie gânditor în sala obştească.

— Ei bine?… zise Scalabrino.

— A fugit… pe jos.

— Să dăm fuga, este al nostru!

— De prisos. Cardinalul e pe jos. Drumul lui de la Veneţia la Florenţa îmi arată atât de sigur scopul lui, ca şi cum mi l-ar fi lămurit el însuşi. Bembo se duce la Roma. Nu se poate în nici o altă parte. Iată ce va face. Se duce pe jos, trece muntele, apoi ajunge la Florenţa şi prin Siena spre câmpia Romei. Îl vom găsi fără îndoială, fie la Florenţa fie la Siena, fie la Roma.

— Pentru ce să nu-l prindem chiar de astă-seară, exclamă uriaşul, a cărui voce tremura uşor.

— Fiindcă mă gândeam că e mai bine să nu-l ajung decât la Roma. Nu ştiu dacă nu mă înşel, dar mi se pare că Bembo nu a plecat singur din Veneţia. Vreau să văd…

Scalabrino făcu un semn prin care-şi arăta încrederea sa nemărginită.

Petrecură deci noaptea în hanul din Firenzuola şi trecură Apeninii a doua zi, trecură apoi prin Florenţa şi Siena. După aceea ocoliră lacul Bracciano şi ajunseră în cele din urmă la hanul Furca în seara celei de-a unsprezecea zi de călătorie a lor.

La Furca, Roland află că Bembo nu le-o luase înainte decât cu un sfert de oră.

În aceeaşi seară, la ora nouă, intrau în Roma.

— Stăpâne, zise Scalabrino, când ei se văzură într-o cameră modestă la han, ştii că acest cardinal este un rar pehlivan?

Roland întrebă din ochi pe asprul lui prieten, care vorbea astfel, cu ciudate sonorităţi în voce.

— Ştiţi, reîncepu Scalabrino, că într-adevăr ar merita o pedeapsă înfricoşătoare, cum se spune că s-a născocit pentru afurisiţii unui poet ce se numea Dante?

Roland zâmbi, şopti cu o voce înăbuşită care l-ar fi făcut pe Scalabrino să se înfioare, dacă l-ar fi auzit:

— Însuşi Dante s-ar fi îngrozit de spaimă în faţa chinului ce-l născocesc eu! O, Dante, divin creator, lasă-mă de astă dată să fiu egal cu tine şi să te întrec chiar!

Scalabrino măsură camera cu paşi neregulaţi.

Uneori îl îneca plânsul şi alteori îi venea să urle. Şi vocea lui căpăta modulaţii îngrozitoare.

— Ştiţi, reîncepu el strângându-şi pumnii uriaşi, în timp ce ochii i se injectau cu sânge, ştiţi că omul ăsta fu inspiratorul crimei ce-l orbi şi-l făcu pe tatăl dumneavoastră să înnebunească?

Roland tăcu, dar un fior îl străbătu de sus şi până jos.

— Ştiţi că după ce s-a făcut călăul tatălui dumneavoastră pricinui şi mamei cea mai fioroasă moarte, moartea prin mizerie şi foamete… şi că ostenit de a o tortura, sfârşi acest asasinat încet, scornind moartea domniei-voastre?

Scalabrino luase mecanic un sfeşnic de bronz de pe cămin şi mâinile-i puternice frământau inconştient bronzul… sfeşnicul deveni drug.

— Ştiţi că prin el aţi suferit, aţi plâns, aţi suspinat în fundul puţurilor, atât cât poate suferi şi ofta un om?

Nu-l mai privea pe Roland.

Vorbea ca să vorbească.

Se înăbuşea şi spumega.

Roland părea că nici nu-l aude.

— Ştiţi că s-a legat de fiica mea, reîncepu Scalabrino, ştiţi că a urmărit-o cum goneşte tigrul o căprioară şi că copila asta, această curată şi nobilă copilă, a cărei privire, una singură, ar fi dezarmat şi pe călău, această copilă, fiica mea stăpâne, fiica mea, sângele meu, viaţa mea…

Uriaşul se prăbuşi într-un jilţ, îşi cuprinse capul între mâini şi plânse.

Roland se duse la dânsul şi-i puse mâna pe umăr.

Scalabrino îşi înălţă capul.

— Sfârşeşte, spuse cu răceală Roland.

— Doream să vă spun numai asta: că omul acesta, ucigaşul tatălui, ucigaşul mamei dumneavoastră, ucigaşul fiicei mele, este osândit de mine! Şi că în noaptea asta, cele două mâini ale mele… pe care iată-le…

— Nu! spuse lămurit Roland…

— Nu! exclamă Scalabrino cu un fel de revoltă. Ce vreţi să spuneţi?

— Că omul despre care vorbeşti tu, nu trebuie să moară pur şi simplu, că trebuie pentru cruzimea acestui suflet monstruos un chin monstruos şi crud…

— Şi chinul ăsta? gâfâi Scalabrino.

Roland avu un nou zâmbet amar. De astă dată Scalabrino îl văzu. Şi acest zâmbet făcu să i se zbârlească părul de pe cap.

Căzu iar în jilţ, gâfâind. Atunci Roland îi spuse:

— Aşteaptă-mă aici, o oră, poate două. La înapoierea mea să găseşti o caretă de călătorie gata de plecare, o caretă zdravănă. Mă auzi tu? Cu doi cai buni.

Scalabrino făcu semn că se va supune şi Roland ieşi din han, înfăşurat numai în manta…

CAPITOLUL II – „Digna tand nomine…”

Odată afară, Roland merse drept înainte, ca la întâmplare.

Cunoştea Roma, pentru că locuise aici o lună de zile, în timpul ambasadei cu care fusese însărcinat de Sfatul celor Zece pe lângă papă.

Cât de mult era de atunci?

I se părea lui Roland că o întreagă veşnicie îl despărţea de timpul fericit când făcuse această călătorie, împrăştiind aurul şi nebuniile înflăcăratei sale tinereţi, asistând la o serbare dată la palatul Imperiei.

Nu erau decât nouă ani scurşi.

Acolo, la acea serbare, îl văzuse celebra curtezană…!

Acolo, se îndrăgostise de el, cu o înflăcărată dragoste, ce avea să meargă până la crimă…!

Şi către acest palat se îndrepta atunci Roland…

Cum trecea de-a lungul străzilor pustii, fu ajuns de doi sau trei tineri boieri care, însoţiţi de lacheii lor purtători de făclii, făceau zgomot mare şi râdeau foarte tare.

Erau în haine de serbare.

Roland se apropie de grup, salută cu politeţe şi zise:

— Domnilor, binevoiţi a scuza curiozitatea unui străin ce călătoreşte pentru plăcerea şi instruirea lui. E adevărat că o doamnă renumită pentru frumuseţea ei şi numită Imperia, s-a înapoiat la Roma?

— Imperia cea minunată! Imperia glorioasa! Imperia divina! exclamă cel mai tânăr dintre boieri ce părea beat. Dar, domnule, nu se vorbeşte decât despre aceasta în Roma! De unde vii?

— Astfel Imperia este la Roma?

— La anumite semne că ne vom duce şi noi la serbare.

— Cruda s-a înapoiat acum patru zile.

— După ce ne-a răsfăţat cu dragostea ei atâta amar de ani, Roma se stingea, Roma trăieşte iar sub a ei privire.

Aceste exclamaţii se încrucişară.

— Mulţumesc, domnilor, zise Roland salutând.

Grupul se depărtă. Dar cel mai tânăr, în mijlocul hohotelor de râs se întoarse deodată şi dădu drumul acestei întrebări:

— Oare, boierule străin, nu-i fi şi dumneata îndrăgostit de divina Imperia?

— Poate! zise Roland cu vocea sa potolită şi rece ca gheaţa, care îngheţă toate râsetele pe buzele tinerilor nebuni.

Întreg grupul se grăbi şi dispăru în tăcere, pe când Roland, cu paşi înceţi, continuă să umble prin întuneric.

Lângă podul Patru-Capete o vie lumină, lumină pe neaşteptate strada. Şi în această lumină, carete, lectici, lachei, cerşetori, toată acea mulţime ce se iveşte în preajma oricărei serbări – servitori, cai şi nenorociţi de tot felul – se ivi ochilor lui Roland într-o buimacă amestecătură.

Văzu faţada palatului ce revărsa lumină.

Luminile erau un mare lux al curtezanei.

Şi într-adevăr acest palat era acel al Imperiei, care sosită la Roma, la o distanţă de patru zile de Bembo, avea astfel în viaţa Romei, în orgia, în desfrâul şi splendoarea unei petreceri fastuoase, ceea ce se cheamă astăzi o intrare de pomină.

Roland se strecură printre grupuri.

Peste zece minute era înăuntrul palatului. Ce făcu acolo? Ce plan pregăti el? Se pierdu în mulţimea de boieri? O văzu el pe Imperia mai radioasă decât oricând…?

Peste o oră ieşea din palat fără să fi fost observat în mulţimea crescândă şi în toată graba, apucă drumul spre hanul unde-l lăsase pe Scalabrino.

În acest moment era ceva mai mult de unsprezece şi jumătate.

Roland îl găsi pe Scalabrino în stradă, în faţa hanului închis de multă vreme.

— Careta? întrebă el.

Scalabrino îi arătă cu degetul ceva negru oprit la câţiva paşi de acolo. Roland se apropiase, examina caii, se convinse că acoperitorile trăsurii erau solide.

— Bun! Prea bine! mormăi el.

— Da, zise Scalabrino cu aceeaşi mormăială. Am vegheat.

— Vei mâna tu, reîncepu Roland.

— Da. Pe ce drum?

— Acela pe care am venit. Acum, vino!

Scalabrino apucă unul din cai de hăţuri, şi careta se urni din loc. Cei doi inşi merseră pe jos.

Roland se îndreptă spre podul Patru-Capete. Nu-şi spuneau nimic.

La douăzeci de paşi de palatul Imperiei, Roland coti la stânga, într-o străduţă, apoi iar la stânga. În cele din urmă se opri.

Strada era întunecoasă, de o neagră întunecime, pe care lumina stelelor de pe cerul fără lună, abia o luminează cu câteva fugare şi insensibile licăriri.

Înăuntrul palatului se auzeau zgomotele confuze ale serbării.

Roland se oprise în faţa unei uşi scunde.

În cadrul acestei uşi aştepta un om.

— Eşti mereu hotărât?

— Pentru aceeaşi sumă da, stăpâne, zise omul.

— O mie de ducaţi pe care vrei să-i capeţi.
— La Veneţia, da, stăpâne.
— Bine. Tu vei mâna, apoi te vei înapoia aici ca să supraveghezi careta şi să ţii caii.
— Vino, zise omul.
Era un fecior de casă din palatul Imperiei.
Începu să urce o scară prea dreaptă, urmat de Roland şi Scalabrino. Apoi vizită culoarele, coborî iar pe scara îngustă şi ajunse în cele din urmă într-o cameră luminată de sfeşnic.
Camera aceasta avea trei uşi.
— Aici, spuse valetul, este camera signorei; aici este un salon.
Arăta rând pe rând uşile din stânga şi cele din dreapta. A treia era aceea prin care intrase.
— N-o să greşiţi la întoarcere? întrebă omul.
— Fii pe pace. Du-te de-ţi ia locul la caretă.
Valetul se îndepărtă.
Roland stinse făclia.
Rămaseră atunci într-o întunecime adâncă.
În stânga lor totul era tăcut. Dimpotrivă, în dreapta lor auzeau muzicile, zgomotul convorbirilor, hohotele de râs.
Încetul cu încetul toate aceste zgomote se potoliră între timp. Roland auzi vocea Imperiei răspunzând la salutările de bun-rămas ale invitaţilor.
Apoi se făcu tăcere.
Scalabrino apucă mâna lui Roland. La această apăsare, Roland răspunse prin altă strângere şi asta se putea traduce astfel:
— Este în sfârşit momentul?
— Aşteaptă!
Scalabrino percepu deodată sunetul a două voci.
Le recunoscu numaidecât şi o sudoare rece îi scăldă fruntea.
Aceste două voci erau cea a lui Bembo şi a Imperiei.
Imperia pe care o aruncase în canal.
— O! şopti el, e un vis rău…!

— Ei bine, zise Roland cu o voce slabă ca o adiere dar care-şi păstra întreaga-i autoritate, ce ai?

— Vocea asta, stăpâne…!

— Este cea a Imperiei. Ai crezut-o înecată… Te-ai înşelat, iată totul.

— O! visez…

— Este Imperia. Îţi spun, Imperia care a predat pe fiica sa şi a ta lui Bembo… De ce te plângi…?

Roland puse cu grabă mâna pe buzele uriaşului spre a-i înăbuşi strigătul ce se ridică pe buze, strigăt de groază şi de furie.

— Taci!… Ascultă…

Am văzut-o pe Imperia sosind la Roma, aşezându-se în palatul ei şi pregătindu-se de prima ei petrecere cu o înfrigurată hărnicie. Am văzut-o, la sfârşitul petrecerii rămânând într-unul din saloanele sale cu un bărbat care-şi dădu masca jos şi în care ea îl recunoscu pe Bembo.

La vederea cardinalului Imperia tremurase. Crezuse cu tot dinadinsul că lăsase în urma ei tot ce-o lega de acest trecut blestemat…!

Neaşteptata apariţie a lui Bembo o îngrozise.

Dar revenindu-şi în curând în fire… ea întrebă:

— Ce cauţi aici? Ce mai este comun între noi de aici înainte…?

— Fiica dumitale, doamnă, răspunse Bembo cu o linişte ce o făcu pe curtezană să se înfioare.

— Fiica mea, repetă dânsa.

— Da, m-am gândit că ţi-ar fi plăcut să afli ce s-a întâmplat cu ea, şi am făcut dinadins această călătorie pentru ca s-o afli.

Era în vocea cardinalului o atât de amară ironie, atâtea vibraţii fioroase, încât Imperia fu zguduită.

— Fiica mea! reîncepu ea. Ei! domnule, fiica mea nu-mi mai este fiică, o ştii prea bine. De fapt era prea virtuoasă pentru mine. Şi cum virtutea ei era lipsită de modestie, se ridica înainte-mi ca o vie imputare… Totuşi, Dumnezeu ştie

dacă am iubit-o… dar pentru ce privirea ei m-ar urmări cu un fel de dispreţ…

— Şi mai cu seamă, zise Bembo, de ce a avut ea nenorocul să iubească pe acelaşi bărbat ca şi dumneata?

Imperia tresări.

— Taci! răcni ea. Să nu vorbeşti nicicând despre omul acesta în faţa mea, niciodată…!

— S-ar zice că lucrul acesta îţi face frică?

— Asta sau altceva. Să trecem. Ce ai a-mi spune?

Amintirea lui Roland astfel deşteptată în ea, îi pricinui o straşnică emoţie.

Bembo notă toate aceste amănunte şi-şi făcu un plan.

— Scumpă prietenă, zise el, adu-ţi aminte de acea seară aidoma cu aceasta, când mi-ai spus că Bianca a fugit, o voi ajunge pe calea Mestrei.

— Ei bine?

— Ei bine, n-am făcut decât o săritură până la drumul ce duce la Mestre, am avut norocul s-o întâlnesc pe fata dumitale, am vrut să o conving să mă urmeze la Veneţia şi atunci…

— Termină, cardinale, spuse cu răceală mama Biancăi.

— Atunci ea s-a omorât sub ochii mei cu o lovitură de pumnal.

Oricât de dureroasă ar fi această obligaţie, trebuie să dăm acestei urâcioase scene toată însemnătatea ei, notând că fără cea mai mică tresărire a cărnii sale, a inimii sau a creierului pronunţă Bembo aceste cuvinte.

Imperia îngălbeni uşor.

— Astfel, bâlbâi dânsa, Bianca este moartă…

— Moartă, zise Bembo.

Urmară câteva clipe de copleşitoare tăcere.

Imperia poate că simţi în acea clipă o revenire a acelui simţ matern, pe care singură îl înăbuşise.

Dar, dacă cu adevărat avu nişte păreri de rău, dacă în inima insondabilă a acestei făpturi, capodoperă a necuviinţei, se arătă o clipă o căinţă oarecare, dacă firea voi

s-o împingă să dea un ţipăt de deznădejde, nimic în afară nu se iviră din aceste manifestări.

Probabil că mama din Imperia era de mult moartă. Singură numai curtezana mai vieţuia.

— E mai bine să fie astfel, şopti ea gânditoare.

Şi asta fuse orice vorbire funerară a bietei micuţe Bianca, moartă pentru că a voit s-o scape pe mama sa…!

— Hotărât, ne vom înţelege, mormăi Bembo.

Într-adevăr ei erau întru totul asemenea. Erau desăvârşiţi, înspăimântători amândoi.

Bembo se aşează liniştit şi zise:

— Iată, scumpă prietenă, ceea ce am venit să-ţi spun. Mi s-a părut foarte firesc, ca o atare ştire, să fie adusă de mine.

— Îţi mulţumesc, zise Imperia.

— Dar asta nu-i totul, reîncepu cardinalul stând picior peste picior, nu este totul, am diferite planuri de comunicat dumitale, planuri pe care le vei aproba, sunt sigur de asta, dacă ţii nu numai să-ţi păstrezi la Roma frumoasa situaţie ce-ai căpătat-o, dar încă să…

— O! întrerupse Imperia aproape cu furie, nici o ameninţare, dragul meu! Asta era bună la Veneţia unde tremuram înainte-ţi pentru o biată lovitură de pumnal dată acelui Davila…

— Dar nu cu această amintire socot să te fac să tremuri, zise Bembo cu o voce răguşită.

Bembo luase înfăţişarea unui îmblânzitor, care trebuie să iasă învingător din cuşca fiarelor, unde a intrat.

Imperia se aşezase în faţa uşii cabinetului. Bembo sta cu spatele la această uşă.

— Sunt alte amintiri, reîncepu Bembo cu vocea-i aspră. S-ar zice că, cu adevărat uiţi ce pact ne leagă. Nu este numai fărădelegea, este comuna noastră apărare… Ori, cine te va apăra, dacă nu eu…!

— Să mă apere! gângăvi Imperia. Dar împotriva cui?

— Ai să afli!… Nu e nevoie să-ţi spun numele său! Cine ştie de nu va veni într-o zi la Roma…!

— Taci! Taci!

— Vezi bine, doamnă! Îţi spuneam deci: cine ştie dacă într-o bună seară Roland Candiano, pe care ai făcut să-l osândească, pe care dumneata l-ai aruncat în puţuri, nu te va urmări cu răzbunarea sa!… Cine ştie dacă nu se va ivi deodată chiar aici, căci nu ştii… Dar ce ai, doamnă?

Imperia galbenă ca ceara, cu chipul descompus, cu ochii holbaţi, nu se mai uita la Bembo. Privirea ei nebună se aţintea asupra unui ce, pe care cardinalul nu-l zărea.

Instinctiv Bembo îşi întoarse capul.

Îl văzu pe Roland Candiano…

Un horcăit de groază se urcă pe buzele cardinalului. Făcu o sforţare ca să se scoale, cu acea senzaţie că avea să fugă, să fugă într-o goană ameţitoare. Dar în realitate rămase locului, împietrit, incapabil de un gest. Numai, cum Roland înainta, capul i se întorcea treptat spre dânsul şi ochii îl urmăriră pas cu pas.

Această scenă mută între aceşti trei inşi avea un nu ştiu ce încremenitor. Roland înaintase până la Imperia. Părea că nu-l vede pe Bembo. Şi o clipă acesta simţi acea speranţă smintită că Roland nu venea pentru dânsul.

Un oftat răguşit îi umflă atunci pieptul.

Dar deodată, chiar în aceeaşi secundă, avu o groaznică tresărire. O mână înfricoşătoare se abătuse pe umărul lui şi cardinalul, ridicând capul, văzu la două degete de faţa sa chipul lui Scalabrino. Spaima ce se urcă din adâncurile fiinţei sale, fu repede înăbuşită:

Scalabrino ferecase pe episcop.

Odată legat fedeleş, uriaşul îl înşfacă şi-l duse afară din salon.

Imperia, pe jumătate nebună, asistase la această rapidă scenă, fără să poată rosti o vorbă.

Scalabrino şi Bembo dispărură, se făcu în ea o discordanţă.

Îl privi pe Roland a cărei fizionomie îi apăru gravă şi aproape tristă, dar nu aspră şi nemiloasă.

— Ah! bâlbâi dânsa atunci cu un zâmbet silit, mărturisesc că mi-a fost frică… O clipă… Am crezut… O să râzi… Eram nebună… Nu-i aşa? Nu vrei răul unei femei… O ştiu… Aşa de mare, atât de mărinimos… n-ai vrea să te micşorezi… printr-un omor…

— Doamnă, zise Roland, vei muri.

Ea se dădu înapoi îngrozită, rostogolind în jurul ei nişte ochi de nebună.

— Să mor!… Pentru ce?

Roland puse pe masă o sticluţă mică.

— Iată, reîncepu el, o otravă care nu te face să suferi. L-ai ucis pe Davila doamnă, şi asta nu mă priveşte. Ai ucis-o pe fiica dumitale şi asta face să fii o grozavă vieţuitoare. Bianca a murit. Mori de asemenea.

Ea izbucni în hohote de râs.

— Să mă omor! exclamă ea scrâşnind din dinţi. Să mă omor, când viaţa se oferă aşa de frumoasă înainte-mi! Eşti nebun, domnule…!

— Viaţa, zise Roland, se oferea tot aşa de frumoasă pentru Leonora pe care ai osândit-o, pentru Bianca pe care ai asasinat-o, pentru mine pe care m-ai ursit nenorocirii. Nu pricepi că sunt destule necazuri şi fărădelegi? Şi că viaţa dumitale este moartea a tot ce-ţi este în preajmă? Haide, doamnă, ai un minut ca să te hotărăşti…

— O! exclamă ea deznodându-şi pletele cu un gest de fioroasă groază, eşti nebun, îţi spun eu!… Să mă omor eu!… Ucide-mă, dacă vrei… dacă poţi…!

În acea clipă Scalabrino se ivi iar şi se propti în faţa uşii.

— Ucigaşi! răcni ea. Sunteţi şi voi nişte ucigaşi! Dar să nu credeţi că o să mă las lovită fără împotrivire… O să strig… Ajutor! Ajutor…!

În aceeaşi clipă Roland fu asupra-i. O înşfacă de pumni şi o târî până la masa unde pusese sticluţa.

— Doamnă, spuse el cu răceală, alege între această otravă şi călăul Veneţiei.

— Călăul!… gângăvi ea.

— Nu ştiu cine te-a denunţat, doamnă, dar în ziua când am părăsit Veneţia, se promitea o sumă de cinci sute de pistoli celui ce ar putea arăta Sfatului celor Zece în ce loc fugise Imperia, ucigaşa lui Ioan Davila.

— Călăul! repeta dânsa rătăcită. Nu! Nu, nu asta!… Mă voi omorî… ţi-o jur… Dar lasă-mă să mai trăiesc o oră…

— O trăsură este la uşa palatului dumitale şi ne aşteaptă. Dacă vrei să trăieşti încă o lună, vino!

— Nu! Nu! O, nu! Iertare! sunt aşa de tânără! Iertare! Te-am iubit Roland! Te iubesc încă…!

Gemetele acesteia devenită sfâşietoare de auzit.

Roland se simţi zguduit.

Şi poate că ar fi iertat-o cu adevărat…!

Scalabrino avu intuiţia celor ce se petreceau în sufletul aceluia ce-l numea stăpânul său? Cine ştie…?

Dar în clipa când Imperia se aruncă în genunchi şi întinse braţele înţepenite de deznădejde, uriaşul cu un pas greoi şi liniştit înaintă şi înşfăcă sticluţa de otravă. Apoi merse spre Imperia, care îngrozită îl văzu venind; o luă de păr, îi răsturnă capul pe spate şi cum curtezana da un ultim strigăt, îi turnă în gură conţinutul sticluţei.

Fu ceva fulgerător.

Un spasm îngrozitor şi repede ca fulgerul zgudui cu furie trupul Imperiei. Apoi rămase nemişcat, ţeapăn…

Atunci Scalabrino se sculă, cu fruntea plină de sudoare, cu faţa zbârcită şi rosti cu o voce răguşită:

— La celălalt acum…!

CAPITOLULUL III – Ce scrisese Roland Aretinului.

Roland asistase la această execuţie fără să facă o mişcare pentru a interveni. Dar, în ultima clipă, îi fusese milă! Ţipetele curtezanei îi mişcaseră măruntaiele. Dar tatăl Biancăi nu-i păruse niciodată mai îngrozitor, cu un fel de măreţie sălbatică, decât în clipa când o înşfăcă de păr.

Scalabrino nu întruchipa călăul.

Fu făcătorul de dreptate cu toată puterea cuvântului.

Dacă ne gândim la ceea ce fusese altă dată Scalabrino, dacă ne spunem că omul acesta, lipsit de orice dragoste în tot timpul vieţii sale, simţise izbucnind din sufletul său în toată puterea sentimentul de dragoste de tată, dacă ne gândim de asemeni că această Bianca era fiica sa, că începuse s-o adore de departe, prezentând pentru dânsul o nouă viaţă, bucuriile necunoscute şi că Imperia predase cu răceală această copilă lui Bembo, atunci nu se va vedea în faţa sa, decât o manifestare a acestui lucru misterios şi suveran care se numeşte justiţia.

Dar la ce trebuie explicat acest fapt?

Imperia zăcea moartă în mijlocul acelui salon, care cu o oră mai înainte era plin de adoratorii ei. Acolo fu găsită a doua zi dimineaţă.

Roma îi făcu o strălucită înmormântare, îi purtă doliul şi-i ridică un monument în una din pieţele publice.

Roland urmat de Scalabrino părăsise numaidecât mortuarul salon şi ajunse la trăsura ce-l aştepta.

În acea trăsură îl duse Scalabrino pe Bembo.

Îl legase zdravăn, încuiase cu cheia uşiţele trăsurii şi, după cum s-a văzut, se urcă şi el.

Roland se urcă în trăsură, având pe cardinal în faţa lui. Scalabrino se urcă pe capră şi în curând greoaia trăsură, ieşind din Roma, alerga în goana celor doi cai ai săi pe drumul Florenţei… pe calea Veneţiei…!

Bembo înşfăcat de Scalabrino şi târât în trăsură, îşi spusese:

— Iată ultima mea clipă. O să mor.

În trăsură îşi veni în fire, când zdruncinăturile trăsurii îl smulseră din acest fel de somn adânc, în care se cufundase, ceea ce simţi mai întâi, fu mirarea că era acolo, în această închisoare mişcătoare. Apoi după ce au trecut câteva ore, cum vedea că nu i se face nici un rău, îşi recăpătă încetul cu încetul stăpânirea de sine.

Unde-l duceau?

Ce voiau de la el?

Întrebări de nedezlegat. Ceea ce era mai lămurit, era că nu-l ucideau şi că omul ce sta în faţa lui, liniştit şi tăcut, nu părea că-i vrea răul. Acest om era Roland.

Bembo îl examină vreme îndelungată, îl studie şi termină prin a-şi spune:

— Este cu neputinţă ca omul acesta să mă fi osândit la moarte. Dar ce vrea el?

Atunci gândul Peşterii Negre îi veni iar în minte şi sfârşi prin a i se impune.

Da, asta era: Roland voia să-l arunce iarăşi în cine ştie ce temniţă.

Se înfioră.

Dar se deschid temniţele cele mai bine străjuite…!

Dovada era că se afla aici, viu-viuleţ! Şi dovadă de asemeni era Roland însuşi.

În prima noapte, trăsura merse fără ca Bembo să fi rostit o singură vorbă. I se scoase căluşul în timpul leşinului său şi-l descotorosise de legături.

La un moment dat, Bembo, cu nesfârşite precauţii, încercă să vadă, de n-ar putea deschide uşiţa trăsurii. Recunoscu atunci că de ambele părţi, uşiţele erau bine zăvorâte. A doua zi pe la amiază, făcură popas.

O uşiţă fu deschisă. Roland coborî. Peste o jumătate de oră, uşiţa fu din nou închisă. Bembo văzu că trăsura se oprise drept în mijlocul câmpiei.

Scalabrino i se prezentă şi zise, fără a se uita la Bembo.

— Vrei să mănânci?

— Nu, mulţumesc, răspunse cardinalul, sperând că prin mutra-i jalnică va înduioşa pe aceia ce-l duceau.

Roland se urcă atunci şi trăsura porni în goana mare. Bembo simţi că-l năpădeşte un fel de bucurie adâncă. Din ce în ce mai mult căpăta convingerea că nu era osândit la moarte.

În ziua aceea încercă să afle.

— Domnule… zise el, cu o voce care se ruga.

Roland nu răspunse, nici nu-şi întoarse ochii spre el.

Nimic alta decât tăcerea deplină, glacială. Înfiorându-se Bembo se ascunse în colţul lui. Dar noaptea, când trăsura se opri iar şi când Scalabrino îl întrebă ca şi întâia oară, dacă vrea să mănânce, el răspunse: „Da”.

Când trăsura porni la drum, Bembo aproape asigurat, începu să se deprindă cu această aventură.

— Mă are în mână, se gândi el. Bun, o să mă arunce într-o temniţă. Bineînţeles. Dar voi ieşi de acolo peste şase luni, peste un an, fără a mai ţine seama de neprevăzut. Şi atunci va fi rândul meu. Dar n-o să-l arunce într-o temniţă de astă dată!

Toate gândurile astea se învârteau acum în jurul acestei nelămurite epoci, când redevenit liber l-ar prinde pe Roland. Făurea chinuri de tot felul în mintea lui.

Şi uneori când se gândea că făcuse o descoperire minunată, un zâmbet acru îi strâmba buzele.

Înapoierea de la Roma la Padova dură opt zile.

În timpul acestor opt zile, Roland nu spuse cardinalului nici o vorbă.

La Padova, trăsura în loc s-o ia pieziş spre lagune, se strecură de-a dreptul spre Mestre.

Bembo nu ştia nimic în privinţa locului unde se afla. Presupunea numai că Roland îl va târî spre vreo peşteră la fel ca Peştera Neagră şi că această privelişte nu putea fi departe de Veneţia.

La Mestre, careta făcu un popas destul de îndelungat. În timpul acestei opriri, Roland coborî şi fu înlocuit de Scalabrino.

Apoi drumul fu continuat mai departe, fără ca Roland să se mai fi arătat. Bembo se gândi:

— Trebuie să fi sosit. N-o să-l mai văd…

Totuşi nu putea să vadă nimic în afară, putea auzi şi înţelese că, de la ultimul popas îl escorta o ceată destul de numeroasă de călăreţi.

Ce se întâmplase cu Roland? Se îndreptase spre casa ce-o închiriase şi pe care o locuiseră Juana, Bianca şi bătrânul

doge Candiano.

Casa era bine închisă. În acel moment se înnopta.

La uşa casei Roland bătu într-un chip special şi numaidecât se deschise.

Un om cu faţa cam înfricoşată se ivi. Acest om era Petru Aretin. La vederea lui Roland, Aretinul dădu un adânc oftat de mulţumire şi bombăni în sine:

— În sfârşit!… încă trei zile de o aşa străjuire şi pe pântecul Pocofillei, aş înnebuni, eu unul…

Întâiul cuvânt al lui Roland fu:

— Ai urmat întocmai instrucţiunile mele?

— Punct cu punct, răspunse Aretin. Vino şi vei vedea.

Roland urmă pe Aretin, care deschise o uşă şi intră într-o cameră de alăturea.

Acolo o privelişte fioroasă se oferi privirii sale. Încăperea era luminată de o palidă lucire galbenă a două făclii, aşezate de fiecare parte a unui fel de masă scundă ridicată pe nişte capre de lemn.

Pe acea masă era aşezat un obiect de formă lunguiaţă şi prelungită; era învelit cu un cearşaf alb ale cărui falduri, arătau caprele de lemn ce susţineau masa, un fel de eşafod provizoriu de formă dreptunghiulară.

La unul din capetele sălii, sta o femeie tânără într-o atitudine de mâhnită cugetare.

— Este Perrina, zise Aretinul încetişor. Are pe dracul în trup şi a vrut să mă însoţească. Din acest punct de vedere nu m-am supus dumitale, deoarece trebuia să fiu singur. Dar, golanca a stăruit atât de mult…

Roland întrerupse pe Aretin printr-un semn.

Se duse la masă şi ridică în întregime cearşaful alb.

Obiectul lunguieţ ce-l ascundea acest cearşaf se ivi atunci. Era un sicriu. Pe capătul de stejar, fusese prinsă o inscripţie cu ajutorul unor cuie negre, puse cap la cap. Iată această inscripţie:

BIANCA – FIICA IMPERIEI MOARTĂ LA ŞAISPREZECE ANI, UCISĂ DE CARDINALUL-EPISCOP BEMBO.

Roland lăsă să cadă încetişor la loc cearşaful. Şi Aretinul care se aplecase adânc, se ridică atunci şi spuse murmurând:

— După poruncile domniei tale, am pus-o pe biata micuţă într-un întreit sicriu: întâiul este de lemn de cedru, al doilea de metal şi al treilea de stejar, m-am chinuit să schiţez eu însumi inscripţia ce mi-o indica scrisoarea dumitale şi mai multă greutate am avut să aduc aici sicriul. Pe toţi dracii! Mai bine decât să mai fac lucrul acesta, mai pe plac mi-ar fi să mă văd amestecat într-una din acele încăierări, cum m-a făcut să văd odinioară Ioan de Medicis.

— Oamenii care au transportat sicriul?

— N-au ştiut nimic. Ajutat de valeţii mei, am pus totul într-o ladă mare.

— Bine, zise Roland. Te poţi înapoia acum la Veneţia. Şi întorcându-se spre Perrina, zise:

— Copila mea, dumneata eşti aceea care mi-ai arătat uşa în palatul stăpânului dumitale, uşa în dosul căreia se săvârşea omorul?

— Ea este! zise Aretin. Ea este aceea care ţipa în clipa când era să trag şi eu.

Roland ieşi din camera mortuară, urmat de Aretin şi de Perrina, care înainte de a se îndepărta, îşi apăsă buzele pe pânza ce acoperea sicriul, în semn de suprem rămas-bun…

— Şi dumneata ai ţinut să-i însoţeşti trupul bietei copile? reîncepu atunci Roland.

— N-am văzut-o decât vreo câteva ore, zise Perrina, şi o iubeam totuşi…

— Copila mea, ascultă-mă şi înţelege-mă bine. Eşti fericită la Veneţia, în palatul stăpânului dumitale?… Dacă nu-i aşa, spune-mi-o fără teamă… Aretinul se va învoi, sunt sigur de asta, să se despartă de dumneata, iar eu îmi voi lua atunci sarcina să am grijă de viaţa şi fericirea dumitale.

— Este liberă, exclamă Aretinul, care nu se putu stăpâni să nu îngălbenească, pe toţi sfinţii, este liberă…!

Perrina privi pe Aretin şi ochii i se învăluiră. Ea şopti:

— Ce se va face dânsul, dacă l-aş părăsi?… Cine l-ar îngriji ca mine, când ar fi bolnav? Şi cine i-ar şterge ochii, când plânge?

Aretin rămase o clipă cu totul buimăcit.

— Deci, zise el cu o voce gâtuită de o sinceră emoţie, deci, Perrina, nu vrei să mă părăseşti? Acest boier, pe care-l vezi, e atotputernic. Te va face bogată, precum zice, căci niciodată n-a minţit…

— Să plecăm, stăpâne, spuse cu simplitate Perrina cu vocea ei blândă.

Lacrimi, adevărate lacrimi, ţâşniră din inimă şi se rostogoliră atunci pe obrajii Aretinului.

— Aşadar sunt iubit şi eu! exclamă el ridicându-şi braţele într-un gest care (cu toată sinceritatea acestei clipe) rămânea tot înfumurat. O, Perrina, Perrina, mărgăritar al blândeţii, o, Perrina, mai duioasă decât luna, vreau ca numele tău să treacă în posteritatea cea mai îndepărtată. Şi acceptând, rolul de servitoare de aici înainte nevrednic este de tine… Vino… Vei fi soţia Aretinului…!

— Maestre Petre, zise Roland, în ziua aceea, vei veni să-mi ceri cei treizeci de mii de pistoli ce-i dau ca zestre acestei copile. Du-te… Du-te acum.

— Stăpâne! exclamă Aretin entuziasmat, eşti mare şi drept…

Peste câteva clipe Petru Aretin şi Perrina părăseau casa şi se înapoiau la Soarele de Argint, acel han unde odinioară Aretinul îi vânduse lui Roland caii.

A doua zi dimineaţa ieşeau din Mestre şi seara ajungeau la palatul Aretin, unde cititorii noştri îi vor regăsi în curând.

CAPITOLUL IV – Mormântul Biancăi.

Careta care-l ducea pe Bembo, ieşind din Mestre, apucase calea Trevisei şi escortată de vreo doisprezece călăreţi ajunsese în strâmtorile Piavei, apoi se oprise în faţa Peşterii Negre. Cardinalul în această din urmă parte a călătoriei sale, îşi recăpătase puţin liniştea sufletească. În aceste opt zile, făcuse planuri peste planuri şi sfârşise prin a spune:

— Să vedem mai întâi unde o să mă ducă, până atunci nu-i nimic de făcut.

Ura lui împotriva lui Roland nu sporise, pentru că această ură crescuse şi aşa până la ultimele margini.

Dar un fenomen destul de ciudat se întâmplă în mintea cardinalului. Roland care vreme atât de îndelungată îi inspirase o groază nebună, încetă să mai fie în ochii lui groaznicul şi neînduplecatul răzbunător, pe care şi-l închipuise. I se întâmplă chiar să mormăie cu un zâmbet batjocoritor:

— În locul lui, dacă l-aş avea pe Bembo în palmă, ştiu că Bembo ar fi fost mort până acum! Cine ştie? poate, prizonier, aşa cum sunt îl înfricoşez!… Ah! dacă voi izbuti să-i scap din mână! Eu unul n-o să caut pentru dânsul o temniţă! Iadul! Când lovesc, apoi lovesc în loc bun!… Haide, haide! Nu-i totul pierdut, deoarece nătărăul mă lasă să trăiesc. Când trăsura se opri şi-l dădură jos, examină priveliştea dintr-o ochire şi cu toate că era noapte, o recunoscu.

— Peştera Neagră! se gândi el, nu mă îndoiam de lucrul acesta… Scalabrino îl apucase de braţ şi îl şi târa către o uşă care se deschise.

În această clipă Bembo amintindu-şi în ce temniţă fusese închis întâia oară, se înfioră şi încercă să se împotrivească.

Scalabrino îl împinse şi intră în urma lui.

Spre încremenirea lui, Bembo se văzu din nou, nu în faimoasa temniţă ci într-o cameră potrivit mobilată.

Scalabrino închise uşa zăvorând-o de trei ori şi se aşează pe un scaun fără a rosti o vorbă.

Se ferea să-l privească pe cardinal.

Tâmplele lui, care uneori îşi umflau venele, ochii injectaţi de sânge şi câteodată un fior arătau numai ce furtună de ură trebuia să se dezlănţuie în sufletul uriaşului.

Bembo se aşezase într-un jilţ. Încăperea era luminată de o lumânare.

— Oare trebuie să fiu închis? se gândi cardinalul.

Între timp orele se scurgeau. O tăcere adâncă domnea prin împrejurimi. O clipă i se păru lui Bembo că paznicul său adormise.

Se sculă cu inima zvâcnind şi făcu un pas spre uşă.

Scalabrino îşi aşezase scaunul în faţa acestei uşi şi se rezemase de ea.

Cardinalul se prefăcu a face câţiva paşi şi se aşează din nou în jilţul său.

— Nebun! se gândi el. Prea multă grabă!… Dar prevăd că prilejurile nu vor fi prea numeroase.

Sfârşi în cele din urmă să adoarmă în jilţul lui.

Dormi multă vreme un somn neliniştit, rostind încă înăbuşite ameninţări întretăiate. Neaşteptata impresie că un oarecine de lângă dânsul îl privea, îl trezi în acelaşi timp cu senzaţia unui curent de aer rece.

Deschise ochii şi văzu că uşa e deschisă.

Pe masă lumânarea se topea încetişor.

Înaintea lui, Roland sta în picioare.

Cardinalul se sculă înspăimântat.

— Vino! zise Roland.

Şi ieşi din încăpere lăsând uşa deschisă.

Bembo rămase ţintuit locului de o groază de nespus.

Apoi, o urmă de speranţă i se urcă numaidecât în creier şi păşi pragul uşii.

Atunci se văzu într-un gang pustiu.

În dreapta, spre fundul peşterii totul era întunecos, la stânga lumina arunca profunde licăriri.

Bembo fu zguduit de o bucurie nebună.

Cu paşi de lup coti la dreapta.

Ce nădăjduia el afundându-se în peşteră? Poate să găsească o altă ieşire sau poate să se ascundă… Dar abia făcu zece paşi şi se izbi de trei oameni, care fără nici un cuvânt, îl repeziseră îngrămădindu-l spre intrarea în peşteră.

Atunci Bembo îşi mări paşii. Constatând că cei trei oameni nu-l urmăreau, îşi făcu acest plan de a se năpusti afară, de a

se izbi cu capul de tot ce ar încerca să-l împiedice să iasă afară.

Din câteva sărituri fu afară, pe acea platformă ce se întindea în faţa intrării peşterii, care se sfârşea brusc prin tăietura piezişă a prăpastiei unde mugea Piava.

Acolo se opri pe neaşteptate şi un blestem ieşi din gura lui înspumată. În jurul lui o sută de inşi necunoscuţi, înarmaţi, formau un cerc pe un întreit şir. Cercul era îngust şi ciufulit de pumnale.

Bembo înţelese că era pierdut şi o clipă îl cuprinse ameţeala, se clătină pe picioare. Dar printr-o sforţare se reculese şi privi în juru-i şi deasupra lui.

De jur împrejur erau feţele nepăsătoare ale camarazilor lui Roland; deasupra cerul palid pe care se stinseseră ultimele stele şi unde apăreau zorii zilei.

Vântul aspru şi rece mătura micul platou. Ciprii şi molizii agăţaţi pe coastele stâncilor îşi amestecau mugetele lor cu urletul fluviului. Toate astea i se părură un vis cardinalului năucit de groază.

Între acestea, după şirurile ce-l înconjurau, Bembo auzea lovituri de cazma lovind în stâncă, ca şi cum nişte lucrători destul de numeroşi s-ar fi îndeletnicit cu o lucrare misterioasă.

— Ah, asta e! mugi el aruncând de jur împrejur priviri înflăcărate de ură. Ce-or fi vrând cu mine aici…?

— Am să ţi-o spun, răspunse o voce care-l făcu să se înfioare.

Roland se ivi de după cerc. Bembo aţinti asupra lui nişte ochi sălbatici. Roland se apropie de dânsul şi-i puse o mână pe umăr. Cardinalul se încovoie de greutatea acestei mâini.

— Altădată, zise Roland, erai o biată sărăcie, pe care toată lumea o împingea şi o dispreţuia. Insuflai un fel de neîncredere instinctivă şi fiecare se îndepărta de dumneata. Un singur om se milostivi de singurătatea dumitale, de deznădejdea dumitale materială şi morală şi recunoscând în dumneata că ai inteligenţă şi voinţă a făcut din tine un

prieten, te-a introdus în casa tatălui său, te admise la masa sa şi te îndrumă spre calea norocului. Iată cum l-ai răsplătit: ai făcut să-l orbească pe tata, ai ucis-o pe mama mea şi pe mine m-ai osândit să mor în puţuri.

Bembo hohoti cu un râs îngrozitor.

— Te uram, răcni el, te uram mai mult ca pe oricine pe lume, mai mult decât pe aceia care mă dispreţuiau şi te urăsc încă din toate puterile mele.

— Fie. Întâia oară când te-am prins, te-am închis aici. Speram astfel că în singurătate, te vei căi de răul ce l-ai făcut şi că va veni o zi, când aş putea să iert. Izbăvit-ai să continui cu vrednicie seria fărădelegilor dumitale asasinând o tânără fată. Ce ţi-a făcut ea?

Bembo îşi strânse pumnii şi răcni:

— Iubeam. Jurasem ca dânsa să fie a mea, numai a mea. Şi dacă ar trăi… Ah! Dacă ar trăi…!

— Ai omorât-o?

— Nu! icni Bembo cu gura schimonosită de un rânjet de sfidare, dar aş fi mai dibaci şi aş avea-o mai înainte de a-i da timpul să se înjunghie, aşa cum a făcut-o dânsa!

La această neaşteptată mărturisire, Bembo îngălbeni. Deci nenorocita copilă trebuise să se omoare pentru ca să scape de necurata-i îmbrăţişare!

Altfel asasinatul lui Bembo se complică cu această îngrozitoare împrejurare, căci Bianca trebuise să se lovească singură!

Un geamăt de lângă Roland, un hohot de plâns răguşit se înălţă.

— Răbdare! zise el, ai răbdare, tată al Biancăi…!

Acelaşi râs izbucni de pe buzele lui Bembo, râs de nebunie şi de furioasă înfruntare.

— Triumfi, urla el cu un blestem, în timp ce pumnii săi se ridicau spre cerul unde licăreau primele scăpărări de lumină ale aurorei. Triumfi, dar dacă mor, mor de mai înainte răzbunat, deoarece aceea pe care o iubeşti dumneata este moartă! Moartă, ucisă de dragostea mea!

Moartă pentru că n-a vrut să fie a mea! Omoară-mă, dacă vrei, mor mulţumit de răul ce ţi l-am făcut. O, soare! O, fire! O, astre palide! Puteţi a-mi fi mărturie a bucuriei mele. Mor şi eu şi mor bucuros! El trăieşte, el! Trăieşte pentru a suferi ca un afurisit, căci nu este dintre aceia ce ştiu să uite! Roland Candiano, ascultă: te-am urât şi te urăsc. Ascultă-mă, dacă Bianca ar fi aici, dacă toate comorile lumii ar fi înşirate înaintea mea, aş renunţa la Bianca, aş renunţa la comori pentru unica bucurie de a te face să suferi încă… Loveşte acum, deoarece citesc în ochii tăi că m-ai osândit…!

Roland se întoarse spre cei ce-l înconjurau:

— Fraţilor, zise el cu vocea-i liniştită şi puternică, omul acesta merită să trăiască?

— Să moară! răspunseră ei într-o înăbuşită murmurare de blesteme.

— Omul acesta merită să moară fără suferinţă? reîncepu Roland.

Şi neîmblânzita murmurare răspunse:

— Să fie afurisit şi să sufere cumplit în agonie!

Atunci Bembo fu înşfăcat de doi inşi şi târât la câţiva paşi mai încolo.

Ceva mai în urma platoului, fusese scobită stânca, formând o îngustă chilie.

Înaintea intrării acestei chilii, fusese pus jos sicriul Biancăi.

Bembo îl văzu, citi inscripţia ce licărea înaintea ochilor lui şi avu o furioasă mişcare de dare înapoi.

Dar era ţinut zdravăn.

Ca într-un vis înfricoşător, el văzu vreo douăzeci de inşi ridicând sicriul şi ducându-l în celulă, unde fu aşezat pe un fel de bancă făcută în coasta stâncii.

Aiurit, şovăitor, cu părul zbârlit, Bembo privea cu aprindere înăuntrul celulei devenită un mormânt şi făcea zadarnice sforţări să-şi desprindă ochii de la sicriul victimei.

Atunci vocea solemnă a lui Roland se înălţă din nou şi rosti aceste stranii cuvinte:

— Bembo, acum că eşti mort, primeşte iertarea mea şi aceea a tatălui Biancăi. Odihneşte-te în pace!

— Acum că sunt mort! bâlbâi Bembo clănţănind din dinţi. O! Ce-i de spus!... Simt că mintea mă părăseşte!... Mort!... Eu mort!... Cine a spus asta?... Nu!... Lăsaţi-mă! Iadule!... Unde mă târăsc ei...!

Restul se pierdu într-un urlet de groază. Şi iată ce se petrecu:

Abia sfârşise Roland de vorbit şi oamenii ce-l ţineau pe Bembo îl împinseră în celulă, în mormântul Biancăi şi numaidecât lucrătorii începură a zidi deschizătura ce servea de intrare.

Bembo, spumegând, îngrozitor la vedere, făcea sărituri dezordonate în mormânt. Nişte oameni din Nervese susţineau mai târziu că, cu groază auziseră strigăte nebune ieşind din munte.

Erau ţipetele lui Bembo.

Lucrarea închiderii cu ajutorul blocurilor cimentate dură o oră. Când zidul fu la înălţimea unui stat de om, un hohot de râs înspăimântător făcu să îngălbenească cei o sută de inşi ce asistau la execuţie.

Bembo înnebunise...!

Înainte de a aşeza ultima piatră, unul dintre lucrătorii ce munceau la această înfiorătoare lucrare, avu ideea să arunce o privire în interiorul mormântului şi-l văzu pe cardinal întins fără viaţă de-a curmezişul sicriului Biancăi.

Când deschizătura fu în întregime închisă se îngrămădiră blocuri de stâncă, unele peste altele.

Printre crăpături se aruncă pământ vegetal.

În acest pământ se plantară mlădiţe de fistici şi alţi copăcei sălbatici.

Aceste mlădiţe se prinseră.

În aşa fel că, după o trecere de câteva zile, nimic n-ar fi putut face să se bănuiască cum că această îngrămădire de stânci ascundea mormântul Biancăi, fiica curtezanei Imperia, şi al lui Bembo, cardinal, episcop al Veneţiei.

După execuţie Roland lăsă la Peştera-Neagră un post de douăzeci de inşi cu sarcina de a păzi mormântul timp de o lună.

Apoi însoţit de Scalabrino coborî muntele, încalecă, ajunse la Mestre, apoi pe ţărmul lagunei şi seara la orele zece, ajungea la casa din insula Olivolo.

CAPITOLUL V – Alt mormânt.

Era aproape ora zece când Roland şi Scalabrino ajunseră în insula Olivolo. Prima grijă a lui Roland fuse că nimic supărător, nu se întâmplase tatălui său în lipsa lui. Bătrânul doge dormea ca un copil, datorită fericitului dar, al unor cazuri de nebunie. Roland îl contemplă câteva minute cu acea emoţie a omului care a fost amestecat în cine ştie ce tragedie şi care simte o bucurie liniştitoare găsind făpturi care-i sunt dragi.

Nu că Roland Candiano ar fi resimţit o nelinişte, o căinţă pentru înspăimântătorul chin ce i-l aplicase lui Bembo, ci era mişcat de acea înăbuşită toropeală ce urmează faptelor, neobişnuită.

Să înşfaci un ins, să-l zideşti de viu împreună cu victima sa, chiar dacă acest om ar fi fost un josnic criminal, ar putea să pară câtorva persoane un act de o excesivă dreptate. Fără să vrem a lua parte şi mărginindu-ne numai în modestul nostru rol de povestitor, ne este greu să nu facem observaţia că morala se face o dată cu veacul.

Epoca violentă şi măreaţă pe care am încercat s-o schiţăm în diferite lucrări, s-ar împăca în chip foarte firesc în aceste excese. Italia de pe atunci, câmp de vijelie sângeroasă, luminată de licăririle incendiilor, pustiită de cetele de partizani şi de oşti, zbârlită de pumnale, roşie de sânge, brăzdată de spioni şi de mercenari, Italia, un adevărat cuptor de lupte uriaşe, de desfrânări fastuoase, uimea lumea prin excesele ei.

Da, totul era exces.

Răzbunarea lui Candiano trebuia să fie astfel dacă voia să fie judecată cu bună-credinţă.

Orice ar fi, Roland nu simţi nici o milă pentru Bembo, deoarece nu-l iertase. Execuţia terminată, nu avu nici o remuşcare. În această minte clarvăzătoare putinţa unei căinţe după execuţie s-ar fi numit mila înainte şi această milă, care în el nu fusese niciodată teoretică, s-ar fi tradus printr-o iertare.

La aceste lucruri să se fi gândit Roland în faţa bătrânului adormit? Căuta pe îndureratul chip al orbului ce-l îndreptăţea de răzbunare? Oricum ar fi, când coborî din nou în sala unde îl aştepta Scalabrino, Roland arăta o faţă potolită.

Roland care de multă vreme îl socotea pe fostul bandit, pe fostul osândit la moarte, ca pe singurul lui prieten, se sfătui câteva clipe cu Scalabrino, cum făcea în toate serile.

Vorbiră despre lucruri indiferente, ca şi cum mintea lor ar fi avut nevoie de odihnă.

Nici o vorbă nici despre Bianca, nici despre Imperia, nici despre Bembo, nici despre înfricoşătoarea tragedie de dimineaţă.

Apoi Roland se retrase.

Atunci Scalabrino ieşi din casă şi plecă din insula Olivolo, îndreptându-se spre vechile cheiuri de la Lido. Mergea încet, menajând poate un plan ce trebuia să fie solemn, căci nu spuse nici o vorbă lui Roland.

În această fire sălbatică, furioasă, era într-adevăr o stranie sfială.

Părea de altfel liniştit şi prea rarii trecători ce-l întâlniră, trebuiau să-l ia drept un cumsecade târgoveţ ce se înapoia acasă de la vreo petrecere.

Scalabrino ajuns până la cotitura unui larg canal se opri, cercetă cu de-amănuntul casele dinaintea lui şi şopti:

— Aici este…

Era o casă scundă şi sărăcăcioasă, dărăpănată ca înfăţişare.

Deasupra porţii şi deasupra ferestrei era un fel de insignă de fier susţinută de o bară. Această insignă reprezenta o

ancoră care odată fusese aurită.

Acesta este în fine cabaretul „La ancora de aur” ţinut de vrednicul Bartolo, pe care clienţii îl numeau de preferinţă Chiorul.

Scalabrino observă că lumina trecea printre barele de fier care traversau intrarea.

El presupuse că băutorii se găseau încă în cabaret şi aşteptă.

Observă că alături de uşa care dădea în cabaret se găsea o alta care dădea într-un culoar şi prin care de asemenea se putea pătrunde în tavernă. Trecu o jumătate de oră de când Scalabrino aştepta şi uşa culoarului se deschise lăsând doi oameni să iasă.

Scalabrino recunoscu pe unul din ei după talie şi mers; acesta era Bartolo Chiorul.

Pe celălalt, învelit bine într-o manta, nu-l recunoscu.

Cei doi oameni după ce lăsară uşa întredeschisă merseră zece paşi, părând a continua o discuţie începută în interior.

Scalabrino merse de-a lungul peretelui şi pătrunse în culoar. Acolo el găsi uşa care dădea în cabaret; se opri şi aruncă o privire în interior, taverna era goală.

Scalabrino intră, merse încet în mica sală din fund, se aşează şi aşteptă.

Nu este fără interes de a cunoaşte omul pe care îl însoţea Bartolo şi de a vedea ce făcea acolo.

Revenim deci înapoi cu o oră şi intrăm în cabaret în acelaşi timp în care acest necunoscut, care trece prin culoar ca un localnic, se aşeza la o masă în momentul când patronul Ancorei de aur conducea ultimii săi clienţi.

Când ultimii băutori dispărură, necunoscutul lăsă să-i cadă mantaua care până atunci îi acoperise jumătate din faţă şi figura şefului poliţiei Guide Gennaro apăru.

Bartolo se îndreptă spre el salutând respectuos.

— Dacă domnul doreşte să se răcorească, eu am în pivniţă câteva sticle cu un bun vin franţuzesc…

— Adu vin de Franţa! zise Gennaro frecându-şi mâinile.

Chiorul se precipită şi reveni două minute mai târziu cu o sticlă cu vin de Saumur pe care-l puse pe masă cu toate semnele de veneraţie.

Gennaro umplu paharul, luând o figură de adevărat băutor.

— Da, adăugă el, aceşti francezi au cel mai bun vin din lume… Ei bine, jupâne Bartolo, ce noutăţi?

— Foarte importante, domnule.

— Ah! făcu Gennaro cu un aer neîncrezător.

— Monseniorul va judeca: Roland Candiano nu mai este în Veneţia.

— Drace! Şi se ştie ce s-a întâmplat cu el?

— Confidenţii săi afirmă că este la Milano.

— Foarte bine, Bartolo. Dar el nu este din aceia care să se facă remarcat. Cum au zis că umblă îmbrăcat?

— Monseniore, ei nu vorbesc decât de el de când s-a arătat la nişte marinari, de când le-a spus că lucruri mari se vor petrece la Veneţia, Lido este ca fanatizat. Seara asta încă, în cabaretul meu, oamenii au zis orori despre veneratul nostru doge Foscari, părând că nu mai au frică şi că Roland Candiano va elibera republica. Iată ce au zis, monseniore.

Gennaro asculta cu atenţie.

— Şi crezi tu realmente că poporul Veneţiei este pentru acest diavol de Candiano.

— Trebuie să vorbesc adevărul, excelenţă?

— Îţi ordon.

— Ei bine, eu cred că Roland Candiano nu trebuie decât să apară pentru ca poporul Veneţiei să se ridice în favoarea sa. Din fericire noi avem o bună armată şi peste toate o bună poliţie.

— Da, zise radios Gennaro, dar ascultă, ştii bine instrucţiunile mele?

— Ca la carte, monseniore! Eu mă fac că sunt contra lui Foscari şi plâng când ei povestesc lângă mine cum a fost orbit bătrânul doge Candiano.

— Foarte bine! făcu Gennaro satisfăcut, fără ca Bartolo să ştie de unde venea această satisfacţie.

El păstră o lungă tăcere.

Apoi Gennaro, ca trezit, zise:

— Aşadar tu crezi că Roland Candiano nu mai este în Veneţia?

— Eu bănuiesc, zise Bartolo nu fără fineţe, că excelenţa-voastră ştie mai bine ca mine.

— Şi amicul său?

— Care amic?

— Acela care nu-l părăseşte niciodată, Scalabrino.

— Scalabrino? zise Bartolo cu un surâs sinistru. Ei bine, eu cred că pentru acela excelenţa-voastră ar face bine să nu se neliniştească.

— Pentru ce deci? El mi-a părut un redutabil camarad.

— El a fost…

— Ce vrei să zici?

— Că dacă Roland Candiano este la Milano, Scalabrino este plecat de mult într-o ţară de unde nimeni n-a revenit şi eu am onoarea de a-l fi îndreptat pe acest drum.

— Drace! Cu atât mai bine! Căci de ultima dată când l-am văzut, sunt douăzeci de zile.

Bartolo sări, păli şi strigă:

— Dumneavoastră ziceţi, monseniore că l-aţi văzut pe Scalabrino acum douăzeci de zile?

— L-am văzut cu ochii mei şi tâlharul arăta foarte bine pentru un om care a făcut acel drum.

Gennaro aruncă asupra Chiorului o privire răutăcioasă.

— Să mergem, adăugă el sculându-se, toate astea nu înseamnă nimic. Esenţialul, jupân Bartolo, este ca tu să continui a-ţi incita amicii… da, acesta este esenţialul. Trebuie ca numele lui Roland Candiano să inspire într-adevăr o încredere nemărginită.

Şi cu un surâs enigmatic:

— Eu voi fi cu ai tăi… aceasta intră în planul meu.

Vorbind astfel Gennaro ieşi, urmat de Bartolo năucit parcă de o lovitură.

Afară, şeful poliţiei repetă instrucţiunile agentului său şi termină zicându-i:

— Mai ales la 1 februarie trebuie ca ei să strige mai tare ca niciodată.

— Pentru ce la 1 februarie? întreba Chiorul.

— Trebuie în această zi în care venerabilul nostru doge va avea o ceremonie demnă de el… Eu vreau să zic că triumful lui va fi cu atât mai mare cu cât rebeliunea va avea o aparenţă mai serioasă.

— Înţeleg, excelenţă.

— Apropo, adăugă şeful poliţiei cu un ton de indiferenţă, mai târziu, dacă un oarecare te întreabă ce instrucţiuni ţi-am dat în vederea ceremoniei, tu să spui adevărul, tot adevărul.

Gennaro se îndepărtă la acest cuvânt.

— Înţelege! bombăni el, este bine spus. Cutez totuşi să mă măgulesc că am încâlcit aşa de bine lucrurile, încât dracul, care trece a fi foarte al naibii, n-ar pricepe nici el o iotă. Dar eu nu-s diavolul, eu unul. Şi este de ajuns ca eu singur să mă înţeleg…

Bartolo rămăsese o clipă pe chei, tare îngândurat.

El era unul din principalii agenţi secreţi ai şefului poliţiei, el exercita o reală influenţă asupra lumii din port; afaceri de tot felul se tratau în mizerabila-i cârciumă, cutare boier de seamă venea aici noaptea, ca să dea porunci cutarei codoaşe, nişte evrei – negustori de aur – discutau aici interesele de cămătărie ce le dădeau cutărui tânăr descreierat, aici se întâlneau vagaboandele cu nişte preoţi; Bartolo asculta totul şi cu toate că era chior, vedea totul.

Deci era un spion de temut.

Guido Gennaro făcea caz mare de dânsul şi-l întrebuinţa în numeroase împrejurări.

Bartolo Chiorul se oprise pe chei după plecarea şefului poliţiei. Dar nu se gândea deloc la poruncile ce i le dăduse

Guido Gennaro. Scalabrino îl preocupa.

Că şeful poliţiei îl văzuse cu ochii săi pe Scalabrino în viaţă viu-viuleţ, iată ceea ce nu se putea împăca să creadă.

— Desigur, s-a înşelat şeful, sfârşi el să conchidă. Cel puţin că n-a văzut dacă era umbra lui Scalabrino, ceea ce încă este cu putinţă…!

Trebuie notat că jupân Bartolo nu fuma, cum s-ar putea bănui. După mature chibzuiri, sigur pe de-o parte, că un om ca Gennaro se înşela arareori şi pe de altă parte, ca Scalabrino să putrezească în fundul pivniţei sale, admise foarte bucuros această presupunere că diavolul îşi avea partea lui în această apariţie.

Se înapoie atunci în alee, închise iar cu grijă şi pătrunse în cârciuma lui, unde începu să-şi numere vânzarea de peste zi, încasare rodnică de altfel – ca de obicei – atunci ca şi astăzi negustoria cârciumarilor nestând pe loc.

Această treabă sfârşită, pătrunse în săliţa din fund, şi se opri lângă chepengul hrubei.

— Este cu putinţă? se gândi el.

Se aplecă înfiorându-se, ca şi cum s-ar fi temut să audă urcându-se până la dânsul vreun geamăt. Apoi ridică încet capacul. Îl lăsă în jos, îngenunche şi-şi adânci privirea în gaura neagră.

Apele se scurseseră încetişor. Dar rămânea la fund o cantitate de apă de câteva picioare înălţime. Bartolo se aplecă, puţin cam palid, căuta să vadă… căuta cadavrul…

Şi cum nu vedea nimic, se sculă, se întoarse pentru a lua un sfeşnic, hotărât să coboare în hrubă.

În acea clipă rămase ţintuit pe loc, cu ochii holbaţi de spaimă, cu părul zbârlit. Acolo, într-un colţ, la o masă de care se rezemase în coate, Scalabrino îl privea…!

— Visez! şopti Chiorul…

— Ei bine! exclamă liniştit Scalabrino, astfel îl primeşti tu pe un vechi prieten?

— Văd!… Aud!… bâlbâi cârciumarul… sunt oare chiar eu cel de aici? E oare el în faţa mea…?

— Aş înţelege, reîncepu Scalabrino, să-mi oferi vreo băutură rafinată, aşa cum ai în pivniţele tale.

El se sculă şi merse drept spre Bartolo.

Chiorul se da înapoi pe măsură ce Scalabrino înainta.

— Tocmai că hruba e deschisă, spuse acesta din urmă… Nu ai decât să cobori. Excelentul tău cumătru, Sandrigo, te aşteaptă de altfel şi trebuie să fie nerăbdător…

Scalabrino vorbea nu cu ironie, ci cu seriozitate în glas.

Ironia era în înţelesul vorbelor sale, fără s-o fi căutat. Spunea acestea cu simplitate şi cu sinceritate şi antiteza acestei ironii cu gravitatea vocii, era îngrozitoare şi fioroasă.

Bartolo ajuns la zid, se sprijini de el cu mâinile înainte, ca pentru a întâlni o nălucă.

Scalabrino era lângă el.

Uriaşul tresări. Instinctele-i furioase se trezeau. El strânse o clipă mânerul pumnalului său, cu vedenia în ochi a lui Bartolo întins însângerat la picioarele lui.

Dar se stăpâni.

Gâtuirea acestei făpturi şovăielnice şi pământie la faţă îi insuflă un fel de scârbă.

Bartolo în această clipă recapătă puţin curaj. El şopti:

— Dacă vrei să bei, prietene, sunt gata să te servesc.

— Bun! exclamă Scalabrino cu o groaznică hohotire de râs, apa canalului? Mulţumim, mulţumim…

— Nu eu te-am aruncat. Ţi-o jur, nu voiam, Sandrigo a fost, i-am tot spus-o eu, el n-a vrut să audă nimic: eu nu-ţi vreau nici un rău, ştii bine… haide…

— Ba, nicidecum! zise Scalabrino.

— Atunci ce vrei?… Ce ai venit să faci aici?

— Am venit să te omor, Bartolo.

— Nu, n-ai să faci asta; să mă omori! Haide, glumeşti. Drăcosule Scalabrino, glumele tale au fost mereu cam triste… Să mă omori!… Pe mine care nu ţi-am făcut nimic! Pe mine care mai adineauri vorbeam de tine, uite, întreabă-l, vei afla cât te stimez.

— Sărmane Bartolo, ce frică îţi este de moarte…!

Cârciumarului îi clănţăneau într-adevăr dinţii, o sudoare îmbelşugată îi curgea pe faţa îngălbenită.

— Îmi faci milă, reîncepu Scalabrino.

— Da, da, ştiu că ai inimă bună… N-o să mă omori. Iată, poftim, vrei să-ţi cer în genunchi iertare?

Bartolo căzu în genunchi.

— Scoală-te, zise Scalabrino.

Uriaşul era cu desăvârşire hotărât să-l omoare pe Bartolo. Convorbirea ce-o începuse în acea clipă, nu era la el un fel de a îngreuna o agonie şi mai puţin încă un fel de a se juca cu Bartolo. Cele ce spunea, le gândea şi credea că trebuia să le spună. În această fire sălbatică, năvalnică şi simplă, răzbunarea nu avea rostul de a fi.

Dar venit ca să-l omoare pe Bartolo, simţea un fel de părere de rău furioasă că nu găseşte o victimă acolo unde părea a-şi întâlni un potrivnic şi de aceea această ciudată scenă, tare vrednică de timpul şi cadrul în care era aşezată, ni s-a părut că nu trebuie să fie omisă.

Bartolo se ridicase.

Răsuflă zgomotos şi-l rugă:

— Mă ierţi, nu-i aşa? Haide, o mişcare, ce dracu, când îţi spun că Sandrigo a făcut totul!

Scalabrino tăcea.

— Ce-mi spuse? se gândi cârciumarul. Să mă înjunghie? Nu, iată-l că-şi încrucişează braţele. Poate că mă gâtuie…

— Ascultă Bartolo, spuse uriaşul, eu trec drept unul dintre cei mai puternici din Veneţia. Vreau să te omor, pentru că ai vrut să mă ucizi tu şi mai ales din pricina nenorocirilor ce s-au întâmplat şi de care eşti în parte răspunzător. Eşti o josnică mârţoagă şi nu meriţi să trăieşti. Dar în sfârşit, mi-e milă de tine după cum îţi spuneam.

— Ah! vezi bine că…

— Deci, atunci ascultă-mă. Îţi propun o luptă între noi amândoi. N-o să te atac cu pumnalul, mâinile vor fi de-ajuns, ale tale să-ţi fie tot aşa. Haide, apără-te.

Aceste vorbe îl însufleţiră pe Bartolo. Unicu-i ochi i se înflăcăra cu o posomorâtă văpaie. Mugi:

— Lasă-mi deci puţin loc în acest caz.

Scalabrino se dădu înapoi cu doi paşi, zicând:

— Ia seama, Chiorule, o să te azvârl în pivniţa ta!

În aceeaşi clipă Bartolo năpustindu-se asupra potrivnicului său, îi smulse pumnalul ce-l avea la cingătoare şi-i dădu o groaznică lovitură.

Scalabrino sări în lături, dar arma îl atinse la braţ, sfâşie stofa şi răni carnea. În acelaşi timp Bartolo primise o lovitură de pumn în cap, care-l făcu să se poticnească şi să ameţească. Scăpă pumnalul. Scalabrino îl împinse cât-colo cu piciorul şi ambele mâini se abătură asupra umerilor lui Bartolo. O clipă cei doi bărbaţi, aproape tot atât de puternici unul ca şi altul, rămaseră înlănţuiţi, piept la piept, confundându-şi răsuflările gâfâitoare.

Scalabrino îl înşfacă pe Chiorul, îl ridică şi-l ţinu strâns înlănţuit pe marele-i piept. Mâinile i se îndoiră în jurul spatelui cârciumarului şi braţele lui începură să opereze încet înspăimântătoarea operaţie.

Chiorul rătăcit, fără suflare, se zvârcolea, căuta să muşte, să zgârie cu unghiile faţa potrivnicului său.

Apăsarea spori…

Oasele lui Bartolo trosniră…

Horcăi şi fără veste capul îi căzu moale pe umărul stâng.

Era mort.

Atunci Scalabrino îi dădu drumul. Leşul căzu. Uriaşul îl împinse cu piciorul în hrubă. Auzi căderea trupului şi închise liniştit capacul hrubei.

Aşa fu duelul lui Scalabrino cu Bartolo Chiorul. Şi în felul acesta pierdu Guido Gennaro unul dintre cei mai buni agenţi ai lui, pe mărturia căruia se bizuia pentru a doua zi a ceremoniei în pregătire, fie că ar fi fost biruitor Candiano sau Foscari.

CAPITOLUL VI – Doi prieteni.

Cu câteva zile înaintea evenimentelor ce le vom povesti, se desfăşurase la palatul ducal o scenă mai puţin violentă prin gesturi, dar nu mai puţin tragică prin fatalitatea ce apăsa asupra ei.

Într-o vastă şi măreaţă cameră de lucru şi în acelaşi timp sală de primire, pe care cititorii noştri o cunosc, dogele Foscari şi şeful de poliţie erau singuri, cel dintâi stând într-un jilţ mare cu spătar de lemn sculptat, cel al doilea în picioare într-o ţinută respectuoasă.

Pentru a suta oară în două săptămâni, dogele recitea o scrisoare ce o avea sub ochii săi.

Această scrisoare era astfel concepută: „Înălţime şi prietene, Împrejurări cu totul neprevăzute şi care nu-mi dau nici un răgaz, mă silesc să părăsesc Veneţia fără a avea fericirea de a te vedea. Sper, da, sper cu tărie ca în curând să mă înapoiez ca să-mi reiau lângă dumneata locul de prieten credincios şi devotat. Rugându-te deci să-mi ierţi această plecare grăbită, am vrut cel puţin să-ţi spun că de departe ca şi lângă dumneata, rămân prea credinciosul, prea recunoscătorul şi prea smeritul prieten.

Bembo prin mila lui Dumnezeu episcop.

P. S. Un ultim sfat sincer şi important:

Procedează cu grabă şi asprime împotriva celor ce-i ştiu.

Dacă poliţia este în neputinţă de a-i regăsi în curând, sunt de temut mari nenorociri”.

Scrisoarea aceasta Bembo o scrisese înaintea plecării sale şi o înmânase dogelui pe o cale sigură, chiar în ziua când se înapoiase la Veneţia cu Bianca, în palatul Aretinului.

Dogele recitise acest bilet, care de vreo cincisprezece zile, îl împiedica să doarmă.

Însemnătatea ultimelor rânduri îi părea din ce în ce mai ameninţătoare.

— Ei bine? spuse el ridicând ochii spre şeful poliţiei, ai vreo veste de la cardinal? Ai izbutit în cercetările dumitale?

— Înălţime, zise Guido Gennaro, cred într-adevăr că ştiu în ce loc s-a retras eminenţa sa. Rog pe excelenţa

dumneavoastră să încerce căci nu ştiu nimic pozitiv, că spionii mei trimişi în toate părţile s-au înapoiat fără un mic semn şi că în sfârşit cu toate acestea procedez prin ipoteză şi deducţie. Numai că ipotezele mele se sprijină pe fapte palpabile.

— Aşadar, ce presupui dumneata?

— Că s-a înfricoşat pe neaşteptate cardinalul.

— Frică, domnule? Şi de ce-i putea fi frică acestui înalt demnitar al republicii noastre?

— Înălţime, zise Gennaro ploconindu-se, pentru a fi cardinal nu se cere mai puţin să fii om, se poate găsi – scotocind în trecutul său – năluca ce-i chinuieşte nopţile, se poate evoca gestul său, cuvântul ce apasă după aceea asupra unei vieţi întregi…

— Şi dumneata ai găsit această nălucă? spuse înăbuşit Foscari…

— Da, înălţime: se numeşte Roland Candiano.

Dogele se forţa să-şi stăpânească gândul ce-l frământa, dar îngălbeni şi această paloare nu putu scăpa ochiului experimentat al şefului poliţiei.

Gennaro se gândea:

— Iată momentul când trebuie să dau drumul marelui meu discurs în faţa dogelui. L-am repetat de atâtea ori în faţa oglinzii pentru ca să ştiu ceea ce am de spus, să îi pregătim o mască cum se cuvine. Tragedie, comedie… Toată viaţa e aici. Totul constă în a fi actor fin.

— Te gândeşti aşadar, repetă dogele, că lui Bembo i-a fost frică de Roland Candiano?

— Nu că mă gândesc, înălţime, sunt sigur de asta, îmi daţi voie să reamintesc excelenţei voastre groaznica lovitură care în deplină pripăşire lovi familia Candiano. Nu pentru ca să fac o imputare, oricui ar fi dat lovitura, a fost dată cu o mână de maestru. A fost un prăpăd nemaiauzit, unele din acele lovituri nemaiauzite… Ori, Roland Candiano este liber, înălţime.

— Ei bine?

— Ei bine, am tot felul de motive să mă gândesc că preasfinţia sa Bembo fu unul din autorii catastrofei în cauză şi cred mereu, după ipotezele făcute, că Roland Candiano trebuie să aibă o groaznică ură împotriva cardinalului şi că acesta cunoaşte bine această ură. A plecat pentru că i-a fost frică.

— Şi ipotezele dumitale, zise Foscari aţintind privirile ca de vultur asupra şefului de poliţie, îţi arată ele că altor personalităţi poate să le fie frică?

— Nu, înălţime. Căci personalităţile la care face aluzie înălţimea sa în acest moment sunt dintre acelea care departe de a fugi din faţa furtunii, se joacă prin furtuni ca albatroşii mării. Aceste personalităţii înălţime, ţin capul sus şi triumfă.

Dogele rămase gânditor o clipă.

Apoi cu un zâmbet:

— Eşti un om dibaci, Gennaro.

— Înălţimea voastră mă copleşeşte, zise şeful poliţiei care se ploconi şi mai jos încă decât întâia oară.

— Şi unde crezi că s-a refugiat Bembo?

— Preasfinţia sa a fugit la Roma, zise şeful poliţiei apăsând asupra cuvintelor „a fugit”.

— La Roma! Pentru ce Roma mai degrabă decât Milano sau Florenţa, de pildă?

— Măria-voastră a auzit vorbindu-se, fără îndoială, despre o curtezană romană care, instalată la noi, a dus în aceşti din urmă ani o viaţă de foarte mare lux şi de petreceri?

— Imperia! zise dogele care iarăşi albi la faţă.

— Este ea însăşi, excelenţă. Ei bine, dacă nu mă înşel şi nu cred să mă înşel, între curtezană şi cardinal sunt anumite legături tainice, ce le-am putut scoate la lumină şi care îmi îngădui să presupun aproape cu siguranţă, că Bembo are mari interese să se afle acolo unde se află Imperia. Ori curtezana a plecat la Roma. Cardinalul a părăsit Veneţia în aceeaşi zi: măria-voastră poate să tragă concluzia.

Dogele se sculă. Gennaro făcu o mişcare pentru a se retrage, ca şi cum ar fi înţeles că Foscari îi spunea să plece.

Dar dogele îl opri cu un gest şi un cuvânt:

— Rămâi, domnule, avem de vorbit.

— În sfârşit! se gândi şeful poliţiei.

— Stai, zise dogele.

— Măria-voastră…

— O doresc. Eşti un personaj destul de mare pentru ca să poţi sta în faţa dogelui. Şi apoi ce-mi pasă de chestiunile de etichetă. Eşti un om inteligent, energic, devotat, trei calităţi foarte rare… Şi asta ţine locul tuturor titlurilor.

Gennaro se aşezase. Dogele umblă timp de câteva clipe cu nelinişte. Apoi reluându-şi locul în jilţul cel mare, spuse:

— Să nu mai vorbim de cardinal. Se va înapoia, dacă vrea…

— Dacă poate!

— Cum asta? spuse Foscari care se înfioră…

— Vreau să spun, înălţime, că am convingerea că Bembo n-o să se înapoieze niciodată la Veneţia, nici în altă parte şi că a întreprins marea călătorie de unde nu te mai înapoiezi niciodată. Iată, înălţime, deoarece sunt şeful poliţiei republicii, lăsaţi-mă să vorbesc ca şef al poliţiei… deşi în realitate nu eu sunt aici în această clipă, ca să vă spun ceea ce spun…

— Dar cine?

— Apoi şeful meu direct, pare-mi-se: vreau să zic marele inchizitor.

— Ei! ştii bine că marele inchizitor a demisionat… Şi de altfel ce să mă aştept de la Dandolo, continuă cu amărăciune, dogele Dandolo, sărmană zdreanţă omenească, tristă lepădătură a unei seminţii ilustre, incapabil de o hotărâre fermă… Vorbeşte deci lămurit.

— Da, spuse cu uşurinţă Gennaro, locul de mare inchizitor e vacant, din păcate. Deci în acest moment ar trebui în acest post un om hotărât.

— Ca dumneata, de pildă! zise dogele.

— Ah! înălţime, sunt nevrednic de o atare fericire…!

— Nu! Eu sunt acel care ţi-o spune, Gennaro. Serveşte-mă în împrejurările prin care trecem, sau mai bine, serveşte statul, cum ar face-o un mare inchizitor vrednic de acest nume şi nu te teme că ai zămislit speranţă himerică.

— Înălţime, zise Gennaro sculându-se, să vorbim lămurit şi sincer. Iată, e vreme îndelungată de când aşteptam cuvintele ce s-au rostit de excelenţa-voastră. Eu mă înăbuş în această poziţie de subaltern, şef al poliţiei. Ce sunt eu? Cel dintâi dintre zbiri, iată totul. Dacă credeţi că valorez mai mult, că această inteligenţă, această energie, acest devotament de care vorbiţi merită să se exercite asupra unui teren mai întins, a venit momentul, înălţime.

— Adică îmi ceri locul de mare inchizitor.

— Da, înălţime, spuse lămurit Gennaro.

— Ei bine, ţi-l făgăduiesc: câştigă-l…!

— Voi încerca, înălţime, zise Gennaro, care avu destulă tărie de sine, pentru a-şi ascunde dezamăgirea.

— Să nu crezi, reîncepu dogele, că-ţi fac o făgăduială iluzorie. Să luăm o dată şi ţine-o bine minte: vino la 2 februarie să-mi reaminteşti făgăduiala şi-mi voi ţine cuvântul.

— Asta-i tot ce voiam, înălţime şi înţeleg admirabil condiţiile voastre. Fiţi sigur, de-altminteri n-am aşteptat decât făgăduiala ce binevoiţi a mi-o face, pentru ca să iau toate măsurile necesare în vederea ceremoniei de 1 februarie.

Dogele făcu un semn, pentru a ratifica ceea ce spusese. Apoi reîncepu:

— Spuneai aşadar că Bembo n-o să se mai înapoieze la Veneţia?

— Aş spune, înălţime, că după toate probabilităţile cardinalul a căzut, sub loviturile lui Roland Candiano.

— Iată despre ce voiam să vorbesc, exclamă dogele ridicându-se şi reluându-şi plimbarea cu un pas sacadat. Despre asta şi despre conspiraţia ce se pregăteşte. Căci am

ajuns acolo, că se conspiră împotriva mea, aproape sub ochii mei, că nu ştiu în cine să mă mai încred şi că două sute de arestări operate timp de cincisprezece zile nu mă liniştesc.

— Asta fiindcă nu s-au arestat aceia care trebuiau, înălţime!

— O cred!… Dar să procedăm cu rânduială… Cum se face că eşti atât de bine informat în privinţa faptelor şi gesturilor lui Roland Candiano şi nu poţi pune mâna pe dânsul? Poliţia republicii este oare atât de decăzută încât un singur ins s-o poată ţine în frâu timp de luni?

— Înălţime, chestiunea ce mi-o puneţi mă cam nedumireşte întru-câtva, o mărturisesc… nu pentru mine… dar e întotdeauna dureros de greu să desăvârşeşti dizgraţia cuiva.

Gennaro vorbea şi se gândea în acest moment cu un fel de sinceritate ironică şi de scepticism dispreţuitor.

— Vorbeşte… vorbeşte… şi nu cruţa pe nimeni.

— Ei bine, atâta timp cât Dandolo fu mare inchizitor, aş fi putut s-o fac în trei rânduri diferite, dar printr-o perindare de inexplicabile coincidenţe, poruncile îmi fură date totdeauna prea târziu şi măsurile ce le luam erau întotdeauna nimicite prin măsuri luate aiurea.

— Şi de când a demisionat Dandolo?

— De atunci Roland Candiano e lipsă din Veneţia, înălţime.

— Eşti sigur?

— Înălţime, nu mă înşel niciodată pentru că nicicând nu anticipez decât ceea ce am contat eu însumi mai ales când este vorba despre oameni şi lucruri aşa de considerabile.

Faţa dogelui se lumină ca acele ceruri posomorâte şi pline de nori, pe care le străbate deodată o rază de soare.

Şi asta fu aşa de neaşteptat, atât de vizibil, încât Gennaro tresări.

— Nu credeam, se gândi el, că lui Foscari îi poate fi până într-atât frică…

Dogele se reculese, silindu-se să păstreze răceala ce se cuvenea dregătoriei sale.

— Este neapărată nevoie ca Roland Candiano să fie prins şi judecat. S-a smuls de sub scutul legii. A primit să comande o adevărată oştire de tâlhari de codru. Omul acesta în libertate este o primejdie permanentă pentru republică… Din nenorocire teamă mi-e să nu se fi îndepărtat pentru totdeauna şi ca astfel să nu izbutească să scape justiţiei republicii.

— Excelenţa-voastră se poate linişti, zise Gennaro cu o voce care răsună în chip ciudat: Roland Candiano se va înapoia.

— În acest caz, vei lucra, îţi dau depline puteri.

— Luaţi aminte, înălţime, că-mi încredinţaţi o putere înfricoşătoare… momentană ce-i drept şi că deplina putere poate sili şi pe căpitanul-general să mi se supună.

— Ştiu şi o confirm.

Dogele apucă un pergament, scrise câteva rânduri, iscăli, îşi puse sigiliul şi întinse foaia lui Gennaro care tresări de o adâncă bucurie.

— Acum, înălţime, spuse atunci şeful poliţiei, să vorbim despre conspiraţia ce vă îngrijorează. Spuneam că s-au făcut arestări zadarnice.

— Cine trebuia arestat? întrebă dogele înfiorându-se.

În acea clipă uşierul de serviciu intră şi vesti:

— Domnul căpitan-general Altieri cere să fie introdus.

Dogele făcu un gest care însemna:

— Numaidecât…

Gennaro, ca şi cum ar fi luat o hotărâre neaşteptată înaintă lângă Foscari şi-i spuse încet:

— Cred că excelenţa-voastră ar face bine să-l primească imediat pe căpitanul-general.

Foscari aruncă o adâncă privire spre şeful poliţiei apoi făcând un semn uşierului care se îndepărtă, se sculă, ridică un tapet şi-i zise lui Gennaro:

— Intră aici. Avem de continuat această convorbire.

— Sunt şi eu de părerea asta, spuse cu răceală Gennaro.

Dogele lăsă să cadă tapiţeria şi-şi reluă locul chiar în clipa când Altieri intra în camera de lucru a dogelui.

Altieri se închină în faţa dogelui spunând:

— Credeam că-l găsesc aici pe şeful poliţiei.

— A plecat acum o clipă, dragă prietene. Totuşi dacă e nevoie, pot da ordin să-l cheme înapoi.

— De prisos, zise căpitanul-general, care la un semn al lui Foscari luă loc pe un scaun.

Altieri părea mai îmbătrânit. Fire albe i se arătau la tâmple, în negrele-i plete aspre. Trăsăturile parcă se mai îngroşaseră şi liniile generale ale feţei se adânceau, dar ochii lui străluceau mereu cu o licărire cu neputinţă de susţinut sub sprâncenele lui stufoase şi în cutele frunţii, mai aspre, se vedea expresia unei voinţe sălbatice.

Aşa cum era acum, Altieri semăna cu un mops care caută de multă vreme şi a cărui osteneală se amesteca cu furia şi încăpăţânarea. Groaznice nelinişti tulburau sufletul acestui om. Şi totuşi nu era mulţumit. Ori, nu sfârşitul acestei aventuri îl îngrijora şi posomora. Anumite amănunte ale pregătirii însăşi îl înfricoşau. Mai întâi această conspiraţie în care era amestecat aproape fără voia lui, apoi devenise şeful ei, fără s-o fi dorit de fapt; în cele din urmă toate destinele acestei serioase încercări se concentraseră în el.

Fireşte că ambiţia sa dezlănţuită îşi găsea socoteala în asta. Sigur că va ajunge doge într-o vreme când această dregătorie înarma pe acela care era învestit cu ea, cu o putere suverană. Altieri visase ca atâţia alţii o putere şi mai suverană însă. Ca alţii se gândea să transforme magistratura dictatorială de care avea să se agaţe, în realitate.

Şi mândria făcea să-i zvâcnească tâmplele, patima puterii şi gândul stăpânirii îl transporta, când îşi spunea că în curând împăraţi şi regi ca Francisc I şi Comtul ar fi obligaţi să-l ia în seamă. Dar pentru ce să prezentăm lucrurile aşa de lesne? Pentru că asemenea personalităţi ale republicii

veniseră să i se ofere de bunăvoie lui, atunci când el se temea să-i aibă de potrivnici…?

Erau multe puncte întunecate în orânduirea încercării sale; i se părea uneori că un geniu necunoscut şi prielnic se ocupa de gloria sa.

Alteori îşi închipuia că Foscari ştia totul, de mult, că Foscari se juca cu el, îl lăsa în deplină siguranţă pentru a-l lovi în ultimul moment.

Atunci pumnii i se strângeau, o voinţă mult mai puternică se dezvolta în el cu o furioasă dorinţă de bătălie.

Şi astea toate se amestecau cu dragostea lui pentru Leonora.

După cum se vede această dragoste rămăsese tot aşa de pătimaşă, ca şi-n zilele îndepărtate când Altieri se târguia cu Dandolo.

Dar ea parcă se zidise în sine.

Leonora îl înfricoşa şi avea clipe când credea că o ura. Convingerea lui era că tânăra femeie ar fi orbită, dacă el şi-ar pune pe cap coroana ducală.

Aşa că era pentru căpitanul-general o îndoită izbutire a conspiraţiei: cucerirea puterii, cucerirea femeii iubite, aceste două lucruri amestecându-se laolaltă, se înlănţuie şi susţin mai des decât îşi închipuie omul.

Aşa era Altieri în ziua când se înfăţişă dogelui, pe care îl studie dintru-ntâi cu o privire pătrunzătoare, gata poate să-l înjunghie, dacă o bănuială i-ar fi trecut prin minte.

— Bine ai făcut că ai venit, zise dogele, prezenţa dumitale, prietene, este ceva care-mi face cea mai mare plăcere şi lasă-mă să-ţi imput că vizitele dumitale se răresc din ce în ce mai mult.

— Am muncit pentru dumneata, Foscari.

— În asta te recunosc, prietene credincios. Da, continuă dogele cu un fel de nelinişte, prieten… nu te mai am decât pe dumneata ca prieten, de când plecă Bembo.

Oricare ar fi atenţia lui Altieri, nu putu să observe în vocea sau atitudinea lui Foscari nici un semn care să-i îngăduiască

a bănui că dogele nu era sincer.

Aşa că, încreţiturile frunţii se şterseră şi faţa i se lumină.

— Îţi aduc, zise el, o nouă listă.

Dogele făcu un gest de osteneală.

— Iar surghiuniri! Iarăşi arestări…!

— Puterea dumitale este cu pieptul acesta. Foscari, nu mai eşti bărbatul energic, viteaz, hotărât, ce l-am cunoscut?

— Republica este prăpădită, zise dogele, o mulţime de nobili au fugit; temniţele sunt pline, sunt câte cincisprezece execuţii capitale în fiecare lună. Când mă încumet să ies prin Veneţia, umblu într-o tăcere copleşitoare, atunci când odinioară izbucneau uralele în drumul meu. Şi mi se pare că voci îndepărtate mă însoţesc numai ca să-mi strige: Destul sânge! Destule lacrimi!… Destule doliuri…!

— Un ultim act de energie este necesar. După asta te vei putea duce în toată siguranţa la ceremonia de 1 februarie şi-ţi jur că în ziua aceea uralele nu-ţi vor lipsi.

— Deci trebuie să mă arăt iarăşi nemilos…!

Şi Foscari deschise supărat hârtia ce i-o întindea Altieri…!

Privirea i se aprinse, nările i se dilatară şi omul care rostise cuvinte de domolire avu un zâmbet groaznic citind lista fioroasă.

Totuşi Altieri îl auzea şoptind:

— Ce! Chiar şi pe acesta!… Protesta mai ieri că-mi este devotat! Şi celălalt!… O! ăsta, devotamentul lui mă uimeşte…

Şi aşa la fiecare nume, Foscari făcea o grabnică observaţie.

Conchise spunând:

— Treizeci şi opt de nume!… Mă temeam să nu fie mai multe.

— Nu, asta-i tot, zise Altieri. Restul veneţienilor sunt devotaţi.

Restul de veneţieni…!

Altieri rostind aceste cuvinte zâmbi fioros şi se sculă.

— Peste trei zile, zise el, îţi voi aduce amănuntele măsurilor ce le-am luat, ca să aşez străjile şi ostaşii în aşa fel ca să fii necontenit înconjurat…

— Prietene! Scump şi credincios amic!… repeta dogele însoţind pe căpitanul-general până la uşă.

Înapoindu-se, văzu pe Guido Gennaro ieşind de sub tapiţerie.

— Înălţime, zise şeful poliţiei, mă întrebaţi adineauri cu cine trebuie începute arestările. Acum răspund: cu acela care iese de aici…

— Altieri!… exclamă dogele îngălbenind.

— Cu căpitanul-general, da, înălţime.

— Lămureşte-mă, domnule, explică-te imediat, căci mă întreb cu adevărat dacă n-ai înnebunit…!

Foscari înnebunise, nu de spaimă ci de furie. Una din acele mânii oarbe foarte rare la dânsul, atât de straşnice încât făcea să-i tremure fălcile.

Înainte ca Gennaro să fi avut timpul să răspundă la ultima lui întrebare, dogele lovise cu furie în masă cu un ciocan, ce-i servea ca să cheme. Uşorul ciocan de argint se zdrobi.

— Ce faceţi, înălţime? exclamă Gennaro aruncându-se înaintea uşii ca să împiedice pe oricine să intre.

— Să-l aresteze pe căpitanul-general…

— Nu, înălţime…!

— O să pun să te aresteze şi pe dumneata. Ei, gărzi!… Mizerabile, fă loc…!

Foscari înainta ameninţând spre Gennaro, cu pumnul ridicat.

— Înălţime, spuse cu repeziciune şeful poliţiei încetişor, ce are a face că voi fi eu arestat, eu unul, ba chiar dacă aş muri!… Dar dacă vă atingeţi de Altieri astăzi totul e pierdut… Ascultaţi-mă, vă rog fierbinte.

Foscari se dădu înapoi ducându-şi mâna la frunte…

Şi cum paznicii palatului alergau şi, intrau, cu o sforţare de neputernică voinţă, îşi alcătui o faţă nepăsătoare.

— Ei bine, spuse el ofiţerului care dăduse fuga când auzi zgomotul, ce este, domnule?

— Iertare, înălţime, mi s-a părut că am auzit…

— Ai crezut greşit… Să fiu lăsat în pace…!

Paznicii se retraseră înspăimântaţi.

— Vorbeşte acum, zise Foscari şefului poliţiei.

— Înălţime, zise Gennaro, am toată conspiraţia în palmă. Ştiu că şeful ei este căpitanul-general. Ori, îl cunoaşteţi îndeajuns pe Altieri pentru ca să presupuneţi că într-o împrejurare atât de serioasă, el începu prin a-şi asigura credinţa, devotamentul arcaşilor şi archebuzierilor. Singura compania de halebardieri îi scăpă, dar ea va fi măturată ca o căpiţă udă de ploaie în furtună. Ori, dacă-l arestaţi astăzi pe Altieri şi eu sunt gata de a o face dacă îmi remiteţi ordinul, în două ore veţi avea o teribilă revoltă a soldaţilor. Altieri va fi eliberat, palatul vostru atacat… şi diavolul ştie ce se va întâmpla după aceea!

— Sunt pierdut! murmură Foscari.

— Ori, monseniore, continuă Gennaro, părând a nu fi auzit această exclamaţie, trebuie din contră, de a lăsa conjuraţii într-o siguranţă înşelătoare şi a ne pregăti pentru o represiune necruţătoare.

Dogele recunoaşte, o sumară flacără luminează în ochii săi, ardoarea bătăliei apropiată îi răscolea sângele, la fel ca la majoritatea aventurierilor acestei triste epoci. Foscari, dezbrăcat de ceea ce astăzi se numeşte sens moral, era dotat cu o bravură fizică extraordinară.

— Dacă îmi permiteţi un sfat, insinuă Gennaro.

— Vorbeşte, mi-ai făcut astăzi un serviciu care îţi dă dreptul de sfătuitor.

— Ei bine, monseniore, în locul vostru, eu aş dispune punerea în libertate a tuturor persoanelor arestate în urma listelor care v-au fost predate.

Dogele ezită un moment.

— Nu! zise el cu o voce sonoră. Pentru că aceştia sunt la închisoare, acolo să rămână; aceasta este mai sigur.

— Dar mulţi din aceşti nenorociţi erau amicii voştri.
— Ei au devenit inamicii mei, pentru că eu i-am lovit, liberi ei s-ar alătura conjuraţilor, după ce voi triumfa îmi va fi uşor de a-i elibera unul după altul şi aceasta va fi mărinimie, pe când acum ar fi slăbiciune.
Gennaro se înclină, poate pentru a ascunde o grimasă de dezaprobare.
— Eu admir geniul excelenţei-voastre, zise el.
— Bine, aveţi lista oamenilor care sunt uniţi cu Altieri?
— Lista incompletă, monseniore, dar o voi completa.
— Dă-o, zise dogele cu un surâs care dădea apă la moară şefului poliţiei.
Gennaro dictă apoi treizeci de nume. Dogele le scrise fără a face nici un semn de surpriză sau de indignare, şi cu toate astea era consternat.
— Ce vor ei? întrebă el apoi.
— Ceea ce vor în general oamenii care răstoarnă un guvernământ pentru a-i lua locul: onoruri, măreţie, slujbe, toate bine retribuite, bineînţeles.
— Şi Altieri?
— El vrea să fie „Dumneavoastră”.
Dogele rămase mult timp gânditor.
— Când şi cum aţi descoperit toate acestea?
— Când? Chiar în noaptea aceasta monseniore, pentru că, chiar astăzi v-am prezentat raportul meu. Cum? Prin ipoteze, deducţii, vagi indicii, care m-au făcut să asist fără a fi văzut la o reuniune a conjuraţilor.
— Unde?
— Pe bordul vasului-amiral.
— Perfect! Admirabil. Ah! Îi vom sfâşia!… Şi pentru ce zi lucrul?
— Pentru 1 februarie, monseniore.
— Data când mi-a fost indicată de Altieri ca foarte favorabilă…?
— Avem câteva zile la îndemână pentru a face să se termine cu toate aceste ambiţii vulgare. Monseniore,

pentru că aţi binevoit a mă lăsa să vorbesc pe şleau, iată cum văd eu afacerea: la 1 februarie dimineaţa veţi sui compania de arcaşi şi archebuzieri pe vasul-amiral care este destinat pentru ceremonie. Două alte vase, conduse de mine şi pline cu oameni de-ai mei, vor veni să acosteze vasul-amiral la momentul oportun ameninţând de a-l scufunda. Dumneavoastră monseniore, urmat de gardă şi halebardieri, veţi merge spre Lido pentru a vă îmbarca. Dar, la un semn al meu, Altieri şi conjuraţii care vor fi în jurul vostru vor fi înhăţaţi. Fără trupe ei nu vor putea opune nici o rezistenţă şi dumneavoastră n-aveţi decât să vă întoarceţi la palat pentru a convoca Consiliul şi a judeca pe loc viitorii culpabili. Dar până atunci mare şi multă linişte pentru conjuraţi. Iată planul meu.

— Îl adopt, zise dogele.

Gennaro se îndreptă.

— Monseniore, zise el, când vă veţi întoarce în palatul ducal şi când acuzaţii se vor găsi în faţa Consiliului, cine va pronunţa rechizitorul, cine va stabili culpabilitatea?

— Marele inchizitor, aceasta este funcţia sa.

— Nu există mare inchizitor.

— În acea zi va exista unul, Gennaro. Primul meu act, intrând în palat, dar intrând sigur, va fi de a desemna succesorul lui Dandolo… Nu am nevoie de a-l numi, voi avea grijă.

Gennaro se înclină profund.

— Mergi, zise apoi dogele cu o voce calmă; mergi, dar la orice oră din zi sau din noapte, poţi intra la mine cu un singur cuvânt: „Puntea Suspinelor”, pe care îl vei spune valetului meu de cameră. Completează lista, află locul fiecăruia şi vino de mă informează fără a pierde un minut. Mergi Gennaro… gândeşte-te că ţii în mână averea mea… şi a ta.

Şi cum Gennaro se retrăgea:

— Încă un cuvânt… Mi-aţi spus că Roland Candiano vrea să revină la Veneţia.

— Aceasta este părerea mea, monseniore, zise Gennaro tresărind.

— Credeţi că va reveni înainte de 1 februarie?

— Eu confrunt ipotezele, monseniore. Cinstit vorbind, eu cred că acest om nu se va reîntoarce înainte de 12 sau 15 februarie.

Gennaro se retrase la acest cuvânt, gândind:

— Parează aceasta, dacă poţi! Ah! tu eziţi să-mi dai ceea ce eu îţi cer, după ce eu îţi apăr viaţa!… Roland Candiano nu se va tocmi. El… Şi apoi dacă el vine, afacerea este clară.

— Bună ziua, domnule mare inchizitor.

Şi vorbind cu el traversa marea sală de onoare plină de patricieni şi ofiţeri, printre care, într-un grup el îl recunoscu pe Altieri. Gennaro se arătă curios.

Cea mai mare parte din personajele care erau acolo aşteptând momentul să facă curte dogelui, se aflau pe lista pe care el venise să o dicteze lui Foscari şi pe care acesta a scris-o cu propria-i mână. Dogele, după despărţirea de Gennaro, era răsturnat confortabil în marele lui fotoliu.

Cu mâinile pe genunchi, sprâncenele încruntate, ochii arzători şi faţa descompusă, el evoca un teribil spectacol.

Şi dacă s-ar fi aflat cineva lângă el, l-ar fi auzit murmurând:

— Ce este cu această conjuraţie după răzbunarea pe care o gândeşte Candiano?… Unde este el?… Ce face el? Trebuie să se înapoieze… Pe unde mă va ajunge? Cum mă va lovi?

Prin aceste cuvinte se poate măsura spaima ce i-o insufla Roland lui Foscari. Se sculă totuşi, îşi alcătui o faţă senină şi chiar zâmbitoare, apoi sunând ca să vină uşierul, porunci să deschidă amândouă canaturile uşii cabinetului său şi după ce se asigurase cu un grăbit gest că zaua lui era la locul ei sub tunică şi că pumnalul stătea bine în teaca lui, intră în marele salon. Îl văzu pe Altieri. Îi văzu pe principalii dintre conjuraţi că înaintau spre dânsul. O clipă ochii lui aruncară scântei şi-şi privi căpitanul gărzilor sale gata poate să-i dea o poruncă. Dar năluca lui Gennaro, în picioare într-un colţ,

cu ochii aţintiţi asupra-i, îi redase sângele rece. Trăsăturile i se luminară. Şi începu să zâmbească la auzul laudelor grăbite.

— Înălţime, zicea Altieri, ziua căsătoriei dogelui cu Adriatica este apropiată. Toate amănuntele ceremoniei sunt orânduite, afară de un singur punct: nu ştim pe ce vas se va urca alteţa-voastră…

— Dar pe vasul-amiral, dragă prietene… nu-i aşa obiceiul?

Altieri se ploconi cu un zâmbet de triumf.

— Cred acum că mă pot duce, îşi spuse Gennaro, care într-adevăr se făcu nevăzut, frecându-şi mâinile.

— O, da! Relativ la această ceremonie, reîncepu dogele, doresc dragul meu Altieri, vrednicul meu prieten, să fii necontenit pe lângă mine, nu că m-aş teme de cea mai mică mişcare populară, ci fiindcă doresc a-ţi face cinste, ca şi vouă tuturor, domnilor, mă bizui că veţi fi pe lângă mine…

Şi dogele zâmbind paşnic se înapoie în apartamentele sale, trecând nepăsător, rece şi nemişcat prin îndoitul şirag de conjuraţi aplecaţi înainte-i…

CAPITOLUL VII – O speculaţie a Aretinului.

Binevoiască cititorii să-şi amintească de acea noapte îngrozitoare când Bianca se omorî în palatul Aretinului, când Bembo fugi din Veneţia ca să alerge la Roma, când Roland şi Scalabrino porniră în urmărirea lui. Fără îndoială că îşi aminteşte cititorul că, cu câteva ore mai înaintea acestei întâmplări, chiar şi Imperia plecase din Veneţia şi de unde – nu s-a uitat – plecase dând poruncă intendentului ei să vândă tot ce avea, afară de marele portret încadrat cu aur ce se afla în misterioasa tainiţă, unde am pătruns la începutul acestei povestiri.

Petre Aretin asistase cu o groază, lesne de înţeles, la scena emoţionantă ce se desfăşurase în palatul său. Roland şi Scalabrino venind ca o vijelie, uşa camerei Perrinei spartă de uriaş, Bianca moartă, întinsă pe jos, fuga lui Bembo, deznădejdea lui Scalabrino.

Când Roland fusese târât de prietenul său, Petru Aretin văzu camera Biancăi năpădită de servitorii şi slugile sale, care alergaseră cu toţii.

Aruncă o privire de milă spre trupul Biancăi, apoi groaza reluându-şi drepturile uitate – drepturi sfinţite ale acestui poltron – se întoarse spre servitorii săi, le porunci să baricadeze totul, să încarce pistoalele şi puştile şi să facă strajă bună, adăugând că va ucide cu propria-i mână pe cine va îndrăzni să deschidă o singură uşă înainte de a se fi făcut ziuă.

Aceste ordine fură numaidecât executate.

În acest timp Perrina ajutată de prietenele ei transportă trupul Biancăi pe un pat; apoi făcând ocolul încăperilor, luă toate florile ce se aflau din belşug pe acolo întotdeauna şi acoperi cu ele pe biata micuţă moartă.

Aretinul aprobă cu un semn făcut cu capul; apoi porunci ca să se retragă toţi şi el însuşi intră în camera lui, foarte agitat şi destul de mişcat încât uită să mai ceară ceaiul.

În loc să se culce şi să se frământe ca o vijelie, cum îi era obiceiul, începu să măsoare camera în sus şi-n jos, cu paşi grăbiţi, ba ştergându-şi o lacrimă, ba blestemând cu jumătate glas.

— Acest Bembo era un grosolan, bodogănea el. N-aş vrea să fiu în pielea lui. Cred că va avea un moment foarte prost. Dar cine dracu l-a împins să-şi aleagă tocmai casa mea, pentru a lovi aici pe acesta copilă! Lua-l-ar ielele, dar-ar ciuma în el!… Iată-mă-s acum cu un cadavru în braţe… Ce voi face cu el?… Această mică Bianca nu se putea duce să moară mai departe! Toate astea-s de o neruşinare din cale afară: asta o să mă înveţe minte pe viitor să fiu mai puţin bun… Hotărât, ducă-se dracului omorul!… Este pricina a nouă catastrofe din zece.

Maestrul Aretin judeca, cum ar spune un altul, ca un personaj subţire. Dar la ce-i folosea?

Sfârşi prin a se culca şi dormi restul nopţii, deşi un somn cam tulburat de vise; adevărul ne sileşte să mărturisim că

aceste vise erau de altfel mai curând relative la propria-i siguranţă.

A doua zi dimineaţă, de timpuriu, îşi chemă un fecior de casă şi-i porunci să se ocupe de înmormântarea Biancăi: înmormântare ce constă în a aşeza leşul într-un sicriu, sicriul pe gondola morţilor şi să conducă gondola până la Canalul Orfano, unde se aruncau cadavrele criminalilor şi ale săracilor.

Într-adevăr a fi sărac era socotit în orice vreme ca o fărădelege.

Aretinul sfârşise de luat aceste măsuri, când primi vizita gondolierului ce i-l trimitea Roland cu o scrisoare.

S-a văzut că poetul se conformă întocmai poruncilor ce i le dădu Roland Candiano. Atunci ieşi ca să se ocupe el singur de cele trei sicrie, care trebuiau să închidă trupul Biancăi, spre a-l păstra până la data arătată de Roland, apoi să-l transporte la Mestre.

În după-amiaza zilei, după ce se înţelese cu un dulgher, Aretinul posomorât de aceste diferite întâmplări, se înapoia la palatul său în gondolă şi trecu neapărat prin faţa palatului Imperiei.

Avu grijă să se aşeze sub cort, spre a se feri să fie văzut; dar Aretinul era întrucâtva femeie prin temperament şi cum, curiozitatea contrabalansa în el cu frica, se încumetă să arunce o privire printre perdelele gondolei, în clipa când gondola lui trecea prin faţa palatului şi văzu o adunare de oameni în faţa uşii.

— Pentru ce-i toată lumea asta? întrebă el pe gondolierul său.

— Excelenţa-voastră nu ştie? Nu se aude în toată Veneţia decât de acest zvon: a plecat signora Imperia.

— A plecat? exclamă Aretinul cu o oarecare bucurie.

— De astă-noapte.

— Eşti sigur?

— I se vând mobilele… Vedeţi…?

Maestrul Petru nu mai şovăi atunci şi ieşind cu vitejie de sub cort, porunci vâslaşului să-l lase la chei. Peste câteva clipe intră în palat, nu fără a fi căutat să i se confirme uimitoarea ştire şi îşi aminti de altfel că în ajun, Bembo îi spuse în clipa când intra în casa lui: „Fii pe pace… vom pleca după mama ei”.

Palatul Imperiei era plin de lume. O mulţime de boieri tineri vorbeau aici cu însufleţire despre marele eveniment, această plecare a Imperiei, această vânzare a mobilelor sale, a bijuteriilor ei, a acestor opere de artă.

Erau pe acolo şi burghezi ce se târguiau cu intendentul şi femei pe care o curiozitate irezistibilă le împinsese în acest palat, despre care ele auziseră spunându-se atâtea şi atâtea; erau femei cinstite şi se ştie îndeajuns ameţitoarea atracţie ce-o exercita asupra femeilor cinstite interiorul, obiceiurile, bijuteriile curtezanelor.

Aretinul salutând pe unii, salutând pe alţii, străbătu mulţimea şi în sfârşit ajunse până la intendent. Vrednicul om era pe cale să vândă totul cu preţ scăzut de tot, foarte hotărât să apuce un drum cu totul potrivnic celui ce duce la Roma.

Aretinul târgui câteva lucruri de artă şi trimiţându-le acasă la el, asistă curios la sfârşitul vânzării sfătuind pe intendent, arătându-i reala valoare a lucrurilor, valoare de care acest servitor habar nu avea.

Spre seară, nu mai erau decât vreo câţiva cumpărători şi în cele din urmă palatul rămase jumătate golit de măreţul lui mobilier, ceea ce rămăsese era în neorânduială, cu o înfăţişare de tristeţe şi de părăsire care-l făcea pe poet să viseze.

Atunci Petru îl făcu atent pe îngrijitor să observe că mulţumită sfaturilor sale, preţul acestei prime zile de vânzare se urcase în chip simţitor.

Intendentul îl cunoştea pe Aretin şi-l studiase aşa cum ştiu servitorii să studieze pe cei ce vizitează o casă.

Îi răspunse deci:

— Per bacco, ştiu!… o ştiu, domnule. Şi să credeţi că mulţumirea mea n-o să se mărginească numai la cuvinte.

Şi arătând cu un mare gest harababura din saloane, zise:

— Alegeţi…!

Intendentul râse cu un hohot de mulţumire al negustorului cinstit, care acordă o remiză bună, atunci când marfa nu-l costă nici o lescaie.

În ce-l priveşte pe Aretin, el nu aşteaptă o nouă invitaţie şi fără o falsă ruşine, începu să cutreiere palatul, în timp ce intendentul îl însoţea cu un sfeşnic în mână.

Deodată el intră fără veste într-o încăpere strâmtă şi privirea lui căzu asupra unui măreţ portret. De altfel ceea ce-l uimi dintru-ntâi, fu splendoarea tonurilor picturii – un artist de geniu cu siguranţă lucrase acest tablou.

— Ei! şopti Aretin. Portretul lui aici…!

De puţin timp ştia Aretinul numele lui Roland Candiano. Dar acest timp îl folosise pentru sine şi ştia acum destule pe seama omului care făcuse cu el în Peştera Neagră, ciudatul târg ce se ştie.

— Ştii pe cine înfăţişează acest portret? întrebă el.

— Pe fiul fostului doge Candiano.

— Stăpâna dumitale îl cunoştea deci?

— Habar nu am. Ceea ce ştiu este că pictorul care a făcut această operă, l-a terminat în patru luni de zile, lucrând neîntrerupt în fiecare zi.

— Dar modelul… Deci Roland Candiano vizita acest palat?

— Nu, pictorul l-a lucrat din memorie.

— Nu cunosc decât un singur om în stare de aşa ceva şi capabil de o atare minunăţie de colorist, se gândi Aretin. Ştii numele acestui pictor? adăugase el cu glas tare.

— Se numea Tizian.

— Nu mă îndoiam de asta, bombăni poetul. Şi când te gândeşti că n-a voit niciodată să-mi facă mie portretul! Zicea că nu-l inspir. Ei drace! destule din portretele mele vor trece în posteritate. Iau această pictură, sfârşi el.

Intendentul făcu o schimonositurâ.

— Rama e cu totul de aur, zise el.

— Ei! sărmane găgăuţ, cine-ţi vorbeşte de ramă? Desprinde-mi pânza, asta-i tot ce cer ca preţ al serviciilor mele.

— Imediat! exclamă intendentul reînseninat.

Iată cum portretul lui Roland Candiano făcut de Tizian deveni proprietatea Aretinului.

Se înapoie acasă, fixă pânza într-o nouă ramă şi începu s-o studieze.

— Hm!… Admirabil, pe toţi dracii… Admirabil!… Ca tot ce-a făcut Tizian… Ce putere de viaţă în privire! Ce dulceaţă în zâmbet! Şi aceste stofe… Ce bogăţie! Ah! Tizian! Tizian!… Vei fi aproape tot aşa de celebru ca şi mine în vecii vecilor…!

Făcând astfel elogiul meritat al portretului şi al autorului adăugă:

— Dar ce-o să fac cu asta la mine acasă? Dacă aş fi bogat, l-aş păstra, dar hotărât lucru nu sunt bogat…

Timp de câteva zile, Aretinul rumegă în mintea lui dacă trebuia să vândă sau nu portretul lui Roland Candiano dar un fel de ruşine îl oprea, maestrul Petru era cinic, dar avea cinismul inteligent.

Într-o dimineaţă, după ce studiase şi respinsese o mulţime de combinaţii, exclamă:

— Am găsit…!

Sări jos din patul lui, unde era culcat în clipa când dădu strigătul ce se atribuie lui Arhimede.

— Măreaţă idee! exclamă el netezindu-şi barba în chip maşinal… Idee genială, vrednică de mine!… Margherita, prânzul meu. Paola, tunica mea de mătase îmblănită cu hermină! Clara, toca mea cu pene albe…!

Aretinele dădură fuga şi numaidecât începu alergătura gospodinelor, unele alergând la bucătărie ca să pregătească prânzul maestrului, celelalte grăbindu-se să scoată din dulapuri hainele de ceremonie. Timp de douăzeci de minute

se auziră strigăte ce hăuliră în tot palatul, apoi deodată se făcu o mare tăcere:

Aretinul se aşezase la masă…!

Porunci după aceea să i se pregătească gondola cea frumoasă pe care o mâna un nubian îmbrăcat cu o tunică albă, cum văzuse la Imperia; curtezana fusese cu adevărat modelul firesc pentru Aretin. După aceea el strigă:

— N-o văd pe Perrina…!

— Este lângă moartă, zise Margareta. Ar face mai bine să se ocupe de cei vii…

— Taci, Pocofila! asta era cea mai grea insultă a lui, Perrina are mai mult duh în vârful papucului ei decât tu în căpăţâna ta întreagă. Haide. Bine… Nu plânge că îmi frângi capul… Şi de voi izbuti, am să-ţi cumpăr o broboadă din orient şi vouă tuturora. Tăcere!… Acolo unde sălăşluieşte un mort, nu trebuie să se vorbească.

După aceea se îndreptă spre gondolă şi puse să se aşeze sub cort portretul ce-l căpătase, după ce avusese grijă să pună să-l învelească cu ceva.

Gondola se opri în faţa palatului Dandolo, dar acesta părea pustiu. Un fecior de casă îl vesti pe Petru Aretin că stăpânul lui locuia de câtva timp la palatul Altieri. Peste câteva clipe maestrul Petru intra în casa căpitanului-general, stăruind îndelung să fie admis să se prezinte boierului Dandolo şi urmat de doi inşi ce duceau marele portret, fu introdus în cele din urmă într-o cameră de la etajul întâi.

Pe cât parterul zgomotos plin de ofiţeri dădea impresia de viaţă şi putere, pe atât părea de trist şi tăcut etajul întâi.

— Drace! se gândi Aretin. Să sălăşluiască în această casă numai moartea?

În timp ce se gândea astfel se deschise o uşă şi un om cu barba căruntă, cu părul albit înainte de vreme, înaintă.

— Ce! se gândi Aretinul, ăsta să fie marele inchizitor!

— Domnule, zise Dandolo arătând un scaun cu un gest de o înaltă şi rece politeţe a patricienilor Veneţiei, aţi dorit să

vorbiţi marelui inchizitor.

Şi Dandolo aruncă o privire pătrunzătoare spre Aretin.

Dandolo trăia într-o absolută retragere. Dar insistenţa vizitatorului, numele său şi anumite vagi intuiţii îl făcură să spere şi să se teamă, că acest vizitator venea din partea lui Roland Candiano. Îl cerceta deci cu nelinişte.

Aretinul se ploconise impresionat puţin de această atmosferă de mâhnire şi mister ce-o respira acolo, el omul chefliu şi vesel, plin de viaţă şi îndrăgostit de aerul liber.

— Trebuie să vă înştiinţez că am renunţat la funcţia mea… totuşi…

— Excelenţă, zise Aretinul, regret pentru Veneţia că nu mai sunteţi marele ei inchizitor. De altminteri voiam să-i vorbesc personal domnului Dandolo.

— Oh! spuse Dandolo slab, este vorba de o afacere care ar fi personal a mea?

— Excelenţa-voastră va putea să judece singură… O rog mai întâi să mă ierte, dacă m-am înşelat. Venind aici, sper cu tot dinadinsul să vă fiu plăcut…

— Vorbiţi deci fără teamă în acest caz.

— Iată, nu prea ştiu pentru ce, dar mă gândesc că dumneavoastră sau careva dintre ai dumneavoastră, trebuie să fi păstrat o puternică amintire despre un om pe care am onoarea să-l am prieten intim, Roland Candiano.

Abia rostise aceste cuvinte în toată simplitatea neştiinţei sale, încât fu înfricoşat.

— Am spus o groaznică prostie, se gândi el.

Într-adevăr Dandolo se sculase de spaimă, foarte palid, cu mâinile tremurătoare. Se duse grăbit să împingă zăvorul uşii pe unde intrase Aretin, apoi înapoindu-se spre poet:

— Cine v-a îngăduit să bănuiţi una ca asta? mugi el cu vocea înceată. Ce aţi venit să-mi spuneţi? Veniţi din partea lui? El vă trimite? Dar vorbiţi odată.

— Nicidecum, exclamă Petru foarte înspăimântat, vin din propria mea iniţiativă… dar deoarece acest nume vă

pricinuieşte o astfel de impresie… atunci m-am înşelat! mă retrag deci, mă retrag…

— Rămâneţi, domnule!

Dandolo îl aţintea pe Aretin cu o privire înflăcărată. Picături de sudoare îi broboneau fruntea.

Putu să se stăpânească în cele din urmă şi începu cu o voce potolită:

— Staţi, domnule! şi vorbiţi sincer. Ce aveţi a-mi spune privitor la Roland Candiano?

El rosti acest nume cu o vădită sforţare.

— Excelenţă, zise Aretinul, cred că Roland Candiano a trebuit odinioară să facă parte din familia voastră?

Dandolo se cutremură şi o clipă Aretinul se putu teme că a spus iar o prostie şi mai grozavă decât prima.

Dar tatăl Leonorei, tulburat de sentimente în care domnea groaza, vroia să ştie totul acum. Se stăpâni deci şi ştergându-şi sudoarea ce curgea pe faţa sa, întrebă cu o voce aproape paşnică:

— Cum de aţi aflat acest lucru?

— Ei! excelenţă, exclamă Aretin liniştit, se zvoneşte pe toate uliţele Veneţiei. Ştiţi că încă li se mai spune în port Leonorei şi lui Roland Candiano: „Amanţii Veneţiei…”?

— Nu, domnule, exclamă înăbuşit Dandolo, nu ştiu… nu vreau s-o ştiu…

— În sfârşit şi asta pentru a-mi lămuri demersul, zvonul public vrea să vă atribuie că aţi păstrat o adâncă dragoste lui Roland Candiano.

— Oh! exclamă Dandolo care se înfioră.

— Şi că-l iubiţi încă, întocmai ca pe un fiu, de care v-au despărţit împrejurări fioroase, fără voia dumneavoastră…

— Se zice asta? reluă Dandolo devenind mai palid.

— Se spune, excelenţă. Dar poate că mă înşel?

Şi cum Dandolo tăcea:

— În orice caz astea sunt zvonurile ce le-am cules şi mi-au dat ideea să fac ceea ce am făcut. Fie ce-o fi, nu mă căiesc.

— Dar ce aţi făcut? horcăi Dandolo.

— M-am plimbat prin palatul Imperiei, zise Aretin cu un zâmbet.

Efectul acestui nou nume, aruncat pe neaşteptate în convorbire, fu mai îngrozitor poate decât efectul produs de acela al lui Candiano.

Dandolo fu de aici înainte convins că acest ins se juca cu groaznica amintire pentru a-l înfricoşa cu taine. Dar Aretinul, pe deplin revenit în sine, continuă:

— Am vizitat palatul Imperiei în clipa când se vindeau mobilele şi lucrurile de artă… Ori, printre aceste lucruri, am văzut unul pentru care se băteau mulţi oferind preţuri mari. Merita, căci era o minunată capodoperă a admirabilului nostru Tizian. Veţi înţelege deci că, mişcat, n-am stat pe gânduri, să vreau, să smulg acest tablou nepăsătorilor ce-l înconjurau, veţi înţelege dar că n-am şovăit să-l plătesc cu două sute de dubli ducaţi de aur şi veţi înţelege în sfârşit că numaidecât m-am gândit să vi-l aduc dumneavoastră, veţi şti că acest tablou nu-i altceva decât portretul lui Roland Candiano… un portret sublim, excelenţă, o operă de a lui Tizian în care el şi-a pus tot farmecul mărinimos, toată măreţia coloritului, toată delicateţea desenului… Cât regret că un asemenea tablou trebuie să treacă în mâini necunoscute şi necunoscătoare!… Nu, nu!… Chiar de ar fi să pierd cele două sute de dubli ducaţi aur ce i-am plătit, voi încerca să predau portretul său unor mâini prietene…

Vorbind astfel, Aretinul dezveli portretul ce-l pusese pe un jilţ mare. La ultimele vorbe, dădu jos pânzele ce-l înveleau, având grijă să aşeze portretul într-o lumină prielnică. Se întoarse fără veste şi cu tot dinadinsul, entuziasmat, exclamă:

— Priviţi, excelenţă…!

Dandolo palid, înfiorându-se, împietrit, privea, ochii lui rătăciţi nu se puteau desprinde de pe pânză… Şi nu mai avea înaintea-i portretul, ci însuşi Roland i se arăta aşa cum era odinioară, aşa cum îl văzuse în veşmânt de ambasador,

deputat al Veneţiei la papă… Un fel de geamăt îi horcăi în gât şi acoperindu-şi brusc ochii cu mâinile izbucni în hohote de plâns pe când o voce îndepărtată, vocea lui Roland Candiano, striga în sufletul lui:

— Ce ai făcut cu fericirea mea? Ce ai făcut cu fericirea fiicei tale?

Şi Aretinul nu vedea nimic. Dandolo înfricoşat, zdrobit, zicându-şi că o asemenea scenă cu siguranţă trebuia să fie născocită de Roland!… În cele din urmă cu o voce răguşită, silnică, ca şi cum l-ar fi înfruntat pe Candiano, tatăl Leonorei strigă:

— Înveliţi la loc tabloul ăsta, domnule, acoperiţi-l!

Aretinul, cu o sinceră înmărmurire se întoarse spre Dandolo şi era gata să exclame, să reînceapă panegiricul său… Dar tăcu, înmărmurit: uşa din fundul camerei se deschise, o femeie de o strălucitoare frumuseţe, de o frumuseţe posomorâtă, cu ceva fatal în ea, se ivi şi această femeie spunea cu o voce care nu tremura:

— Tată, cumpăr eu acest portret…

Aretinul se încovoie în două cu o admiraţie pe care Leonora o socoti obraznică, dar ea nu aruncă nici măcar o privire spre poet.

— Pe toţi sfinţii iadului, pe toţi dracii din rai, se gândea meşterul Petre, nicicând frumuseţe mai desăvârşită nu-mi minunară ochii…!

Leonora nu-l vedea pe Aretin. Nu privea decât portretul. Ea îndreptă către tatăl ei nişte priviri pline de o disperată voinţă, ca şi cum s-ar fi temut să le înalţe spre această pânză unde zâmbea omul cu curata şi statornica-i iubire. Dandolo înţelese, fără îndoială, ceea ce se petrecea în sufletul fiicei sale: de pe buzele lui nu se ridică nici o împotrivire.

Făcu semn Aretinului să-l urmeze.

Şi poetul care avu şi el impresia că orice cuvânt ar suna fals, că n-ar avea ce spune acestei femei, care stând în

picioare în umbra unui tapet, strălucitor de frumoasă, părea, o ideală întrupare a gândirii îndurerate.

După o nouă şi adâncă ploconire, el se retrase în vârful picioarelor, şoptind:

— Am văzut la Roma macheta ce-o face Michelangelo pentru al său „Pensiero”. De ce n-a văzut el oare şi această „Pensierosa”?

Ajuns în camera de alături, Dandolo se opri, deschise o ladă cu bani şi scoase două sute de dubli ducaţi aur, pe care-i puse pe un colţ de masă.

Aretinul înşfăcă suma.

— Excelenţă, zise el, sunt fericit că această frumoasă operă a lui Tizian se află în mâinile dumneavoastră.

Atunci se retrase, condus de Dandolo. Când să părăsească pragul uşii, Dandolo îl opri apucându-l de braţ.

— Jură-mi, spuse el atunci cu o voce concentrată, jură-mi că nu te trimite Roland, că toată această întâmplare nu-i o urâcioasă comedie…

— Excelenţă, zise Aretinul cu o vădită sinceritate, v-o jur că v-am spus întocmai adevărul. Să mă trăsnească cel de sus dacă mint cu o silabă. De altfel n-am minţit decât în versuri…

După aceste vorbe extraordinare, Aretinul se îndepărtă.

Afară, pe chei, înainte de a ajunge la gondolă, se opri.

Fu după aceea văzut gânditor, cugetând fără îndoială la vreo problemă foarte gravă, foarte adâncă. Şi toate aceste gândiri duceau la vorbele ce le şopti urcându-se în gondolă.

— Da, într-adevăr lucrul e sigur, ar fi dat şi patru sute de dubli ducaţi! Ah! prost ce-am fost…

Înapoiat în palatul său, meşterul Petre se văzu împresurat de un roi de Aretine ce alergau ca să-i amintească de făgăduială.

— Broboade orientale! bombănea Aretin. Broboade orientale unor golance! Nu, zău! e şi momentul! Ştiţi ce mi s-a întâmplat, ia spuneţi, ştiţi? Ei bine, am pierdut două sute de dubli ducaţi aur…!

Peste două zile Aretinul pleca, urmat de Perrina, ca să-l aştepte pe Roland Candiano la Mestre.

Adusese cu dânsul sicriul Biancăi, pe care – în timpul nopţii – săpase o inscripţie cu ajutorul unor cuie bătute unul lângă altul.

CAPITOLUL VIII – Tatăl şi fiica.

Când Aretinul şi Dandolo ieşiră, Leonora rămase încă vreo câteva clipe nemişcată, apoi întoarse încet capul spre portretul pus pe un jilţ mare.

Afară era o senină dimineaţă de iarnă şi din cerul de mătase albastră cădea o lumină ce nu se vede decât pe cerul Greciei şi al Italiei.

Printre îndoita cădere a greoaielor perdele de brocart, trecea o rază puţin palidă şi oarecum îndulcită.

Şi această rază lovea în plin portretul, pe când restul încăperii rămânea scufundat într-un semiîntuneric misterios.

Leonora înaintă.

Şi atunci apăru şi dânsa în deplină lumină.

Leonora Dandolo era pe atunci în deplină înflorire a frumuseţii sale, dacă totuşi cuvântul înflorire nu trezeşte ideea unei dezvoltări prea paşnice. Era înaltă, cu o statură mlădioasă, faţa sa – căreia i s-ar fi putut imputa însăşi desăvârşirea, dacă această desăvârşire n-ar fi fost îndulcită şi potolită prin atitudinile fizionomiei, această faţă ar fi făcut deznădejdea pictorilor – dacă Leonora s-ar fi învoit să pozeze. Dar niciodată, chiar lui Tizian nu i-ar fi acordat ea această favoare. Se spune chiar că marele Tizian o rugase în genunchi, dar ea îi răspunse că numai logodnicul ei ar putea s-o aibă, trup şi imagine. Ceea ce mai ales făcea acest chip admirabil până acolo că era cu neputinţă să-l uite, când l-a văzut cineva, era privirea: amestec de hotărâre, de farmec luminos, de putere şi de sfiiciune, privire ce cutremura, privire care-l făcuse cândva pe un ambasador străin să spună:

— Duc din Veneţia trei amintiri pe care nimic nu le va putea şterge din memoria mea: interiorul San-Marc-ului, cerul înstelat al nopţilor de aici şi privirea Leonorei Dandolo.

Păstrase mândria dispreţuitoare a seminţiei din care se trăgea, curajul şi nobleţea sentimentului care slăbiseră în chip aşa de ciudat la tatăl ei. Reieşea de aici că felul său de frumuseţe ar fi putut să pară cam grav şi aspru, dacă nu s-ar fi revărsat din toate gesturile sale, din vocea ei, un farmec sfios şi s-ar fi putut zice, cam sălbatic. Avea mersul unduios, gestul rar şi aproape ieratic.

Inima ei era toată aproape de milă, numai dragoste. Veneţia o poreclise odinioară „Madona săracilor”, poreclă pe care o primise cu un zâmbet, zicând:

— Vai! bogaţii nu au nevoie de o sfântă fecioară… Dar e cu putinţă să fie cineva fericit pe lume, ştiind că oamenilor le e foame şi frig?

Într-o atare inimă, credinţa trebuie să fie un fenomen foarte firesc, credinţa în ceea ce este fermecător şi absolut, care nu e numai acea a trupului, ci şi a minţii, a închipuirii, a sentimentului întregii sale făpturi.

Când ea se dărui lui Roland Candiano, în acea unică sărutare schimbată în ajunul arestării sale, se făgăduise lui, Leonora se nimicise, astfel zicând, în acela pe care îl iubea.

Întremată după frigurile care erau s-o dea gata, Leonora părea mai slăbită, ceva mai feminizată, mai dulce şi mai dureroasă: poate că se gândea la un sfârşit. Sau cel puţin aşa se gândea ea, dar se părea că i-ar fi fost frică să privească acel portret, teama de a trezi tot ce dormea în ea.

Aşa cum se tem bolnavii lungiţi pe patul lor de boală de cea mai mică mişcare şi caută în nemişcare absolută iluzia că suferinţa lor a dispărut, astfel Leonora căutase în nemişcarea spiritului său iluzia că trecutul n-are s-o mai facă să sufere.

Acest portret ce i-l adusese Aretin, acest portret spre care înainta tremurând, punea iarăşi în funcţiune totul în sufletul

său. Uitarea ce-o nădăjduia, fără s-o caute, devenea cu neputinţă.

Totuşi cine ar fi văzut-o pe Leonora în acest moment nu s-ar fi îndoit de sentimentele ce-o năpădeau din toate părţile ca nişte talazuri smintite pe timp de vijelie ce atacă vreo stâncă singuratică în mijlocul oceanului.

Ea privea cu lăcomie portretul acesta ce părea că vieţuieşte şi palpită sub ochii săi. Îi vorbea încetişor, nu ca într-o aiurare trecătoare aşa de firească, atât de adevărată, aşa de omenească, ce ne împinge să credem că o adiere a făpturii iubite palpită poate în icoana sa.

Zicea:

— Iată-te deci iarăşi lângă mine… Roland, o scumpul meu iubit, dacă m-ai putea auzi aievea, dacă ai putea asculta tot ceea ce ţi-a spus inima mea după îngrozitoarea zi a despărţirii noastre!… Şi dacă aş putea pătrunde cu o clipă în inima ta şi să-ţi cunosc judecata ta cu privire la mine!… Am suferit mult. O! Roland al meu… Am suferit cum nu mă gândeam că se poate suferi, fără să mor din această pricină… Şi totuşi, e de ajuns ca icoana ta să fie înaintea mea, pentru ca să doresc să mai sufăr încă… pentru tine… prin tine…

Ea nu mai plângea.

Vorbea încetişor şi lin.

Se aşeză într-un jilţ în faţa portretului şi cu cotul pe braţul jilţului, cu capul rezemat de mână, îşi adâncea privirea în ochii care o priveau.

Dandolo se înapoie.

O văzu pe fiica sa stând în faţa tabloului şi se apropie de dânsa.

— Cine ştie, zise el, dacă n-ai greşit, Leonora… la ce bun portretul ăsta aici…?

Ea scutură capul zicând că nu.

— Aşadar ai de gând să-l păstrezi?

— Da, tată… Nu aveam nimic de la dânsul…

— Cel puţin să fie aşezat în aşa fel ca să nu-l ai statornic sub ochii tăi…

— Dimpotrivă, doresc să-l am mereu lângă mine…

Dandolo începu să se plimbe încetişor prin încăpere, cu capul plecat, ferindu-se de a privi portretul lui Candiano şi pe fiica sa, ca şi cum legătura acestui portret şi a copilei lui i-ar fi trezit în sine gânduri cu neputinţă de suferit. De câtva timp Dandolo se măgulea cu speranţa că amintirea lui Roland Candiano dacă nu se risipise, cel puţin slăbise foarte tare în mintea fiicei sale.

O întâmplare ciudată îi întărise această credinţă. Leonora, după însănătoşirea ei îşi luase obiceiul de a ieşi de două ori pe săptămână, în aceleaşi zile, aproape la aceleaşi ore.

Întâia oară când ieşise din palat, căpitanul-general o urmărise de departe, cu posomorâta curiozitate de a şti unde se ducea dânsa, ce făcea. Dar la înapoierea acasă, cum o văzu pe Leonora intrând iar în încăperile sale, fără a-l fi observat chiar, el se aşează hotărât în faţa ei.

Leonora se opri surprinsă parcă.

— Ce vrei? întrebă ea.

Orice hotărâre a lui Altieri se risipi în faţa acestei răceli ca de gheaţă.

— Să-ţi spun… bâlbâi el, că este nesocotit lucrul… pentru dumneata să ieşi seara… îţi voi da o escortă.

— Deci n-o să mai ies, zise ea.

El făcu o mişcare furioasă.

— Cel puţin, reîncepu el, alegeţi un alt ţel de a umbla.

— Această ţintă îmi place… nu deşteaptă în mine nici o remuşcare…

Altieri se retrase şi de atunci încetă s-o mai urmărească.

Dandolo o însoţea totdeauna pe fiica sa şi adesea făcea chiar el pe gondolierul.

Singurul lucru care-l făcuse pe Altieri să intervină, era „Puntea Suspinelor”. Leonora mergea până acolo, pe înnoptate, apoi se înapoia acasă. Asta era marea ei distracţie.

Ori, într-o seară, cu câteva zile înainte de scena ce-o schiţăm, sosind lângă „Puntea Suspinelor”, gondola lui Dandolo se izbise de o barcă.

În acea barcă era un om. Şi pe omul acela îl recunoscuse Dandolo! Era Roland Candiano!

El îi vorbise Leonorei! Ne amintim povaţa ce-o dăduse Roland fiicei lui Dandolo.

Acesta din urmă cârmise numaidecât şi fugise spre palatul Altieri, în prada unei neobişnuite tulburări.

Aşadar Roland Candiano o supraveghea pe fiica sa!

Ce gândea el?

Ce vroia?

O cercetă pe Leonora şi o văzu foarte liniştită în aparenţă, înapoindu-se la palat, o întrebă:

— L-ai văzut?

— Da, tată, zise Leonora.

— L-ai recunoscut?

— Da, tată…!

Dandolo nu mai stăruise, dar tresări de bucurie văzând-o pe fiica sa atât de puţin mişcată.

Da, era probabil că ea nu-l mai iubea pe Roland. Planul ce-l dospea din acea zi când se luptase cu Altieri şi se aşezase în preajma fiicei sale, ca s-o vegheze, s-o ocrotească iarăşi la nevoie, deci acest plan se putea înfăptui…

Dar în dimineaţa aceea, văzând-o pe fiica sa dusă pe gânduri în faţa portretului lui Roland, începu iar să se îndoiască.

— Astfel, reîncepu el, după o tăcere îndelungată, ţii să păstrezi în apropierea ta acest tablou?

— Da, tată, răspunse ea cu acea scurtime cu care se deprinsese de când se izolase în sine însăşi.

— Nu te temi, continuă el şovăind, că această vedere te poate mâhni…

— Cum asta, tată?

— Mai ştiu şi eu? Trezind poate în tine amintiri…

— Ce amintiri?

Şi privirea ei limpede şi hotărâtă se pironea asupra lui Dandolo.

El roşi şi tuşi uşor.

O înţelegea prea bine, lui îi era mai cu seamă teamă să nu evoce trecutul.

Se făcu din nou tăcere.

Leonora se scula spre a se retrage în camera ei.

— Ascultă-mă, copila mea, spuse atunci Dandolo.

Leonora se aşeză iar pe un scaun. Nu se prefăcea având un aer de supunere, nici de plictiseală, dimpotrivă, căută să pară cu mult mai puţin complicată decât odinioară.

— Ştii bine, spuse atunci Dandolo, că se pregătesc evenimente grave în Veneţia. Aceste secrete ce trebuie să le păstrez, dar care au ajuns până la tine, îţi dovedesc că o revoluţie este gata să izbucnească…

— Ei bine, tată?

— Nu te-ai gândit niciodată că Veneţia este oraşul unde noi am suferit, unde totul ne reaminteşte dureri pe care un cuvânt, un incident ca acel al acestui portret ce ni s-a adus pe neaşteptate, le poate trezi când nici nu ne aşteptăm?

— Într-adevăr, m-am gândit la asta…

El avu o sclipire de bucurie în ochi:

— Ştii tu ce am făcut? spuse atunci Dandolo încetişor.

— Ascult, ceea ce-mi vei spune, tată…

— Ei bine, am pus să se vândă tot ce am la Veneţia. Da, palatul Dandolo, nici el nu mai e al nostru. Lucrurile de artă ce le aveam, le-am vândut în taină, unul câte unul… Astfel am prefăcut în aur avutul nostru, fără să fi încercat pierderi prea mari… Un om de al meu, credincios şi sigur, a transportat acest aur la Milano şi ne aşteaptă acolo… Nu pricepi?

— Vrei să fugi?

— Da, împreună. Ascultă, o gondolă de mare iuţeală şi uşoară stă de opt zile în faţa palatului, cu trei marinari ce ne sunt devotaţi. Oricând vei vrea, chiar de astă-noapte dacă îţi convine, putem fugi. Mi-am luat toate măsurile. Nici

n-o să avem nevoie să ni se deschidă uşa, mi-am procurat o minunată scară de frânghie. La ora unsprezece, când palatul este închis şi totul doarme, putem lesne coborî, fără să bănuiască cineva. Gondola este în faţă… Vezi cât e de simplu.

— Da, foarte simplu…

— Primeşti deci să fugi astă-noapte?

— Nu, tată.

— Atunci mâine?… Spune ziua care-ţi convine.

— Niciodată…!

— Niciodată!… repetă Dandolo încremenit. Dar atunci nu pricepi?

— Tată, îl întrerupse Leonora sculându-se, dacă crezi că trebuie să fugi, pentru siguranţa dumitale personală, fă-o fără remuşcări: ţi-o jur că mă voi apăra aici singură, singurică. De altfel de ce am a mă teme? Triumfe sau nu Altieri, nimic nu se va schimba în viaţa mea.

— Dar eu!… Dar eu care sunt pândit de conjuraţi!… Eu care voi fi lovit de Foscari sau de Altieri…!

— Ai dreptate, dragă tată… trebuie să fugi…

— Fără tine!… O…!

— Nu-ţi fie teamă pentru mine, tată. Şi uite, lasă-mă să-ţi vorbesc sincer. Şi eu mă gândeam să-ţi vorbesc despre aceste lucruri. Voiam să te îndemn să pleci din Veneţia… Prevedeam că ai să-mi ceri să te însoţesc… Dar asta, tată, e mai presus de puterile mele. Niciodată, niciodată n-o să mă hotărăsc a mă îndepărta de aici… E şi aşa prea mult că trăiesc departe de Olivolo. Dar dumneata, dimpotrivă, cred că ai fi izbăvit de multe gânduri când vei fi departe de Veneţia…

Ea vorbea cu un fel de îngăduitoare milă…

N-ar fi putut spune că era dispreţ în gândirea sa. Dar era sigur că de multă vreme Leonora se desprinsese de tatăl ei, din ziua când aflase că Roland trăieşte.

Îl suferea deci pe Dandolo pe lângă dânsa, se silea chiar să-l lase să creadă că uitase totul…!

Poate dacă l-ar fi ameninţat pe tatăl său o primejdie departe de Veneţia, poate că s-ar fi învoit să fugă cu el…

Dar departe de asta: Dandolo îndepărtându-se, se îndepărta de orice primejdie, pe câtă vreme sălăşluirea în Veneţia n-ar întârzia să-i fie mortală. Într-adevăr cum o lămurise foarte bine Dandolo însuşi, era pierdut – fie că triumfa Foscari sau Altieri. Să dăm totuşi dreptate lui Dandolo, că nici o clipă slăbiciunea naturală nu-i infiltra gândul să se ducă să-şi facă o armă pe lângă Foscari din tainele ce-i fuseseră încredinţate, când intrase în conjuraţie.

Ascultase cu luare-aminte pe fiica sa.

— Nu m-aş învoi niciodată să mă depărtez fără tine, zise el.

— Sper că ai să te răzgândeşti, spuse cu simplitate Leonora.

Dandolo intră iar în camera lui, în timp ce Leonora se ducea în a ei. Cele două camere nu erau despărţite decât printr-un cabinet mic. Împreună cu încăperea unde intrase Aretinul şi care servea de salon, şi o alta ce servea de sufragerie, acesta era apartamentul rezervat în palatul Altieri lui Dandolo şi fiicei sale, apartament izolat de restul palatului, mulţumită multelor măsuri ale fostului inchizitor.

Leonora renunţase cu totul la apartamentul ce-l ocupase odinioară.

După scena violentă ce avusese loc între tatăl ei şi Altieri, ea trăia închisă în acest colţ, de unde nu ieşea decât de două ori pe săptămână şi unde nu avea altă prietenie decât pe aceea a lui Dandolo şi a celor două femei de care se ferea.

În aceste condiţii, viaţa pentru Leonora era îngrozitoare.

Atunci pentru ce refuzase pe tatăl ei să-l urmeze departe de Veneţia?

Era vreo speranţă ce-o oprea?

Nu… Era pur şi simplu legată de Veneţia printr-un îndoit sentiment: mai întâi prin acel soi de dragoste bolnăvicioasă,

ce-o are cineva pentru priveliştea unde a iubit, chiar suferind şi după aceea, simţământ înfricoşător, prin convingerea că în curând ar fi încetat să trăiască…

Dandolo o dată ce se văzu în camera lui, se gândi:

— Nu, desigur, nu pot fugi, fără dânsa… N-am s-o fac… Şi totuşi!… Dacă întâmplările se vor grăbi… n-aş mai putea să mă depărtez… cel puţin pentru câteva zile?

CAPITOLUL IX – Întâlnire.

În dimineaţa zilei când Roland Candiano, după îngrozitoarea moarte a cardinalului Bembo se înapoie la Veneţia, în acea dimineaţă, pe la orele opt, şeful poliţiei Guido Gennaro primea în biroul său rapoartele principalilor săi agenţi secreţi.

Sta lângă un foc bun înfăşurat într-un fel de halat de casă.

Guido Gennaro îşi făcea în mod conştiincios meseria lui. În toate dimineţile lucra astfel, concentra la dânsul acasă ştirile de tot felul, făcea din unele în folosul său personal şi întrebuinţa pe celelalte la execuţia meseriei sale, care era cu totul dedicată ocrotirii vieţii şi averii cetăţenilor Veneţiei. În dimineaţa aceea de 27 ianuarie, părea destul de rău dispus şi punea tuturor agenţilor săi o întrebare care rămânea mereu fără răspuns.

Atunci cu un gest scurt, îl alunga pe agent şi striga:

— Mai departe!… Altul…!

Într-adevăr, spionii şefului poliţiei, în număr de vreo douăzeci, aşteptau într-o mare anticameră, unii pe nişte bănci mititele, alţii în picioare, sfătuindu-se între ei în grupuri.

Doi sau trei valeţi a lui Guido Gennaro, ei înşişi spioni ai acestor spioni, forfoteau necontenit în această anticameră, însemnând o vorbă, o mişcare, o clipire de ochi, spre a se duce apoi să spună stăpânului lor ceea ce surprinseseră.

Şi asta forma un al doilea raport, pe care Gennaro îl numea zorii zilei.

Raportul oficial al agenţilor era lumina deplină a zilei. Deci spionii încotoşmănaţi cu tot soiul de deghizări intrau fiecare

la rândul lor în biroul şefului.

Fiecare din ei intrând, închidea cu grijă uşa. Apoi raportul sfârşit, se ducea lăsând-o deschisă pentru următorul, la strigătul: „Altul la rând!” care o închidea după aceea.

Asta se făcea cu regularitate, funcţiona ca o maşină.

În clipa când pătrundem în biroul lui Gennaro, acesta din urmă, cu cotul rezemat de masa lui, cu ochii visători aţintiţi asupra ferestrei, asculta pe unul dintre agenţii săi.

— Excelenţă, bijutierul Molina care stătea pe Rialto, a fost prădat astă-noapte. Hoţii au intrat prin aleea cea mică, au dărâmat o uşă şi au prădat o cantitate de bijuterii. Arcaşii de strajă au sosit la o jumătate de oră după ispravă, la strigătele lui Molina şi a nevestei sale.

— Bun, pentru ca să-i mângâie, spune-le că suntem pe urma hoţilor şi că vor fi negreşit arestaţi anul ăsta sau la cel viitor, în aşteptare să-şi pună o uşă mai solidă la prăvălia lui, ce dracu! Asta-i tot?

— Da, excelenţă.

Gennaro mormăi câteva cuvinte înăbuşite:

— Zău aşa, burghezii ăştia nu-s în toate minţile! De unde vrea Molina ăsta să-i prind hoţii? Şi apoi, prea era bogat, asta o să-l mai uşureze… Spune-mi: nimeni de seamă n-a intrat în Veneţia de trei sau patru zile?

— Nu, excelenţă, neguţători, marinari, atâta tot.

Gennaro îşi înăbuşi o înjurătură.

Pentru a treia oară punea această întrebare şi primea acelaşi răspuns.

Dădu drumul agentului care se retrase şi strigă:

— Altul…

Un alt spion intră.

— Ce-i nou? întrebă Gennaro cu acea năprasnică voioşie ce-o lua faţă de agenţii săi.

— Excelenţa-voastră ştie că ieri am făcut o inspecţie prin cârciumile din port.

— Şi te-ai îmbătat bine pe acolo? Hai?

— O! excelenţă…!

— Ei bine, ce-ai auzit?
— Povestiri extraordinare, excelenţă.
— Ei, aş…!
— Că fiul fostului doge Candiano este în Veneţia, că se pregăteşte a pune mâna pe palatul ducal, că va izbăvi poporul, că va pedepsi tirania lui Foscari.
— Eşti sigur?… Trebuie să fi fost beat…
— Nu, excelenţă. Şi nu lipseau strigătele de „trăiască Roland Candiano!”. Îl şi numesc dogele poporului.
— Ei, aş!… Gogoşi…
— Excelenţă, vă asigur…
— Ajunge! Un spion nu trebuie să se îmbete. Ţine bine minte asta!… Acum continuă şi astă-seară inspecţia şi nu uita să-mi spui exact ceea ce ai auzit.
— Chiar ceea ce mi se pare că aud când sunt beat? zise spionul.
— Da, mai cu seamă asta.
Şi Gennaro puse veşnica-i întrebare: „N-a intrat nimeni mai de seamă în Veneţia?”
— Nu, excelenţă!
— Altul! strigă Gennaro.
Agentul fu imediat înlocuit de unul dintre camarazii săi care aşteptă mai întâi să-l autorizeze să vorbească prin întrebări.
— Ei bine, zise Gennaro, goleşte-ţi sacul…
— Excelenţa-voastră va afla că în urma unor anumite idei ce mi-au venit prin minte, m-am pus astă-noapte să supraveghez în faţa Ancorei de Aur.
Gennaro tresări.
— Ce-ai văzut? întrebă el cu grăbire.
— L-am văzut pe Bartolo ieşind cu cineva.
— Cine era?
— Nu l-am recunoscut, excelenţă.
Gennaro răsuflă.
— La ce eşti bun? mormăi el.

— Nu în asta constă interesul afacerii mele, excelenţă… În timp ce Bartolo-Chiorul se sfătuia pe chei cu cineva, eu supravegheam pe un al treilea ins, care se furişa prin poteca ce duce la cârciumă.

— Un hoţ?

— Nu, excelenţă. Nu avea înfăţişarea. Pe un hoţ, îl recunosc de la o sută de paşi, eu unul…!

— Da, ştiu, îţi cunosc dibăcia, urmează…

— Ei bine, excelenţă, Bartolo intră şi el la rându-i. Atunci îmi lipii urechea de uşă şi auzii parcă zvon de ceartă… şi crezui că recunosc vocea necunoscutului.

— Ah! Ah…!

— Excelenţa-voastră va vedea că e aievea interesant ceea ce spun eu. După zvonul certei, auzii lămurit zgomotul unei lupte. Apoi o îndelungată tăcere. În cele din urmă omul plecă.

— L-ai urmărit?

— Bineînţeles!

— Şi recunoscut?

— Veţi vedea, excelenţă. Am urmărit omul, cu atât mai multă curiozitate, cu cât mi s-a părut că recunosc vocea lui mai întâi şi că după aceea îi recunosc pozitiv umbletul şi boiul lui. Omul se duse în insula Olivolo.

Şeful poliţiei sări în sus:

— Şi era?

— Era Scalabrino, excelenţă. Ştiu acum unde se cuibăreşte şi-i vom prinde oricând veţi voi.

— Nici o vorbă despre asta, auzi tu?

— Da, excelenţă, dar asta nu-i tot… Fireşte că m-am întrebat ce căutase Scalabrino la Chiorul şi a ieşit din cârciuma Ancorei de aur.

— Şi ce ai aflat? zise Gennaro cu o oarecare nelinişte.

— Când am sosit acolo, cârciuma era închisă, contrar obiceiurilor sale. Anumiţi băutori obişnuiţi ai locului, băteau cu pumnii în uşă. Le dădui ideea că poate se va fi săvârşit o crimă în casă. Aşa că cineva alergă după arcaşi. Ei sosesc,

bat în uşă degeaba şi în cele din urmă sparg uşa. Intră toţi. În sală nimic. În sala dinainte văd oblonul unei hrube. Cobor în ea. Şi ce văd acolo? Leşul lui Bartolo pe jumătate scufundat în apă, care fără îndoială s-a scurs din canal.

— Bartolo ucis…!

— De Scalabrino, da, excelenţă!

Şi spionul aşteptă cu modestie firitiselile mai marelui său.

Guido Gennaro se sculă, şi umblă câtva timp visător.

— Bine, zise el. N-ai vorbit nimănui despre asta?

— Nu-i primejdie, excelenţă.

— Da, eşti discret. Ei bine, este de prisos să vorbeşti despre asta. Ba chiar folositor este să se observe cea mai mare tăcere despre toate acestea întâmplate… Să vedem cât?… timp de cinci sau şase zile… până la 2 februarie, de pildă, priceputu-m-ai bine?

— Da, excelenţă.

Agentul se retrase. Alţi spioni intrară rând pe rând şi Gennaro ascultă cu o ureche distrată raporturile lor.

Când cel din urmă dispăru, el strigă:

— Altul…!

Intră un om pe care Gennaro nu-l recunoscu.

— Laudele mele, zise şeful poliţiei. Nici eu nu te mai recunosc. Cine eşti tu?

Omul îşi dădu jos pletele şi barba, zicând:

— Poate că mă recunoaşteţi acum, domnule Gennaro.

Şeful poliţiei se sculă cu grăbire.

— Înălţimea sa domnul Candiano! exclamă el cu o voce înăbuşită.

— Dacă-mi strigi aşa numele, exclamă Roland, vei fi silit să mă arestezi… afară doar de nu voi fi silit să te arestez eu pe dumneata.

Guido Gennaro îşi recăpătase într-o clipă tot sângele rece.

— Scuzaţi-mă, alteţă, zise el, mă aşteptam atât de puţin la cinstea de a te revedea aici…

— Şi de ce nu, domnule? Ori, nu avem interese comune şi nu este necesar să ne putem vedea? În ce mă priveşte, asta-

i convingerea mea. Şi dovadă este că înapoiat la Veneţia de ieri, prima mea vizită este la dumneata. Vin să te întreb dacă nu ţi se pare nimerit prilejul de a pune mâna pe mine şi a mă preda Sfatului celor Zece…

Guido Gennaro ascultase aceste cuvinte cu o oarecare încremenire. Ce voia Candiano de la dânsul?

Într-o clipă îmbrăţişă tot folosul ce-l putea trage dintr-o arestare.

Foscari izbăvit.

Veneţia lovită de groază printr-o execuţie în stil mare.

Şi atunci, el, Gennaro, devenea omul providenţial şi indispensabil. Obţinea tot ce voia.

Dar nu mai puţin repede şi cu aceeaşi limpeziciune, contrariul acestui plan i se arăta.

— Înălţime, spuse el sculându-se şi luând o atitudine respectuoasă, am renunţat de a vă mai aresta.

— Aş fi curios să ştiu pentru ce? zise Roland.

— Foarte simplu: mai întâi din recunoştinţă.

— Mi-ai plătit cu vârf şi îndesat marea datorie de recunoştinţă. Aşa că să nu mai vorbim despre ea.

— Apoi, continuă Gennaro, pentru că, cred hotărât lucru că dreptatea este de partea domniei-voastre.

— Motiv îndestulător. Un om ca dumneata nu trebuie să ia în consideraţie decât în ultima linie dreptatea sau nedreptatea faptelor sale. Nu, nu-i asta. Şi deoarece îţi lipseşte sinceritatea faţă de mine, voi fi eu sincer faţă de dumneata.

— Aştept, înălţime, zise Gennaro cu o aparentă răceală.

În realitate şeful poliţiei tremura şi o sudoare rece îi brobonă fruntea, în timp ce se gândea:

— Ce dat dracului!… Mai tare decât mine, chiar pe tărâmul vicleşugului… tărâm unde sunt fără pereche.

— Aşadar eu, continuă Roland, sunt silit a-ţi spune pentru ce nu mă arestezi… Ascultă: dacă mă arestezi în dimineaţa asta, Foscari te numeşte mare inchizitor peste două ore, ceea ce-i visul întregii dumitale vieţi.

— Vedeţi bine, înălţime, că numai dreptatea…

— Aşteaptă… Ah! domnule şef al poliţiei, te credeam mai răbdător. Deci, dacă mă arestezi, devii mare inchizitor. Şi atunci ce se întâmplă? În ziua de 1 februarie eu nu mai sunt, deoarece ai să dai zor să mă execute. Deci bătălia este limitată între Foscari şi Altieri. Îmi urmăreşti, nu-i aşa, firul ideii…?

— Cu desăvârşire, alteţă.

— Ştii că toţi sorţii de izbândă sunt de partea lui Altieri. Veneţia îl urăşte pe Foscari. Dogele nu se poate menţine împotriva unei lovituri de stat. E pierdut. Altieri triumfă şi prima lui grijă este să arunce în puţuri făpturile dogelui detronat, printre care, în primul rând, vrednicul Guido Gennaro, mare inchizitor. Iată pentru ce, meştere Gennaro, nu mă arestezi! Ce zici despre asta?

— Zic că mă predau, înălţime.

Şi Gennaro aruncând o privire de admiraţie spre Roland, se ploconi adânc.

— Ar fi trebuit să începi cu asta, zise Candiano şi să nu încerci a-mi smulge numirea dumitale, încercând să mă faci să cred că nu ai calităţile esenţiale ale unui bun şef de poliţie: adică vicleşugurile nemilostive şi puterea de împotrivire în contra mişcărilor inimii.

— Este prea târziu, înălţime? zise Gennaro.

— Te predai la discreţie?

— Da, excelenţă! zise şeful poliţiei fără să şovăie.

— Eşti al meu fără ocolire…?

— Fără nici o restricţie mentală… Numai rog pe excelenţa-voastră să-şi amintească într-o zi că, în definitiv aş fi putut fi pentru ea o serioasă piedică.

— Ceea ce revine la spusa că-mi ceri locul de mare inchizitor.

Gennaro se ploconi.

— Ei bine, scumpul meu domn, zise Roland, am părerea de rău să te anunţ că am de gând să suprim această povară.

Şeful poliţiei îngălbeni.

Prea era aspră lovitura pentru dânsul: prăbuşirea unei speranţe îndelung dezmierdate, irosirea a ceea ce Roland îl numise visul întregii sale vieţi.

Avu o clipă de revoltă în el.

Gennaro privi spre uşă.

Roland urmărea toate mişcările lui şi însemna intonaţiile fizionomiei sale.

În clipa când şeful poliţiei îşi întindea braţele spre un ciocan care se afla pe masă, Roland se sculă, se duse la fereastră şi zise:

— Meştere Gennaro, vreau să te fac să înlături o prostie de prisos. Înainte de a fi chemat, vino puţin la această fereastră.

— Înălţime, bâigui Gennaro şi furios şi stăpânit, credeţi că…

— Vino totuşi…!

Gennaro se supuse.

— Priveşte, zise Roland. Ce vezi?

Gennaro, atent, examina cheiul spre care da fereastra biroului său. Şi cum tăcea…

— De câţi oameni poţi dispune ca să mă arestezi? reluă Roland.

— Dacă chem, zise Gennaro, în trei minute, voi avea la dispoziţia mea o sută de zbiri sau de arcaşi… dar n-o să chem.

Dădu înapoi.

— Ai dreptate, zise Roland lăsând să cadă la loc perdeaua ce-o ridicase. Acea mulţime de luntraşi ce forfotesc încoace şi încolo, marinari, sunt oameni de-ai mei, sunt trei sute pe chei, tot atâţia prin uliţele învecinate. Dacă vrei să începi lupta meştere Gennaro, sunt al dumitale.

— Înălţime, v-am spus că mă predau.

— Fără condiţii?

— Fără. Sunteţi cel mai puternic, mă predau spiritului de dreptate şi de mărinimie al domniei-voastre.

— Bine, fii bun şi stai: avem de vorbit vreme îndelungată. Am a-ţi pune câteva întrebări cu privire la marea serbare de 1 februarie… La ce oră va ieşi dogele din palatul ducal?

— Fix la ora nouă dimineaţa.

— Îmi vei da itinerariul exact ce trebuie să-l urmeze cortegiul spre a se duce la Lido. Cine-i va alcătui garda?

— Halebardierii palatului. Compania de archebuzieri va fi îmbarcată de cu vreme pe vasul-amiral, sub pretextul de a ocroti şi cinsti pe doge.

— Care va fi locul căpitanului-general?

— Lângă doge, de îndată ce va pleca din palat.

— Cinste datorată unui prieten aşa de credincios. Recunosc mâna dumitale în aceste orânduiri, meştere Gennaro şi te felicit. Acum ce ştii nou în ce priveşte pe conjuraţi?

— Nimic alta decât ceea ce probabil ştiţi, înălţime. Cunoaşteţi mai bine decât mine planul conspiraţiei. Ceea ce pot adăuga, este că domnul căpitan-general a primit cu entuziasm ideea de a-şi îmbarca arcaşii şi archebuzierii săi pe vasul-amiral. Într-adevăr după plan, pe vasul-amiral trebuie să aresteze Altieri pe doge, chiar în clipa ceremoniei. În acest timp, la uscat o puternică trupă înaintează asupra palatului aproape golit de halebardierii săi. Clopotarul Sfântului-Marc are ordinul să sune alarma, celelalte biserici îi vor răspunde. Atunci arcaşii şi archebuzierii vor debarca ca să ocupe diferite puncte ale oraşului.

— Să vedem acum contralovitura lui Foscari.

— Este foarte simplă: cortegiul soseşte pe cheiul Lido. Atunci dogele, în loc să se îmbarce în gondola ce trebuie să-l ducă la vasul-amiral, loveşte pe Altieri care se află lângă el. În acelaşi timp principalii şefi ai conjuraţiei sunt loviţi fiecare de un ofiţer al palatului, ce va fi desemnat pentru asta în ziua de 1 februarie dimineaţa. Iar vasul-amiral în acea clipă este prins între două vase ce-l acostează şi-l ameninţă cu scufundarea.

— Simplu ca orice idee bună. Dar nu-mi spui nimic despre zbiri.

— Oamenii mei vor fi cam peste tot în Veneţia. Ei trebuie să strige: „Trăiască Foscari!” şi să atragă poporul… dar se poate tot aşa ca ei să strige şi altfel.

— Este de prisos, spuse cu răceală Candiano, lasă-i să strige „Trăiască Foscari!” cât vor vrea. Mai mult îmi place aşa… Ei bine, dar nu trebuie să-ţi tulbure nimic planul, meştere Gennaro; întrucât e vorba de acel al conjuraţilor, nu va fi modificat nici el.

— Nu-mi mai rămâne deci decât să aştept ziua de 1 februarie.

— Tot pe atât de paşnic cum o voi aştepta şi eu, zise Roland care se sculă de pe scaun. Cel puţin, ţi-o urez aşa.

Candiano se îndreptă spre uşă.

— Un ultim cuvânt, alteţă, zise Gennaro. De se întâmplă vreun incident neprevăzut şi de seamă, unde trebuie să vă vestesc?

— În casa din insula Olivolo, răspunse Roland fără umbra unei şovăiri, dar aţintindu-şi asupra şefului poliţiei o privire ce-l făcu să îngălbenească.

Roland adăugă:

— Sunt singur acolo în toate serile.

— Singur, alteţă!… Asta-i o nesocotinţă…

— Singur cu bătrânul meu tată orb şi nebun, spuse Roland, a cărui voce deveni răguşită şi aspră, pe când o flacără posomorâtă îi ţâşnea din ochii lui.

Şeful poliţiei se ploconise şi mai adânc.

Când se ridică, văzu că Roland străbătea anticamera şi se ducea în pace.

Şopti visător:

— Singur!… cu bătrânul său tată orb şi nebun…

Roland dispăruse de mult, iar Guido Gennaro sta mereu în acelaşi loc, gândindu-se, cu sprâncenele încruntate de sforţarea gândirii sale.

Sfârşi prin a se arunca în jilţ şi cine s-ar fi aflat în clipa aceea pe lângă dânsul, l-ar fi auzit zicând aproape cu glas tare:

— Pentru ce suprimă el locul de mare inchizitor? Cu atât mai rău pentru dânsul… Da!… Dar să fie adevărat că va fi în astă-noapte în casa aceea? Bagă de seamă Gennaro, hotărârea ce vrei s-o iei, este gravă…

Multă vreme Gennaro părea că visează.

Se sculase şi umbla cu paşi înceţi.

Deodată se păru că luase o hotărâre, căci bătu în masă cu un ciocănel.

Unul dintre feciorii de casă se ivi pe loc.

Gennaro îl privi ţintă, ca şi cum ar fi cântărit în acea clipă cât preţuia omul acesta, în care totuşi avea o mare încredere.

— Ai să te duci… începu el.

Apoi se opri.

Feciorul aştepta.

— Nu, reluă fără veste Gennaro, e de prisos… poţi pleca.

Omul se supuse.

Gennaro începu atunci una din acele îndelungate şi migăloase găteli ce-l transforma pe deplin. Şi şopti:

— Numai eu singur pot face o asemenea expediţie!

Când Guido Gennaro fu gata, noua plănuire ce se desfăşură în mintea lui, fu de asemenea gata – cel puţin după a lui părere.

Iată ce se gândea şeful poliţiei:

Dacă lasă lucrurile în voia lor, Roland Candiano ar fi învingător. În privinţa asta nici o îndoială în mintea lui. Ori, Candiano îi vestise hotărâta-i intenţie de a suprima postul de mare inchizitor.

Şi Gennaro voia să fie mare inchizitor. De mult râvnise acest post ce preţuia cât acel al miniştrilor noştri de justiţie, cu ceva mai îngrozitor, mai absolut – atât amar de vreme îşi aţintise ochii spre acest vis al vieţii sale, pe care dorinţa lui îl întorcea în monomanie. Poate că şeful poliţiei pus între

titlu de mare inchizitor şi acela de doge, ar fi şovăit!… Într-adevăr nu puterea onorifică şi ca şi cea regală o dorea cu înflăcărare, ci puterea efectivă, misterioasă, bucuria de a face să tremure Veneţia din fundul camerei sale de lucru, să ştie totul, să surprindă toate tainele şi să pună la cale totul după placul său.

Guido Gennaro nu era răutăcios. Nu era nici ambiţios. Era tipul desăvârşit al poliţistului şi visa să fie poliţistul definitiv… Suprimarea locului de mare inchizitor l-ar fi lăsat îndurerat, chiar de i s-ar fi oferit o situaţie mai strălucită în aparenţă. Să nu mai existe mare inchizitor! Ce să mai facă el atunci? De ce să se mai agaţe?

Ca să înlăture această adevărată nenorocire, nu era decât un mijloc: să-l suprime pe Roland Candiano însuşi! Da!… Dar aici raţionamentul lui Gennaro se împărţea în două, căci:

Mai întâi, dacă se hotăra să-l lovească pe Roland, trebuia să-l lovească la sigur. Cu un potrivnic de această măsură n-ar fi greşit!… Şi răzbunarea i-ar fi fost îngrozitoare.

Atunci avu Gennaro ideea neaşteptată ce luminează un creier: nu l-ar lovi pe Roland Candiano.

Dar ar face să fie lovit!

De cine?

O să vedem…

Era o caracteristică genială.

Guido Gennaro gândindu-se la acela pe care îl alesese şopti:

— Dacă izbuteşte… De-l omoară pe Candiano, totul merge bine. Eu sunt acela care l-ar înştiinţa, eu voi fi acela care îi va fi arăta lucrul, deci sunt în drept să mă bizui pe recunoştinţa sa. Dacă nu izbuteşte, Candiano nu va şti niciodată adevărul.

Ori, acela pe care-l alegea Gennaro, ca să lovească pe Candiano, era căpitanul-general Altieri…!

Al doilea punct al raţionamentului lui Gennaro, se sprijinea chiar pe conspiraţie în sine.

Dacă Altieri triumfă, Gennaro îi dovedea că, cunoştea de mult conspiraţia şi că o servise în taină. Fără a se mai pune la număr că l-ar fi pus în măsura de a se descotorosi de Candiano.

Dacă, dimpotrivă, Foscari se înapoia învingător la palatul ducal, Gennaro triumfa cu el odată. Şi nu avea făgăduiala dogelui?

Sfârşind acest plan ce l-am schiţat, pentru a da o idee despre această epocă de lovituri şi contralovituri, Gennaro se duse de-a dreptul la palatul Altieri.

De altfel nu-i lipsi prilejul de a sta vreme îndelungată în anticameră, unde – mulţumită deghizărilor – nu-l recunoscu nimeni.

Gennaro îşi deschise bine urechile la fiecare cuvânt şi ochii la orice gest. Nu-i scăpă o şoaptă, un zâmbet. Numeroşii ofiţeri ce aşteptau acolo, vorbeau despre ziua de 1 februarie.

Şi Gennaro, la curent cu tot ce se auzea, înţelegea de minune subînţelesurile, care în fiecare clipă aduceau hohote de râs. Aceşti oameni îşi zăngăneau săbiile cu acea obrăznicie caracteristică militarilor, când se cred siguri de un apropiat triumf.

Într-adevăr, în Republica Veneţia, Foscari reprezenta ceea ce se numeşte elementul civil, înalta magistratură, pe marii comercianţi, pe marii navigatori.

Altieri era oştirea…

În toate astea poporul nu era luat în seamă cum nu este nici astăzi.

Poporul nu e luat în seamă decât când urlă şi-şi arată dinţii ca în 1793.

Atunci magistratură, oştire, puteri, burghezie, cler, totul se culcă la pământ…

Dar aceste prilejuri sunt rare: istoria le înregistrează cu uimire… şi trece peste ele.

În cele din urmă un valet zări pe Guido Gennaro, care se făcea mic-mititel într-un colţ şi-l întrebă, nu fără grosolănie,

ce făcea acolo.
— Am o însărcinare la excelenţa sa căpitanul-general, zise Gennaro.
— Din partea cui?
— A stăpânului meu, şeful poliţiei Guido Gennaro.
— Bine, aşteaptă aici.
Peste o oră Gennaro era introdus în biroul căpitanului-general.
— Vii din partea lui Gennaro? întrebă Altieri, nu fără o înăbuşită nelinişte.
— N-o să vă fac curios, zise şeful poliţiei, eu sunt Gennaro însuşi.
— Te recunosc acum… dar pentru ce…
— Această deghizare? Obişnuinţă veche… Şi apoi nu vroiam să fiu văzut intrând la dumneavoastră. Am a vă încredinţa ceva tainic.
— Ia să vedem! zise Altieri arătându-i lui Gennaro un scaun.
În acelaşi timp îşi scoase pumnalul şi prinse a se juca cu tăişul lui ascuţit.
Gennaro zâmbi.
Altieri aştepta cu nelinişte crescândă, hotărât să înjunghie pe acest şef de poliţie la cea mai mică bănuială.
— Ce aţi spune, zise brusc Gennaro, dacă l-aş aresta astă-noapte pe Roland Candiano?
Altieri se înfioră. Un val de sânge i se urcă la cap. Ochii lui licăriră.
Gennaro avu pe moment un nou zâmbet şi continuă:
— N-am vrut a îndeplini un fapt aşa de grav, de care atârnă atâtea interese deosebite, fără a vă vorbi.
— Ai vorbit despre asta dogelui? întrebă cu vioiciune Altieri.
— Nu încă. M-am gândit ca dumneavoastră cel întâi să fiţi pus la curent.
Altieri aruncă o posomorâtă privire spre şeful poliţiei.

Ştia că Gennaro era devotat dogelui, sau cel puţin aşa o bănuia. Marea-i preocupare de timp îndelungat era să scape cercetărilor acestui om… Ce vroia acum? Venise să-l spioneze?… Pentru ce acest nume de Candiano îi fusese aruncat ca o nadă?

— Pentru ce, întrebă el cu un fel de rece violenţă, vrei să-mi vorbeşti despre asta mai mult decât altuia? Sunt însărcinatul poliţiei republicii? Ah! domnule, lasă-mă să-ţi spun: dacă aş fi avut în mod efectiv această sarcină, Roland Candiano ar fi de mult executat. Trădător, răsculat, cap de răzvrătiţi, a cutezat să vină în Veneţia…!

— Şi cutează să se înapoieze aici, spuse liniştit Gennaro.

Altieri tresări.

— Ce vrea! Ce caută aici!… mugi el frământându-şi junghierul.

— Vedeţi dar că aveţi interes să cunoaşteţi soarta lui Roland Candiano… Îmi vorbiţi însă în aşa fel, încât ar trebui să mă scol şi să mă retrag… dar prea vă sunt prieten.

— Dumneata! Prietenul meu!

— Da, asta vă miră? Totuşi aşa e… Crede-mă, ştiu multe lucruri.

— De ce fel? exclamă Altieri îngălbenind.

— Apoi… în ce-l priveşte Roland Candiano… Ştiu mai ales că o ură personală şi îndreptăţită vă însufleţeşte împotriva lui. Să fiu sincer. Dovada sincerităţii mele, este că am nevoie, de domnia-voastră… O să vă spun mai târziu pentru ce!

— Vorbeşti despre Veneţia?… Se poate şti pentru ce?

— Numai pentru asta: că nu vreau să mă amestec cu nimic în cele ce se vor întâmpla, că vreau să nu ştiu nimic.

Altieri se sculă brusc.

Era convins acum că acest şef de poliţie cunoştea uneltirea. El se apropie de dânsul.

— Dacă spun o vorbă în plus, se gândi Gennaro, sunt mort.

— Ce crezi că o să se întâmple? bombăni Altieri.

— V-o spun de zece minute încoace: arestarea lui Candiano.

Altieri răsuflă.

Îşi reluă locul.

— Şi pentru ce nu vrei să te amesteci în chestia asta? întrebă el cu o voce mai puţin aspră, pe jumătate îmblânzită.

— Iată, am încercat în două rânduri să-l arestez şi n-am izbutit. A treia înfrângere m-ar costa scump. Ori, am convingerea – superstiţioasă dacă vreţi – că primele două, nu le-am izbutit. Nu ştiu de m-aţi priceput bine.

— Te înţeleg! dă-i înainte…

— Am văzut pe omul acesta. Era atât de groaznic, eu care nu mă tem de nimic… Şi m-am gândit că – hotărât lucru – arestarea lui Candiano nu era o problemă poliţienească… ci una de… familie…

— Ah! Ah…!

— O chestiune de duel, dacă vreţi. Am crezut că sunt oameni în Veneţia, care ar avea un interes puternic să ştie de pildă, că Roland Candiano este singur astă-seară în casa lui.

La aceste cuvinte, Altieri fu agitat de una din acele straşnice tresăriri, cum fusese la începutul acestei convorbiri.

Dar se stăpâni şi întrebă înăbuşit:

— Despre care oameni vorbeşti?

— Dumneavoastră, de pildă, exclamă Gennaro cu un fel de naivitate, admirabilă sforţare a artei sale de viclenie. Dumneavoastră, Altieri… Ia să vedem, pot fi cât se poate de sincer. Şi voi fi până la capăt, chiar dacă sinceritatea mea ar trebui să vă pară jignitoare… Nu ştiu că domnia-voastră şi Roland aţi avut acelaşi ideal?… Parcă nu ştiu că viaţa acestui om este o piedică a fericirii voastre?… În fond, prinderea lui Roland Candiano mi-e indiferentă, mie!… Dat fiind că îl împiedic de a încerca ceva împotriva republicii şi tot mi-aş face datoria… Dar cu domnia-voastră e cu totul

altceva. Vi-l las în seamă şi cred aievea predându-vă unui ins ca dânsul. O! nu vă miraţi. M-aţi îndepărtat de domnia-voastră, pentru că m-aţi crezut orbeşte devotat intereselor… altuia… Dar eu am urmărit sforţările voastre… cu simpatie. M-am mâhnit că nu vă văd într-o situaţie ce v-ar fi pe plac… M-am întristat mai mult din cauza mâhnirilor dumneavoastră…

Avu o tăcere îndelungată.

— Pe cine îl trăda? se întrebă Altieri.

Dar în curând i se păru vădit lucru că Gennaro era de bună-credinţă.

Dacă ştia conspiraţia şi era devotat lui Foscari, care îl împiedica să-l aresteze în palatul ducal, unde se ducea acum aproape zilnic…?

Aruncă o privire spre şeful poliţiei care sta nepăsător.

Şi Gennaro citi în această privire că pricina era câştigată.

Şeful poliţiei se scula.

— Cred, zise el, că mi-am îndeplinit un fel de datorie morală venind aici… Vă las… Orice s-ar întâmpla, amintiţi-vă că am lucrat faţă de domnia-voastră ca un adevărat prieten.

Altieri tăcu, dar numaidecât se scula spre a-l însoţi pe Gennaro până la uşa camerei sale de lucru.

Când şeful poliţiei era gata să calce pragul uşii, căpitanul-general, îi întinse brusc mâna.

Gennaro o apucă cu un anumit respect.

— Zici, întrebă Altieri cu o voce înceată şi puţin tremurătoare, zici că Roland Candiano va fi astă seară în casa sa…?

— În insula Olivolo…

— Singur…?

— Da, singur… cu bătrânul său tată.

Gennaro se îndepărtă la aceste cuvinte şi se întoarse repede acasă.

— O, mare om! Cum mai cântăresc de puţin în mâna ta oamenii!… Dogi, căpitani, conspiratori, şefi de partide, deşi

şefi de bande, salutaţi pe maestrul şi stăpânul vostru şi cinstiţi în mine cea mai temută şi mai măreaţă instituţie a lumii civilizate: poliţia…!

Zicând acestea Gennaro, izbucni în hohote de râs, îşi frecă mâinile şi chemă. Acest servitor ce se prezentă la chemare, intră.

— Cunoşti insula Olivolo? întrebă şeful poliţiei.

Servitorul zâmbi.

— Ştii cine locuieşte acum acolo?

— Omul care a făcut vizită excelenţei-voastre după raport.

— Ah! Ah!… Deci l-ai recunoscut?

Servitorul zâmbi iarăşi.

— Ei bine, o să te duci astă-seară, să te aşezi în grădină. Vei sta toată noaptea acolo. Orice s-ar întâmplă în casă ori în grădină, n-o să te amesteci. Numai să vezi totul şi mâine dimineaţă îmi vei spune ce ai văzut şi auzit. Zece ecuşi dacă izbuteşti, zece lovituri de băţ, dacă ţi se zăreşte măcar vârful urechii.

Servitorul se ploconi adânc şi se făcu nevăzut.

CAPITOLUL X – Întâlnire (continuare)

Altieri rămas singur, rămăsese în picioare în cabinetul său, ca şi cum o ultimă şovăire ar fi legănat în el o hotărâre violentă.

În sfârşit se hotărî şi chemând un servitor spuse cu un ton scurt:

— Trimite-mi-l pe Castruccio.

Peste câteva minute după aceea se prezentă un om cam de treizeci de ani, purtând costumul de ofiţeri archebuzieri.

Totul în acest ofiţer vădea o putere trupească extraordinară şi fizionomia lui paşnică, chipul lui trandafiriu şi spântic, ochii lui naivi serveau încă de respingător acestei aparenţe de putere.

Altieri îl privi cu o posomorâtă admiraţie.

— Castruccio, îi spuse el, vrei să mă însoţeşti astă-seară într-o expediţie periculoasă?

— Ştiţi prea bine că sunt mereu gata să-mi primejduiesc viaţa pentru domnia-voastră.

— Bun. Să fii deci aici astă-seară la zece, cu prietenii Romani şi Gilberto.

— Vom fi. Este vorba despre…?

Castruccio făcu gestul omului care loveşte.

— Da, zise Altieri.

— Bravo!… Pe cine…?

— Ai să-l vezi.

— Unde?

— Ai s-o ştii.

— Foarte bine. Deci aici, diseară la zece, cu nişte pumnale bune?

— M-ai înţeles.

Ofiţerul se retrase. Altieri zâmbi. Pentru întâia oară de ani de zile, coborî puţină linişte în acest suflet chinuit de patimi, într-adevăr după vizita şefului poliţiei îi rămânea convingerea, că Gennaro nu era nicidecum împotriva lui.

Arta era un punct de căpetenie. Deşi succesul conspiraţiei i se păru atunci asigurat, chiar în cazul când ar fi descoperită înainte de vreme, un om atât de hotărât şi aşa de subţire ca şeful poliţiei putea să facă să dea greş totul. Pentru motive ce-i rămâneau necunoscute, neutralitatea dacă nu bunăvoinţa lui Gennaro, îi părea căpătată.

Deci Altieri triumfă: ar fi doge…!

Şi în ce împrejurări?… Roland Candiano dispărut, adică visul său risipit, liniştea absolută pentru îndeplinirea marilor scopuri.

În cele din urmă Roland mort, însemna în puţin timp cucerirea Leonorei. Că Leonora îi consacrase o credinţă sălbatică, neclintită lui Candiano viu, asta se putea înţelege. Dar această credinţă durase opt ani. Ar continua ea şi faţă de cel mort…?

Era lucru neprobabil, inadmisibil…

Fata aceasta, aşa de mândră, a străvechilor dogi ar fi fericită cu titlul de soţie de doge. Mândria i-ar fi măgulită în

toate fibrele sale.

Leonora ar capitula din mândrie… apoi ar veni amorul! Da! De multă vreme nu mai simţise Altieri astfel de speranţe umplându-i inima.

În sfârşit de astă dată viaţa zâmbea ambiţiei şi iubirii sale. De astă dată aproape fără luptă, ar avea o izbândă sau cel puţin, dacă ar fi bătălie, avea de partea lui elementele victoriei.

Altieri foarte liniştit se gândi de aici înainte să organizeze pentru seara omorul lui Roland Candiano…

Şi acest termen al omorului se prezenta în chip foarte firesc în mintea lui fără să fi simţit o surpriză.

Ieşi din cabinetul său liniştit, aproape zâmbitor. Dar fără să străbată anticamerele pline de ofiţeri, pe o scară dosnică, urcă la etajul de sus, unde se afla apartamentul lui Dandolo şi al fetei lui.

Spera, în mod nelămurit, s-o întâlnească pe Leonora. Şi dacă o întâlnea, o înfrunta aşa zicând s-o îmblânzească cu o privire de triumf anticipat, s-o facă să priceapă că se pregăteau lucruri mari.

N-o văzu nici pe Leonora, nici pe Dandolo şi coborî iar în cabinetul lui, intră în anticamere, vorbi cu voioşie cu mai mulţi ofiţeri.

Niciodată nu apăruse credincioşilor şi curtenilor săi cu o faţă plină de bucurie.

Fusese văzut mereu posomorât.

Asta fu mirare la unii şi aproape o nelinişte la alţii. Căci curtenii lui Altieri, asemenea tuturor curtenilor nu se bucurau sau nu se tulburau decât după impresia ce le-o da faţa stăpânului.

Altieri avea curtea sa, după cum Bembo o avea pe a lui, după cum dogele Foscari o avea pe a sa.

Numai că, curtenii lui Altieri purtau cu toţii veşminte ostăşeşti. Palatul său semăna cu un corp de gardă, unde soldaţii ar fi avut cu toţii gradul de ofiţer.

După-amiază când începu să se însereze, Altieri ieşi din palatul său. Era singur şi se înfăşurase într-o manta largă, ce îi acoperea în parte faţa. Nu purta costumul lui obişnuit.

Altieri făcu lungi ocoluri prin Veneţia.

Şi în curând, când să se înnopteze de-a binelea, ajunse într-o mahala dintre cele mai triste şi mai rău famate din Veneţia.

Ce căuta aici căpitanul-general?

Acolo vieţuiau marinarii de cea mai joasă categorie, acolo trăiau şi fetele de dragoste, nenorocitele pe care le împingea mizeria – atunci ca şi astăzi – să-şi vândă iubirile lor pentru o bucată de pâine.

Acolo vieţuiau în sfârşit cerşetori de tot felul, acei care, când se făcea ziuă, se duceau să cânte însoţindu-se cu chitara, sau aceia care se duceau să arate în piaţa publică o rană sau o infirmitate, spre a atrage mila şi să capete un gologan.

Aşadar era mahalaua mizeriei.

Şi de asemeni cartierul prostituţiei.

Dar poate că locuiau şi alţi oameni decât nenorociţii, decât cerşetorii, prin acest trist cartier.

Altieri intră într-o posomorâtă ulicioară.

Merse cu bărbăţie, deşi fu singur.

Zicem cu bărbăţie…

Într-adevăr, în umbră se mişcau lucruri confuze, făpturi care, fără îndoială, trebuiau să mânuiască pumnalul tot aşa de lesne ca şi morru şi din negura nopţii ochii licăritori îl urmăreau, aidoma unor ochi de sălbăticiune, pornită la vânătoare.

Poate că mersul sigur şi aerul liniştit a lui Altieri, îl izbăviră; de asemeni poate că fusese recunoscut şi insufla o groază izbăvitoare fiinţelor ce mişunau de ambele laturi ale ulicioarei şi pe care el trecea paşnic, dispreţuitor.

În cele din urmă se opri în faţa unei case scunde în dosul căreia pleoscăia apa din canal.

Casa nu avea decât un parter cu un acoperiş prevăzut cu o locarnă. Şi această locarnă întredeschisă avea înfăţişarea unui ochi chior ce pândeşte.

Jos era o uşă şi o fereastră.

Fereastra era luminată.

Altieri căuta să arunce o privire în interior, printre geamuri; dar nu numai că aceste geamuri vârâte în reţele de plumb, erau foarte groase, dar erau şi pline cu un strat de praf ce forma o perdea urâcioasă, dar minunată împotriva indiscreţilor.

Hotărât, Altieri bătu la uşă.

O femeie bătrână, soioasă, fără dinţi în gură, cu ochii sclipitori, se ivi în curând ridicând deasupra capului – spre a recunoaşte pe necunoscut – una din acele lămpi cu ulei ce se agăţau de un cui.

Bătrâna aruncă o privire spre vizitator, păru mulţumită de cercetare şi aşteptă în tăcere, ca o sclavă.

Altieri întrebă:

— Aici locuieşte Spartivento?

— Aici boierule, cu totul sluga dumneavoastră, zise bătrâna dându-se înapoi cu un zâmbet ce avea pretenţia să fie îmbietor şi care, pe această gură cu buzele întredeschise şi gingii fără dinţi, părea un fioros paradox.

Uşa fiind liberă, Altieri intră.

Bătrâna o închise cu grijă şi arătă musafirului un scaun de lemn.

Cu un semn făcut cu capul, el refuză.

Acest interior situat la marginea drumului şi unde ajungeai după o bună umblătură, era un vis fantastic, modelul desăvârşit al unui bazar de vechituri.

Se vedeau aici animale împăiate, atârnate de tavan, un cuib de pisici negre ce se preumblau cu paşi furişi, cu spinarea încovrigată şi coada zbârlită, bucăţi de stofe preţioase, borcane conţinând parfumuri ciudate, săbii, pumnale, bijuterii de preţ şi sticlării, icoane cu madone şi săculeţe cu mirodenii erotice, alambicuri, scule de

bucătărie puse pe jilţuri valoroase, totul îngropat sub dese straturi de praf.

În fund era o uşă şi o fereastră, uşa da spre scara pe care te urcai la celar. Fereastra mâncată de cari, da spre canalul a cărui apă neagră pleoscăia încetişor cu gemete mătăsoase şi fioroase.

Un bărbat mai puţin viteaz decât Altieri s-ar fi înfiorat. Aruncă spre toate aceste lucruri o privire circulară plină de nepăsare şi de dispreţ, apoi îndreptă această privire spre bătrâna care continua să zâmbească. Ea începu a vorbi încet dar cu vioiciune:

— Veniţi oare pentru fiul meu, boierule, ori pentru fata mea sau pentru mine? Căci vedeţi 'mneavoastră, nu-i tot una!... Vreţi să vă ghicesc norocul, să cunoaşteţi trecutul, prezentul, viitorul, să ştiţi dacă veţi fi iubit şi cum trebuie să faceţi ca să izbutiţi? Atunci eu sunt aceea care vă va răspunde: vreţi prafuri de tinereţe, apa vieţii, tainele înlănţuirii şi a farmecului, voiţi a strecura în vinele femeii indiferente şi rece ca marmura focul patimii sfâşietoare?... Tot eu vă voi răspunde... Vreţi niscai otravă fină care nu lasă nici o urmă, adormind încetişor pe potrivnicul urât care cântă din chitară sub ferestrele frumoasei voastre?... Iarăşi eu boierule, voi avea onoarea să vă servesc... Vreţi dimpotrivă pentru astă-noapte o frumoasă parteneră, voinică, bine făcută, arzătoare şi ştiutoare în toate ale dragostei?... Fiică-mea vă va aduce-o într-o clipă. Nu aveţi decât să-mi spuneţi cum o vreţi: oacheşă ca noaptea, bălaie ca Venus, germană, franceză, spaniolă, nubiană... Vorbiţi, cucoane!... În sfârşit, vreţi să scăpaţi de vreun bărbat gelos sau de vreo ibovnică grosolană, vreţi ca, cu o lovitură de pumnal, acela pe care trebuie să-l moşteniţi, să se ducă după strămoşii lui, atunci îl chem pe fiul meu... Alegeţi cucoane: mama, fata sau fiul...?

Altieri răspunse:

— Pe Spartivento am venit să-l văd.

— Pe fiul meu!… El e tocmai acasă şi gata să vă servească. S-ar zice că aşteaptă vizita domniei-voastre. Căci trebuia să plece la o afacere, i se făgăduiseră zece pistoli, dar a rămas acasă, dragul de el. Desigur că i-a spus ceva.

— Haide, babo, tacă-ţi o dată fleanca şi cheamă-l pe fiul tău…

— Urcaţi, boierule, zise bătrâna deschizând uşa din spate.

Altieri văzu o scară neagră şi putrezită.

Şovăi o clipă, apoi convingându-se că pumnalul era la el, urcă cu paşi hotărâţi, în timp ce bătrâna dădu cu un toiag în tavan.

La capul scării, Altieri se văzu într-o cameră mare şi scundă în tavan, al cărei colţ era luminat de trista licărire a unui opaiţ, pe când restul rămânea în întuneric.

Acest hambar părea deşert.

Nu era acolo decât un pat scârbos într-un ungher, câteva scăunaşe în jurul unei mese, o sticlă şi nişte pahare pe acea masă, o duzină de săbii lungi şi ascuţite atârnate de nişte cuie mari şi un om lung ce se încovoia în două, cu bereta în mână, o tichie a cărei fundă neagră mătura podeaua.

— Sluga domniei-voastre, Spartivento! zise omul acesta ridicându-se.

Altieri îl cercetă cu curiozitate.

Desigur că Spartivento îşi merita numele sau porecla. Era subţire, numai colţuri ascuţite, cu o figură ca o spadă, un nas borcănat, o gură strânsă, cu nu ştiu ce grav în ea. Era îmbrăcat în negru şi purta la cingătoare, drept orice armă, un scurt pumnal rătăcit într-o teacă de catifea roşie zdrenţuită. Ochii îi scânteiau, mâna lui nervoasă, cu degetele lungi şi ascuţite, păreau să caute ceva ce vroia să apuce… Era vestitul bravo, ucigaş cu simbrie, călăul oficios mai îngrozitor decât călăul oficial.

Fiecare epocă îşi are omul ei care o caracterizează. Bravo era omul acestei epoci şi al acestui oraş. Cu cât mai flecar era oraşul, cu atât mai cumplit la vorbă era Spartivento.

Se ploconise zicând:

— Sluga dumneavoastră, Spartivento…!

Şi acum aştepta ca vizitatorul său să se hotărască, deprins cum era să-i vadă pe toţi şovăind înainte de a-i destăinui planurile fioroase.

Altieri făcu ca şi alţii.

Plăti un ultim tribut acestui lucru complicat, fugarnic, insesizabil, şi mereu atât de înspăimântător prezent ce se numeşte conştiinţă.

Brusc cedă însă… ca şi alţii!

— Meştere, zise el, am auzit vorbindu-se despre deosebita ta dibăcie de a mânui sabia sau pumnalul.

— Omor destul de curat un om.

Spartivento spuse acestea cu reala modestie a omului ce-şi cunoaşte cât mai drept valoarea.

— Cine ţi-a spus că e vorba de ucis? exclamă Altieri.

— Pentru ce aţi venit aici? zise bravo sincer mirat. Deci se va fi înşelat mama?

Şi se şi îndreptă spre scară, cu sprâncenele încruntate.

— Opreşte-te, zise Altieri şi ascultă.

Omul se întoarse, se înclină şi aşteptă, cu năsoiul înainte, cu jumătatea chipului său în lumină, cu cealaltă în întunecime, lucru ce-o făcea şi mai cumplită.

— Ai ghicit, meştere, începu Altieri. E vorba de ucis pe cineva. Eşti gata să faci ceea ce-ţi voi porunci?

— Îmi cunoaşteţi preţul?

— Puţin îmi pasă de preţul tău. Îţi voi plăti cât vei voi, numai să nu-ţi scape omul din mână. Ascultă.

— Este de douăzeci pistoli pentru un nobil de rând.

— Bun. Omul cu pricina este îngrozitor, te înştiinţez şi te previn.

— Atunci cincizeci de pistoli am pentru un membru al clerului sau careva din guvernământ.

— La dracu!… când îţi spun…

— Jumătate plătită înainte, sfârşi Spartivento, a cărui tocă mătură iar podeaua, într-un nou salut.

Altieri scotoci în chimir, scoase un pumn de aur şi puse cu un gest silnic monedele sclipitoare într-un colţ al mesei.

— O! O! spuse Spartivento cu simplitate.

— Acum ai să mă asculţi?

— Vorbiţi.

— Eşti gata să ucizi?

— Asta-i meseria mea.

— Omul este foarte voinic, te înştiinţez de asta. Ar fi bine să iei cu tine niscai camarazi…

— Singur, sunt de ajuns.

— Ţi-o spun că omul este periculos…

— Va muri, fie el cât de viteaz şi voinic ca un adevărat bravo.

— N-o să-ţi fie teamă?

Spartivento avu o privire mirată.

— Ce este aia frica?… zise el.

— Şi dacă aş voi, ai lucra chiar în astă-noapte?

— Peste o oră.

— Şi vei lovi unde trebuie pentru ca omul să nu se mai întoarcă?

— Deoarece plătiţi.

— O repet, este de temut… ia seama…!

Spartivento desprinse o sabie lungă, îi pipăi vârful, o încinse la brâu, se înfăşură în manta şi zise:

— Unde-i asta?

— În insula Olivolo… dar stai o clipă, nu trebuie să mergi, meştere, numaidecât.

— Dar când?

— La ora zece… Nu mai înainte!… La zece şi jumătate, când îţi vei sfârşi treburile, voi trece prin faţa pridvorului bisericii Sfânta Maria-Formosa. Acolo vei vedea patru inşi. Eu voi fi unul dintre cei patru. Şi voi avea la mine aurul ce trebuie să ţi-l dau…

— Bun! La zece dar!

Spartivento îşi agăţă iar sabia în cui şi se dezbrăcă de manta.

— Locul exact? întrebă el.

— Vechea casă Dandolo. O ştii?

— Da.

— Omul va fi înăuntrul ei cu un bătrân. Pe cel tânăr să-l loveşti, auzi tu?

— Aud bine.

— Cum o să faci să intri, sau să-l atragi în grădină?

— Treaba mea.

— Astfel suntem înţeleşi?

— În totul.

— Deci mă pot duce liniştit?

— Duceţi-vă în pace. La zece şi jumătate omul va fi primit lovitura de sabie şi eu voi fi sub pridvorul Sfintei Maria-Formosa.

— Am cuvântul tău, zise Altieri care se înfăşură în mantaua lui şi se îndreptă spre scară.

Spartivento îl opri cu un semn şi îi zise:

— Uitaţi un lucru.

— Care anume?

— Numele omului.

— Ce-ţi pasă! zise Altieri, tresărind.

— Ştiu întotdeauna pe cine lovesc.

— Vrei să ştii? reîncepu Altieri cu o voce mohorâtă.
— Este neapărat nevoie… Dacă nu, nu lovesc.
Altieri rămase visător o clipă, apoi spuse:
— Este un om înfricoşător, care a săvârşit lucruri mari, care a ieşit din mormântul unde fusese zidit, care a lovit pe mai mulţi dintre duşmanii săi, care comandă cetelor ce cutreieră munţii şi câmpia.
— Numele său?
— Ia seama! Puţini sunt care mânuiesc ca dânsul pumnalul…!
— Numele, numele său…!
— Cred că ai face cu adevărat bine să iei cu tine câţiva inşi în ajutor.
— Numele său?
— Roland Candiano, spuse tam-nisam Altieri.
— Cum aţi spus?
— Am zis: Roland Candiano.
— Pe Roland Candiano trebuie să-l lovesc astă-seară în insula Olivolo?… Chiar aşa aţi spus?
— Întocmai aşa: Roland Candiano.
Atunci ucigaşul se duse la masa unde lăsase pumnul de aur ce-l aruncase Altieri acolo, şi zise:
— Luaţi-vă înapoi banii.
— Hai?… Ce? răcni căpitanul-general.
— Zic: Luaţi-vă banii înapoi.
— Pentru ce? Pentru ce? scrâşni Altieri.
— Pentru că n-o să lovesc în Roland Candiano.
Altieri înşfăcă cu furie braţul lui Spartivento şi răcni:
— Nenorocitule, vrei dar să fac să te ridice mâine şi să te arunce în temniţele de plumb? Urâcioasa ta meserie nu-i îngăduită decât cu condiţia să poţi face un serviciu statului…
— Şi eu, eu nu recunosc nici stat, nici stăpân. Nu ameninţa, boierule, crede-mă… Uite, ascultaţi… Ce auziţi?… Ce auziţi?… Apele canalului care gem printre

pilonii acestei case? Sunt poate gemetele acelora care, ca şi dumneavoastră m-au ameninţat.

Banditul se ridică, statura lui se lungi şi zise:

— Pe mine unul, nu mă ameninţă nimic…!

Altieri privi în juru-i cu un început de groază.

Se aştepta să vadă ţâşnind camarazii ucigaşului, se aştepta să fie înşfăcat, înjunghiat şi aruncat în canal.

Spartivento reîncepu:

— Ce-mi puteţi imputa? Vă spun: luaţi-vă banii înapoi; târgul nu mi-i pe plac, dar nu vă fur. Ce aveţi de spus?

— Aurul ăsta… ţi-l las. Dar ia să vedem, nu mai ameninţ. Eşti un bravo. Spune-mi cel puţin pentru ce nu vrei să-l loveşti pe Roland Candiano?

Şi sperând să întărâte amorul propriu al ucigaşului rânji:

— Dar de ce trebuie să te mai întreb? Ţi-i frică, iată totul! Voi spune pretutindeni că lui Spartivento i-a fost frică.

— Nimeni nu vă va crede şi apoi puţin îmi pasă, spuse cu tot dinadinsul bravo, v-am spus că nu cunosc ce-i frica.

— Haide dar, fricosule!… Tremuri la auzul numelui de Candiano.

— Chiar dacă ar fi aşa, ar fi îngăduit. Nimeni nu l-a atins pe Roland cel puternic, fără să se fi căit cu amar. Dar mie nu mi-e teamă de moarte.

— Atunci pentru ce! Pentru ce! Vorbeşte deci!… Ah! pe toţi dracii, ai să vorbeşti, tu nu ştii cu cine ai de furcă!

— Iertare, domnule căpitan-general, o ştiu, spuse Spartivento, liniştit.

— Şi ştiind cine sunt, cutezi să mă înfrunţi?

— Pentru ce nu? Mă tem atât de puţin de dumneata, încât nu voi lua măsura de a te arunca peştilor din canal şi poţi pleca liniştit.

Altieri se îngălbenea şi se înroşea rând pe rând, scrâşnind din dinţi; dar este lucru sigur că stăpânirea de sine a ucigaşului, atitudinea lui paşnică şi serioasă îi insuflau cel puţin cuminţenie.

— În ce mă priveşte să vă spun cauza pentru care nu vreau să lovesc în Roland Candiano, reîncepu Spartivento, este uşor.

— Ah! Ah!… Ia să vedem şi asta.

— Vedeţi dumneavoastră, boierule Altieri, eu sunt un bravo, dar nu sunt un zbir, fiecare cu meseria lui, ce dracu. Meseria mea este să fac servicii bunilor orăşeni care nu cunosc mânuirea spadei, care nu ştiu stoccata, l'imbroccata şi punto riverso. Le împrumut braţul meu pentru bani. Dar nu mă însărcinez cu afaceri de stat. Este în Veneţia un doge, un consiliu suprem, un tribunal inchizitorial, un şef al poliţiei şi un stol de zbiri. Este treaba lor să urmărească, să prindă şi să lovească în duşmanii statului. Roland Candiano este un răzvrătit, în plină revoltă împotriva puterii judecătoreşti şi împotriva puterii armatei. Cu acest titlu de răsculat îl puteţi prinde. Dar cu acest titlu mie îmi este sfinţit!

Altieri îşi încrucişa braţele şi asculta cu o posomorâtă amărăciune aceste cuvinte ce-i dovedeau marea putere a lui Candiano.

Spartivento continuă:

— Nu ştiu dacă mă înţelegeţi… Cred că nu trebuie să mă înţelegeţi. Am a vă spune următoarele: nu vorbesc mult pentru mine. Eu sunt o excepţie, eu, o făptură aparte, am omorât, sunt plin de sânge; poate chiar că într-o bună zi voi fi ucis, poate călăul socoate ce preţ va căpăta pentru capul meu, cum am socotit eu ce preţ îmi vor aduce anumite lovituri de pumnal. Asta-i lucru firesc! Deci să nu mai vorbim despre mine. Dar sunt în Veneţia mii de oameni şi de femei care n-au furat, care n-au ucis, care îndeplinesc cu zel îndatorirea lor de buni cetăţeni şi exercită cu bun meşteşug meseriile lor; pentru ei Veneţia este prosperă, puternică, bogată şi respectată; unii sunt neguţători, alţii muncitori, cei dintâi lucrează cu capul, ceilalţi cu braţele; fiecare face ce poate. Fără îndoială că nu ştiţi toate acestea. Ei bine, trebuie de asemeni că nu cunoaşteţi blestemele

oamenilor acestei lumi. Se pare cu adevărat că munca trebuie să fie iad. Nu, domnilor patricieni, cam exageraţi dreptul de a chinui pe bieţii oameni. În numele acelora vorbesc eu domnule căpitan-general. Asta vă miră? Este totuşi adevărat. Oamenii aceştia nu nădăjduiesc decât în Roland Candiano. El trebuie să-i izbăvească. A spus-o el. O va face. Acest răzvrătit vorbeşte despre revoltă ca un act necesar. Îmi place. Şi dacă l-aş ucide, dacă aş răpi speranţa atâtor oameni care nu mi-au făcut nici un rău, mi se pare că aş fi silit în cele din urmă să mă omor singur, într-atâta de vrednic de dispreţ m-aş socoti!

Astfel vorbi bravo.

Vorbi cu simplitate, fără împăunare şi probabil fără a pricepe tare lămurit înţelesul adânc al rechizitoriului său. Ceea ce era sigur, era că bravo, un fel de răsculat îngrozitor, ajuns la capătul oricărei morale, îndepărtat de orice societate, fioroasă ciupercă crescută în sânge şi stricăciunea unei epoci nemaiauzite, acest ucigaş a cărui meserie era de a ucide fără milă, se milostivea de cei săraci ce mişunau în jurul lui.

Spartivento spuse lui Altieri:

— Nu ştiu dacă mă înţelegeţi…

Altieri nu înţelese. Dar avu intuiţia că se izbea de ceva adânc, grozav şi necunoscut.

Înţelese numai că n-ar găsi nicicând cuvintele necesare pentru a zgudui hotărârea ucigaşului.

Rămase pe gânduri şi plin de o rece furie.

Astfel pretutindeni, acasă, în palatul lui, în camera nevestii-si, în piaţa publică şi până prin coclaurile Veneţiei, Candiano se ridica mereu înaintea lui şi-l înfrunta…!

Atunci îl cuprinse pe Altieri o furie nebună.

Se ruşină că-i fusese frică…!

Îi fu ruşine că voise să întrebuinţeze pe acest ucigaş cu plată, atunci când plin de putere şi curaj, putea, trebuia să se măsoare cu Roland…

Fără a spune o vorbă, se înfăşură în manta şi coborî scara, pe când Spartivento, din celarul lui, strigă bătrânei:

— Deschide şi lasă-l să iasă în bună pace.

Altieri ieşi din acea vizuină, se îndreptă spre palatul său şi ajunse când suna ora nouă. Peste o oră trei ofiţeri cărora le dăduse întâlnire, erau în cabinetul său de lucru.

Altieri îi cercetă cu mulţumire.

Tustrei înarmaţi cu lungi spade solide şi pumnale, cu greoiul pistol la cingătoare, cu pavăza de bivol, laţi în umeri, voinici, vânjoşi şi liniştiţi, păreau de neînvins, înfricoşători…

Erau trei tipuri de ostaşi frumoşi.

Romani şi Gilberto erau devotaţi până la moarte.

Castruccio era bogat şi bine văzut la curte, îi susţinea cu creditul şi banii săi.

Castruccio era devotat lui Altieri, care îi făgăduise un grad mare.

Reieşea de aici că aceşti trei inşi formau în garda căpitanului-general o strajă aparte.

La un semn al lui Altieri, Castruccio s-ar fi aruncat şi în foc. Iar la un semn al lui Castruccio, Romani şi Gilberto s-ar fi lăsat să fie măcelăriţi pe loc.

Castruccio intrând în biroul lui Altieri, zise:

— lată-ne credincioşi la întâlnire.

— Gata la orice! adăugară cei doi camarazi salutând pe căpitanul-general.

Între acestea, Altieri visa:

Ei sunt hotărâţi, curajoşi, îndemânatici, vânjoşi.

Şi vom fi patru. Dar noi patru nu preţuim cât pumnalul ucigaşului cu platâ. Ah! ăsta, o să-mi plătească cu amar trădarea lui…

— Unde mergem? întrebă Castruccio.

— Ascultaţi, zise Altieri. Ziua cea mare se apropie. Toţi sorţii sunt de partea noastră. Totul e gata acum. Fiecare îşi are rolul hotărât şi locul lui tot aşa… Dar eu care duc povara tuturor neliniştilor unei atari aventuri, trebuie să mă

preocup de piedicile ce pot răsări în ultima clipă. Am îndepărtat şi aşa multe din ele. Rămâne una, cea mai grozavă, care poate face să se ducă de râpă marele plan, să mă trimită la spânzurătoare şi pe voi în temniţele de plumb. Această piedică vom suprima-o astă-noapte.

Cei trei inşi ascultau cu luare-aminte şi cu un fel de mândrie, că au fost aleşi de şeful lor ca sfetnici şi confidenţi.

Fiecare din ei vedea semnele unei preţioase favori pentru viitor… dacă căpitanul lor ar fi doge.

Altieri reluă:

— Ştiţi, fără îndoială, că Roland Candiano este în Veneţia.

— Ah! Ah! exclamă Castruccio, despre el este vorba?

— Se zice că marinarii din port sunt gata să se răscoale pentru dânsul, adăugă Romani.

— Prin cârciumi şi taverne plebea, fetele de plăceri, hamalii din Lido, nu vorbesc decât despre dânsul, spuse de asemeni Gilberto.

— Da, reîncepu vorba cu dispreţ Castruccio, dar nici un nobil, nici un ofiţer, nici un om având un nume în Veneţia n-ar face un pas, pentru a-l smulge călăului care îl pândeşte. Acest Roland Candiano nu se ţine în seamă.

— Te înşeli, zise Altieri. Poate că acest Candiano şi-a făurit planuri pe care noi nu le cunoaştem.

— Aceste planuri nu vor avea timp să izbutească deoarece peste câteva zile vom fi stăpânii Veneţiei.

— O cred, o nădăjduiesc… Totuşi trebuie prevăzut totul. Avem destulă treabă în ziua marii lupte, fără a mai ţine seama, că trebuie să ne luptăm şi cu norodul. Candiano ne poate stânjeni în acea zi. De aceea am hotărât să-l suprimăm.

— Să-l suprimăm! zise Castruccio.

— Dar, întrebă Gilberto, pentru ce nu-i arestat încă de mult omul acesta? Este un răzvrătit, la urma-urmei…

— Să nu ne ocupăm de laşităţile poliţiei Veneţiei. Să lucrăm ca bărbaţii şi pe seama noastră.

Altieri se ferea foarte să adauge, că poliţia zadarnic încercase să pună mâna pe acest Candiano şi încă şi mai puţin să mărturisească cumva că ar fi încercat să trimită împotriva lui un ucigaş plătit.

Se sculă şi spuse cu simplitate:

— Să plecăm! La drum, vom alcătui pe drum planul nostru de acţiune.

CAPITOLUL XI – Întâlnire (Continuare)

O luăm înaintea căpitanului şi a celor trei gonaci ai lui, în casa din insula Olivolo.

Era aproape nouă jumătate. Roland urcase în camera unde locuia tatăl său.

Bătrânul Filip era acolo.

El era acela care-l dezbrăca în toate serile pe bietul nebun şi-l ajuta să se culce în pat. Asta se întâmpla îndeobşte pe la opt seara.

Dar în seara aceea Filip încă nu-l dezbrăcase pe bătrânul doge.

Roland îi dăduse poruncă să aştepte.

Când intră în camera bătrânului, Roland îl găsi adormit în tihnă într-un jilţ mare.

Îl privi o clipă cu o gravitate înduioşată. Apoi îl atinse pe umăr şi-l trezi încetişor. Bătrânul deschise ochii săi albi şi privi ţintă în gol, aşa cum privesc orbii.

— Cine ce are cu mine? şopti el.

— Eu sunt tată, spuse Roland.

Totdeauna îi spunea aşa, deşi numele acesta de tată nu deşteptase încă nici un ecou în mintea nebunului.

Îi vorbea în genere ca şi cum tatăl său l-ar fi putut înţelege.

— Tată, spuse Roland, casa asta poate fi atacată în noaptea asta. Sunt silit să te duc afară din camera dumitale, într-un loc unde vei fi în siguranţă… Vino!

Ajută bătrânului să se scoale. Apoi îl înveli cu grijă într-o manta mare. Şi trecând braţul său sub acel al bătrânului, Candiano, îl luă cu sine:

— Unde mă duceţi? întrebă bătrânul.

— Ţi-am spus, tată: nu poţi rămâne aici, cel puţin noaptea asta…

— Cine îmi spune tată…?

Roland se opri, tremurând.

— Eu, eu, spuse el înăbuşit, eu… Fiul dumitale… Roland… Îţi aminteşti?… Roland…!

Dar nebunul porni la drum; părea că nici nu auzise răspunsul fiului său.

Roland, a cărui inimă zvâcni pe neaşteptate, sperând, îl călăuzi, şoptind:

— Vai! Vai! Mintea lui e de-a pururi orbită ca şi ochii săi…

Ajuns la parter, Roland îl găsi pe Scalabrino, care îl aştepta.

Îi făcu semn să-l urmeze. Bătrânul Filip îl urma şi el.

Ieşi în grădină şi se îndreptă spre cedrul din mijlocul împrejmuirii. Poate că nu s-a uitat că uriaşul trunchi al acestui copac era scorburos şi că în interiorul lui era pregătit de Filip un fel de cameră.

— Scara! spuse Roland, când ajunse la poalele cedrului.

Scalabrino apropie o scară pe care nici vorbă că o aduse chiar el acolo. Se urcă cel dintâi şi ajunse în vârful trunchiului, îndepărtă mărăcinii şi tufişurile ce formau un fel de pardoseală, apoi zise:

— Înălţime, puteţi urca!

Roland îl luă pe tatăl său în braţe. Şi asemenea lui Enea, ducând pe tatăl său Anchise, se urcă cu povara pe umăr.

Scalabrino se lăsă să alunece la fundul găurii ce forma scorbura trunchiului.

Roland apucă pe tatăl său de subţiori şi-l coborî până la Scalabrino, care-l prinse în braţe.

Atunci, la rândul lui, sări şi Roland.

Îl întinse pe un culcuş sumar, ce-i fusese pregătit peste zi, apoi îl înveli cu câteva pături bune de lână.

Orbul adormi aproape numaidecât.

Atunci Roland şi Scalabrino se înapoiară în vârful turnului şi Filip, la rândul lui, se lăsă să cadă în acel soi de cămăruţă, unde trebuia să-şi petreacă noaptea lângă bătrânul doge.

Peste câteva clipe după aceea, Roland şi Scalabrino luând scara, se înapoiară în casă.

— Acum, spuse Roland, vom vedea până unde este capabil Gennaro să trădeze.

Ne amintim întâlnirea de dimineaţă dintre Roland Candiano şi şeful poliţiei. Nu s-a uitat că despărţindu-se de Gennaro, zise şefului poliţiei: „În casa din insula Olivolo, unde voi fi singur cu bătrânul meu tată."

Roland pătrunsese până în adâncul inimii pe şeful poliţiei. Se aştepta să fie tacit.

Se va vedea că-şi luase toate măsurile, pentru a pune în siguranţă pe tatăl său.

În ce-l privea pe el însuşi, se hotărâse să aştepte numai întâmplările şi să procedeze în consecinţă.

Povestise lui Scalabrino convorbirea lui cu şeful poliţiei şi adăugă:

— Este de prisos să-i mai vestim pe camarazii noştri. O acţiune zgomotoasă în acest moment, ar da de râpă multe lucruri.

Scalabrino aprobase cu seriozitate cu un semn din cap, şi zise:

— Nu este decât un drum ca să vină aici: cei ce ne vor ataca, dacă vin, sunt nevoiţi s-o ia pe lângă biserică. Mă duc să mă pun de pază la Sfânta-Maria pentru ca să fim înştiinţaţi din timp. Dacă sunt prea numeroşi, înălţime, nu vă voi lăsa să faceţi nebunia să rămâneţi aici.

— Du-te, spuse Roland. Te aştept.

Scalabrino se avântă numaidecât afară.

Roland lăsă uşa întredeschisă. Stinse cele două lumânări ce luminau sala parterului. Apoi se aşeză într-un jilţ.

Şi în întuneric, aşteptă visător.

La ce se gândea el în acea clipă, când cu un fel de nepăsare, ori mai curând cu o îndrăzneală nebună din care

reieşea dorinţa de moarte, îşi primejduise viaţa?

Să fi fost oare acest Gennaro pe care îl îmblânzise, pe care îl ghicise şi a cărui gândire voia poate să i-o cunoască şi cu ea odată adevărata lui gândire?

Era a acelora care muriseră înglobaţi în opera sa de răzbunare?

Revedea umbrele lui Ioan de Medicis, Sandrigo, Bembo, Grimani, a Imperiei, a toate aceste morţi care presărau drumul ce-l străbătea?

Se gândea în cele din urmă atât de mâhnit şi aşa de mişcător la micuţa Bianca, ori la devotamentul sărmanei Juana?

Dimpotrivă, gândul îi fugea în faţa celor pe care trebuia încă să-i lovească.

Dandolo… Foscari… Altieri…

Ori mai curând, evoca în iubirea lui disperată, chipul acestei Leonore, pe care nu încetase s-o adore din ziua atât de îndepărtată a primelor lor întâlniri?

Cine ar putea-o spune?

Poate viaţa se prezenta în acel moment în închipuirea sa cu acea nemiloasă limpezime a orelor de apoi…

Tinereţea lui râzătoare şi nepăsătoare, iubirea sa… seara logodnei blestemate, arestarea, anii de suferinţă în adâncul puţurilor…

Apoi evadarea… apoi seri de frământări şi răsfrământări, organizarea şi punerea în mişcare a marelui plan de răzbunare.

Deodată, o umbră se furişă în camera întunecoasă şi aproape de el, Scalabrino şopti:

— Vin…!

— Câţi sunt? întrebă Roland.

— Patru.

— Ai recunoscut printre ei pe Guido Gennaro?

— Nu… Şi chiar mi se pare că aceşti inşi nu-s zbiri obişnuiţi.

— Ce vrei să zici?

— Că au înfăţişarea unor ofiţeri înarmaţi de război.

Roland rămase tăcut.

Ştirile aduse de Scalabrino îl dezamăgiră.

— Poate nu vin aici? şopti el.

În acea clipă, auzi desluşit scrâşnind nisipul din grădină sub paşii lor grăbiţi.

Repede şopti câteva cuvinte la urechile prietenului său, care-i răspunse încetişor:

— Bine, am înţeles…

Atunci ei se aşezară de fiecare parte a uşii şi aşteptară în tăcere. Scalabrino apucă un scăunel greu de stejar, armă de temut în mâna sa.

Roland, foarte liniştit, îşi scoase pumnalul.

Cei ce veneau, erau Altieri şi cei trei camarazi ai săi.

Ieşind din palatul căpitanului-general, ei fură duşi cu gondola până la insula Olivolo.

— Ei bine, spuse atunci Castruccio, care avea obiceiul de a vorbi sincer, mi se pare că dacă acest Candiano al dracului este într-adevăr singur, unul din noi ar fi de ajuns…

Altieri înălţă din umeri cu nerăbdare.

— Prada este prea preţioasă, spuse el, pentru a o primejdui să ne scape. Casa-i mare şi nu vom fi prea mulţi patru.

— Da, dar niciunul din noi nu cunoaşte casa.

— O cunosc eu şi asta-i de ajuns. Iată planul nostru de luptă! Vom pătrunde în grădină şi ne vom apropia de casă. La parter sunt două săli mari, dintre care una servea de sufragerie. Prin încăperea asta poţi urca sus. Deci pe acolo va trebui să încercăm a intra fără zgomot.

— Fără zgomot, asta va fi greu.

— Am o cheie, spuse Altieri cu răceală. Era un timp când eram stăpân în casa asta…

Altieri spuse aceste vorbe cu un fior de mânie…

Şi cei trei prieteni se gândiră că această casă unde se duceau, fusese locuită de Dandolo, de Leonora nevasta

căpitanului lor… Şi că Leonora fusese logodnica lui Roland Candiano.

Înţeleseră atunci că nu serveau numai cauzei conjuraţiei lor.

Dar, am spus, aceşti trei inşi erau devotaţi.

Şi apoi, erau soldaţi: urmau pe un şef şi părerile lor, ca toate părerile soldaţilor, duseră la aceste vorbe:

— Mi se porunceşte, merg.

Cei patru oameni debarcară, o luară pe lângă Sfânta Maria-Formoza şi ajunseră la poarta grădinii, pe care Altieri o deschise numaidecât.

Apoi cu paşi înăbuşiţi, se îndreptară spre casă.

Totul era întuneric şi liniştit aici.

— Într-adevăr e singur, se gândea Altieri, altfel, am fi fost semnalaţi şi atacaţi.

Apoi deodată o idee îi trecu prin minte:

— Cine ştie dacă mai e acolo? cine ştie dacă Gennaro nu s-a înşelat…!

Atunci se grăbi să deschidă aproape fără precauţie…

Ca şi aceea a grădinii uşa asta nu opuse nici o împotrivire.

— La stânga, zise Altieri încet.

Castruccio intră cel întâi, cu Gilberto.

Amândoi aveau pumnalele în mână.

În urma lor, Romani.

Altieri, în timpul acesta închidea poarta şi se gândea: Cu siguranţă că nu-i aici, nu se intra aşa de uşor într-o casă locuită. Roland s-o fi baricadat…

Castruccio şi Gilberto, după recomandaţia ce le-o dăduse căpitanul-general, se întoarseră spre stânga şi cu mâna întinsă, Castruccio atinse uşa care da în sufragerie.

Era întredeschisă şi cedă uşoarei apăsări.

Cei doi inşi intrară.

Castruccio şopti:

— Trebuie să aprindem o lumânare.

În aceeaşi clipă, două ţipete de durere şi de agonie răsunară în noapte.

Gilberto căzu ca o masă, cu craniul sfărâmat de Scalabrino.

În acelaşi timp, Castruccio se prăbuşea: pumnalul lui Roland îl străpunsese în umărul stâng.

Altieri şi Romani se opriră, împietriţi de mirare şi de spaimă.

Uşa sufrageriei se deschise în lături şi Scalabrino scoase un felinar orb a cărui aruncătură de lumină îl inundă pe Altieri.

Acesta avu acea grozavă scrâşnire a fiarei încolţite de moarte, scaunul lui Scalabrino se ridică deasupra capului său… Toate astea nu duraseră decât două clipe.

Scaunul trebuia să se abată din răsputeri asupra scăfârliei lui Altieri, aşa cum căzuse asupra acelui a lui Gilberto.

Roland se repezi, apucă braţul uriaşului…

— Înapoi, răcni el, omul acesta este al meu!

Şi Altieri, care nu tremurase sub lovitura grozavă care-o vedea că vine, se înfioră la auzul acestor cuvinte.

Romani îşi aruncă pumnalul şi zise:

— Mă predau.

Roland se îndreptă din sufragerie cu ochii aţintiţi spre Altieri.

— Vino, spuse dânsul cu acea voce răguşită atât de zdrobită încât n-ai fi putut spune dacă era furioasă ori plângătoare.

Altieri, ca hipnotizat, se supuse maşinaliceşte, strângând în mâna lui încordată mânerul pumnalului său.

Pe Romani, Scalabrino îl închisese în camera de alături.

După ce intră Altieri, Roland închise uşa…

Cu ajutorul felinarului orb a lui Scalabrino, el aprinse ambele lumânări.

Apoi, se adresă prietenului său:

— Lasă-ne…

— Înălţime…

— Lasă-ne, îţi spun. Şi orice vei auzi, să nu intri decât când te voi chema eu.

Scalabrino ieşi.

Altieri sta într-un jilţ, cu braţele încrucişate.

Pe duşumea zăceau Castruccio şi Gilberto, leşinaţi sau morţi.

Roland se întoarse spre Altieri.

Faţa lui, încreţită de spasme o clipă mai înainte, îşi recăpătase un fel de linişte sălbatică, întrebă:

— Veneai să mă ucizi?

— Da, spuse Altieri lămurit.

Căpitanul-general era înzestrat cu acea vitejie trupească ce izvorăşte din îndelunga obişnuinţă a armelor şi a luptelor.

Îi fusese o clipă teamă.

Acum, sigur că nu va fi surprins, sigur că nu ar fi avut de furcă decât cu doi potrivnici, toată sforţarea minţii sale se încorda să-şi alcătuiască apărarea şi a pregăti lupta ce-o prevedea.

— Iată timp destul de îndelungat, de când ne căutăm, spuse el cu un rictus de ură şi sfidare.

— Nu te-am căutat, Altieri, spuse Roland. Dacă te-aş fi căutat, te-aş fi găsit de mult, cum l-am găsit pe Bembo, prietenul dumitale şi pe Imperia unealta crimei dumitale.

Altieri tresări.

— Dar deoarece eşti aici, urmă Roland, nu mi se pare de prisos să-ţi spun unele gânduri ale mele.

— Aşa este! Să ne lămurim deci, înainte de a ne ucide unul pe altul. Căci mori de dorul de a mă ucide şi eu te asigur că, fără mare emoţie, ţi-aş spinteca burta cu lovituri de pumnal.

— Nici o explicaţie între noi, Altieri. Greşeşti. Vreau numai să-ţi spun ce cuget.

— Fie! Vorbeşte…

Aceşti doi inşi al căror suflet, după expresia lui Aretin, urla de ură, vorbeau, aş putea spune, cu linişte.

Altieri, sta în jilţul lui, cu pumnalul în mână, cu ochii la pândă, când aţintiţi asupra lui Roland, când spre uşă, pentru a străjui o năvălire din partea lui Scalabrino…

Roland în picioare, dezarmat.

El reîncepu:

— Îţi aminteşti Altieri, seara logodnei mele?

Altieri scutură cu tărie capul şi zise:

— Nu, nu-mi amintesc.

— Îmi amintesc eu. Te-ai apropiat de mine. Mi-ai întins cinstita dumitale mână şi mi-ai zis „Fii fericit, Roland Candiano…” Ai făcut asta, ai spus asta. O jumătate de oră mai apoi, ai făcut să mă aresteze.

Roland tăcu o clipă.

O roşeaţă îi năpădi faţa ale cărei vene se umflară.

— Iată, urmă el, cum eşti învins de omul pe care l-ai urât. Ei bine, Altieri, aceste vorbe ce mi le-ai spus întinzându-mi mâna, le-am avut în mintea mea ani întregi. Şi am cercetat mult şi bine cărei seminţii aparţii. Nu te puteam considera ca pe un ostaş, în sfârşit având a te descotorosi de un potrivnic, n-ai îndrăznit să întrebuinţezi spada?

Altieri făcu o mişcare de mânie.

— Ascultă-mă cu răceală, deoarece-ţi vorbesc cu răceală… Deci, n-ai fost soldat, cu toată haina dumitale. M-am gândit o clipă că poate aveai sufletul unui ucigaş plătit dar asta nu se putea, fiindcă un bravo m-ar fi înjunghiat şi dumneata n-ai cutezat. Atunci m-am întrebat dacă nu eşti un zbir… Dar am văzut că eşti mai josnic decât un zbir, căci un zbir m-ar fi arestat, ori ar fi încercat să mă aresteze, dar nu mi-ar fi întins mâna.

— Ticălosule! mugi Altieri, asta va fi ultima insultă!

În acelaşi timp voi să se scoale, pentru a se repezi asupra lui Candiano, dar nu putu face nici o mişcare, nici un gest. Roland cu o mişcare tot aşa de grabnică cum îi era cugetul îi apucă amândouă braţele şi i le ţinu ţintuite pe jilţ, spumegând şi plumburiu la faţă.

Încetul cu încetul îi dădu drumul.

— Ţi-am spus să mă asculţi cu răceală, reîncepu el. De altfel voi termina repede… Deci, nu eşti nici ostaş, nici un ucigaş plătit, nici un zbir. Şi ceea ce ai venit să faci, acest

atac în patru, îmi dovedeşte că nu m-am înşelat punându-te în sfârşit în rândul laşilor.

Altieri îmblânzit pentru prima dată, sări în sus sub biciuiala insultei dar nu mai încercă din nou atacul.

Numai că spuse cu un glas pe care furia îl făcea să tremure:

— Dumneata eşti laşul, fiindcă eşti cel mai tare.

Roland ridică din umeri.

— Suntem singuri în sala asta, ai un pumnal în mână şi eu nu-l am, al meu a rămas în inima prietenului dumitale Castruccio.

Şi vorbind astfel, Roland îşi încrucişă braţele.

Altieri, în picioare, tremurând, vânăt, ridică mâna o clipă, viaţa lui Roland nu fu decât la voia întâmplării. El nu se mişcă, ţinându-l pe Altieri locului printr-o privire de dispreţ.

Deodată Altieri aruncă cu furie pumnalul.

— Am ştiut bine că nu vei cuteza, spuse Roland. Ţi-e frică.

— Minţi! mormăi căpitanul-general.

— Ţi-e frică. Ţi-ai zis că dacă mă vei lovi, prietenul meu nu te va cruţa.

— Drace! răcni Altieri.

— Asta-i tot ceea ce am vrut să-ţi spun, Altieri, că nu eşti numai un laş, ci chiar laşitatea însăşi. Deci va trebui să te tratez ca pe laşii care nu-s în stare să lovească sau să ucidă. Te ţin în puterea mea. Du-te Altieri, îţi dăruiesc viaţa.

— Te va costa scump, bâlbâi Altieri.

— Nu, fiindcă eşti laş, nu poţi face nimic împotriva mea, liber, mâine, într-o lună, într-un an, niciodată nu vei cuteza să te măsori cu mine, fiindcă eşti un laş; haide, Altieri, nu-mi pasă de dumneata în viitor, cum nu mi-a păsat în trecut. Nu exişti pentru mine, fiindcă eşti un laş… Haide… Haide…

Roland deschise uşa.

Îl văzu pe Scalabrino care aştepta şi-i spuse:

— Lasă să treacă această zdreanţă omenească, nimic, Scalabrino… Nici o palmă… Lasă să treacă laşul acesta. Îl iert…

Altieri gâfâia.

O sudoare îmbelşugată curgea pe fruntea lui.

Nervii i se răsuceau în spasme de furie.

Cunoştea ruşinea deplină.

Înaintă spre uşă, clătinându-se, cu ochii însângeraţi şi se întoarse în jurul cadavrelor lui Castruccio şi al lui Gilberto, apoi se îndepărtă înspăimântat.

— Vezi Scalabrino, spuse Roland, nu cutează să sară peste trupurile acelor doi oameni care erau nişte fiare sălbatice, dar nu laşi. Vezi, el e un laş fiindcă nu poate suferi vedenia morţii… Dar ce mai aşteaptă pentru ca să se ducă, deoarece l-am iertat…

Altieri dădu un fel de răcnet sălbatic.

Cu o săritură nebună, trecu peste cele două trupuri.

O clipă după aceea, era în grădină.

Roland îl urmări.

Îl însoţi până la poartă.

Şi pe când trecea căpitanul-general, Roland zise:

— Nu închide, nu închide, Scalabrino, lasă toate uşile deschise. Orice măsură împotriva laşului ar fi ruşinoasă… Lasă-l… Este iertat…

Altieri fugi, ameţit de ruşine, năucit de mânie şi abătut şi tremurând, cu un strigăt de groază, se întrebă:

— A! Într-adevăr, oare am devenit laş…?

CAPITOLUL XII – Evadarea lui Dandolo.

Din ziua când Petru Aretin adusese la palatul lui Altieri portretul lui Roland Candiano, tatăl Leonorei ducea o viaţă mai tristă, mai tulburată de groază şi de asemeni mai retrasă. Simţea bine că toată legătura era sfărâmată între el şi fiica lui, că dragostea filială a Leonorei era pentru totdeauna nimicită.

În el însuşi, de altfel, arcurile vieţii ce-l susţinuseră care îl făcuseră criminal, erau slăbite. Nici o ambiţie.

Veneţia îi făcea groază.

Visa să-şi sfârşească viaţa într-un ungher necunoscut, să uite trecutul şi până şi pe fiica sa, ba chiar şi acest nume de

Dandolo, care îl zdrobea cu străvechea-i măreţie.

Apropierea întâmplărilor de care îi era teamă, conspiraţia la care luase parte era gata să izbucnească, Altieri nici vorbă în curând doge, fiica sa instalată în palatul ducal, aceste bucurii îl îngrozeau. Ce se va alege cu dânsul din toate astea!

Golul din viaţă îi părea ca o prăpastie pe care nimic nu o putea umple.

Uneori îşi zicea că poate, cu timpul, o împăcare se va face între fiica sa şi Altieri.

Această idee ce se născuse în el îl întărea puţin câte puţin: îi servea în sfârşit de scuză fugii sale.

Dandolo hotărâse să plece din Veneţia, pentru ca să nu se mai înapoieze niciodată.

Prin urmare pregăti totul.

După cum s-a văzut trimise o sumă mare de bani în aur la Milano şi o gondolă, cu trei marinari ce-i erau credincioşi, aşteptau în permanenţă în faţa palatului Altieri.

Iată trei zile de la scena ce am povestit-o în capitolul de mai înainte.

Dandolo intră la fiica sa.

N-o vedea decât rareori.

Pretextul de a o apăra, de a o ocroti nu mai exista deloc şi ori de câte ori îl invoca, Leonora îi răspundea:

— Linişteşte-te, tată, nu mai sunt bolnavă şi-ţi jur că mă voi apăra, dacă căpitanul-general ar avea vreun gând rău împotriva mea, dar nu are niciunul, nu-mi poate face rău.

Cu toate astea, când Dandolo venea la fiica sa, ea îl primea silindu-se să-l facă a crede, că uitase trecutul. Dar sub masca asta, tatăl vedea lămurit răceala şi poate scârba fetei sale.

În ziua aceea, intră la Leonora, hotărât să facă o ultimă încercare, pentru a o lua cu el.

Şi apoi poate, mai avea încă ceva de spus fiicei sale.

Căci intrând la dânsa şoptea:

— Trebuie să ştie amănuntul aceasta… Cine ştie dacă acest lucru nu o va aduce iar la mine!

Leonora se îndeletnicea cu torsul.

Asta era pe atunci lucrul femeilor din popor şi a ţărăncilor. Nobilele îşi îndeletniceau degetele cu treburi mai de seamă, ca de pildă bucăţi de horbote, cu care îşi împodobeau şalurile.

Dar Leonorei îi plăcea astfel de lucru.

Zgomotul dulce şi monoton al fusului o liniştea, în timp ce gândirea ei putea urmări visele ce se formau încetişor, spre a se înroşi dintr-o dată, aidoma peisajelor aeriene ce le formează norii.

Dandolo veni şi se aşeză lângă fiica sa.

Leonora îl salută pe tatăl ei cu o salutare cu capul şi degetele ei continuară a învârti fusul.

— Copila mea, începu Dandolo, te-ai răzgândit în privinţa acelei propuneri ce ţi-o făcui acum câteva zile…!

— Care tată?

— De a părăsi împreună Veneţia şi să ne retragem în cutare oraş sau sat ce ţi-ar fi pe plac…

— Ţi-am răspuns, tată.

— Da, este adevărat, mi-ai spus neînduplecata ta voinţă.

— Pentru ce neînduplecată, tată?

— Pentru că această voinţă de a rămâne aici, chiar dacă eu m-aş duce, îmi arată lămurit că eu nu mai am fiică.

Leonora tăcu…

Dandolo reîncepu cu o emoţie pe care zadarnic căuta să şi-o ascundă:

— Totuşi fata mea, poate că am fost mai puţin vinovat decât cum par… Vina mea… Oh! lasă-mă să-ţi vorbesc Leonora, cred zadarnic că e necesar… Vina mea a fost inspirată de dragostea mea pentru tine.

— O ştiu tată, zise Leonora cu mărinimie, o ştiu, vina dumitale a fost o greşeală a iubirii dumitale părinteşti, o ştiu, căci altfel n-aş fi aici, lângă dumneata…

— Nu-i numai asta ceea ce vreau să zic, Leonora.

Ea îşi ridică spre tatăl său o privire, pe care Dandolo n-o putu răbda, căci îşi întoarse ochii.

— Ascultă, reîncepu el, vreau să cunoşti acest incident; trebuie! Îţi va dovedi cel puţin că dacă Roland Candiano a putut fi izbăvit, a fost prin mine… deci trebuie să te referi, copila mea, la acea noapte îngrozitoare.

— Tată, spuse Leonora sculându-se, în timp ce o paloare neaşteptată îi năpădi faţa, ce nume rosteşti! Ce amintiri încerci să deştepţi în mine!

— Un nume pe care inima ta îl pronunţă în fiecare clipă a vieţii tale! strigă Dandolo, amintiri ce mă copleşesc mai mult decât nu te deznădăjduiesc pe tine totuşi, trebuie să mă asculţi… căci nu vreau, dacă mor, dacă dispar, să duc cu mine înfricoşătoarea siguranţă că fiica mea mă blesteamă…

— Nu te blestem, tată, spuse Leonora încetişor întorcându-şi capul.

— Fie. Mă ierţi. Dar păstrezi convingerea că în această tragedie, am fost de la început până la sfârşit trădătorul datoriilor mele. În asta te înşeli şi oricâtă suferinţă îţi pricinuieşte lucrul acesta, trebuie să restabilesc întocmai adevărul. Este necesar liniştii mele… astăzi mai mult decât oricând.

Leonora se înarmă cu bărbăţie.

Îşi reluă locul la vârtelniţă, pe care fără voie o pusese în mişcare, şi plecând capul zise:

— Dacă este necesar pentru liniştea dumitale, vorbeşte, tată.

— Află mai întâi, înainte de a fi atins esenţialul, află că, dacă Roland Candiano n-a fost arestat de zece ori după evadarea sa, a fost pentru că marele inchizitor al Veneţiei n-a vrut s-o facă… Ştii asta?

— Nu tată, spuse Leonora cu un glas înăbuşit.

— Să ştii încă şi asta. La câteva zile după evadarea lui, un zbir veni să-mi spună că el cunoaşte ascunzătoarea lui Candiano. Omul acesta spunea adevărul… Atunci, l-am însoţit până la mijlocul apelor, la Lido şi pe când eram

singuri, departe de orice martor, singuri în gondola noastră, i-am cerut să uite ceea ce ştia şi să nu-l denunţe pe fugar… Zbirul refuză. Ştii tu ce-am făcut?… L-am ucis cu pumnalul pe omul acesta şi i-am aruncat cadavrul în mare, astfel Roland Candiano a fost izbăvit.

Leonora tremura. Dar rămase aplecată pe vârtelniţa ei.

— Înţeleg, spuse cu amărăciune Dandolo. Toate acestea nu erau decât o târzie… reparaţie… Dar ascultă încă ceea ce vreau să-ţi spun acum, mergi şi mai departe, până chiar în ajunul nopţii fioroase… Ascultă…

Leonora palpitând, cu fruntea aplecată, suferea amarnic înşirarea acestor amintiri îngrozitoare, astfel răscolite de tatăl său şi i se pricinuia o nesuferită ameţeală şi-i năclăia gândurile o ceaţă tulbure.

Dar tatăl său spusese:

— Pentru liniştea mea e nevoie să vorbesc…!

Şi copila mărinimoasă până la capăt, primea acest din urmă sacrificiu.

Dandolo se reculese.

Începu să umble cu paşi uşori şi în tăcerea copleşitoare, nu se auzea decât uşoara bâzâială a vârtelniţei.

Deodată, ca şi cum venea din fundul camerei, ochii lui se opriră asupra portretului lui Roland.

Leonora îl aşezase acolo.

De altfel, îl privea foarte rar. Se temea mai mult de el decât îl contempla, dar i se părea că-l are pe lângă dânsa, că ceva din Roland veghea asupra sufletului său îndurerat.

— Ştii, întrebă Dandolo, din ce loc a fost luat acest portret?

— Da, tată, spuse Leonora: din palatul curtezanei Imperia.

Liniştea aparentă a fiicei sale îl îngrozea pe Dandolo.

— Şi nu m-ai întrebat, reluă el, cum şi pentru ce se afla într-un astfel de loc un portret al lui?

— La ce bun…?

— Te pot informa eu în privinţa acestui punct: femeia aceasta l-a pus pe Tizian să-i facă această pictură şi el a

făcut-o din memorie… Acest portret, Leonora, mă readuce la ceea ce voiam să-ţi spun… L-am mai văzut odată în palatul Imperiei.

— Dumneata, tată…!

— Aminteşte-ţi, Leonora de ajunul logodnei tale… Roland veni, după obiceiul lui, în vechea noastră casă din insula Olivolo. Eraţi în grădină amândoi…

— Tată, spuse Leonora cu o voce înăbuşită, fie-ţi milă, cruţă-mă.

— Nu-ţi voi spune decât strictul necesar… Veneţia era în sărbătoare. Şi eu ascultam îndepărtatul zgomot al uralelor, gândind la fericirea ta, copila mea, eram fericit, da prea fericit. Dar alte gânduri de bucurie răutăcioasă se mai amestecau în această bucurie aşa de curată… şi în asta a fost o fărădelege, gândeam că decadenţa casei Dandolo va lua sfârşit… şi simţeam ambiţii tainice urcându-se în creierul meu ca fumul unui vin îmbătător… Eram în sufrageria ale cărei ferestre erau deschise şi mă plimbam lăsându-mi privirea să alerge către acest cedru, sub care vă plăcea să vă refugiaţi; ascultam adierile unei armonii ce se înălţa din Veneţia… Asta a fost cea mai frumoasă petrecere din viaţa mea… cea din urmă seară frumoasă.

Leonora încetase să mai toarcă lâna.

Îşi puse mâna la ochi şi lacrimi îi ardeau pleoapele.

…Cea din urmă seară frumoasă…!

Vai! Pentru dânsa tot aşa…!

— Putea să fie unsprezece jumătate, reîncepu Dandolo. Deodată, am auzit umblând prin grădină. Am crezut mai întâi că erai tu… M-am apropiat de fereastră şi l-am văzut pe Altieri.

Un geamăt înăbuşit scăpă din pieptul Leonorei.

— Da, reîncepu Dandolo, era Altieri. Nu-l iubeam pe omul acesta. Şi ştiam că nici el nu mă avea drag, venirea lui la o atare oră îmi produse o impresie de nelinişte… Totuşi, i-am spus:

— Fii bine venit, Altieri…!”

El intră şi atunci abia observai că faţa lui era tulburată, că ochii lui negri aruncau scântei. Era palid şi părea că tremură.

Îmi spuse:

— Dandolo, am venit pentru a-ţi vorbi într-o chestiune de seamă.”

— Te ascult”, îi răspunsei eu.

— Nu aici…”

— Dar unde?”

— Vino în piaţa San-Marc, lângă leu.”

— Ce! La o asemenea oră?”

— Da, Dandolo. La unu după miezul nopţii, te voi aştepta lângă leul Veneţiei. Adaug că dacă nu vei veni, mari nenorociri sunt de temut.”

— Voi veni, îi spusei atunci.”

Nu mai auzii, mă salută cât un semn făcut cu capul şi ieşi din grădină. Se opri o clipă şi-l văzui că tremura cu spasme, ca şi cum l-ar fi zguduit un acces de furie. Apoi se duse alergând…

În acea clipă a povestirii Dandolo răsufla anevoie ca şi cum ar fi făcut o sforţare pentru a continua.

— Această vizită ciudată, reluă el, această întâlnire şi mai ciudată încă, m-a izbit cu presimţiri nenorocite.

Aşa că, pe când tu intrai în casă fiind însoţită de logodnicul tău până la capătul grădinii, mă întrebai pentru ce eram aşa de tulburat…

— Îmi amintesc, tată dragă, zise Leonora înfiorându-se. Îmi amintesc de acele clipe până în cel mai mic amănunt al lor.

— Ţi-am răspuns că bucuria apropiatei tale fericiri îmi pricinuia o emoţie aproape de nesuportat.

— Da, tată, îţi spuneam că şi eu eram în prada unei atari tulburări şi că mă temeam de nenorociri… Vai! Leonora nu-şi putu stăpâni un hohot de plâns.

Dandolo reîncepu:

— Sunt fericit, copila mea, că ai păstrat o amintire exactă. Căci aşa poţi să mă urmăreşti pas cu pas…

— Te urmăresc, te urmăresc tată! zise Leonora cu o emoţie şi mai puternică.

— Ei bine, îţi aminteşti că vorbeam până la douăsprezece şi jumătate noaptea, ora la care tu te-ai retras în camera ta… Atunci, mă gândii să-mi ţin cuvântul faţă de Altieri. Ieşii şi ceva mai târziu de ora 1 dimineaţa, sosii în piaţa San-Marc… Altieri mă aştepta aici. Mă zări primul şi-mi veni în întâmpinare. Voi încerca Leonora, să redau exact convorbirea foarte scurtă dintre noi. De altminteri, Altieri părea potolit. Ai fi zis că tulburarea ce o observasem la el încetase o dată cu ultimele zvonuri ale serbării. Mă întâmpină luându-mi mâna şi zicându-mi:

— Îţi mulţumesc pentru că ai venit, Dandolo, este un semn bun.”

— Dar pentru ce, spusei la rându-mi, pentru ce ai dorit să-mi vorbeşti aici mai mult decât acasă la mine?”

Altieri se posomorî foarte tare, şi-mi spuse:

— Pentru că la dumneata acasă mă simţeam parcă nebun, pentru că prezenţa mea… şi aceea a unui altuia în casa dumitale constituia o monstruozitate.”

— Nu te înţeleg, Altieri, am exclamat eu.”

— Şi apoi, reîncepu el, pentru că am pe aici o întâlnire care va fi sau nu va fi, după cum îmi vei răspunde la întrebare.”

— În acest caz, vorbeşte.”

Altieri şovăi câteva clipe ce-mi părură foarte lungi.

Şi deodată îmi spuse:

— Căsătoria fiicei dumitale cu Roland Candiano este întru totul hotărâtă…?”

— O ştii bine, Altieri.”

— Nimic nu o poate rupe?”

— Nimic, Altieri! Un Dandolo şi un Candiano nu-şi pot călca în picioare cuvântul dat.”

— Şi dacă ţi-aş spune că această căsătorie nu se poate face?”

— Cred că vrei să mă insulţi, Altieri!”

— Nu! Îţi spun numai pur şi simplu: Vrei să te foloseşti de autoritatea dumitale ca să o rupi?”

— Pentru ce? Dă-mi motivele…”

— Puţin interesează motivele… răspunde-mi Dandolo!”

— Ei bine, îţi răspund: nu, Altieri.”

— Astfel, vei lăsa să se săvârşească mâine logodna?”

— Da. Mâine Leonora Dandolo şi Roland Candiano vor fi logodiţi în faţa nobilimii veneţiene.”

— Nimic în lumea lui Dumnezeu, n-ar putea revoca hotărârea dumitale?”

— Nimic, Altieri…”

El rămase parcă trăsnit. Şi eu, smintitul, nu văzui lămurit în sufletul acestui om. Nu înţelesei că te iubea… Crezui că era vorba de vreo târguială politică şi că voia ca fiul dogelui să se căsătorească cu vreo altă fată mai bogată… Aşa că atunci când Altieri mă întrebă cu o voce înfiorată dacă acesta era ultimul meu cuvânt, eu îi răspunsei: „Altieri, încă o vorbă de felul acesta ar fi socotită de mine ca o grea jignire.”

Atunci se îndepărtă cu grabă de mine scăpând o înăbuşită înjurătură. Şi eu, mişcat, împins înainte de nu ştiu ce presimţire, începui să-l urmăresc… Nu-l pierdui din vedere!… Îl văzui intrând… Unde?… În palatul curtezanei Imperia…

Dandolo tăcu.

Leonora era atârnată acum de buzele povestitorului, palpitând, înţelegând că trebuie să aibă cheia unui înspăimântător mister şi aştepta tremurând.

După câteva clipe, Dandolo continuă:

— Trebuie ca să-mi reculeg minţile, copila mea şi acum încă, după atâţia ani, mă întreb dacă am visat ori într-adevăr am văzut aievea fioroasa scenă… Ţi-am spus că l-am văzut pe Altieri intrând în palatul Imperiei. Ajunsei acolo

aproape în acelaşi timp ca şi dânsul. Am bătut fără să ştiu ce făceam… Cineva îmi deschise… Un fecior îmi spuse:

— Intraţi, nobile Foscari. Numai pe dumneavoastră vă mai aşteaptă.”

Mantaua mea îmi învăluia în parte faţa. Feciorul ăsta mă lua drept Foscari, pe atunci mare inchizitor… Eram gata să strig că nu eram Foscari… Dar toate astea îmi părură atât de ciudate, eram eu însumi atât de zăpăcit, încât tăcui şi făcând un semn feciorului îl urmai. El mă duse într-un salon mare şi-mi zise:

— Deschide-ţi uşa din fund… Mie îmi este oprit să merg mai departe…”

Atunci mă lăsă şi rămăsei singur în această încăpere mare, neîndrăznind să fac un pas, spunându-mi că am abuzat în mod nevrednic de greşeala acestui servitor şi că am pătruns în taine ce nu erau ale mele. Dar Altieri rostise numele tău şi pe cel al lui Roland Candiano! Altieri intrase acolo!… Rămăsei hotărât să ştiu ce se urzea… Mă apropiai de uşa ce mi-o arătase valetul… Dar în acea clipă, din stânga mea, auzii un geamăt plângător şi înăbuşit… ca al unuia ce vrea să moară…

Dandolo, înăbuşit de emoţia ce i-o pricinuiau aceste amintiri, se opri iarăşi.

Leonora voi să strige: Continuă! Continuă!

Dar îngheţă ea însăşi, paralizată, nemaiavând în ea viu decât un sentiment de groază şi spaimă.

— Acest geamăt, urmă Dandolo, acest geamăt ce-l auzeam în stânga mea, venea dintr-o încăpere alăturată.”

Eram împietrit. Mă întrebam ce grozavă taină s-a săvârşit în acest palat. Nu îndrăzneam să mă mai duc spre acest necunoscut care fără îndoială murea, nici spre uşa ce mi-o arătă feciorul. Să-ţi spun cu ce băgare de seamă am ajuns să deschid, ar fi cu neputinţă. Căci în momentul acela toate simţurile mele îmi păreau întărâtate. Ceea ce-i sigur, este că ajunsei în sfârşit să deschid, ori mai curând să întredeschid acea uşă…

Un tapet îmi ascundea încă interiorul acestei încăperi. Mă înălţai destul de drept pentru a arunca o privire. În jurul unei mese, văzui doi bărbaţi şi o femeie. Femeia, era curtezana Imperia, cei doi bărbaţi erau Altieri şi Bembo… acela care deveni episcop şi cardinal… Şi acum Leonora, iată ce-şi spuneau aceşti inşi:

— E foarte simplu, spunea Bembo, iată denunţul scris, doamna nu are decât să-l iscălească şi îmi iau eu sarcina să ajungă unde trebuie. O să-l arunc eu singur în trunchiul denunţărilor.”

— Da, da, reluă Altieri cu o voce nervoasă. Ideea este minunată Bembo… Da… Ucigaşul, este el… El este acela care va fi osândit.”

— Dar, spunea cu răceală Imperia, voi fi chemată în faţa Sfatului celor Zece?”

— Asta nu-i sigur, exclamă Altieri! O să-mi orânduiesc eu treburile. Nu o să fii chemată… Iscăleşte fără teamă.”

— E o greşeală, reluă Bembo. Dimpotrivă trebuie ca doamna să compare în faţa Consiliului suprem. Trebuie ca mărturia ei să-l zdrobească pentru totdeauna pe omul acesta.”

Dandolo se opri iar, răsuflă zgomotos şi-şi şterse sudoarea ce-i curgea pe frunte.

Şi Leonora, tăcută, întrevedea grozavul adevăr…

Dandolo continuă:

— Când Bembo vorbise aşa cu un ton autoritar, el văzu la curtezană un fel de revoltă.”

Ea strigă:

— Şi dacă refuz! Dacă nu vreau să aduc această mărturisire!”

Am văzut pe Altieri frământându-şi pumnalul. Dar Bembo îi făcu un semn, şi zise fioros:

— În cazul ăsta, doamnă, noi vom mărturisi. Şi noi spunem adevărul… Trebuie un cap călăului, doamnă. Al dumitale ori acel al omului acesta, alege!”

În acelaşi timp, îi întinse un condei curtezanei.

Mi se părea că văd încă pe femeia aceea.

Era pământie şi numai atunci observai că mâna ei dreaptă şi o parte a braţului său erau roşii de sânge… Luă condeiul şi se iscăli!

Am înţeles că era osândirea acelui nenorocit dar eram la o sută de poşte de a bănui înspăimântătorul adevăr. Am văzut pe Bembo apucând cu lăcomie faima denunţătoare. Ştiam de-ajuns: reconstituii tragedia asta. Imperia omorâse pe cineva şi un altul trebuia să treacă drept ucigaş! Încet, mă retrasei, pe când Bembo, Altieri şi Imperia continuară să vorbească încet… Îmi rămâne să-ţi spun faptul cel mai grozav…

Şi Dandolo, spunând aceste cuvinte cu un glas înăbuşit, tăcu iarăşi ca şi cum într-adevăr puterea îl părăsea pentru a povesti restul…

Leonora nu spuse nici un cuvânt.

Acest rest pe care tatăl său şovăia să-l spună, ea nu-l înţelese decât prea târziu.

Fusese de faţă în locul lui Dandolo la această dramă pe care o reconstituia aşa de bine.

Câteva clipe pline de chinuri trecură, fiica şi tatăl ferindu-se a se privi.

În cele din urmă Dandolo, cu o voce înăbuşită, reluă:

— Ştiam destul… mă îndepărtai!… Ajunsei până în mijlocul salonului… În acea clipă o nouă tânguire ajunse până la mine… Acest om!… Cine era acest om care era acolo în agonie, la trei paşi de mine! Voiam să ştiu cu orice preţ, chiar dacă voi fi auzit, voi fi surprins şi înjunghiat chiar eu însumi. Fără şovăire, fără măsuri de pază, parcă nebun de groază, mersei spre stânga şi deschisei o uşă, mă văzui într-un gang întunecos, în fundul căruia era o altă uşă. De acolo se auzeau gemetele… Împinsei uşa şi intrai într-o încăpere strâmtă, foarte luminată… Pe peretele din fund, era un portret pe care ochii mei căzură de la prima aruncătură şi portretul Leonora, era acesta de aici!… Şi jos, scăldat în

sânge, un om horcăia… Mă aplecai şi-l recunoscui pe Davila!… I-am luat mâna, el deschise ochii…
— Davila, mă auzi…?”
— Da! răspunse el într-o suflare.”
— Cine te-a lovit?”
— Ea…!”
— Imperia!”
— Da!… Trebuie… să mor…”
— Ascultă, Davila… Ştii ceea ce se petrece lângă dumneata? Mă auzi?”
— Vorbeşte!”
— Ei bine, se urzeşte denunţarea, ca ucigaş al dumitale, un nenorocit.”
— O…!”
— Am auzit totul.”
— Pe cine?”
— Nu ştiu!”
— Oh!… horcăi Davila… asta nu va fi… mă duc… la Consiliu…”
— Bine!… Pot face ceva pentru dumneata în momentul ăsta?”
— Nu…”
— Să înştiinţez oamenii dumitale?”
— Nu! Nu!”
— Pentru ce?”
— Pentru că ea… dacă ea ar bănui, m-ar da gata… Du-te… Du-te.”
— Adio, Davila.”
— Adio… Adio… Repede…!”
Mă sculai, fugii pe jumătate nebun, regăsii pe fecior, avui prezenţa de spirit să-mi ascund faţa şi aşa mă dusei până la uşa palatului şi peste o oră eram aici… A doua zi…!
— A doua zi, tată, spuse Leonora atunci cu o voce obosită, Imperia a venit ca martoră că Roland a ucis pe Davila!
— Dar Davila! Davila! N-a venit…?
— Ba da…

— Dar n-a vorbit…?

— A vrut să vorbească, dar moartea îi închise gura.

Urmă o clipă de tăcere copleşitoare şi fioroasă.

Apoi Leonora se sculă.

Încetişor se duse până la portret.

— O, Roland, zise dânsa cu un fel de solemnitate dureroasă, pentru ce, tată, ai aşteptat atâta amar de vreme, ca să-mi spui grozavul adevăr ce-l aud…?

— Leonora! Leonora! strigă Dandolo. Nu erai destul de nenorocită! Trebuia încă să te mai supun acestui chin. Nu mă hotărâsem a-ţi povesti aceste lucruri deoarece o presimţire mă înştiinţa că vom fi despărţiţi pentru totdeauna.

— O! Roland, continuă Leonora, dacă aş fi ştiut!… De mult ai fi fost răzbunat… Dar lasă, scumpul meu iubit, fii liniştit, vei fi răzbunat! Omul al cărui nume îl port, va muri de această mână ce o întind spre tine în semn de jurământ suprem!

Vorbind astfel, Leonora veni de-şi luă locul.

— Leonora! şopti Dandolo.

Tânăra femeie îşi acoperise ochii cu mâinile…

— Leonora! repetă tatăl.

Ea îi făcu semn că-l ascultă.

— Ascultă ruga mea, copilo… Nu vrei să fugi din această cetate afurisită, unde trăieşti printre năluci sângeroase?

— Niciodată, tată! răspunse ea înăbuşit.

— Te rog… Vino să plecăm împreună… Să fugim…

— Acum mai puţin decât oricând. Ce? Am vorbit deci în zadar! Ori n-ai auzit bine jurământul ce l-am făcut…!

Ea se ridică drept înainte, îngrozitoare.

Tatăl său se sculă…

— Altieri va muri, reluă ea, afară doar dacă cineva îl va înştiinţa…

Dandolo scoase un geamăt.

El nu prevăzuse o astfel de pedeapsă pentru laşitatea sa…

Se dădu înapoi cu ochii rătăciţi, tremurând, livid, deşi uşa se înţepeni.

El murmură:

— Adio, Leonora…

— Adio, tată…

Şi asta fu totul.

El dispăru, se duse, clătinându-se, beat de ruşine…

Astfel această povestire, care trebuia s-o convingă pe fiica sa, nu servise decât să adâncească încă prăpastia ce o despărţea de dânsa…!

Astfel se isprăvise!

Nu-i mai fu frică.

O! Să fugă, acum! Să fugă mai repede! Niciodată nu va şti fiica sa că el venea s-o vadă, în picioare, galben, acuzator ca o remuşcare vie!

Ajunse până în camera ei şi în toată graba, se ocupă să adune lucrurile la care ţinea. Apoi puse hârtiile grămadă, le aruncă alandala în sobă fără să le cerceteze şi le puse pe foc.

Apoi se înfăşură într-o manta, groasă şi bău un pahar cu vin ameţitor care aduse puţin sânge în obrajii săi decoloraţi.

Atunci, încet, domol, ca un hoţ, ieşi din apartamentul ce-l ocupa cu fiica sa. Marea scară era pustie. Porni pe acolo şi putu ajunge la uşa palatului fără să fie observat de servitori.

Afară, pe chei răsuflă îndelung.

Se întoarse spre faţada palatului… spre fereastra Leonorei şi repetă:

— Adio! Adio, fata mea!

În acea clipă, ca pentru a răspunde tristului rămas bun al tatălui, la fereastra Leonorei se stinse lumina.

Putea să fie zece seara.

Dandolo rămase câteva clipe în acelaşi loc, încremenit de groază.

Apoi el murmură:

— Haide, s-a sfârşit totul… gondola este acolo… să fugim…

Se întoarse spre canal şi rămase încremenit. Acolo era, în faţa lui, un bărbat acoperit cu o manta.

— Cine eşti? întrebă Dandolo tremurând.

Căci acest om, acest necunoscut nemişcat şi tăcut îi apărea ca o nălucă.

— Cine eşti? repetă el.

— Nu mă recunoşti, Dandolo?… Cu atât mai bine. Asta va înlătura complicaţiile.

Dandolo răsuflă uşurat.

Se temuse ca omul acesta să nu fie Roland Candiano. Nu, nu era dânsul.

Nici vorbă vreun nobil al Veneţiei care, întâlnindu-l, avea să-i facă vreo destăinuire oarecare. Şi acest gând se întări când îl întrebă:

— Ce vrei de la mine?

Omul răspunse politicos:

— Vreau să-ţi spun câteva vorbe în taină, Dandolo… dar nu aici… s-ar putea să ne pândească cineva. Te învoieşti să mă urmezi?

— Fie.

Necunoscutul începu să meargă. Dandolo îl însoţi fără a se îngrijora prea tare, plictisit numai de întârzierea plecării sale.

Ajunseră nu departe de palatul lui Aretin.

Asta era o străduţă întunecoasă şi cheiul însuşi era cu totul pustiu.

Omul făcu câţiva paşi în ulicioară, apoi se opri.

— Dandolo, îl întrebă el, ai cu dumneata pumnalul?

— Niciodată nu mă părăseşte, spuse Dandolo cu măreţie.

— Foarte bine. În cazul când n-ai fi fost înarmat am adus unul care devine de prisos. Îl arunc, pentru că nu vreau să am avantajul să fiu înarmat de două ori.

Omul, în sfârşit, aruncă departe un pumnal, în acel timp se descoperi de manta.

— Deci ai venit să-mi propui un duel? spuse Dandolo.

— Precum zici!

— Nu mă voi bate cu un necunoscut.

— În cazul acesta, voi fi silit să-ţi vin de hac. Mai bine dar, pentru dumneata, să te aperi… Acum, înainte de a te ataca, îţi datorez o explicaţie. Când vrei să omori pe cineva, e bine să ştie pentru ce.

— Te ascult, domnule.

— Ştii, Dandolo, că astăzi suntem în 29 ianuarie? Întrebarea îţi pare de prisos? Ea îţi va părea firească când voi adăuga că, prin urmare mai avem încă două zile până la 1 februarie.

Dandolo tresări.

— Văd că începem a ne înţelege, relua necunoscutul. Nu-i nevoie să-ţi amintesc ceea ce se va întâmpla la 1 februarie. Dar trebuie să-ţi amintesc că, cunoşti toate tainele noastre şi că de bună voie ai părăsit asociaţia noastră. Trebuie de asemenea să-ţi fac cunoscut că moartea dumitale este hotărâtă tot aşa ca şi a unei alte persoane ce ţine la dumneata.

— Leonora!… murmură înăbuşit Dandolo.

— În sfârşit, ca să o sfârşim, te înştiinţez că am fost ales pentru a te ucide şi că iată sunt cincisprezece zile, de când te pândesc. Va trebui deci, să-mi mulţumeşti că-ţi ofer un duel cu arme egale, în loc să te înjunghii pur şi simplu, ceea ce-o puteam face de douăzeci de minute încoace…

— Într-adevăr, îţi mulţumesc, spuse Dandolo, cu gravitate. Dar nu văd necesitatea acestui duel… vorbesc din punctul dumitale de vedere, ia aminte, din punct de vedere al intereselor dumitale şi al camarazilor dumitale. Aş înţelege necesitatea morţii mele, dacă aş fi capabil de trădare.

— Omul este slab, Dandolo… se pot isca astfel de împrejurări care să te facă să spui ceea ce ştii.

— Dacă aş fi voit să trădez, de mult aş fi făcut-o.

— Mai sunt încă două zile, Dandolo. E mai mult decât trebuie.

— Părăsesc Veneţia chiar din noaptea asta.

— Un trimis poate fi grabnic expediat. Viaţa miilor de oameni poate atârna de a dumitale. Orice ar fi Dandolo, am primit o însărcinare, m-am învoit s-o execut, voi îndeplini-o, cu această unică uşurare că un omor îmi face groază şi că am încredere în rezultatul duelului ce-ţi propun.

Necunoscutul vorbi cu o gravitate sărbătorească.

Era vădit hotărât şi sincer.

Dandolo înţelese că nu mai putea încerca să-şi apere viaţa.

Aruncă mantaua, trase pumnalul şi se puse în gardă.

Necunoscutul făcu la fel.

O clipă după aceea, cei doi potrivnici săreau unul asupra celuilalt şi luptau în noapte, în fundul acestei străzi întunecate, fără zgomot, fără acel zăngănit ce însufleţeşte duelul cu sabia, numai cu gâfâiala înăbuşită a celor doi bărbaţi.

Uneori se ridica un braţ înfricoşător, sclipind pumnalul, fulgerând în noapte şi atâta tot. Lovituri în gol…

Atunci din nou se pipăiau, se aşteptau…

Asta dură cinci minute.

Deodată, Dandolo se năpusti asupra potrivnicului său… Urmă o încăierare, o sălbatică strângere trup pe trup…

Apoi un strigăt înăbuşit.

Un corp căzu.

Potrivnicul rămase în picioare, se aplecă, îşi pipăi pumnalul adânc înfipt în umărul drept şi murmură:

— Mai are doar zece minute!

Atunci supravieţuitorul îşi luă mantaua de jos, se înfăşură în ea şi se îndepărtă fără a se grăbi.

CAPITOLUL XIII – Unde Aretin scrie încă o scrisoare.

În seara aceea, maestrul Petru Aretin intrase în palatul său către orele opt, într-o dispoziţie foarte rea.

Într-adevăr, poftit la un prânz ce trebuia continuat în serbare, Aretinul se duse la ora hotărâtă la palatul amfitrionului.

Pofta bună, mai ales, meşterului Petru nu-i lipseşte niciodată.

Îi plăceau aceste feluri de agape: mai întâi pentru că prânzea cu îmbelşugare fără să-şi desfacă punga, în sfârşit, pentru că în aceste petreceri era gata totdeauna de a se împrieteni cu vreun darnic Mecena căruia prin mijlocirea finanţelor, îi dedica una din poeziile lui sau cu vreun nobil înflăcărat de o glorie deşartă căruia îi scria biografia.

Pentru aceste biografii, Aretinul îşi întocmise tarife, de care ţinea seama cu mare exactitate, ca un negustor cinstit.

Cutare epitet preţuia un taler, cutare laudă valora zece.

„Ilustru" costa trei pistoli, „Minunat" costa patru, „Curtenitor ca soarele" era tarifat şase pistoli.

Trebuia să-şi câştige bine sărăcăcioasa-i viaţă.

Şi de altminteri, nu era drept să defaime prea mult pe bietul Aretin, care avea cel puţin scuza de a trăi o epocă în care cuvântul „Morală" nu avea acelaşi tâlc ca în zilele noastre. Această scuză lipseşte multor critici înverşunaţi, plini de trufie şi de înfumurare, cocoţaţi pe neprihănita coloană a conştiinţei lor, profesori în arte, în literatură, în tot ce vei vrea, aspri ca domnul Prudhomme, dar ştiind foarte bine să găsească îndemânatica linguşire pentru care îi va trimite o pânză, pentru literatul care la rândul său, se va arăta „bun confrate", în sfârşit, mânuind finanţele ca şi Aretinul.

Căci orice finanţe nu se traduc anume cu pistoli.

Deci, în seara aceea meşterul Petru, poftit cum am zis, găsise palatul amfitrionului închis. Fusese vestit că serbarea şi ospăţul erau amânate pentru mai târziu.

Deci se înapoie foarte rău dispus şi vă închipuiţi prea bine că Aretinele trebuiau să înghită puhoaie de înjurături, afară totuşi de Perrina, pentru care după scena de la Mestre, avea multă afecţiune.

— Ce dracu se petrece în Veneţia? bombăni meşterul Petru Aretin sfârşind de cinat, singuratic, la masa sa. Nu se văd decât feţe nerăbdătoare, mutre lungi de un cot, priviri ce se uită chiorâş, oameni care vorbesc încet. Dacă merge tot aşa, voi înceta de a mai înfrumuseţa Veneţia cu prezenţa

mea şi voi pleca de aici. Ia să vedem, unde aş putea să mă duc? La Roma? Drace! Cardinalul Rospoli a pus să mă bată. La Paris? Francisc al Franţei e destul de grosolan încât să fie în stare să mă spânzure… Mă voi gândi la aşa ceva… dar e sigur că Veneţia a devenit de nesuferit.

Cu aceste vorbe, Aretinul se îndreptă spre camera de culcare, puse să facă focul în sobă, să-i încălzească patul şi în cele din urmă, culcându-se, începu numaidecât să viseze că ajunsese la Paris şi că Francisc I venea înaintea lui şi-l ruga să primească un cufăr plin cu aur.

— Domnule! Domnule! spusese lângă el vocea unuia dintre feciorii săi de casă.

Într-adevăr, Aretinului îi plăcea ca servitorii săi să-i spună cel puţin „excelenţă” dacă nu „înălţime”.

Se deşteptă tresărind:

— Ce este? S-a aprins palatul?

— Nu, înălţime, dar e un om sub ferestrele noastre, dinspre stradă, un om care geme în agonie.

— Nătărăule! Găgăuţă! Ce-mi pasă mie de asta? Îndrăzneşti să mă deştepţi pentru că un beţiv plânge sub ferestrele mele!

— Iertaţi-mă înălţime, nu e un beţiv. E un om de bună condiţie, lovit de moarte şi care cere să vă vorbească.

Aretinul se sculă din pat.

— Deci l-ai văzut?

— Da, înălţime. Auzind gemetele din stradă, ne-am înarmat mai adineauri cu felinare şi pumnale şi ne duserăm să vedem ce este. Era un om lungit jos cât era de lung şi pierzând tot sângele printr-o afurisită de rană. Ne văzu. L-am întrebat dacă putem să-i fim de folos. Ne întrebă dacă acest palat era al lui Petru Aretin. La răspunsul nostru afirmativ, ne rugă să-l aducem în casa domniei-voastre.

— Cine este omul acesta? Cum îl cheamă?

— Nu ştim, înălţime…!

— Dracu să-l ia de rănit! Dar-ar cangrena în acest muribund care găseşte mijlocul de a tulbura pe oameni,

pentru ca să moară. Ei! pentru toţi dracii, să nu poţi dormi în pace, fără ca toţi muribunzii Veneţiei să nu vină să ţi se târască printre picioare!

Spunând acestea, Aretinul dădu poruncă să se ducă să aducă pe rănit şi să-l ia în palat cu toate precauţiunile ce le cerea starea lui.

— Asta am şi făcut, spuse feciorul.

— Şi unde l-ai pus, pungaş desăvârşit! Crezi oare că după gustul tău ai să prefaci casa mea într-un spital?

— Înălţime, l-am pus în camera de jos, unde era un pat bun, şi am trimis să caute un chirurg.

— Bine! Pleacă…

Valetul o tuli. Aretinul sări din pat şi se îmbrăcă în grabă, continuând de altfel să bombăne printre dinţi:

— Cum dracu de i-o mai fi dat şi ăstuia prin minte să vină să moară în casa mea. Turbând, văd că locuinţa mea devine un adăpost de muribunzi. Şi totuşi, totuşi trebuie să fiu tare, ca să mă câinesc a nu deschide uşa acelora ce plâng!… Hai să vedem ce este!

Se grăbi să coboare în camera unde era aşezat rănitul într-un pat.

Muribundul îşi pierdea cunoştinţa.

Aretinul se apropie şi-l recunoscu numaidecât.

— Dandolo! murmură el. Dandolo căruia i-am vândut portretul lui Roland Candiano!

Şi la aceste două nume alcătuind o asociaţie de idei, Petru Aretin tresări.

— Hm! exclamă el. Mi se pare că acela care a dat această lovitură straşnică ar putea să se numească…

În acea clipă rănitul deschise ochii şi privirea lui aţinti spre Aretin.

— Curaj, domnule, spuse poetul, curaj! Va veni un chirurg… Vei fi scăpat, pe cuvântul meu… cu toate că mă expun să-mi atrag niscai mânii…

Rănitul făcu un semn.

Aretinul se aplecă.

— Ce doreşti?… Poţi să-mi vorbeşti…?
— Chirurgul! spuse Dandolo cu sforţare.
— Va veni… te va scăpa… curaj!
— Nu! voi… muri…
Aretinul era gata să-şi reînoiască încurajările sale când uşa se deschise şi intră chirurgul.
Se apropie numaidecât de rănit şi văzu că pumnalul rămăsese în rană. Cercetă poziţia lui fără să-l atingă şi se ridică.
Dandolo îşi aţinti asupra lui o privire liniştită şi deznădăjduită.
— Ştiu… că sunt pierdut… şopti dânsul. Spune-mi numai când… trebuie…
— Ai încredere, spuse chirurgul nelămurit.
— Vorbeşte… Vreau… Nu mi-i frică… de moarte.
— O voieşti…?
— Este necesar!
— Ei bine, spuse chirurgul… când se va scoate pumnalul din rană, e cu putinţă să fie de temut, dar asta nu-i sigur. Ai curaj…!
— Am înţeles, spuse Dandolo. Îmi poţi da un întăritor pentru a-mi… permite să vorbesc?
— Foarte lesne, spuse chirurgul cu grabă.
Şi se grăbi să scotocească într-o mică cutie, ce o adusese cu dânsul. Luă o sticlă şi turnă tot conţinutul în gura lui Dandolo.
Puţin sânge veni de spumegă la marginea rănii, în jurul lamei adânc vârâtă, dar în acelaşi timp obrajii galbeni ai rănitului recăpătară puţină culoare.
— Mă simt mai bine, spuse el… Mulţumesc… Te poţi retrage… Nu voi uita ceea ce mi-ai spus.
Aretinul îl însoţi pe chirurg până în anticameră.
— Ce crezi? întrebă el.
— Omul acesta va muri într-o oră, ar fi murit numaidecât dacă i s-ar fi scos pumnalul…
— Nu-l poate scăpa nimic?

— Nimic!

Aretin făcu o schimonositurăde compătimire şi se grăbi să vină lângă rănit.

— Totul va fi bine, chirurgul are nădejde…

— Nu-i vorba de asta, spuse Dandolo cu oarecare tărie în voce. Răspunde-mi iute şi fără şovăială. Într-o jumătate de oră poate să fie prea târziu…

— Vorbeşte şi fii liniştit în privinţa sincerităţii mele. Nu vreau să mint unui…

— Muribund… Bine… Mi-ai spus într-o zi că Roland Candiano este unul dintre prietenii dumitale?

— Adică… ascultă… m-am cam lăudat.

Ochii lui Dandolo se umplură de deznădejde.

— Astfel, zise el, nu-i vei putea da o scrisoare tainică, nu s-ar putea să-ţi încredinţez ceva care-l priveşte de aproape?

— Iartă-mă! spuse Petru cu aprindere. Dimpotrivă, pentru acest fel de lucruri, sunt mai mult ca oricine în situaţia să-ţi pot da ajutor. Pot să-l văd pe Candiano. Pot auzi totul despre el. Căci sunt mai mult decât prietenul său… sunt îndatoratul său.

Chipul lui Dandolo se lumină.

— Aşadar, vei putea să-i dai o scrisoare?

— Îmi iau sarcina asta.

— Şi scrisoarea asta te vei învoi s-o scrii sub dictarea mea.

— Foarte bucuros.

— Şi îmi vei jura că vei uita îndată ceea ce vei scrie?

— O jur din toată inima. Fiţi fără nici o teamă în privinţa tuturor punctelor acestora. Dacă am minţit puţin spunând că, Candiano este unul dintre prietenii mei, te pot cel puţin încredinţa că-i sunt credincios, cunosc puţin rosturile lui şi chiar am luat parte la ele, cutez s-o spun. Dictează deci, scumpul meu domn, dictează fără temere. Şi în sfârşit, pentru a-ţi scoate ultima grijă din cap, nu dicta decât strictul necesar, mă oblig a transcrie pe urmă scrisoarea dumitale cu înfloriturile poetice necesare… sunt obişnuit cu aceste treburi, adăugă Aretinul nu fără mândrie.

În acelaşi timp, apropie o masă de pat, aşează o călimară şi hârtie pe această masă, apoi se aşează luând un condei.

Dandolo urmări aceste pregătiri cu priviri pline de nelinişte şi de nerăbdare ucigătoare.

— Scrie, spuse dânsul. Şi dictă: „Roland, O să mor.

Lovit de moarte, nimic nu mă poate scăpa. Este dar o vorbă ce vine de dincolo de mormânt, aceasta care îţi va ajunge în mâini.

Consider-o ca un adevăr sfânt.

Roland, am fost laş. O slăbiciune mă făcu să săvârşesc o fărădelege.

Din cauza acestei fărădelegi, ai suferit dumneata.

Şi dacă ar fi vorba numai de dumneata, poate m-aş mângâia…

Căci n-aş putea uita că tatăl dumitale, dogele, m-a lăsat să trăiesc în sărăcie, departe de cârmuirea republicii, pe mine fiul Dandolilor.

Dar mai este cineva pe lume, care de asemenea suferă, mai mult poate decât dumneata chiar.

Este fiica mea.

Ea suferă pe nedrept.

Ea este pedepsită pentru o vină pe care n-a săvârşit-o ea.

Iată faptele exacte, Roland, exacte, jur pe sângele meu care curge, o jur pe moarte…”

Dandolo se opri o clipă, răsuflând cu greutate.

— Oare nu te gândeşti, spuse Aretinul, că toate acestea sunt cam seci şi grăbite şi că va trebui să înfloresc golul acestor fraze cu câteva epitete literare?… Arta, domnule, arta!… Arta are dreptele sale însuşiri… Şi aceste drepturi se întind asupra literaturii, domnule…

Bunul scrib îşi flutura pana.

— Te rog nu schimba nici o iotă din toate astea… Domnule, eşti om de onoare?

— Fireşte, dar arta… Ah! Arta!… În sfârşit, îţi promit că voi respecta această proză, cu toate că-mi pare sărăcăcioasă şi stearpă.

Dandolo făcu un semn de mulţumire şi continuă: „Fiica mea, Roland, este vrednică de dumneata. Inima ei mare a moştenit trecutul de virtute al străbunilor noştri, a primit un sacrificiu… înfricoşător…

Ascultă…

Erai în închisoare.

Altieri mă ameninţa cu deplina ruină, cu moartea suspecţilor, dacă nu m-aş fi supus lui.

Am fost laş… L-am ascultat.

După porunca lui, i-am spus Leonorei că ai fugit, părăsind-o, renunţând la dragostea ei.

În sfârşit, i-am spus că numai căsătoria cu Altieri poate să mă scape pe mine, tatăl ei…

Leonora se învoi să poarte numele lui Altieri.

Nu s-a învoit decât la asta…!

Mă înţelegi Roland?… Mă auzi?… Vei crede vorba care vine tocmai din mormânt până la dumneata?

Leonora poartă numele lui Altieri.

Dar niciodată n-a fost soţia lui Altieri.

Crezându-te mort, a făgăduit veşnica cernire a văduvelor din străbuni care rămân credincioase logodnicilor lor până la mormânt.

Şi fiindcă a aflat că trăieşti, această neclintită credinţă a celei mai gingaşe inimi, sufletul cel mai curat, ţi-a rămas deplin câştigată…

Iată ce voiam să-ţi spun…

Eu mor… nu-ţi pot spune viaţa infernală ce Leonora s-a învoit s-o trăiască lângă Altieri, pentru a-ţi rămâne credincioasă.

Credincioasă! Statornică! Toată viaţa acestei fete în acest cuvânt se condensează.

Fi-veţi uniţi într-o zi?… Nu ştiu…

N-o cred… Întâmplările ce se pregătesc îmi par o prevestire tristă pentru fiica mea.

Cred că veţi fi pentru totdeauna despărţiţi.

Dar, de departe, Roland, nu mai avea nici o părere rea despre acest copil… Respect-o… Admir-o! Este o victimă, o martiră… Victima statorniciei sale şi a laşităţii mele. Martiră prin credinţă…

Adio, Roland… Adio, Leonora… Adio vouă cărora odinioară vi se spunea Amanţii Veneţiei…

Mor iscălind…”

— Dă-mi pana, spuse Dandolo cu o voce hotărâtă.

Aretin aşează hârtia în faţa rănitului şi-i puse condeiul în mână.

Dandolo iscăli.

Apoi, cu o mişcare înceată, potolit, ca şi cum această spovedanie de apoi i-ar fi redat liniştea inimii atât de mult căutată, smulse pumnalul din rană şi o clipă după aceea muri…

Aretin nu văzu nimic din acest sfârşit peste măsură de dureros în liniştea şi fioroasa lui simplitate.

Fără să dea atenţie rănitului, începu să recitească încet, apropiindu-se de lumânarea de pe masă.

Cu strâmbături dibace dezaproba, mormăia vorbe fără şir. Apoi reîncepu citirea întreruptă.

În cele din urmă ridică din umeri şi murmură:

— În sfârşit! Nu poţi cere acestui om ceea ce s-ar putea cere unui artist… Mie, de pildă!… El nenorocitul nu ştie ce-i arta.

Rostea „Arta” punând un accent circumflex pe A… ridicând ochii la cer, cu înfăţişarea unui preot cu împărtăşania în mână…

În fond, nu credea nici el în ea de fel. Dar luase obiceiul ăsta odată pentru totdeauna, tot auzind vorbindu-se despre marea artă, încât s-ar fi putut zice în jurul lui:

— Ce artist…!

În aceasta nu se înşela, se spunea într-adevăr aşa!

Şi era macabru, fantastic, omul acesta stăpânit de grija cabotinului, în timp ce celălalt murea…

Terminând însemnările sale, observaţiile, criticile şi ridicând din umeri, Aretinul se întoarse spre Dandolo şi spuse, convins că rănitul îi urmărise toate aceste gesturi cu admiraţie:

— Domnule, ţi-am jurat să-ţi respect proza, într-adevăr aşa voi face. Uite! a murit…

Meşterul Petru se opri deodată şi făcu câţiva paşi înapoi cu hârtia în mână.

Cu un fel de groază şi milă mai sinceră pe care n-o voia, căci făcea parte din marea artă, ce nu se lasă emoţionată de privelişti simple şi tari… privi cadavrul.

Dandolo ţinea în mâna lui strânsă pumnalul ce şi-l smulsese din rană.

Faţa lui atât de chinuită când trăia, căpătase un fel de seninătate liniştită.

Şi ceva ca un zâmbet flutura pe buzele sale.

Plătindu-şi tributul acestei visări speciale ce pune stăpânire pe minte, Aretin şopti cu tărie:

— Iată-mă iar cu un cadavru în braţe!… Ce să fac?… Numai să nu fiu silit să încep călătoria ce am făcut-o cu biata Bianca!… Pentru o mie de taleri, poate că aş reîncepe-o, dar nu pentru mai puţin!… Tremur însă când mă gândesc! Această noapte petrecută bătând ţinte negre pe un coşciug pentru ca să schiţez o inscripţie… Noroc că Perrina mi-a dat ajutor… Viteaza, micuţa Perrina!… Hai să vedem dacă mortul nu avea asupra-i vreo recomandaţie de apoi.

Se apropie, desfăcu tunica scurtă şi într-un buzunar dinăuntru, găsi în sfârşit o hârtie, pe care o desfăcu repede.

Hârtia asta conţinea aceste rânduri: „Eu, Dandolo, fac în această zi o călătorie afară din Veneţia.

Ştiu că am duşmani numeroşi şi înverşunaţi.

Este cu putinţă ca o nenorocire să mă lovească în cale.

Dacă va fi asta, de voi fi ucis, în numele sentimentelor omeneşti cele mai sfinte, rog pe acela ce va găsi leşul meu să se conformeze ultimei mele voinţe, care este:

1. Ca moartea mea să fie anunţată cu toate cruţările posibile fiicei mele Leonora, care locuieşte la Veneţia în palatul soţului său, căpitanul-general Altieri.

2. Ca trupul meu să fie adus în Veneţia şi aşezat cu pompa cuvenită în mormântul Dandolilor, părinţii mei…

3. Ca să se ducă cineva la Milano, via degli Bastori, la penultima casă din stânga, mergând spre Campo-Santo din oraş. Va coborî în pivniţe. Va săpa în colţul nordic al ultimei pivniţe şi va găsi un cufăr conţinând…”

— Ei, drace! mugi Aretin. Am citit rău! Am oare orbul găinilor! Să vedem, să vedem… să fim liniştiţi…!

Se apropie de lumânare.

Hârtia tremura în mâinile lui.

Îşi trecu mâinile peste ochi şi atunci îşi reluă citirea…

—.” un cufăr conţinând cincizeci de mii de taleri de şase livre (Cincizeci de mii de pistoli! Da, da, aşa scrie…!). Zece mii ducaţi de aur… (Oh! Înnebunesc!) şi în sfârşit, pietre preţioase şi giuvaiere de o valoare mai mult de douăzeci şi cinci de mii de pistoli”.

Aretin mai să leşine, dădu un ţipăt puternic.

Servitorii alergară.

El sări în sus, furios:

— Ce vreţi, beţivilor, hoţilor, pungaşilor?

Aretin închise cu grijă uşa şi veni lângă cadavru a cărui faţă era nemişcată, într-un zâmbet şters.

— O! spuse el cu glas înăbuşit. Am citit bine! Am citit bine! Nu visez! Bine a făcut de l-a adus aici pe Dandolo rănit! E bine că a murit sub ochii mei! Ce bine e că am desfăcut şireturile acestei tunici! Şi-i cu adevărat o scrisoare, o hârtie ce-o am în mâna mea! O avere!… O avere întreagă. Nu versuri!… Nici artă! Nici laude!… Nici critică! Viaţa asigurată din belşug în mod princiar! O! Vom vedea noi să citim, nu ne înşelăm!… Mai bine de douăzeci şi cinci mii de pistoli, giuvaiere… zece mii ducaţi de aur… cincizeci de mii de taleri de şase livre… şi toate astea sunt bine puse la Milano… via degli Bastori, în faţa ultimei case din stânga…

mergând spre Campo-Santo… Pe pântecele mamei mele moartă de mizerie în spitalul din Arezzo!… Pe sânii Margaretei! Pe capul şi sângele lui Cristos!… Bogat!… Bogat!… Sunt bogat!… Patricieni, cardinali, cărturari, poeţi, artişti, toţi, toţi, salutaţi pe Petru Aretin care, în sfârşit, găseşte capodopera pe care lumea întreagă a omorât-o pururi, pe care lumea o cinsteşte şi o va onora în vecii vecilor amin… Bogăţia…!

Începu să umble cu paşi mari, mototolind hârtia, murmurând înfricoşat:

— Mă voi însura cu Perrina şi din partea acestui şef Roland Candiano am făgăduiţi treizeci mii taleri de trei livre… Am mai mult de douăzeci şi opt de mii de taleri în cuferele mele… Socotind bine… În total, iată-mă stăpân pe mai bine de opt sute de mii livre… Mă retrag din negustoria mea… Trăiesc boiereşte, când la Veneţia, când la Milano ori Franţa, când la Parma sau Modena, nu la Roma… papa va pune să mă omoare, ca să scape de mine… şi eu la rândul meu, plătesc poeţii, pe sărmanii Aretini, pentru a cânta gloria mea, mărinimia mea, virtutea mea, curajul meu, geniul meu, tot ce aş vrea! Ah…!

Puţin mai liniştit, el desfăcu hârtia pe care o mototolise.

— Să vedem dacă nu mai este altceva, murmură el.

Deodată, îngălbeni şi gângăvi:

— Drace! Drace!

Şi adăugă:

— Dacă n-am citit până la sfârşit?… Să vedem! Ce mă sileşte să citesc sfârşitul? Această hârtie nu putea să fi căzut în foc chiar în clipa când era să citesc sfârşitul? Ce dracu! Nu, nu, n-am citit, nu vreau că citesc până la sfârşit…!

Din nenorocire citise bine de astă dată!

Şi putea să tot închidă mult şi bine ochii, că tot îi licărea în minte. Ori, iată ce spune, acest sfârşit: „Dacă această hârtie cade în mâinile unui patrician, a unui poet, a unui artist, în

sfârşit a unui om de inimă, eu îi voi face promisiunea să-i ofer o răsplată…

Dacă trupul meu este găsit de un hoţ, cred totuşi cu siguranţă că se va mulţumi cu patru mii de taleri drept partea sa.

Dacă, în sfârşit, corpul meu este găsit de un sărac, îl autorizez a duce din suma sus arătată cinci sute de ducaţi de aur, pentru a-i răsplăti munca sa.

Oricine ar fi omul care va citi aceste rânduri, voinţa cea din urmă a unui muribund, îl conjur să facă două părţi egale din ceea ce va găsi în cufărul din Milano.

Una pentru Roland Candiano, pe care îl va găsi la Veneţia, ori prin trecătorile Piavei, nu departe de oraşul Nervesa.

Alta pentru fiica mea Leonora, măritată Altieri, căpitan-general al Veneţiei.”

Şi iscălise…

Urmări iscălitura lângă care Dandolo îşi puse pecetea sa şi o însoţise cu vechiul său titlu de mare-inchizitor al republicii.

Aretinul aruncă o privire de nespusă părere de rău asupra cadavrului.

„Pentru ce mi-ai dat această bucurie! şopti el”.

Şi-şi reluă plimbarea, dar de astă dată, înceată şi cu ochii plecaţi.

— Să vedem, se gândi el apoi, nu-i cuviincios să mă socotesc drept hoţ, prin urmare partea de patru mii de taleri nu este pentru mine… sunt silit să recunosc că sunt în categoria poeţilor, cum s-ar spune a celor care nu fac batjocura să primească răsplătiri.

Ei adăugă cu amărăciune:

— Batjocura! Batjocura! Aş fi primit-o eu, aş fi primit injuria!

Şi deodată, se lovi peste frunte:

— Dar, per bacco! mă pot pune în categoria săracilor!… Sărac sunt! Cine e mai sărac decât mine?… Să vedem… Să recitim… Cât lasă aceluia care ar fi sărac?… Două mii

ducaţi aur, pare-mi-se?… Nu… Nu, vai! sunt cinci sute de ducaţi… Un frumos obol! Cu acest preţ aş vrea să-mi plouă în fiecare zi cadavre în casă…!

Ceva mai mângâiat, Aretin ieşi din camera mortului, după ce împăturise cu grijă şi ascunse în tunica sa cele două hârtii.

Atunci, el se înapoie în camera lui, strigă pe Aretine, ţipând şi scrâşnind, ceru să-i facă ceaiul şi Perrina îl întrebă de ce suferea…

— De un straşnic rău, fata mea, răspunse el. Eram să mă îmbogăţesc…!

După ce-şi bău ceaiul său potolitor, maestrul Aretin izgoni pe toţi, nu fără numeroase gemete şi odată în palatul lui, îşi repetă pe scurt ceea ce avea de făcut.

Mai întâi, să dea vestea signorei Altieri de nenorocirea ce-o lovea.

După aceea, să se ocupe de înmormântarea lui Dandolo, dacă cumva căpitanul-general îi lasă lui această grijă.

Apoi să se ducă la Milano şi să aducă faimosul cufăr înveselitor, vai! cu cei cinci sute de bieţi ducaţi, o mică avere!

În sfârşit, să-i dea lui Roland scrisoarea dictată de Dandolo.

Aretin nu se gândea nici o clipă să păstreze pentru sine întreaga avere a lui Dandolo. Nici nu-i trecu prin minte una ca asta. Fără discuţie, primi să se conformeze voinţei mortului.

Ne place să subliniem aceste caracteristici grăbindu-ne de altfel să adăugăm că această epocă atât de sceptică, cangrena istoriei, urâcios amestec al tuturor stricăciunilor şi al tuturor silniciilor avea un respect ciudat pentru moarte.

Frica morţii, credinţa că veneau să se răzbune pe cei vii, ba cu vârf şi îndesat spre cinstea maestrului Aretin.

Asta fu ceea ce exprimă în clipa când adormi murmurând.

— Drace! Mă voi supune punct cu punct… n-aş dori să vină să mă tragă de picioare…

CAPITOLUL XIV – Soţia.

A doua zi de dimineaţă, după ce se îmbrăcă pe jumătate în doliu şi luă o înfăţişare potrivită cu împrejurările, Aretin se pregătea să-şi îndeplinească prima parte a misiunii sale.

Îşi ascunse în căptuşeala tunicii cele două hârtii.

Pe cea scrisă de mâna lui Dandolo, pe care Aretin credea s-o dea Leonorei mai târziu…

Cea care-i fusese dictată pentru Candiano.

— Trebuie să vorbesc signorei despre conţinutul acestei scrisori? se întreba Aretin. Fireşte, ar avea interes s-o cunoască. Dar cine ştie ce încurcături s-ar ivi în sânul acestei familii atât de tulburată… în urma scrisorii lui Dandolo… Şi cine ştie dacă toate aceste uri şi disperări ce le întrevăd nu se vor termina prin formarea unui nor ce se va sparge în capul meu?… Cu ce m-am împovărat? Să-i dau lui Roland Candiano scrisoarea ce-o am în tunica mea… Iată totul…

Coborând, intră în camera mortului ca pentru a se încredinţa că nu visase, că întâmplările ciudate de peste noapte se desfăşuraseră cu adevărat la el în casă. Dandolo era în aceeaşi poziţie, mâna îi era mereu strânsă pe pumnal.

Aretin dădu poruncă să se dezbrace corpul şi să-l înfăşoare cuviincios în giulgiu, aşteptând ca, potrivit obiceiului, să-l îmbrace în hainele de sărbătoare cineva dintre ai lui.

Atunci se duse la palatul Altieri şi după diferite parlamentari obţinu să fie primit de signora Leonora.

Leonora avusese o noapte grozavă.

Ultima destăinuire a tatălui ei despre rolul exact jucat de Altieri în arestarea lui Roland, îi răscoli durerea şi o schimbase într-un fel de mânie neîmblânzită.

— Altieri va muri de mâna mea! îi spusese ea lui Dandolo.

O spusese cu sinceritate, o gândea şi era hotărâtă să-şi îndeplinească planul.

Totuşi, ştia că această moarte o despărţea pentru totdeauna de Roland.

Dacă îi mai rămânea încă o slabă speranţă, această licărire va fi stinsă cu acea lovitură ce-l va lovi pe Altieri. În sfârşit, Leonora, minte liberă, dar supusă încă tuturor legilor sociale ale epocii, era prea mândră pentru a recurge la dispreţul ce ar păta numele lui Dandolo pe care-l păstrase.

Şi cu siguranţă, Veneţia întreagă ar striga că-l ucisese pe Altieri pentru a se apropia de Roland.

Leonora considera deci această moarte ca o despărţire iremediabilă de omul ce-l iubea.

Moliere, mai tragic în izbucnirile sale de râs decât Shakespeare însuşi, puse acest sclipitor adevăr în gura unuia dintre scumpii săi:

Frumoasă Philis, deznădăjduieşti.

Atunci când nădăjduieşti mereu…

Credem că acest cuvânt, care face mereu să râzi la teatru, trebuia să facă să plângă, ca plângerile Bolnavului Închipuit care trebuia de altfel să-i izbească pe spectatori înduioşându-i. Credem că dramele ascunse desfăşurau în sufletul unui mare comic, peripeţii ce-l îngrozeau chiar şi pe el. Credem că la boala de nervi de care suferea, nici vorbă şi de care muri în plin teatru găseşte expresia cea mai nenorocită în batjocurile cu care copleşeşte pe bolnavul său. Credem că dragostea care nu înceta s-o poarte în inima ei de femeie, a găsit de asemenea expresia cea mai adâncă de melancolie în această zeflemea:

Frumoasă Philis, nu dispera.

Atunci când se nădăjduieşte într-una vorba este spusă de un afectat, de un dobitoc. Şi este o vorbă de o adâncă omenie, pentru că nu fiinţează absolutul, pentru că absolutul nu există în inima omului, pentru că fiecare din adevăratele disperări sincere, trebuie distruse fără

înconjur, dacă sub disperare nu este o nădejde nevăzută şi dârză.

Un amant care urmează coşciugul femeii adorate declară în mod solemn că disperarea lui este rodnică. El este sincer.

Dar dacă n-ar spera, dacă viaţă rodnică, viaţa materială şi atotputernică nu l-ar lăsa să întrezărească că speră, atunci când e deznădăjduit, rasa omenească s-ar fi stins de mult.

Nu se aştepta nicidecum să vadă pe Moliere în această afacere.

Dar ce! Adevăraţii artişti sunt nemuritorii stăpâni ai gândului, la care modesta psihologie a romanului popular poate să apeleze fără teama de-a fi bruftuită şi înşelată.

Ei bine, da, Leonora dispera. Şi iarăşi, da. Această nefericită spera totuşi!

Ce?… Nu ştia nici ea… Nu spera nici moartea bărbatului său, nici că Roland va afla într-o zi credinţa ei, nici că dragostea sa statornică va lumina încă o dată frumoasele zile de odinioară…

Spera, atâta tot.

Fără să şi-o spună, fără să aibă conştiinţa lămurită, ea spera în adâncul disperării sale, lucru fără de care ar fi murit…

Deci, luând hotărârea să-l ucidă pe Altieri, luă în acelaşi timp hotărârea de a pătrunde în ultima deznădejde.

Adică chiar în clipa când se hotărî să lovească pe omul al cărui nume îl purta, înţelese că de asemenea trebuia să se lovească pe sine însăşi.

Acest gând de sinucidere nu se prezentase până aici decât în mod nelămurit în mintea Leonorei.

Din acest moment dimpotrivă acest gând îi stăpânea toată viaţa.

În noaptea asta când Dandolo fu ucis, ea se gândea să orânduiască faptul suprem ce-l privea cu luare-aminte.

Astfel, în timp ce tatăl murea în chip nenorocit în palatul lui Aretin, fiica chiar în acea clipă lua măsurile pentru a muri şi ea la rândul ei.

Această familie nenorocită da astfel un spectacol la fel cu acela al Atrizilor de odinioară, pe care trebuia să-l ofere lumii, atunci când fatalitatea înarma braţul lui Oreste împotriva rudelor sale.

Moartea lui Altieri nu era lucru uşor.

După ce dezbătu şi amână planurile cu acea linişte înspăimântătoare care dă hotărâri definitive, Leonora termină prin a lăsa la voia întâmplării grija de a găsi o ocazie prielnică.

Ar pândi noaptea şi ziua, iată totul.

Şi de îndată ce va putea, l-ar lovi pe Altieri.

L-ar lovi fără milă, şi, i se părea, fără emoţie.

Existenţa căpitanului-general îi apărea în sfârşit, ca o sfidare, o ciudăţenie, o crimă care se înveşnicea.

Am arătat mânia ei, am putea spune furia sa.

Ce! Atâta fericire nimicită, atâta nenorocire îngrămădită, atâta suferinţă şi jale, numai că-i plăcuse acestui om să o aibă de nevastă!

Aste înseamnă să învârtească şi să răsucească aceste idei ce le petrecu noaptea, după bun-rămasul tatălui său.

Spre dimineaţă avu numai câteva ore de linişte înfrigurată, întreruptă de visuri îngrozitoare.

Când veni să-i vestească că maestrul Petru Aretin cerea hatârul de a fi primit, refuză să-l primească.

Apoi, cum poetul stăruia, îşi aminti că portretul lui Roland fusese adus de acest om, îşi închipuia că poate mai avea încă vreo amintire preţioasă de vânzare şi cu o curiozitate bolnăvicioasă, porunci să-l introducă.

Aretin, ca şi întâia oară, începu prin a o admira în tăcere pe Leonora, a cărei frumuseţe în aceste zile de nelinişte, părea mai de grabă însufleţită decât abătută. Frigurile îi dădeau o strălucire ciudată marilor săi ochi.

Obrajii de obicei palizi se colorau cu rumeneli fugare, în timp ce roşul aprins al buzelor părea aproape violet.

— Doamnă, spuse Aretin cu o tulburare pe care nu putu fi stăpân şi pe care o trecem la activul său, sunt aducătorul

unor ştiri ce-mi era cu neputinţă să nu vi le comunic… de aceea să mă iertaţi că am stăruit atât.

Leonora făcu un semn de vagă politeţe şi Aretinul, foarte încurcat, reîncepu:

— Aceste ştiri îl privesc pe ilustrul dumneavoastră tată…

El se aştepta la o mulţime de întrebări.

Dar Leonora rămase tăcută.

— L-am văzut pe nobilul Dandolo în noaptea asta, reluă Aretin, l-am văzut în palatul meu… unde a venit fără voia lui…

Şi cum Leonora continua al privi ţintă, el spuse:

— Vreau să spun că l-au adus la mine…

— Adus? întrebă Leonora de astă dată cu o linişte care-l zăpăcea pe Aretin.

— Adus, am spus bine doamnă. Şi aici gândesc, să vă las să presupuneţi că ilustrul vostru tată…

— Mă cheamă lângă dânsul, nu-i aşa? Să plecăm, domnule! spuse Leonora hotărâtă să-şi îndeplinească până la capăt datoria de fiică.

Ea se ridică, îşi aruncă o eşarfă pe umeri.

— Doamnă, strigă Aretin, binevoiţi a mă asculta. Nobilul Dandolo nu vă cheamă… Este rănit foarte greu…

— Tatăl meu e mort! zise Leonora înăbuşit.

Aretinul se pregătea la o tăgăduială în doi peri, dar atitudinea Leonorei îl încremenea.

Nu plângea!

Criza de lacrimi aşteptată nu se produse! Acest fel de durere îl zăpăcea cu totul pe scrib care, pentru a traduce durerea ce o simţi oastea Marelui Diavol la moartea acestuia, scrisese: „Neaua ce cădea în fulgi mari, se topea sub înflăcărarea universalelor tânguiri şi plânsete.”

I se păru vădit că Leonora nu suferea, că rămânea nepăsătoare.

Şi lăsând imediat sclifoselile cu care crezuse de datorie să-şi împodobească faţa, strigă într-un suflet:

— Ei bine, da, este mort. Cineva l-a adus în agonie în patul meu, unde l-am primit cu toată harababura ce-mi pricinui acest lucru şi el nu avu decât timpul să mă roage să vă înştiinţez. Asta am făcut-o doamnă, vă asigur.

Cu un semn făcut cu mâna, Leonora îi ceru tăcere.

Această ştire o încremenea şi o dobora.

Când tatăl ei îi spuse rămas bun, ea înţelesese că plecă pentru totdeauna din Veneţia.

Şi nu simţise decât o slabă emoţie.

De mult timp legăturile de dragoste ce-o uneau de tatăl ei, erau rupte.

Ultimele erau sfărâmate chiar în această scenă în care Dandolo istorisea cum şi pentru ce a dat-o lui Altieri.

Dar moartea are înspăimântătorul dar de a şterge urile.

În acea clipă, Leonora îşi amintea numai că Dandolo era tatăl ei.

Carnea din ea ţipa.

Pe lângă asta, se văzu de aici înainte singură pe lume. Prieteni nu avea…

De ani şi ani, trăia închisă în această jale sălbatică care făcea din ea o nălucă.

Îi fu frică…

Şi lucru trist, numai gândul apropiatei sale sinucideri o linişti.

De ce avea să se teamă, deoarece tot trebuia să moară!

Ce nevoie avea de prieteni, de iubit, de tată!

Totul se sfârşise pentru dânsa…!

Şi cu aceeaşi linişte, ea întrebă:

— Spui că tatăl meu a fost rănit?

— Da, signora, de o lovitură straşnică de pumnal. Nobilul Dandolo trebuie să fi fost atacat de vreun ucigaş plătit. Lucrul s-a întâmplat în ulicioara ce merge pe latura stângă a palatului meu. Am auzit ţipete. M-am dus numaidecât afară cu gândul să dau ajutor celui care gemea. Vai! Era prea târziu. Tâlharul îşi făcuse isprava. L-am găsit pe ilustrul vostru tată scăldat în sânge şi n-am putut face

altceva decât să-l aduc în palatul meu, unde un chirurg chemat în grabă, mi-a spus că rănitul nu mai avea decât vreo câteva clipe. Şi asta-i tot ceea ce s-a întâmplat.

Leonora ascultase fără nici o tresărire această povestire înflorită cu câteva uşoare minciuni.

— Îţi mulţumesc, domnule, spuse ea în sfârşit. Îţi mulţumesc pentru tot ce-ai făcut…

— Datoria mea, numai, spuse Aretin. Dar asta nu-i totul. Nobilul Dandolo m-a însărcinat să-i supraveghez funerariile sale…

— Eu sunt aceea pe care o priveşte această grijă, spuse Leonora.

— Va trebui deci să fac să se aducă aici corpul? spuse Aretin cu grabă.

— Asta voi îngriji eu însămi. Binevoiţi a-mi servi de cavaler până la locul unde se odihneşte tatăl meu, spuse Leonora…

— Sunt cu totul al dumneavoastră, doamnă, răspunde Aretin înclinându-se adânc, izbit de respect şi ghicind sub liniştea aparentă a Leonorei cea mai grozavă furtună.

De la palatul lui Altieri până la palatul lui Aretin, drumul era scurt şi făcut în tăcere.

Leonora se gândea că tatăl ei trebuie să fi fost lovit de Altieri ori de unul din oamenii săi.

Ura ei împotriva lui sporea.

Că Altieri pusese să fie asasinat Dandolo, asta era în ordinea de lucruri.

El trebuia să-şi plătească fărădelegile printr-o singură lovitură.

Leonora, condusă de Aretin, intră în camera unde găsi trupul neînsufleţit al lui Dandolo.

Aretin o lăsă singură.

La vederea tatălui ei, această putere amăgitoare care o susţinea pe Leonora, o părăsi.

Simţi sughiţuri de plâns urcându-i-se în gât…

Dar, biruind acestă slăbiciune, se apropie de cadavru şi-i luă mâna în semn de iertare supremă.

În acest moment, uşa se deschise cu putere şi un bărbat intră cu grăbire…

Într-adevăr, în timp ce Leonora se apropia de patul unde era întins tatăl ei, o scenă aproape fioroasă şi aproape caraghioasă se petrecu la uşa palatului…

Un bărbat învăluit într-o manta urcase treptele acestui palat în mai puţin de un minut, în urma lui Aretin şi a Leonorei.

Pătrunse cu grosolănie în anticameră, unde-l găsi pe maestrul Petru, şi, apucându-l cu furie de braţe, zise:

— Unde este femeia pe care ai condus-o aici? Du-mă imediat la ea!

— Stai! strigă Aretin. Eşti nebun, meştere! Ori vrei să fii bătut de servitorii mei!

— Mizerabile! mormăi bărbatul, te spintec dacă nu mi te supui…!

— Vai de mine! bâigui Aretin vânăt de groază. Te cam întreci cu gluma, domnule! Acea doamnă este acolo… Îndeplinindu-şi o pioasă datorie… iar dumitale ar trebui să-ţi fie ruşine…

Bărbatul nu mai ascultă nimic altceva.

Se îndreptă cu vioiciune spre uşa ce i-o arătase Aretin cu un gest şi intră…

Leonora, la zgomotul acestei gâfâieli răguşite ce-o simţea în spatele său, se întoarse şi-l văzu pe Altieri.

— Mă spionezi acum, spuse ea cu un zâmbet amar. Eşti desăvârşit…!

Altieri, la vederea cadavrului lui Dandolo, care era descoperit, se dădu înapoi încetişor…

O văzuse pe Leonora ieşind din palat.

Unde se ducea?

Roland era în Veneţia!

O întâlnire, nici vorbă!

Ori, mai bine, fugea.

El se urcă într-o gondolă şi ajunse la palat aproape în acelaşi timp cu Leonora.

— Ai vrut să te încredinţezi că noua dumitale victimă a murit? reluă Leonora.

— Victima mea! bâlbâi căpitanul-general… Nu ştiu despre această întâmplare, doamnă… Ţi-o jur… Dandolo trădase destui inşi din Veneţia… Îl uram din parte-mi, continuă el cu o voce mai hotărâtă. Acest om nu mi-a făcut decât rău… dar era tatăl dumitale! Nu, nu, doamnă, nu sunt eu acela care l-a lovit… Caută printre acei pe care i-a trădat… cum m-a trădat pe mine însumi… cum te-a trădat pe dumneata… Mă retrag, doamnă… Dacă ştiam unde te duceai, n-aş fi venit să te tulbur…!

În acea clipă, ochii Leonorei căzură pe pumnalul care încă nu fu scos din mâna strânsă a cadavrului.

Dar înainte de a fi putut face o mişcare ca să-l ia, Altieri se şi retrase şi dispăru tot atât de brusc cum intrase.

Leonora rămase nemişcată, izbită de o nouă groază.

Vorbele lui Altieri îi răsunau în ureche.

— Dandolo a trădat destui oameni în Veneţia… Caută printre acei ce i-a trădat…

Cine deci a fost de Dandolo mai trădat decât Roland…!

Această neaşteptată gândire încolţea cu tărie în mintea ei. Să fi fost oare iubitul ei acela care lovise pe tatăl său…

Şi dacă era aşa…!

Putea să plângă şi să-l blesteme?

Nu, nu, o fatalitate grozavă i-a înarmat unul împotriva altuia pe cei ce se iubeau atât de mult odinioară…!

Nu avea decât să-şi plece capul sub această fatalitate!

Totuşi, în mijlocul acestei tragedii ce-i tulbura sufletul, Leonora îşi păstra sângele rece.

Grija de faima familiei o susţinea încă într-atât, încât trebuia să se supună legilor amăgitoare ale vieţii în societate, cu tărie şi stăpânire.

Trebuia ca şeful familiei Dandolo să aibă o înmormântare vrednică de înalta situaţie ce-o ocupase, trebuia să fie dus la mormântul părinţilor săi cu onorurile pe care societatea veneţiană le-ar fi putut socoti ca îndestulătoare.

Astfel, această fiică uimitoare, în aceste împrejurări dramatice în care inima ei suferise atât, se gândea mereu să apere demnitatea ei şi alor săi.

Aşa cum am văzut, în primele zile ale căsătoriei sale cu Altieri şi atât timp cât nu ştiu adevărul despre arestarea lui Candiano, făcuse aşa ca să nu se bănuiască cu nimic prăpastia ce-o despărţea de omul primit ca soţ.

După indicaţiile ei lămurite, trupul tatălui său, înfăşurat în cearşafuri, fu dus de servitori la gondolă şi peste o oră Dandolo se odihnea pe patul din camera lui, îmbrăcat cu haina de ceremonie a marelui inchizitor.

Nimeni în Veneţia nu ştiu cum fusese sfârşitul tragic al lui Dandolo.

Altieri asistase la plecarea Leonorei ieşind din palatul lui Aretin şi o urmări până în clipa când intră în apartamentul său însoţind trupul tatălui ei.

Atunci dădu ea însăşi porunci pentru înmormântarea pe care o fixă pentru a treia zi, 1 februarie.

Şi voinică până la capăt, începu să vegheze mortul…

Ziua trecu posomorâtă şi fără incidente pentru Leonora.

Dar dacă fusese puţin preocupată de gândurile funebre ce-o năpădeau, fusese, nici vorbă, izbită de mişcarea extraordinară ce domnea în palatul Altieri.

Ofiţerii intrau şi ieşeau.

Oameni cu înfăţişarea îndoielnică veneau de asemenea în fiecare clipă, apoi plecau după ce erau primiţi de vreunul dintre ofiţerii lui Altieri, care le dădea pesemne porunci în numele căpitanului-general.

Veni noaptea.

Fără îndoială se scurseseră ore îndelungate.

Leonora nu avea cunoştinţă.

Nici timpul, nici împrejurările exterioare nu mai existau pentru dânsa.

Se adâncea tot mai mult, cu o bucurie răutăcioasă în gândurile sinuciderii.

Şi ceea ce o preocupa mai ales, era mijlocul de a pune planul său în execuţie.

Poate va sfârşi prin a găsi o soluţie mulţumitoare, trăsăturile i se destinseră în sfârşit şi se ridică de pe jilţul unde se aşezase, la piciorul patului pe care Dandolo dormea somnul de veci…

Atunci, ea nu văzu că mai era cineva colo şi o privea şi că acel cineva era bărbatul ei.

— Doamnă, spuse Altieri înăbuşit, iată trei ore îndelungate de când sunt aici… şi n-ai observat prezenţa mea… Am aşteptat cu răbdare ca privirea dumitale să cadă asupra mea!… Ştiu… Ştiu învoielile noastre… Plătind tăcerea dumitale privitor la planurile mele, cu îndatorirea să nu intru niciodată aici, să nu-ţi vorbesc… Totuşi, astăzi, trebuie… căci ceea ce vreau să-ţi spun este serios şi nu ştiu dacă voi putea să mai vorbesc peste puţin…

— Ce ai să-mi spui? întrebă Leonora.

Altieri tresări de o bucurie adâncă.

Nu era nici mânie, nici respingere în glasul Leonorei.

Ea nu-l respingea cu asprime…!

— O! spuse el cu glas tremurător, consimţi deci să mă asculţi…

— Fiindcă ai călcat învoiala noastră, rupe-o până la capăt. Vorbeşte, te ascult.

Este de observat că învoindu-se să-l primească şi să-i vorbească, Leonora era cu desăvârşire logică cu sine însăşi.

Atât timp cât Altieri nu era decât bărbatul de care avea groază, ea făcuse în aşa fel ca s-o scutească de prezenţa lui.

Acum că era hotărâtă să se facă ucigaşul căpitanului-general, devenea un duşman cu care trebuia să ia contact cât mai devreme.

Această stare de duşmănie împotriva căreia trebuia să lupte punea în relief, cum am zice, pe Altieri în ochii săi.

Altieri reluă:

— Am venit să-ţi vorbesc în faţa mortului, în faţa a ceea ce ne este mai scump pentru noi veneţienii. Tatăl dumitale, pe

care îl uram în viaţă, acum nu mai este decât un martor nepărtinitor al sforţării supreme ce vreau să încerc.

Întinse mâna:

— Jur pe acest mort, să-ţi vorbesc numai adevărul ce-l conţine inima mea…

Ea rămase tăcută, nemişcată şi rece.

— Doamnă, spuse atunci căpitanul-general, ştiu că serioase evenimente se …pregătesc. Eşti la curent cu conspiraţia nobilimii veneţiene, împotriva dogelui Foscari, ştii că eu sunt destinat a-l înlocui… Poimâine la amiază, îmi voi pune pe cap coroana ducală a Veneţiei. Nimic nu-l poate scăpa pe Foscari în ceasul de faţă şi nimic nu mă poate împiedica să iau un titlu, pe care nimeni n-ar cuteza să mi-l conteste…

Şi vorbind astfel, Altieri studia cu luare-aminte pe Leonora, nădăjduind într-o mişcare, într-un semn, să-i surprindă gândirea.

— Vei ocupa deci, reluă el, o situaţie care este aproape ca aceea a unei prinţese italiene… Şi nimic nu dovedeşte că acest titlu de soţie a dogelui, care a ameţit atâtea femei din înalta nobilime, nu poate într-o zi să se schimbe în acel de regină…

Leonora păstra aceeaşi nepăsare.

— Dacă atât de aproape de clipa solemnă destinele Veneţiei îmi vor fi încredinţate, continuă Altieri, am privit în jurul meu, am scrutat viitorul… şi mă întreb dacă căminul meu va fi pustiu, în palatul ducal, cum este aici… Pentru gloria statului, pentru binele republicii, este necesar ca unirea să fie desăvârşită între doge şi soţia dogelui, este absolut necesar ca aceasta să se ocupe să placă înaltei societăţi în toiul serbărilor, în timp ce dogele se ocupă cu afacerile statului… Mă înţelegi, doamnă?

— Te ascult.

— Te întreb ce atitudine vrei să iei faţă de mine, când îmi voi face intrarea în acest palat, unde străbunii dumitale fură altă dată stăpâni…

— Atitudinea unei femei care a fost vândută, pe care dumneata ai cumpărat-o, atitudinea unei roabe care-l urăşte pe stăpânul său…

Altieri se cutremură.

Vorbise cu o încredere oarbă.

Sperase că Leonora era în sfârşit obosită să plângă în singurătate şi că ambiţia satisfăcută, gloria de a străluci în palatul ducal, ar săvârşi ceea ce începuse poate oboseala.

Răspunsul Leonorei îl zdrobea, nu atât prin înţelesul definitiv totuşi al vorbelor, cât prin tonul vocii liniştite, arătând o neclintită hotărâre.

Niciodată, niciodată Leonora nu se va învoi să îndeplinească pe lângă dânsul rolul de soţie a dogelui.

Îşi înăbuşi o mormăitură şi schimbă numaidecât planul de luptă.

— Ascultă-mă încă, spuse el cu o voce mai înflăcărată. Respingi această coroană ce-ţi ofer, fie! Nu vrei să fii prinţesa cea mai pizmuită din Italia, ei bine… Primesc orbeşte şi fără discuţie hotărârea dumitale… Acum, lasă-mă să-ţi spun. Ştii, doamnă, cine a orânduit, încet, cu răbdare, această uneltire care trebuie să izbucnească poimâine? Ştii pentru ce, poimâine, oamenii se vor măcelări, pentru ce o revoluţie însângera-va Veneţia?… Pentru dumneata, doamnă! Conspiratorul sunt eu! Şi ţinta acestei revoluţii, a acestui sânge vărsat, a acestor lacrimi, a acestei jale ce se va abate asupra Veneţiei, este pentru cucerirea dumitale!… Mi-am zis că ridicându-te atât de sus, poate că n-ai putea să vezi ceea ce s-a întâmplat jos… Mi-am închipuit că prinţesa Leonora va sfârşi prin a uita urile signorei Altieri. Este pentru dumneata, ţi-o spun, numai pentru dumneata am muncit de atâţia ani, am alcătuit, am căutat, cumpărând pe unii, lovind pe alţii, terorizând potrivnicii, înflăcărând pe prieteni! Pentru dumneata acest lucru uriaş care m-a costat nopţi şi nopţi fără somn, pentru dumneata, această întreprindere grozavă în care timp de patru ani mi-am primejduit viaţa gata să-mi culc capul pe buşteanul călăului.

Răsuflă o clipă, apoi zise:

— Renunţ. Fiindcă nu vrei să fii prinţesă în palatul ducal, nu-mi poate fi de folos să fiu doge!

Leonora nu făcu nici o mişcare.

S-ar fi zis că nu auzise.

— Îţi ofer următorul lucru, continuă Altieri aprinzându-se, vom părăsi Veneţia, ne vom duce unde vei voi, vom trăi cum vei voi… Plecăm mâine. Părăsesc pe camarazii mei şi cum pentru dumneata aş fi fost erou, pentru dumneata voi fi laş. Asta-i ceea ce vrei? Spune? Primeşti?

— Spune-mi, Altieri, dumneata eşti acela care ai pus în trunchiul denunţurilor scrisoarea Imperiei?

— Ce vrei să zici? bâlbâi căpitanul.

— M-ai auzit, cred? Imperia a scris Consiliului celor Zece pentru a spune că Roland Candiano l-a ucis pe Ioan Davila. Dumneata eşti cel care a dictat această scrisoare, Altieri…?

— Minciună! Minciună! Nu sunt în stare de asemenea ticăloşie! mugi Altieri.

— O, tată! spuse Leonora întinzând mâna. Auzi?… A jurat, totuşi că va spune adevărul… Scrisoarea pe care ai pus-o în trunchi? Căci eraţi mai mulţi care complotaţi asasinarea lui Candiano…

— Minciună! Minciună! mugi Altieri al cărui păr se zbârlea de groază. Niciodată nu m-am sfătuit ceva cu Imperia, n-am aruncat nici o scrisoare în trunchi…

— Altieri, cine a dat întâlnire tatălui meu în piaţa San-Marc, cu câteva clipe înainte de întrunirea ucigaşilor în palatul Imperiei!… Vorbeşte, vorbeşte, tată! striga Leonora apucând mână cadavrului şi scuturând-o furioasă. Deşteaptă-te, tată! Vorbeşte! Spune-i lui Altieri ceea ce ai văzut! Reconstituie povestirea ce mi-ai spus-o mie…!

— Recunosc! Recunosc! exclamă Altieri într-un strigăt de spaimă aidoma strigătului unui om gâtuit. Este adevărat! Totul este adevărat! Am fost criminal! Am fost ticălos! Eu sunt acela pe care Bembo l-a târât seara, când din înaltul palatului ducal auzeam cu o turbare de gelozie poporul

Veneţiei exclamând numele lui Roland şi al Leonorei uniţi! Eu sunt acela care făcui pe lângă Dandolo o supremă încercare! Eu sunt acela care intrai la curtezană, care aprobai această scrisoare denunţătoare şi o aruncai în trunchi! Eu sunt, Leonora, eu sunt! Am fost criminal! Ei bine, s-o ştii… Dacă ar fi trebuit, ca să te împiedic să fii a lui Roland, aş fi fost mai odios, mai laş şi mai josnic, dacă ar trebui să se deschidă iadul şi să mă pui în capul demonilor pentru a ameninţa cerul, Leonora, aş face-o! Crime! Pentru ca să fii a mea şi să nu fii a omului urât de moarte, crime, aş făptui. Aş îneca Veneţia în groază şi aş schimba canalurile în râuri de sânge, numai să-l lovesc pe Roland! Şi el m-a învins! M-a biciuit! M-a pălmuit cu dispreţul său! A făcut să ţipe în mine fibrele cele mai ascunse ale orgoliului meu!… Dar astea toate nu-s nimic, vezi tu! Că Roland mă zdrobeşte cu mila lui batjocoritoare, că mă copleşeşte cu iertarea lui, că mă insultă, toate astea nu le iau în seamă! Ceea ce iau în seamă este, pentru ca să îl lovească mai bine, să răscolesc Veneţia, ceea ce-mi va prilejui să-l spintec eu însumi şi să mă îndop cu inima lui afurisită, pe care o iubeşti tu!

Gâfâind, cu gâtul ca o văpaie, cu ochii însângeraţi, la aceste vorbe, Altieri se duse spre Leonora.

Ea nu se mişcă.

Cu o mână rezemată de speteaza unui jilţ, ţinea ochii aţintiţi asupra cadavrului, martor jalnic al acestei scene furioase.

Amândoi pumnii lui Altieri se ridicară, ca pentru a o lovi pe Leonora.

Numai atunci ea îşi întoarse puţin capul spre dânsul.

— Sfârşeşte dar, zise dânsa încet şi pătrunzător, isprăveşte-ţi opera. Când mă vei ucide, nu va mai rămâne nimeni de asasinat în jurul dumitale.

Într-o mişcare de mânie disperată, Altieri lăsă să-i cadă braţele în jos.

Se dădu înapoi.

— Adultero! răcni el.

Insulta acum se îngrămădi pe buzele lui vinete.

O tresărire o tulbură pe Leonora.

— Da, adulteră! continuă el. Adulteră cu gândul, adulteră prin această dragoste pe care nu îndrăzneşti nici s-o mărturiseşti, nici s-o tăgăduieşti. Eu, eu sunt sincer cel puţin! Te-am iubit. Te iubesc mereu cu o adevărată nebunie. Ei bine, am făcut ceea ce trebuia pentru a avea totul de la mine! Dar dumneata, dumneata care ai iubit pe un altul, ai primit să porţi numele meu. Îţi place trădarea, e în familie! Se transmite asta din tată în fiică!... Dar răspunde! Răspunde, nenorocito! Ce ai de zis!... Vorbeşte!

Leonora răspunse:

— Am de spus că te-am iertat...

— Dumneata!... Dumneata, mă ierţi! gâfâi Altieri.

— Nu mi-ai spus că Roland te-a iertat?... O femeie trebuie să se conformeze în toate gândurile omului pe care îl iubeşte.

Altieri se apucă cu mâinile de păr.

— A! mugi el. S-o pot omorî! S-o zdrobesc! Dar nu... Sunt prea laş... O iubesc prea mult...!

— Haide, Altieri, sfârşi Leonora, eu te iert... cum te-a iertat şi el!

Se duse până la uşă, întinse pumnul şi murmură:

— Fii blestemată!

Şi fugi.

Leonora căzu în jilţul ei.

— Nu, şopti ea, n-a îndrăznit să mă ucidă... Voi fi deci silită să mă omor eu singură.

Aceste cuvinte de deznădejde arătau gândul ce-o călăuzise pe nenorocita femeie, încercând să-l aţâţe pe Altieri după cum făcuse.

Zadarnic fusese dus dispreţul până la cruzime...

Ea trăia încă!... atunci când sperase că Altieri o va scăpa de îngrozitoarea obligaţie de a se sinucide.

În ce priveşte acea iertare de care vorbim, era sinceră.

Leonora, hotărâtă să-l lovească pe Altieri, renunţa la acest omor.

Pentru ce?

Era oare aşa cum spusese dânsa, pentru a se conforma gândului lui Roland Candiano?

Ori, mai curând, o rază de milă se ridica din adâncul inimii sale pentru acest om, care se făcuse criminal şi josnic din dragoste pentru dânsa?

Ceea ce avea mai bun, ceea ce stăpânea toate gândurile sale, era o oboseală grozavă. Era sătulă de viaţă, şi pe de altă parte instinctul de sinucidere, o făcea să meargă în faţa morţii cu o adevărată uşurare.

Ultimele dispoziţii se fixară în mintea ei.

Ea va conduce, la ora şi ziua stabilită, funerariile tatălui său.

O dată ce Dandolo îşi va lua locul de veci în mormântul familiei, se va omorî.

Iată ce stabili în această privinţă:

Mormântul familiei Dandolo era în insula Olivolo, în spatele Sfintei Maria-Formosa.

De acolo până la bătrâna casă a Dandolilor, nu erau decât câţiva paşi.

Îşi da seama bine, că această casă aparţinea acum lui Roland Candiano.

— El poate să-mi dea această ospitalitate, se gândea dânsa.

Atunci se va închide în camera care a fost camera ei de fată şi se va îmbrăca cu costumul de fecioară ce-l purta în ajunul logodnei sale.

Într-adevăr pe vremea aceea veşmintele fecioarelor se deosebeau prin oarecare amănunte de hainele femeilor.

Nu era o deşertăciune înscenată pe care-o căuta, încercând a redeveni fecioară prin îmbrăcăminte, după cum şi era de fapt.

Cu mintea ei serioasă, pozitivă şi logică, găsi nedrept să se poată crede că a fost nebună să moară afară din casa

bărbatului său.

Regăsim această preocupare de demnitatea ei, care n-o părăsea niciodată.

Trebuia ca societatea veneţiană să ştie că dacă a ieşit din palatul Altieri pentru ca să moară, apoi o făcuse pentru că avea dreptul.

Poate de asemenea se gândea că Roland va înţelege atunci ceea ce era prea mândră să i-o spună:

Că niciodată n-a fost nevasta lui Altieri.

Odată îmbrăcată, se va otrăvi.

Otrava era pe atunci ceva mai obişnuit decât în zilele noastre.

Se afla prin toate casele, fie pentru a înlocui în doze mici diferite medicamente, fie chiar că cineva ar fi voit să se apere mai dinainte împotriva unei încercări de asasinat, obişnuindu-se puţin câte puţin cu otrava. Aceste diferite amănunte, Leonora le discuta cu răceală cu sine în camera mortuară.

Cu capul plecat, cu mâinile pe genunchi, nemişcată, veghea trupul tatălui ei.

Şi i se părea pentru moment că era priveghiul ei, ca moartă, la care asista…

A doua zi dimineaţa, Dandolo fu pus în coşciug, îmbrăcat cu hainele de ceremonie, potrivit obiceiului. Obiceiul era de asemenea ca, coşciugul să nu fie închis. Se plimbau morţii iluştri descoperiţi, înainte de a-i coborî în mormânt.

Dar, trupul nefiind îmbălsămat, coşciugul fu închis în acea dimineaţă de 31 ianuarie şi aşezat pe un fel de estradă îmbrăcată în negru, în jurul căreia penitenţi cenuşii şi călugări veniră la rândul lor să mormăie rugăciunile ritului catolic, căruia aparţinea mortul.

Această zi se scurse, mohorâtă şi înceată.

Leonora se retrase în camera ei şi, învinsă de natură, adormise într-un somn copleşitor.

Se deşteptă pe înnoptate şi se îmbrăcă cu hainele de doliu pe care trebuia să le poarte în timpul înmormântării. Părea

foarte liniştită.

Cei ce-o observaseră în acea noapte, spuseră că părea că-şi păstrează sângele rece în mijlocul neobişnuitei frământări ce se manifesta în palatul Altieri.

Această agitaţie fireşte nu se datora ceremoniei funerariilor care se pregăteau.

În marele salon de jos, Altieri, galben şi hotărât în mijlocul ofiţerilor săi îmbrăcaţi ca de război, da ultimele porunci…

Se lumina de ziuă, o rece şi limpede zi de 1 februarie…

La ora opt dimineaţa, pe când doisprezece din purtători, călugării, preoţii se prezentară pentru a ridica trupul, nu erau în palat decât Leonora şi câteva rude îndepărtate, venite pentru a însoţi pe urmaşul Dandolilor.

Altieri şi ofiţerii dispăruseră…

Palatul căpitanului-general, de obicei atât de însufleţit, era tăcut, pustiu şi fioros…

CAPITOLUL XV – Vraja.

Întâmplările ce le vom povesti acum se condensează într-o singură zi de 1 februarie.

Când vrea să studieze un corp, gaz, lichid sau solid, învăţatul este dator să facă analiza, cum s-ar zice să despartă elementele combinate ce alcătuiesc acest corp şi să le studieze unul după altul.

După care poate face sinteza, adică refacerea exactă a corpului cu elementele cunoscute.

Iartă-ni-se această comparaţie, dar ni se pare atât de dreaptă. O întâmplare dramatică pentru a fi înţeleasă trebuie să fie studiată în diferitele ei elemente. Suntem deci datori să luăm unul după altul episoadele care contribuiră împreună la această zi de 1 februarie, deşi purced din diferite izvoare.

Vom face analiza noi, iar cititorul sinteza.

Deci, în această dimineaţă de 1 februarie, pe la orele cinci, şeful poliţiei Guido Gennaro era încă în picioare.

Petrecuse noaptea sfătuindu-se cu principalii săi agenţi.

După ce dormi două ore într-un jilţ, prânzise cu cumpătare dar stropindu-şi masa sa cu o carafă de vin vechi, pentru ca să prindă puteri.

După aceea, deschise fereastra şi privi afară.

Totul era tăcut, grav şi liniştit în Veneţia adormită. Stelele licăreau încă pe cerul de un albastru închis şi la orizont printre săgeţile şi vârfurile ascuţite, printre turlele şi arhitecturile bizantine, luna în ultima ei fază cobora încet.

Această tăcere, această linişte era înmărmuritoare.

Dar nu la asta se gândea Guido Gennaro.

— Dimineaţa este răcoroasă, zise el închizând fereastra, dar numaidecât se va face cald… Totul doarme în Veneţia… În câteva ore, deşteptarea va fi grozavă.

Îşi frecă mâinile cu tărie şi bău cel din urmă pahar de vin.

Atunci, trecu în ceea ce putea numi cabinetul său de toaletă şi care pentru el era o încăpere de o mare însemnătate. Aici erau haine de tot felul cu grijă aşezate într-o ordine desăvârşită, peruci, bărbi, cosmetice, în sfârşit tot ceea ce era necesar unui bun comedian sau unui bun poliţist.

Gennaro punea totdeauna o mare grijă în îmbrăcăminte.

Lucra ca un adevărat artist. Aşa de bine, încât când fu îmbrăcat, nu-şi putu stăpâni un mic zâmbet de admiraţie. Faptul este că nu se cunoştea nici el singur.

Îşi alesese costumul de uşier al palatului ducal, astfel că, fără să fie observat, putea să stea mereu lângă doge.

Îşi alcătuise un cap de bătrân uşier îngâmfat, afectat, foarte mândru de serviciul său.

— Ei! măria-voastră, domnule Foscari, zise el, cu un zâmbet batjocoritor, vă prezint pe cel mai credincios, cel mai absolut necesar, mai inteligent, cel mai uşier dintre toţi uşierii palatului vostru, ieşind din casa lui pe o uşă scundă care nu-i servea decât lui.

Câteva minute mai târziu, el ajunse în apropierea palatului ducal în faţa căruia o companie de halebardieri elveţieni luaseră poziţia.

Gennaro trecu nu fără anevoie linia de soldaţi, intră în palat şi ocrotit de cuvântul de trecere pe care i-l dăduse dogele, fu introdus în cabinetul lui Foscari.

Acest cuvânt, era, poate nu l-aţi uitat, Puntea Suspinelor.

Gennaro se servise de el pentru a fi primit la orice oră din zi sau din noapte la doge.

Cabinetul era gol.

— Ei bine! mormăi el. Să repetăm puţin micile noastre chestiuni. Mi se pare că nu sunt într-o stare prea rea… Pentru că azi este ziua cea mare, Gennaro… Tradiţionala şi augusta ceremonie se va îndeplini!… Căsătoria dogelui cu Adriatica. Atât numai, cine va fi doge în astă-seară? Altieri? Foscari? Candiano? Oricare va fi triumfător, triumf eu!… Dacă-l socot pe Foscari, văd că-i sunt necesar şi de altfel acesta mi-a făgăduit formal… Cel dintâi act ce-l va semna reintrând în palat, este numirea mea ca mare inchizitor… Bun!… Ia să-l vedem pe Altieri, acum. Lui i-am făcut un serviciu nemăsurat de mare atrăgându-i atenţia că, Candiano era singur în casa de pe insula Olivolo… Că n-a putut izbutit, puţin îmi pasă… dar serviciul nu mi-l poate înapoia. De altfel, este dovedit în mintea lui Altieri că cunosc conjuraţia. La nevoie, îi voi da probe netăgăduite. Ori, nu l-am denunţat, pentru că lucrurile şi-au urmat drumul lor. Deci i-am fost în taină credincios. Şi acest devotament care numai el asigură reuşita întreprinderii sale, trebuie o mare răsplată: sarcina de mare inchizitor. De partea asta totul merge bine, bene, benissimo. Rămâne Candiano. L-am pus la curent cu ceea ce făcea Foscari şi ce pregătea Altieri. De altfel, am refuzat eu cu tărie să-l arestez, atunci când era datoria mea s-o fac… Partea asta de asemeni, devotamentul meu este lămurit şi nu poate fi combătut. Este adevărat că, Candiano vorbeşte de suprimarea postului de mare inchizitor… dar lucrul nu e făcut şi-i voi dovedi prin oarecare mici curse ce le voi întinde la timp cât de necesar este un mare inchizitor în Veneţia… Rezumatul tuturor ăstora e că văd tare încurcate

treburile acestor trei duşmani ce se vor lupta astăzi, pe când ale mele sunt strălucitoare. Dintre ei, doi cel puţin vor fi doborâţi şi cel care o să fie al treilea va trebui să împartă cu mine. Nu-i asta culmea artei?… Ah! Gennaro, dacă cerul era drept, dacă oamenii nu erau orbi, geniul tău ar fi…

Şeful poliţiei fu întrerupt din aceste vesele gânduri prin intrarea neaşteptată a lui Foscari.

El nu-l recunoscu mai întâi.

— Pentru ce deghizarea asta? întrebă el când fu sigur că acest uşier cărunt şi cuviincios, nu era altul decât şeful poliţiei.

— Măria-voastră, spuse Gennaro, i-am spus lui Altieri că voi lipsi din Veneţia. Deci nu trebuie să mă recunoască. Sub acest costum, voi putea să fiu mereu lângă măria-voastră şi căpitanul-general nu va avea nevoie să se ferească de un uşier de treabă, care va merge pe urma paşilor voştri.

— Dar pentru ce l-ai înştiinţat pe Altieri că pleci din Veneţia?

— Măria-voastră nu înţelege? Conjuraţii, până în ultima clipă se puteau îndoi de mine şi să schimbe rânduiala bătăliei. Eu lipsind, ei sunt asiguraţi…

Foscari îl admiră. Dogele părea de altfel într-o bună dispoziţie. Şovăielile lui dispăruseră. Temerile sale păreau a fi risipite. Bătălia apropiată îi reda toată energia.

Foscari era omul loviturilor îndrăzneţe şi al încercărilor periculoase, el care arestase un episcop al Veneţiei chiar în altarul San-Marc-ului, el care-l arestase pe Candiano în toiul serbării, în propriul său palat.

Bătălia…!

Situaţia este lămurită, cel puţin. De mult timp trăia în continua groază a unei primejdii necunoscute.

— Pe unde va veni să-l lovească?

— Şi cine va trebui să-l lovească?

Nesiguranţa îl posomorâse.

Pericolul cunoscut, hotărât, cu nume, date şi împrejurări nu mai era un pericol.

Foscari era sigur de izbândă.

În această seninătate, totuşi era un punct negru.

— Mereu fără ştiri despre Roland Candiano? întrebă el.

— Niciuna, excelenţă.

— Deci, nu este în Veneţia?

— Pot să vă spun că ieri încă nu era, spuse Gennaro fără să mintă, vom vedea pentru ce.

— Deci, reluă dogele, nu va fi aici… numaidecât…?

— Asupra acestui punct, excelenţă, mă voi mulţumi cu socotelile şi cu ipotezele.

— Să vedem…

— Ştiţi cu ce repeziciune se mişcă omul acesta. Îl crezi la Veneţia şi este la Roma şi o omoară pe Imperia. Îl crezi la Roma şi este la gurile Piavei, unde se dedă unor lucruri suspecte. Noi îl credem în strâmtori şi va fi poate la Lido într-o oră.

— Şi ce să facă aici? strigă dogele posomorându-se.

— Excelenţa-voastră să observe că se tulbură numai cu presupuneri… Presupunerea este mai tare. Ei bine, presupun… Am zis: presupun… că, Candiano a fost înştiinţat de cele ce se pregătesc.

— Prin cine?

— Cine ştie? Astea nu-s decât presupuneri. Dar în sfârşit, dacă este înştiinţat, sigur că va vrea să fie aici. În felul ăsta, sfârşi în minte Gennaro, când Foscari îl va zări pe Candiano, dacă-l vede?… ei bine, voi merita şi mai mult…!

— Şi care i-or fi scopurile reluă dogele care, cum se vedea chiar în dimineaţa aceea când coroana şi viaţa îi erau în joc, se preocupa încă de Candiano mai mult decât de conjuraţie.

— Intenţiile lui?… Iarăşi ipoteze, ori mai curând probabilităţi de data asta. Candiano nu-l poate suferi pe Altieri: îl urăşte cu o ură de moarte. Mi se pare că interesul său va fi să facă să nu izbutească căpitanul-general… Astfel că, vrând-nevrând, el va fi astăzi ajutorul nostru…

— Da, spuse dogele pe gânduri, poate până la urmă nu voi mai lupta decât cu un duşman… Asta îmi pare vădit.

— Drept, este excelenţă, foarte drept!… Dar toate astea nu există decât în cazul când Candiano ştie ceea ce trebuie să se întâmple astăzi şi cazul ăsta nu-i decât o ipoteză…

— Vom vedea, spuse Foscari reluându-şi acel aer de seninătate demnă şi liniştită, care-i era parcă o mască.

În ziua aceea totuşi, această seninătate era adevărată.

Acest caracter de o posomorâtă tărie se potolea în faţa bătăliei şi a luptei deschise.

— Sunt luate toate măsurile dumitale?

— Da, înălţime. Potrivit ordinelor voastre, piaţa San-Marc este ocupată de elveţieni. Agenţii şi spionii mei sunt la locurile lor, împrăştiaţi de-a lungul drumului pe care va merge cortegiul. Pe măsură ce veţi înainta, ei se vor aşeza în jurul vostru, în aşa fel că ajungând la chei, tot ce are Veneţia ca zbiri vor fi puşi sub ordinele mele. Fiecare din ei poartă un pumnal şi va avea ascuns un pistol încărcat. Cu elveţienii, avem oaste de o mie de inşi pentru orice încercare…

— Foarte bine, Gennaro… foarte bine combinat…

— Cred în sfârşit că treptata legătură a agenţilor mei cu cortegiul este o fericită descoperire în acest sens, aşa că în acest chip, apăr itinerarul şi sfârşesc prin a avea toată lumea sub mâna mea. Şi asta nu-i totul, excelenţă. De trei zile, am împărţit destui taleri la populaţie şi trebuie să mă bizui să fie un taler la trei oameni care vor striga în cinstea voastră…

— Foarte bine, Gennaro, foarte bine…

— În sfârşit, reluă şeful poliţiei închinându-se cu modestie, am gata o companie împărţită într-un anumit număr de posturi de patruzeci de oameni. Aceste posturi începând de la zece ore, vor ocupa deodată punctele cele mai însemnate din Veneţia. Apoi, la un semnal ce-l voi da şi care va porni din clopotniţa San-Marc, toate posturile vor desprinde o trupă de douăzeci de inşi. Aceste diferite trupe se vor pune în marş chiar în aceeaşi clipă, strigând în cinstea voastră, împingând populaţia dacă ea se răscoală şi se vor întâlni la

palatul ducal, unde vor ajunge în acelaşi timp cu excelenţa-voastră.

— Foarte bine, Gennaro, foarte bine…

— Iată ce trebuie să se petreacă pe cheiul Lido: este stabilit ca o barcă de căpetenie, aurită şi împodobită cu steaguri, să vă ia pentru a vă duce la vasul-amiral, unde ajutorul episcopului care lipseşte trebuie să oficieze liturghia. Vasul-amiral se va afla la cinci ori şase sute de metri de chei. Două companii ale lui Altieri se vor îmbarca în acel moment. Şi ştiţi că acolo este nodul conjuraţiei, o dată la bord, sunteţi prizonierul lui Altieri… Dar, ajungând la chei, excelenţă, în loc să vă îmbarcaţi, veţi da semnalul. Două vase de-ale mele, vor descoperi tunurile lor pe care le vor îndrepta asupra vasului-amiral. În aceeaşi clipă, principalii conjuraţi care nu vor înceta să vă înconjoare, cad loviţi de moarte de către oamenii mei. Restul se predă, veţi spune că ceremonia este amânată şi veţi lua numaidecât calea palatului ducal, în timp ce alarma va hăuli din răsputeri şi poporul vă va aclama.

— Foarte bine, Gennaro, admirabil…

— Înălţime, datoria mea este să am inteligenţă, deoarece trebuie… Dumneavoastră trebuie să aveţi curajul şi prezenţa de spirit…

Foscari nu dădu atenţie acestor cuvinte, care erau un sfat şi care prin urmare, păreau să pună la îndoială acest curaj, de care Foscari era tocmai atât de mândru.

— Aşteaptă-mă aici, spuse dogele, mă duc să mă îmbrac.

Foscari trebuia într-adevăr să se îmbrace în costumul de mare ceremonie şi să pună pe capul său coroana ducală.

Palatul, în acea clipă, era într-o mare vâlvă. Marii demnitari civili şi bisericeşti, ofiţerii, membrii Consiliului celor Zece, al tribunalului secret, toţi funcţionarii statului, toţi erau adunaţi şi marele maestru de ceremonie arăta fiecăruia locul ce trebuia să-l ocupe în cortegiu. Altieri era şi el acolo. Liniştit, rece, zâmbind pentru o clipă, dădea conjuraţilor un exemplu de îndrăzneală nepăsătoare.

El era unul din cei rari care, în această mulţime cu feţele neliniştite, îşi păstra sângele rece.

Altieri juca cu disperare ultima carte. Şi asta îi da acelaşi curaj ca şi lui Foscari. Făcea acum totul la repezeală.

Conjuraţii şi prietenii dogelui se studiau, se cercetau cu coada ochiului vorbind totuşi despre lucruri indiferente.

Se făceau bruşte tăceri, aidoma acelei nerăbdătoare tăceri ale firii în clipa când va să izbucnească furtuna.

Apoi, pe neaşteptate convorbirile reîncepeau mai vii, mai înfierbântate, cu râsete ce vădeau neliniştea.

Şi acelaşi era aspectul mulţimii ca şi în seara logodnei Leonorei cu Roland.

Sub aceleaşi costume strălucitoare sclipeau aceleaşi cuirase întrezărite de sub mătasea de un colorit viu, aceleaşi platoşe de zale, sub acelaşi aer sărbătoresc aceleaşi înăbuşite ameninţări.

Numai afară, poporul tăcea.

Dar această tăcere adăuga încă ceva spaimei generale, când se deschise o uşă mare, aceea care ducea la sala de Consiliu. Prin această uşă dispăruse Roland Candiano altădată aruncând Leonorei un ultim zâmbet încrezător.

Dogele Foscari apăru în marele costum, cu coroana pe cap, cu mantaua ducală pe umeri şi la dreapta sabia grea cu mânerul atât de strălucitor de pietre scumpe încât ai fi zis că e tăiat într-un singur diamant. Doi feciori de casă în ţinuta de ceremonie purtau coada peste măsură de mare a mantalei.

Maestrul de ceremonie mergea în frunte.

În urma lui şase uşieri.

Şi numaidecât în urma lui Foscari, alţi şase uşieri.

Dregătorii casei dogelui îi încadrau pe uşierii ce veneau apoi.

Şi în sfârşit, patruzeci de halebardieri uriaşi închideau drumul.

În această rânduială fu că grupul intră în nemărginita sală a dogilor, sub privirea vechilor dogi ai Veneţiei înlemniţi în

cadrele lor şi de asemenea sub miile de priviri ale demnitarilor, patricienilor, funcţionarilor şi ofiţerilor adunaţi.

Foscari înainta cu un pas măreţ.

Numaidecât doisprezece crainici hăuliră o scurtă fanfară.

Intrarea lui Foscari astfel încadrată de costume de o bogăţie nemaivăzută, cu mâna rezemată cu tărie de garda săbiei sale, cu capul sus, cu ochii strălucitori, producea un efect indescriptibil.

Prietenii dogelui îl aclamară cu entuziasm.

Conjuraţii tăcură.

Dar, Altieri, cu o voce tare, strigă:

— Trăiască dogele!

Şi mulţimea de conjuraţi înţelese că şeful lor se ferea în acest chip, să dea dovadă de simpatie lui Foscari, prefăcându-se că îl aclamă, făcură la fel şi un puternic strigăt izbucni:

— Trăiască dogele!

Foscari înţelese…

Căci ochii tuturor acestor oameni care strigau astfel erau întorşi spre căpitanul-general.

Crainicii mai sunară, cu cotul ridicat, cu trâmbiţa sus.

Apoi maestrul de ceremonie, făcu un semn sărbătoresc şi o tăcere grea plutea asupra acestei adunări.

Membrii Consiliului celor Zece înaintară atunci spre doge şi-l salutară.

— Salutare vouă, răspunse Foscari, paznici plini de băgare de seamă a legilor, voi, speranţa credincioşilor, groaza trădătorilor…

Rostise aceste cuvinte cu o voce atât de răsunătoare încât Altieri, care înainta la rândul său, avu o şovăire şi îngălbeni uşor, în timp ce, în grupul strâns al conjuraţilor, mâinile căutau mânerele pumnalelor.

Puţin trebui ca ciocnirea să nu izbucnească chiar în acea clipă.

Dar Altieri, liniştindu-se, vorbi cu glas tare şi desluşit:

— Ofiţerii mei şi eu, spuse el, suntem fericiţi să asistăm pe strălucita voastră excelenţă la frumoasa serbare ce se pregăteşte…

— Ceremonia, spuse Foscari, va fi atât de frumoasă pe cât se poate dori fiindcă vrei şi dumneata. Îţi mulţumesc domnule căpitan-general, dumitale şi ofiţerilor dumitale…

Membrii clerului se înfiinţară de asemenea căutând să pătrundă subînţelesurile ameninţătoare ce reieşeau din vorbele schimbate.

După cler, diferite instituţii de stat reprezentate prin membrii lor cei mai însemnaţi, salutară la rândul lor pe Foscari.

Pe măsură ce aceste formalităţi se îndeplineau, maestrul de ceremonie forma cortegiul şi aşeza pe fiecare după rangul său.

Dar pentru Altieri, făcu o excepţie.

Dogele îşi arătă hotărât voinţa sa de a-l avea lângă el.

În clipa când aceste pregătiri se terminară, clopotele de la San-Marc începură să sune din răsputeri.

Era semnalul de plecare.

Afară se auzea zgomotul nedesluşit al unei mulţimi ce se aşează spre a vedea un spectacol.

Atunci cortegiul se urni din loc şi coborî scările uriaşe.

În clipa când ieşiră în piaţa San-Marc, crainicii îmbrăcaţi în mătase roşie şi galoane de aur începură a cânta un marş triumfal, iar trei sute de preoţi, vicari, parohi, cu vicarul episcopiei în frunte începură cântece de liturghie, pe când mulţimea uriaşă scotea aclamaţii înflăcărate, şi, în toată această pompă, în tot acest aparat teatral, Foscari mergea cu un pas apăsat, capul sus, ochii asprii şi mâna gata să tragă sabia.

Unul din cei doi uşieri ce-i ducea mantaua arunca priviri neliniştite când spre mulţime, când spre Foscari, când spre Altieri.

Acest uşier era Guido Gennaro, şeful poliţiei.

Jumătatea drumului de la palatul ducal la Lido se făcu fără incident.

Mulţimea striga: Trăiască Foscari!

Altieri schimba priviri expresive cu principalii săi locotenenţi.

Foscari era foarte voios.

Poporul era de partea lui.

Nu se mai îndoia de asta.

Deodată capul cortegiului fu oprit.

Foscari se afla în acea clipă pe unul din nenumăratele poduri ce întretaie canalul.

Podul era pe două povârnişuri.

Dogele se afla pe culmea punţii, în clipa când cortegiul se opri.

Cum s-ar zice era văzut de departe.

Şi el vedea de asemeni departe.

Pe dinaintea lui, de-a curmezişul, era un chei negru de lume. De cealaltă parte a cheiului, erau două străzi înguste ce se întretăiau în faţa portului formând astfel o piaţă strâmtă, unde era îmbulzită mulţimea în timp ce la toate ferestrele împodobite cu bucăţi de stofe de toate culorile, se iveau privitorii.

— Pentru ce se opreşte?… şopti Foscari.

Deodată, o linişte mare se făcu în piaţa cea mică, în mulţime şi pe punte, în cortegiul cu costume măreţe, încremeniţi locului.

Toate capetele din mulţime se descoperiră.

Foscari se îngălbeni. Altieri se învineţi.

Ceea ce opri scânteietorul cortegiu al dogelui, era un alt cortegiu care îl împiedica în virtutea drepturilor imprescriptibile acordate morţii.

Era un convoi mortuar.

Doisprezece valeţi în doliu duceau pe braţe un coşciug greoi pe care erau aruncate însemnele marelui inchizitor.

Numaidecât în urma coşciugului venea o femeie singură.

Era îmbrăcată în negru.

Şi un văl mare o acoperea pe de-a întregul din cap până în picioare.

— Leonora! murmură înăbuşit Altieri.

Ea trecu fără să vadă poate strălucitorul spectacol care o înconjura.

Preoţii şi dascălii cu lumânări în mână, mergeau în şir…

Glasurile triste cântând psalmi de înmormântare se îndepărtară.

Şi cortegiul dogelui porni la drum…

În această clipă, ochii lui Foscari şi ai lui Altieri se întâlniră…

Amândoi se văzură totuna de galbeni, fiecare din ei păreau că-şi spun:

— Care din noi doi va suferi din cauza piezei rele a acestei întâlniri!… Căruia din noi doi cortegiul mortuar i-a aruncat blestemul?

Astăzi încă vraja este un lucru grozav. Dacă în Veneţia, în Milano, la Roma sau în Florenţa, ţi se întâmplă într-amurg să te întâlneşti cu bătrâna cu faţa pământie, al cărei cap e îmbrobodit cu negru, fugi…!

E poate o vrăjitoare.

Dacă, pe câmp, la cotitura unui drum singuratic ars de soare, îţi apare un bătrân cioban nemişcat, privindu-te de departe cu ochiul său chiorâş, iarăşi fugi…!

Asta-i poate vrăjitorie.

Aceste prevestiri sunt folositoare mai ales către amiezi, atunci când câmpia se îngreuiază de liniştea tainei sau sub bătaia miezului nopţii, atunci când numai strigoii, stafiile, toate făpturile răutăcioase sunt afară, la pândă după prăzi.

Şi când ai întâlnit aşa ceva, vai ţie! Poate că-ţi vei frânge piciorul lângă un morman de pietriş nevătămător în aparenţă, poate vei auzi că nevasta dumitale a murit, ori, când te întorci acasă, afli că bancherul dumitale a fugit, sau că a căpătat nişte friguri puternice…

În tot cazul, nu şovăi şi fă-ţi vrăjile trebuincioase.

Puternice erau aceste superstiţii încă pe atunci în toată puterea lor.

Coşciugul lui Dandolo se încrucişa cu cortegiul dogelui şi era pentru el un semn ameninţător…

Şi Altieri, din parte-i, era tulburat. Totuşi aceşti doi bărbaţi erau de o puternică bărbăţie intelectuală.

Dar pe când cortegiul îşi reluă drumul o clipă întrerupt, amândoi şoptiră:

— Oare nu asupra mea va cădea vraja…?

CAPITOLUL XVI – Roland Candiano.

În noaptea de 30 ianuarie, gurile Piavei şi împrejurimile „Peşterii Negre” arătau o stranie privelişte.

Posomorâta trecătoare, stâncile povârnite se luminau de făclii a căror lumină pătrundea în prăpastia în fundul căreia curgea fluviul urlând.

Împrejurul acestor făclii cu întâile planuri în plină lumină, partea din urmă în umbră, era adunată o mulţime de lume.

Erau acolo mai mult de cinci sute de inşi.

Erau îmbrăcaţi cu toţii cu costumul muntenesc.

Erau feţe aspre, chipuri asemenea cu stâncile acestei privelişti.

Aceşti oameni rezemaţi de durdele lor, cu pistolul şi pumnalul la cingătoare, alcătuiau o înfricoşătoare adunare.

Ei formau un cerc restrâns pe platformă, care se întindea în faţa intrării peşterii.

Acei care nu putuseră lua loc în acest cerc, se aranjaseră cum putură fiecare, unii agăţaţi de stânci, alţii de vreun copăcel.

Înăuntrul acestui cerc, în spaţiul gol pe care-l luminau silnic făcliile, vorbea un om.

Se urcase la o tribună improvizată, grabnic construită.

Tăcerea era profundă.

Nu se auzea decât vocea omului.

Aceia care îl înconjurau nu arătau nici aprobare, nici dezaprobare.

Dar după privirile lor înflăcărate, după feţele lor întinse spre şeful care vorbea, era lesne de văzut că fiecare din vorbele sale trezea în ei o indestructibilă simpatie.

Omul acesta era Roland Candiano.

În clipa când ne apropiem de acest grup fantastic, el sfârşea.

Şi iată ce spunea:

— Acum sunteţi oameni, deoarece aţi înţeles că marea datorie a oamenilor nu-i numai să ocrotească pe cei slabi, ci să atace şi să distrugă pe cei puternici… Într-adevăr ce-i ocrotirea ce se dă slabilor, atunci când prin laşitate se îngăduie celor puternici să hălăduiască?… Revoluţiile celor umiliţi vor reîncepe atât cât acest principiu nu va apare ca foarte învederat. Mijlocul cel mai sigur, mai cinstit şi mai puţin sângeros de a ocroti pe cei împilaţi, este să-i scoatem din robie, atacând pe cei puternici. În zadar vi se va spune că sunt şi puternic însufleţiţi de sentimente bune. Un om este periculos, rău, prin singurul fapt al puterii sale. Deci, nici împilători, nici asupriţi… De aceea şi eu care cuget acestea nu voi primi puterea. De ce voiţi să mi-o încredinţaţi? Dacă biruim, voi lua pentru şase luni conducerea treburilor publice şi, doge cu numele, dar nu şi cu sufletul, mă voi sili să propovăduiesc poporului Veneţiei că libertatea este cel mai scump din toate bunurile şi că nu are nevoie de stăpâni, mai ales de stăpâni buni, pentru ca să fie fericiţi… După care, vă voi spune pentru totdeauna… rămas bun.

Roland tăcu.

Nu vom stărui să stabilim aici o critică a ideilor stranii ce le expunea el. Lăsând toată grija asta cititorului, noi ne îndeletnicim cu rolul nostru de povestitor.

Nici vorbă că oamenii ce-l înconjurau pe Candiano erau de părerea lui, fiindcă niciunul din ei nu încercă să-l facă să revină asupra hotărârii de a nu păstra puterea ducală decât pentru şase luni.

Viitorul, de altfel, viitorul Veneţiei pregătea surprize acestor oameni şi lui Roland Candiano însuşi.

Ceea ce este sigur, e că Roland vorbea cu sinceritate.

Dar motivele de ordin general şi filosofic invocate de el n-au fost unicele care să-i dicteze hotărârea.

Adevărul este că Roland era atins de un rău grozav: el se plictisea în viaţă.

Dragostea lui pentru Leonora, departe de a se fi potolit se întărea zi pe zi mai mult.

Ori, Leonora nu mai putea fi nicicând a lui.

Atunci, la ce bun să se intereseze de lume, viaţa unui popor care îl socotea ca pe Mesia, mântuitor aşteptat cu răbdare!

— Da, se gândea el, dacă sunt învingător, iau puterea pentru a-i zdrobi pentru totdeauna pe împilători, să învăţ acest popor cum să ajungă liber, apoi mă voi duce nu mă interesează unde şi totul se va sfârşi pentru mine.

Iată ce gândea în acest moment Roland Candiano.

Când termină de vorbit, coborî de la tribuna la care fusese urcat pentru ca să-l poată vedea şi auzi fiecare.

Intră în „Peştera Neagră”.

Şefii se adunară în jurul lui.

Roland le dădu fiecăruia instrucţiuni lămurite pentru ziua de 1 februarie.

Fiecare şef trebuia să plece în aceeaşi noapte cu oamenii săi şi să se îndrepte spre Veneţia, unii pe mare, alţii pe lagune.

De opt zile sute de oameni erau plecaţi şi se aflau în Veneţia.

În total, Roland dispunea de o forţă ceva mai mică de două mii de oameni.

Vorbim aici de luptători.

Căci chiar în sânul poporului din Veneţia, printre marinari, luntraşi, hamali, nesfârşita majoritate făcea în taină urări pentru dânsul.

Altieri avea soldaţi.

Foscari avea funcţionari de toate felurile.

O dată ce acest suprem şi ultim sfat se ţinuse în „Peştera Neagră”, cetele începură a coborî în tăcere muntele.

Roland se hotărî să se îndrepte spre Veneţia şi-l căută cu ochii pe credinciosul său prieten.

— Iată-mă, stăpâne, spuse Scalabrino…!

— Să plecăm, zise Roland.

— Aş vrea mai întâi să vă vorbesc, stăpâne, spuse Scalabrino.

Roland întrebă din ochi.

— Numaidecât, începu uriaşul, când toţi fraţii vor fi plecaţi…

CAPITOLUL XVII – Scalabrino.

Ultimele cete se puseră în mişcare, fiecare conduse de şeful ei.

Trebuie observat că aceşti oameni mergeau asupra Veneţiei cu un fel de linişte serioasă, nu ca soldaţii beţi de entuziasm pentru bătălie, ci ca nişte cetăţeni ai unei republici ideale ştiind că îşi vor primejdui viaţa pentru îndeplinirea unei cauze drepte.

Cu câţiva ani mai înainte, cea mai mare parte dintre aceşti oameni erau tâlhari, dar aveau în ei flacăra care stârneşte prin a le lumina conştiinţele cele mai întunecate, dragostea de libertate. Aceste explicaţii şi cele ce le-am dat în scurtul capitol precedent sunt necesare pentru a face să se înţeleagă marea dramă care trebuia să se joace la Veneţia.

— Vorbeşte! spuse Roland când se văzu pe platformă numai cu Scalabrino.

— Stăpâne, spuse uriaşul cu o dragoste adâncă, vreau să vă spun rămas bun.

Roland tresări.

— Ce vrei să zici? exclamă el.

— Că aţi împărţit fiecăruia rolul său, numai mie nu.

— Dar tu, tu rămâi lângă mine, nu mă părăseşti.

— Lăsaţi-mă să termin, stăpâne, reluă Scalabrino cu aceeaşi adâncă duioşie. Mi-am dat eu însumi un rol… şi vă

cer graţia de a nu mă întreba despre asta. Pentru îndeplinirea celor ce am meritat trebuie să vă părăsesc de acum…

— Scalabrino!

— Înălţime…!

— Jură-mi că nu te vei omorî!

La rându-i, Scalabrino tresări. Dar tăcu.

Roland luă mâna uriaşului.

— Asta este foarte adevărat! Viaţa ţi-a devenit de nesuferit!

— Înălţime, cutezaţi să susţineţi oare că este de suferit? Eram un material necurat. M-aţi însufleţit, m-aţi învăţat să cuget şi prin urmare să sufăr. Când am cunoscut pe Bianca, am crezut că mi s-a deschis raiul. Biet individ, pe care nici o dragoste nu l-a luminat vreodată în adâncul iadului său… Aveam o fiică… Rău am făcut că am început s-o ador, s-o iubesc cu înfocare şi acum când nu mai este, da, este adevărat stăpâne, viaţa îmi este de nesuferit… Dar să nu credeţi că vreau să mă omor…sunteţi dumneavoastră, iubirea mea cea mare şi asta singură va fi de ajuns pentru a mă împăca cu viaţa… Vă jur, stăpâne, că nu vreau să mă sinucid… Numai că ceea ce voi încerca… poate fi moartea mea… şi pentru asta am vrut să vă spun rămas bun… ca şi cum m-aş duce la moarte…

— Ce este deci ceea ce vrei să încerci tu?

— Stăpâne… v-am rugat… să nu mă întrebaţi.

Roland tăcu câteva clipe, o tăcere plină de nelinişte.

— Şi dacă scapi, răspunse el, îmi juri că vei veni să mă găseşti, fără să te loveşti pe tine însuţi?

— Da, stăpâne, spuse cu seriozitate Scalabrino, vă jur… Şi acum, cum lucrul e grabnic, cum trebuie să ajung la timp… vă spun rămas bun, stăpâne.

Pentru prima oară, Scalabrino întinse cel dintâi mâna.

Roland îşi deschise larg braţele.

Cei doi bărbaţi se strânseră cu bucuria nemărginită de a simţi în inimile lor acelaşi devotament şi aceeaşi durere, de

a înţelege că, nici vorbă, ei se vedeau pentru cea din urmă oară.

Un sughiţ scăpă din gâtul lui Scalabrino.

Apoi se smulse din îmbrăţişare, fugi, dispăru după mormanele de stânci.

Roland coborî singur muntele, la poalele căruia găsi pe unul din oamenii săi, care îl aştepta cu un cal.

Şi trist de moarte, luă drumul spre Mestre.

Scalabrino, după ce trecu linia stâncilor, se opri. Îl văzu pe Roland cum se depărta, atunci se întoarse pe platforma „Peşterii Negre”.

Atât cât putu zări silueta lui Roland, care cobora povârnişurile muntelui, îl urmări cu ochii prin întuneric. Dar în curând îl pierdu din vedere.

Un oftat îi umflă pieptul larg şi cu paşi înceţi se îndreptă spre mormanele de stânci ce se aflau în dreapta peşterii.

Acolo fusese săpat un mormânt pentru Bianca.

Mormânt ascuns sub blocuri de piatră, între care fusese aruncat pământ.

Tufe de copăcei sălbatici creşteau acolo: fistici cu mirosul pătrunzător, un mirt care în primăvara viitoare trebuia să înflorească.

Îndelung privi Scalabrino toate acestea învârtindu-se în jurul stâncilor, orânduind arbuştii, ridicând mirtul care se aplecase.

Astfel îşi luă rămas bun de la Bianca.

Niciodată n-o să mai vină să ude aceste plante sălbatice… dar apa cerului îşi va lua asupra-şi sarcina asta…

El nu vorbea, gândul său mut nu-i insufla nici un cuvânt la adresa moartei.

Dar brusc cum sfârşise de orânduit după placul său plantele ce întâmplarea le scosese din pământ, se lăsă să cadă în genunchi, apoi se culcă de-a curmezişul stâncii şi cu capul între mâini începu a plânge.

Bezna se risipea deodată în clipa când luna în ultimul ei pătrar se desfăcea din nori şi arunca spre platformă o

lumină palidă.

Scalabrino se ridică, păru că şovăie încă o clipă, apoi se întoarse, începu a coborî muntele fără să-şi întoarcă capul spre stâncile sub care dormea pentru totdeauna fiica sa.

Merse pe jos până la Trevise, pesemne pentru a potoli deznădejdea ce-o ducea cu sine.

Dar la Trevise, unde ajunse dimineaţa, o oboseală nespus de mare îl copleşi.

Închirie o trăsură care-l duse la Mestre.

De la Mestre la lagune, făcu iar calea pe jos străbătând acea pădure prin care Bembo o urmărise pe Bianca.

În sfârşit, ajunse la Veneţia în seara de 31 ianuarie.

Se duse drept în portul Lido şi intră într-un han, unde ceru o masă foarte simplă.

De altfel, de-abia gustă din bucate.

Fireşte, voise numai să-şi vie în fire.

Masa isprăvită, cu o carafă de vin în faţa lui, aştepta cu coatele pe masă, cu ochii aţintiţi spre uşă.

La ora nouă intră un bărbat în tavernă, îl văzu şi veni de se aşeză în faţa lui.

Era îmbrăcat cu o haină de marinar.

— Iată ora! spuse acest om aşezându-se.

— Ei bine, spuse Scalabrino. Eşti gata?

— Da, dar dumneata adus-ai banii?

Scalabrino atinse cu degetul chimirul său de piele.

Chipul marinarului se lumină.

— Vino deci, în cazul ăsta! spuse el.

Scalabrino plăti şi ieşi, însoţit de marinar.

— Cum ai făcut? întrebă uriaşul ajuns odată afară.

— Vino, vei vedea.

Merseră în tăcere de-a lungul vechilor case de pe chei.

Pe ţărm corăbiile statului se arătau nelămurit cu liniile lor de mumii încâlcite pe fondul cerului, clădirile de la pupa înşirând ferestrele lor luminate ce răsfrângeau în apă oglindiri mişcătoare, aidoma unor focuri zglobii zburând la suprafaţa mării.

Marinarul intră într-o casă, urcă la etajul întâi, deschise o uşă şi intră într-o cameră unde aprinse un opaiţ.

Pe un scaun de lemn, avea un pachet învelit într-o pânză mare.

Îl arătă cu degetul lui Scalabrino, şi-i spuse:

— Am adus asta ieri.

Scalabrino desfăcu pachetul.

Conţinea un costum întreg de marinar de statura lui.

Numaidecât, începu să se îmbrace, dezbrăcându-se încetul cu încetul de hainele ce le purta.

Când scoase cingătoarea de piele, o aruncă marinarului zicând:

— Vezi dacă este exact cât trebuie.

Omul o apucă cu lăcomie, o desfăcu şi începu a socoti cu grijă.

— Este, pe legea mea! strigă el numaidecât.

În acest moment, Scalabrino era îmbrăcat cu totul şi preschimbat în marinar al Republicii Veneţiene.

El întrebă:

— La ce oră se vor îmbarca soldaţii?

— În zorii zilei, răspunse omul.

— Bun. Ce vom face?

— Nu te îngriji de nimic. Numai, acostând, dacă îţi vorbeşte cineva, zi ca mine… ori mai curând nu spune nimic… După asta la drum! căci după unsprezece operaţia va deveni cu neputinţă.

Marinarul ascunse cingătoarea plină de aur sub lespezile de piatră ale sobei pe care trebuise s-o desfacă în timpul zilei, apoi ieşi încuind uşa de trei ori.

Afară, ei începură a urca linia cheiurilor.

Numaidecât marinarul începu a vâsli, îndreptându-se drept spre linia corăbiilor statului.

După zece minute, arătă lui Scalabrino, un morman întunecos şi spuse:

— Iată vasul-amiral. Acostăm.

Scalabrino puse atunci mâna pe umărul însoţitorului său.

— Vrei un sfat, prietene…?

— În orice caz, dă-mi-l…!

— Ei bine, după ce-mi vei înlesni să mă urc la bord, întoarce-te la ţărm, dacă vei putea… şi nu te mai înapoia pe vas.

Omul începu a râde în tăcere.

— Îţi mulţumesc de povaţă, spuse el… mă voi folosi cu atât mai mult, cu cât este venită tocmai la timp şi eram pregătit să mi-o dau eu însumi… Crede-mă, deschid ochii şi văd lămurit…

Mica luntre alunecă în această clipă pe sub turela din urmă a vasului-amiral.

Apoi se strecură de-a lungul uriaşilor adormiţi pe talazuri şi-şi atinse scopul.

Acolo marinarul fluieră încetişor.

O fluierătură asemenea ca a lui, semn de recunoaştere al marinarilor între ei, îi răspunse de pe bord.

Atunci legă luntrea de coasta vasului şi apucă o frânghie înnodată.

— Ştii să te urci pe o aşa cale? întrebă el nerăbdător. Căci repede şi-ar da seama despre ce e vorba.

— Mă voi urca, spuse Scalabrino.

Marinarul se avântă cu înlesnire.

În clipa când trecu marginea şi sări pe punte, Scalabrino venea şi el.

— Ăsta e un fost marinar, se gândea omul.

Puntea era pustie, abia luminată de slabele oglindiri ale felinarelor atârnate din loc în loc la funie.

Numai santinelele vegheau, erau trei la babord şi trei la tribord.

Lângă una din aceste străji sărise Scalabrino.

Se îndreptă numaidecât spre marele catarg, ca şi cum n-ar fi cunoscut cu desăvârşire puntea acestei corăbii.

În acelaşi timp, marinarul vorbea cu santinela:

— Tu eşti, Giuseppo?

— Da, te întorci târziu. Ce-i cu tine?

— Vrei să câştigi doi taleri? spuse marinarul fără să răspundă la întrebarea asta.
— Dacă vreau! Eu care nu mai am o baiocă de câteva săptămâni!
— Ei bine, iată unul... Ţine... dar cu o condiţie: nu vei înştiinţa că am zăbovit atât eu cât şi camaradul.
— Ei, bine... şi celălalt taler?
— Ascultă. Mă duc să înştiinţez pe maestrul de echipaj că sunt aici! Apoi voi şterge-o la sănătoasa. Am un puişor de dragoste... m-ai înţeles acum?
— Da, da... dar vei fi pus în fiare mâine dimineaţă?
— Nătărăule! La patru dimineaţă, mă voi înapoia.
— Juri!
— Pe Maica Domnului. Ne-am înţeles! Mă laşi s-o şterg la sănătoasa?
— Dar tu îmi dai celălalt taler?
— Păşind bordul!
— Aşadar te îmbogăţişi aşa dintr-o dată?
— Puiculiţa mea, înţelegi...?
Marinarul se îndepărtă, lăsând santinela mirată şi întâlni pe Scalabrino nemişcat la piciorul marelui catarg.
— Ce-a fost mai greu s-a făcut! şopti el.
— Nu te îngriji de rest, spuse Scalabrino. Santinela...?
— Nu va spune nimic.
— Bun. Poţi să mă laşi aici.
— Ah! Aşa! Cunoşti deci corabia?
— Da...
— Şi, fără indiscreţie, ce vrei să faci?... Să vedem... Vreo lovitură de pumnal vreunui şef?... Trebuie că ai fost marinar pe vreo corabie.
— Ei bine, este adevărat! spuse Scalabrino. Am servit odinioară. Un ofiţer m-a pus pe nedrept în lanţuri şi m-a biciuit. Am aflat că acum este la bordul amiralului.
— Bun, bun, te înţeleg... dar aş fi spânzurat la vintrela mare, eu unul, dacă s-ar şti...
— Deoarece fugi... Eşti bogat acum.

— Este adevărat. Haide, reuşită bună!… Eu de asemenea, am fost biciuit şi pus în lanţuri şi cu ţara aş vrea să mă răzbun… Dar n-am curajul dumitale… Reuşită bună, camarade…

— Mulţumesc!

Marinarul se întoarse la santinelă şi-i întinse talerul.

— Treci! Dar să fii aici la patru… fără ca să te dau lipsă toată noaptea…

— Fii liniştit! spuse marinarul încălecând bordul şi se lăsă să alunece de-a lungul funiei până la luntre, care plecă imediat gonind spre chei.

La mijlocul rondei încrucişă o corabie mare, care foarte cu greu se îndrepta spre vasul-amiral.

Scalabrino, rămas singur se apropie de marea deschizătură centrală din interiorul vasului.

Se plecă şi ascultă o clipă…

Interiorul vasului era întunecos, tăcut…

Scalabrino ridică ochii spre cer şi privi o clipă stelele ce licăreau acolo sus, apoi încetişor, se vârî într-o parte a vasului-amiral.

Corabia pe care o arătarăm se încrucişa la mijlocul drumului cu cea a marinarului fugar şi ajunse cu repeziciune vasul-amiral.

Acela care o conducea strigă atunci pe oamenii corăbiei.

Se auziră alergări încoace şi încolo pe punte.

Un ofiţer întrebă pe cel din barcă. Şi după răspunsurile ce-i fură date, o scară fu aruncată.

Atunci, pe când vâslaşul şi stăpânul rămâneau la locul lor, un om apucă scara, părăsi luntrea şi începu să urce cu o iuţeală ce dovedea nu numai dibăcia dar şi puterea şi voinţa sa.

— Duceţi-mă la amiral, spuse acest bărbat, cu un ton scurt, punând piciorul pe puntea vasului-amiral.

Ofiţerul înţelese, nici vorbă, că acest necunoscut avea dreptul să-i dea porunci, căci nu făcu nici o împotrivire, îl duse la turela din spate, bătu la o uşă şi dispăru.

Uşa se deschise şi se închise numaidecât după necunoscut.

Dar cât de repede se făcu această mişcare, cât de puţin durară razele luminii venite din interior, ofiţerul avu timp să zărească faţa vizitatorului.

— Căpitanul-general! şopti el. Drace! se apropie momentul…

Era într-adevăr Altieri…

El stătu vreo douăzeci de minute în camera amiralului, apoi ieşi întovărăşit de comandantul bordului până la scară şi se înapoie în luntrea lui.

În clipa când să sară marginea vasului, amiralul îi zise:

— Încep manevra într-o clipă.

Cum dispăru Altieri, amiralul adună în camera sa pe ofiţerii de pe bord şi le arătă manevra ce trebuia s-o facă numaidecât şi fără zgomot.

Îndată fură deşteptaţi marinarii şi o ciudată mişcare se produse pe puntea corăbiei, în întuneric, în tăcere, cu picioarele goale, marinarii supunându-se comandanţilor ce le transmiteau cu glasul încet comenzile… Şalupele lăsate în apă mergeau de la vas la ţărm, aducând un odgon lung… apoi ancorele vasului fură schimbate şi peste puţin, uriaşa masă se puse în mişcare, încet, trasă spre chei…

La patru de dimineaţă, vasul-amiral era legat de chei fără ca alte corăbii de război să fi zărit manevra asta…

Pe chei, cele două companii ale lui Altieri, cea de arcaşi şi aceea de puşcaşi, erau aliniate.

Soldaţii începură numaidecât să se îmbrace.

La cinci, această ultimă manevră era terminată.

CAPITOLUL XVIII – Bătrânul doge.

S-a văzut că, cortegiul lui Foscari se încrucişase cu cortegiul mortuar a lui Dandolo.

Această întâlnire, care impresionase atât pe doge cât şi pe căpitanul-general, nu fusese voită de Leonora.

Numai întâmplarea o făcuse, întâmplarea, ori, mai curând aşezarea ciudată a străzilor Veneţiei.

Într-adevăr, nu erau în Cetatea Apelor decât puţine căi practicabile pe jos pentru o adunare numeroasă şi era aproape de neînlăturat ca cele două cortegii să nu se întâlnească.

Leonora, de altminteri chiar dacă ar fi zărit această întâlnire nu i-ar fi dat nici cea mai mică atenţie.

Dar încetul cu încetul, pe măsură ce înainta, această atenţie fu straşnic atrasă de ceea ce se petrecea lângă dânsa.

Cete, cete străbăteau oraşul tăcut, dar cu o înfăţişare şi atitudine ameninţătoare. Toate casele, toate prăvăliile erau închise. La o oră după întâlnirea cortegiului lui Foscari, mari zvonuri hăuliră de departe, dinspre Lido. Cetele ce le observase Leonora şi care erau tăcute, acum strigau:

— Altieri!… Altieri…!

— Altieri este învingător, se gândea Leonora.

Ce-i pasă ei la urma-urmelor…!

Îşi spusese ei însăşi, că o fi căpitanul-general ori dogele domnitor triumfător, preocupările ei erau cu totul altele…

Zgomotele sporeau în intensitate. Focuri de puşcă izbucneau.

Apoi o puternică detunătură zgudui văzduhul…

Simţi un fel de potolire o clipă.

Apoi zgomotele reîncepură.

Clopotele tuturor bisericilor hăuliră.

Fu un tărăboi de nedescris al unui oraş în răzmeriţă.

Leonora păşi în urma coşciugului tatălui său.

— Altieri este învingător, se gândea ea.

Şi o mai mare grabă de a sfârşi îi veni iarăşi.

Când convoiul mortuar intră în insula Olivolo, neaşteptata linişte o învălui şi o făcu să-şi ridice capul şi să privească în jurul el.

Văzând că în sfârşit a ajuns, zâmbi.

Mormântul lui Dandolo era în spatele Sfintei Maria-Formosa.

Preoţii şi călugării se opriră în faţa micii construcţii împrejmuită cu un grilaj.

Purtătorii intrară singuri.

Afară, în grabă, preoţii recitară rugăciunile, înspăimântaţi de grozavul tărăboi ce mugea în depărtare…

Apoi uşa mormântului fu închisă.

Câteva rude îndepărtate care o însoţiseră pe Leonora se apropiară de dânsa şi-i propuseră s-o ducă la palatul Dandolo.

Ea nu primi, spunând că se va retrage pentru câteva zile în fosta casă Dandolo.

Apoi adăugă:

— În alte vremuri, verilor, ar fi trebuit să-mi îndeplinesc datoria de ospitalitate, oferindu-vă praznicul mortuar. Dar ştiţi ceea ce se petrece, poate… Casa mea este dezorganizată…

Cu grabă primiră ei libertatea ce le-o da Leonora, curioşi să se ducă să vadă ce tulburare ciudată frământa oraşul, în ziua căsătoriei dogelui cu Adriatica.

Ei întâlniră cete ameninţătoare care strigau:

— Altieri! Altieri!

Atunci, Leonora se îndreptă însoţită de doi servitori spre casa Dandolo.

În faţa uşii casei, ea dădu drumul servitorilor care se retraseră la palatul Altieri.

Ea ajunse în casă şi în pragul uşii îl întâlni pe bătrânul Filip, care asculta cu spaimă zgomotele îndepărtate ale bătăliei.

— Dumneavoastră, signora! strigă bătrânul împreunându-şi mâinile.

— Da, eu… Poţi să-mi încredinţezi cheia camerei ce o aveam ca fată mare?

— V-o încredinţez…

— Ei, da, spuse ea cu un zâmbet liniştit şi care tălmăcea idei îngrozitoare, da, deoarece casa nu mai este a noastră…

— O! signora… Scumpă doamnă… Totul e răsturnat de sus şi până jos… Veniţi… Casa este a voastră… O ştiţi bine, fiindcă este a lui.

Leonora tresări puternic, deschise gura ca pentru a răspunde, dar nici o vorbă nu-i ieşi din gură.

Făcu numai un semn cu capul şi intră.

— Iată cheia camerei dumneavoastră, doamnă, spuse bătrânul Filip. A fost respectată şi nimic n-a fost schimbat aici.

— Mulţumesc, rosti ea slab.

O clipă privi în jurul ei, umplându-şi ochii cu acest decor ce-i înconjura fericirea odinioară.

Bătrânul înţelese, nici vorbă, că ceva neobişnuit şi solemn se întâmpla în sufletul stăpânei sale.

O privi cu nelinişte, fără a spune o vorbă.

O văzu că urcă încet scara de lemn şi se afundă în întuneric ca o nălucă ce dispare.

Cu fruntea încreţită sub sforţarea adâncii sale gândiri, bătrânul Filip începu să chibzuiască, comparând, combinând, căutând rezultatul final al acestei disperări, ce-o citise pe faţa Leonorei.

Deodată exclamă, ca şi cum ar fi ghicit:

— Întâmple-se orice! murmură el. Dar numai el poate…

Şi începu să alerge din răsputeri spre cedrul cel mare, care se afla în mijlocul grădinii.

Zece minute mai apoi, se întoarse aducând cu sine pe dogele Candiano scoţându-l din bolta unde în ziua bătăliei, Roland îl silise să coboare.

Îl aşează în sufragerie.

— Aşteptaţi-mă, înălţime, spuse el…

Orbul nepăsător, îl lăsă să facă ce-o vrea.

Bătrânul Filip urcă repede scara. Bătu la uşa Leonorei, având grijă să strige:

— Eu sunt, doamnă.

Leonora veni să deschidă…

— Ce vrei? întrebă ea încetişor.

În acelaşi timp ascunsese în corsajul ei o sticluţă mică.

Această mişcare nu putu scăpa bătrânului servitor.

El începu să tremure.

— Iată de ce mă temeam! se gândea el.

— Ce vrei? întrebă Leonora iar foarte încetişor.

— Signora! Signora! pentru ce aţi îmbrăcat hainele de fată? strigă bătrânul împreunându-şi mâinile.

— Asta-i ceea ce te nelinişteşte? Ia, o toană…

— Signora! Signora! pentru ce aţi ascuns otrava la sânul vostru?

Ea îşi întoarse capul, şi, pentru a treia oară, întrebă cu aceeaşi linişte:

— Ce vrei…?

— Signora… Este aici jos, în sufragerie un om care vrea să vă vorbească…

— Un om…?

— Da… Cineva pe care îl cunoaşteţi… un nobil moşneag pe care îl iubeaţi odinioară ca pe un tată…

— Ca pe un tată! spuse Leonora înăbuşit.

— Signora! dacă cincizeci de ani de cinstite servicii trecute în casa Dandolo merită o răsplată, dacă n-aţi uitat că am călăuzit cei dintâi paşi ai voştri prin această grădină, că aţi fost totdeauna neclintita mea adoraţie, învoiţi-vă a-l vedea pe acest om care vă aşteaptă…

El stătu cu mâinile împreunate. Două lacrimi curgeau pe obrajii brăzdaţi de bătrâneţe şi supărări.

O puternică emoţie strânse inima Leonorei.

— Fie! spuse ea încet. Să coborâm…

Ce nădăjduia oare bătrânul Filip, târând-o pe Leonora lângă tatăl lui Roland? Surprinsese oare la acest sărman nebun vreo licărire a redeşteptării minţii lui? Se gândea oare că emoţia va face în sufletul tinerei femei o fericită revoluţie?

În momentul când coborau, Leonora întrebă:

— Cine este omul acesta?

— Îl veţi vedea, signora, răspunse Filip alergând.

Ea coborî încet scara. Îşi îmbrăcase costumul ce-l purta în ajunul arestării lui Roland Candiano, costum păstrat nu numai cu grija ce se da pe atunci lucrurilor de folosinţă familiară dar şi cu toată evlavia amintirii. Când Leonora intră în sala de mâncare, văzu un om singur, stând într-un jilţ, cu faţa întoarsă spre lumină. Filip dispăruse.

Leonora înaintă şi recunoscu îndată pe bătrânul doge.

— Tatăl lui Roland! şopti ea.

Şi numaidecât se dădu înapoi cu un fel de spaimă.

— Nu! Ah! Nu! bâlbâia nenorocita femeie. Nu vreau să mă vadă.

Dar de îndată, ea îşi aminti că dogele suferise îngrozitorul chin al orbirii.

Atunci înaintă încetişor şi-l privi pe bătrân. Şi se gândea:

— Cum l-au mai schimbat anii şi nenorocirea… Mi se pare că-l văd încă, aşa cum l-am văzut în seara când a venit aici, chiar în această sală şi m-a luat de mână şi-mi spuse zâmbind: „N-aş putea dori o fată mai frumoasă, nici mai cuminte”… Cât eram de fericită atunci! Cum mai zvâcnea biata mea inimă când el îmi vorbea astfel!… Şi apoi adăugă că fiul său nu vorbea decât despre mine că era parcă nebun şi că trebuia să-l mustre pentru că prea îşi vedea mult de treburi în loc să-şi petreacă timpul, făcându-mi versuri… Îmi spunea toate astea râzând.

Leonora, la această amintire începu a zâmbi.

Cu frumoasa şi calda ei închipuire, reconstituia scena evocată, o retrăia încă o dată şi, ca şi atunci, inima ei bătea foarte tare.

— Ce bun bătrân era!… Când mă duceam la palatul ducal şi mă primea cu tatăl meu la masa lui familiară, nu voia etichetă, el însuşi mă aşeza lângă Roland şi mă certa pentru că-i spuneam domnule, spunându-mi că titlul de tată în gura mea îi părea mult mai frumos. Da, strălucea de bunătate… Cât eram de fericită…!

Şi de data asta, un hohot de plâns îi sfâşie pieptul.

— Acum, s-a isprăvit, murmură ea… trebuie să mor, să mor disperată, singură, fără o privire de dragoste în jurul meu…

— Cine-i acolo?! întrebă deodată bătrânul doge.

El auzi uşorul zgomot al suspinelor şi fără voie întinse mâna înainte.

Leonora rămase nemişcată, tremurând, pierdută.

— Cine-i acolo? reluă bătrânul. Tu eşti Filip…?

Leonora era într-o clipă de emoţie supremă când se întrevede o viaţă anormală, când sufletul se zbate ca o frântură de vas ce-şi pierde direcţia, când inima pare că va izbucni… Avea să se omoare…

Câteva clipe încă şi n-ar mai exista… Amărăciunea morţii era de pe acum în ea. Şi această dorinţă, atât de deplină şi de adânc omenească, de a-şi revărsa deznădejdea puse stăpânire pe dânsa.

Se lăsă să cadă în genunchi, lângă bătrânul Candiano, îi apucă mâna şi sughiţând, dădu libertate durerii să vorbească:

— Aceea care este aici, este o biată fată pe care n-o vedeţi, dar pe care aţi văzut-o adesea odinioară, domnule doge… Vă mai amintiţi de Leonora Dandolo? Vă amintiţi cum mai licăreau ochii voştri şi vă creştea inima când ea vă întindea fruntea? Vă amintiţi că într-o zi i-aţi spus: „Această copilă este făcută pentru fericire”. Ei bine, domnule doge, nenorocita care plânge la picioarele voastre, este Leonora Dandolo.

— Cine îmi spune doge?… Mai sunt încă doge?… Eu!… Ce plăcere…!

Leonora nu auzi aceste vorbe ale nebunului, îşi continua plângerea, printre suspine:

— O, tată! Nu ştiţi grozava nenorocire care s-a abătut asupra mea. Vi s-au orbit sărmanii voştri ochi… Mie, da, mi-a orbit sufletul… Vi s-au ars pleoapele… Mie, mi-a ars inima şi mi-a interzis a iubi… Nu ştiţi ce chin cumplit e ăsta! A iubi din tot sufletul şi să ştii că el mă dispreţuieşte, fără să-i pot dovedi că sunt vrednică de dânsul. Singura mea vină a fost

că am vrut să-l scap pe tata… O! domnule doge, asta-i prea mare nedreptate! Mă duc să mă omor şi înainte de a porni pe calea veşniciei, vreau să vă spun nevinovăţia mea şi să recurg la judecata voastră!

Bătrânul se îngălbeni. Mâinile sale tremurau uşor. El şopti:

— Cine plânge oare aşa?… Cine a suferit îndeajuns pentru ca atari accente să poată sfâşia urechile omeneşti?

— Leonora, domnule doge, Leonora voastră! aceea pe care o numeaţi „mica voastră Leonora…”! Leonora Dandolo… Aţi uitat?… Ce! iarăşi această durere, atunci când aşteptam, pentru a muri, binecuvântarea ce trebuia să cadă de pe buzele voastre!

— Leonora!… Leonora Dandolo! şopti nebunul bâjbâind în bezna veşniciei ochilor săi. Mi se pare într-adevăr, da!… O fată frumoasă… frumoasă şi cuminte… Da… Trebuie s-o fi cunoscut. Şi spui că Leonora Dandolo a suferit mult…?

Nenorocita avu un strigăt de deznădejde nebună:

— Spun că ea sângeră la picioarele voastre şi că moare! Iată ceea ce am zis, domnule doge! Am zis că cerul şi pământul sunt prăpăstii de nedreptate, fiindcă nevinovaţii pot fi osândiţi cum am fost eu, fiindcă frumoasă, tânără, plină de viaţă, sunt împinsă la moarte prin crima altora.

— Leonora Dandolo! murmură bătrânul cu un glas ciudat. Aşteaptă… nu venea ea odinioară, e mult de atunci, mult timp… într-un palat… lângă un canal… un palat plin de oameni mândri…?

— Palatul vostru, domnule doge!… Ce veţi fi suferit şi dumneavoastră până într-atât că v-aţi pierdut memoria!… Ah! blestemaţi fie făptaşii atâtor nenorociri…!

— E prea târziu pentru a-i blestema! mormăi un glas aspru, răguşit, gâfâitor.

Leonora se ridică dintr-o săritură şi se întoarse. Altieri era în faţa ei!

Da, era Altieri, prăfuit, sfâşiat, cu faţa însângerată, grozavă, ochii cuprinşi de spasme, cu părul vâlvoi, cu

muşchii feţei încordaţi prin înspăimântătoarea patimă dezlănţuită. Făcu un pas spre Leonora.

— Vrei să mori? mugi el. Vino! Să murim împreună. Dar înainte de a muri, va trebui să te îmbrăţişez… Vei fi a mea…

Leonora se dădu înapoi.

Dându-se înapoi, ea se izbi de bătrânul doge, care se sculă deodată în picioare şi o apucă în braţele sale.

— O, tatăl meu! strigă ea, vreau să mor… dar nu să îndur ruşinea de a muri cu el… Ocroteşte-mă! Apără-mă! Deşteaptă-te, domnule doge!… Sări în ajutorul meu…!

CAPITOLUL XIX – Triumful lui Foscari.

Cortegiul dogelui Foscari, în clipa când s-a oprit din cauza cortegiului mortuar a lui Dandolo, îşi reluă drumul spre cheiul Udo.

Pe măsură ce înainta, Foscari simţea tainice nelinişti ridicându-se în el.

În apropierea palatului ducal, în piaţa San-Marc se auzeau multe strigăte în cinstea sa, fie că Guido Gennaro aşezase acolo un mai mare număr de oameni, fie că, curioşii, neavând cunoştinţă de cele ce se pregăteau, se aşezaseră mai cu deosebire în această piaţă.

Dar, o mulţime indiferentă este totdeauna gata să aclame spectacolul unui cortegiu bogat, în care forfotesc costumele, unde răsună fanfarele, unde strălucesc armurile.

Poporul înflăcărat striga deci: „Trăiască Foscari” fără să ştie pentru ce şi numai pentru că trebuia în orice chip să traducă emoţia ce punea în el spectacolul.

Dar puţin câte puţin, fără să ţină seama de toate clopotele bisericilor care sunau, fără să ţină seamă de fanfarele crainicilor, fără acest zgomot înăbuşit care se ridica din mulţimea foarte mare, dogele se simţea învăluit de o nelinişte, plină de ameninţări.

Şi asta dură până în clipa întâlnirii celor două cortegii.

Cu începere din acest loc, liniştea începu să fie iar întreruptă de strigăte.

Dar dacă se auzea încă „Foscari! Foscari!”, strigătele în onoarea lui Altieri le întreceau pe celelalte.

— Trăiască generalul! Trăiască izbăvitorul republicii!

În unele străzi, partizanii lui Foscari şi partizanii lui Altieri se şi încăieraseră ameninţându-se… Sângele curgea gârlă…

Atunci ca şi astăzi, poporului îi plăcea să se bată pentru placul unui stăpân. Altieri mergea alături de Foscari care nu-l slăbea din ochi. În picioare, căpitanul-general se aşezase la trei paşi în urma dogelui, din respect spunea el. Dar dogele cu nemărginită voinţă de a-l onora pe căpitanul-general îl rugă să meargă lângă dânsul.

Cum strigătele „Trăiască Altieri!” se înmulţeau, dogele zise:

— Mi se pare că te aclamă foarte tare.

— Domnule, răspunse Altieri, poporul se înşeală câteodată.

Cum se apropiau de chei, Foscari se întoarse şi îl văzu pe Guido Gennaro, care, neclintit în rolul său de uşier, continua a-i duce mantaua.

Îi făcu semn să se apropie. Pe nesimţite, uşierul părăsi locul şi fu aproape lângă doge. De altfel în clipa aceea, eticheta de ceremonie părea în chip ciudat părăsită.

Rândurile erau rupte. În cortegiu chiar, mulţi ofiţeri nerăbdători să înceapă bătaia, îmbărbătau bandele ce strigau pentru Altieri.

Halebardierii elveţieni se împotriveau totuşi cu tărie îmbrâncelii din ce în ce mai puternică a mulţimii. Erau îngrămădiţi în jurul grupului unde Foscari şi Altieri erau la mijloc şi din când în când încrucişau baltagele lor contra răzvrătiţilor, care atunci se dădeau înapoi cu mare zgomot.

Guido Gennaro se alipi lângă doge.

— Ei bine, spuse acesta, nu fără amărăciune, îmi spui mereu că voi reintra învingător în palat?

— Da, măria ta, răspund cu viaţa mea, dacă rămâneţi până la capăt cu un asemenea minunat sânge rece.

— Pe viaţa dumitale?

— Pe viaţa mea! repetă cu îndrăzneală Gennaro, care în sine îşi spunea:

— Nu dau nici un taler pe coroana lui Foscari şi nici o monedă pe pielea lui.

Foscari reîncepu:

— Cele două companii ale lui Altieri?

— Sunt îmbarcate pe vasul-amiral. Totul merge bine de partea asta.

— Dar dacă încearcă debarcarea?

— E cu neputinţă! Vasul-amiral este la opt ori zece metri de chei şi dacă încearcă vreo mişcare va fi scufundat.

— Răspunzi?

— Pe viaţa mea! spuse Gennaro pentru a treia oară.

În acea clipă cortegiul ieşea pe chei.

Aici mulţimea urla, mai numeroasă, dezmăţată, întărâtată. Un strigăt de nemărginită ură şi blesteme îl întâmpină pe Foscari. Vânăt, dogele aruncă o privire hotărâtoare asupra radei pentru a se încredinţa că vasul-amiral era bine supravegheat.

Un strigăt de furie, de mânie şi de deznădejde izbucni de pe buzele sale. Vedea vasul legat de chei, de care îl lega o punte mare de scândură.

Şi pe puntea vasului neagră de lume, cele două companii ale lui Altieri îşi mişcau armele.

— Domnule, spuse Altieri cu un glas răsunător de ironie şi triumf, am voit să vă scutim de osteneala de a vă duce până la vasul-amiral. A venit el la domnia-voastră…

— Trădare! Trădare! urlă Foscari, care cu un gest nebunesc îşi trase pumnalul.

În timp ce Foscari, Altieri, tot clerul Veneţiei, dregătorii statului, în timp ce cortegiul înainta spre cheiuri, ciudate mişcări se îndeplineau în tăcere.

Treptat şi pe măsură ce cortegiul depăşise punctul de căpetenie, fie vreun pod, fie vreo răspântie, acest punct era numaidecât ocupat de o bandă.

Fiecare din aceste cete care luau astfel poziţie şi păreau să aibă ca obiectiv să taie orice retragere spre palatul ducal, se alcătuiau din oameni necunoscuţi Veneţiei, care purtau un veşmânt ce le lăsa libere toate mişcările, purtau o cuirasă de piele roşie. Astfel că poporul îi numi pe loc: pavezele roşii. Aceşti oameni erau înarmaţi temeinic, având fiecare din ei, afară de pumnale, o durdă bună şi un pistol.

Aceste bande erau din ce în ce mai puternice, pe măsură ce punctul unde se aşezau, era mai apropiat de palatul ducal. Nu se compuneau decât din câte cincisprezece inşi spre Lido şi în sfârşit prin vecinătăţile San-Marc-ului erau trei ce se compuneau fiecare din câte o sută de inşi.

În piaţă se orânduiseră în tăcere cinci sute de luptători.

În acelaşi timp o puternică ceată de trei sute de oameni mergea spre palatul ducal, dezarmau într-o clipă pe cei patruzeci de elveţieni ce fuseseră lăsaţi acolo şi ocupau numaidecât sala dogilor.

Atunci cinci dintre aceşti oameni intrară în sala de şedinţe a tribunalului secret. Toate acestea se făcuseră cu o repeziciune, cu o îndrăzneală şi un tot laolaltă ce dovedeau două lucruri: mai întâi că aceşti oameni erau hotărâţi să moară pe loc; apoi că mişcarea combinată fusese îndelung studiată.

Aceste cete erau acelea ale lui Roland.

Planul lui era de o nespusă simplitate: să-i lase pe Altieri şi Foscari să-şi cadă în palmă pe cheiurile Lido, să se nimicească sau cel puţin să se slăbească unul pe altul…

Apoi când învingătorul, oricare ar fi fost el, de va căuta să se înapoieze la palatul ducal, să-l atace la rândul său prin atacuri din ce în ce mai furioase şi dacă ar ajunge până în piaţa San-Marc, să dea lupta în acest loc. Roland Candiano însuşi, escortat de cinci sau şase dintre prietenii săi care îl urmau de la distanţă, se arătă în oraş de îndată ce Foscari şi Altieri ajunseră la Lido. Îmbrăcase costumul ce-l purta odinioară, înainte de a fi arestat. Nici o deghizare nu-i ascundea faţa bărbătească pe care era întipărită o ciudată

îndrăzneală, învăluită de melancolie. Drept orice armă avea la coapsă sabia de paradă.

Roland ieşise dintr-o casă din vecinătatea Lido-ului şi se îndrepta spre palatul ducal.

Nu vorbea mulţimii şi mergea cu capul sus, cu un pas sigur, ca un om ce se înapoiază acasă după o îndelungă călătorie.

O femeie din popor îl recunoscu cea dintâi. Ea îl arătă câtorva cumetre, pe care curiozitate le mânase afară. Aceste femei începură a-l urmări strigând:

— Este Roland Candiano!… Roland cel Puternic!

Atunci acest nume se răspândi ca o dâră de fum.

— Roland Candiano! Roland cel Puternic…!

După un sfert de oră, Roland avea în juru-i o mulţime înnebunită care-i întindea mâinile. Tinerele fete cărora li se povestise povestea dragostei lui cu Leonora, plângeau.

Bătrânii marinari, luntraşii ce-l plimbaseră odinioară pe mare şi cu care bătuse ades palma şi le dase pumni de aur, plângeau cu hohote şi spuneau:

— Veneţia este izbăvită! Iată-l pe Roland cel Puternic!

Miile de mâini se întindeau spre dânsul. Se zdrobeau, se înăbuşeau în jurul lui. Şi totuşi calea palatului ducal îi rămânea liberă. Strigăte de bucurie furioasă se înălţau din aceste piepturi gâfâitoare.

Departe, pe Lido, izbucneau focuri de puşti, bătălia mugea. Şi oamenii se îmbulzeau în bisericile ce le găseau în cale şi începeau să sune alarma. Roland ajunse la o răspântie.

Într-o clipă, cu ajutorul unor butoaie goale pe care se aşează o uşă care fusese smulsă din ţâţâni, se improviza o tribună. Sute de braţe se întinseră spre el. Fu înşfăcat şi dus la tribuna improvizată.

— Vorbeşte! Vorbeşte!… strigau femeile.

— Scapă-ne! Al nostru fii, Roland! urlau bărbaţii.

Şi cum el făcu un semn, o groaznică tăcere pluti deodată asupra acestei mulţimi.

Cu o voce puternică, Roland întrebă:

— Vreţi robia sau libertatea?

Fu un freamăt, un urlet de nedescris.

— Libertate! Libertate!

— Vreţi să-mi încredinţaţi mie paza libertăţii voastre?

Şi gălăgia se înteţi mai furioasă, mai intensă:

— Da, da, Roland! Roland cel puternic!… Dogele norodului…!

Roland făcu semn că primeşte ceea ce voia poporul.

Aşa se încheie, în zvonul răzmeriţei, între zgomotele luptelor, învoiala dintre Roland Candiano şi poporul Veneţiei. Roland coborî de la tribună şi continuă să meargă spre palatul ducal.

Iată acum ce se petrecea între pereţii vasului-amiral în clipa când Foscari şi cortegiul său dădeau pe cheiurile Lido.

În clipa când Scalabrino începu a coborî scara magaziei celei mari, dormeau toţi pe vas.

Ora când trebuia să pună la curent pe marinari cu cele ce aveau să se întâmple încă nu venise pentru amiralul flotei.

Deci Scalabrino putu coborî fără a fi văzut de cineva. Coborî cele două punţi şi se văzu în sfârşit în cea din urmă, care-l despărţea de magazie.

Aici, sigur că n-o să vină nimeni să-l caute, îşi scoase din hainele de marinar un mic felinar orb şi-l prinse.

Apoi căută o gaură ce i-ar putea îngădui să coboare în magazie. Asta era la mijlocul punţii, printr-un oblon ermetic închis cu capac, legat prin nişte balamale zdravene.

Scalabrino privi în juru-i şi într-un colţ zări o pârghie de fier. Cu acest drug făcu să sară balamalele. Apoi ridică imediat capacul şi puse imediat piciorul pe prima treaptă de fier, când auzi deasupra capului o stranie mişcare pe vas.

Se opri scurt şi ciuli urechea.

Auzi zvonuri înăbuşite, scârţiituri de lanţuri, porunci date cu voce înăbuşită. Atunci închise la loc capacul, stinse felinarul şi urcă la etaj. Acolo ascultă iarăşi, nemişcat, cu mintea încordată încercând a înţelege ce se petrecea.

Nişte voci ajunseră până la dânsul. O legănare mai pronunţată a corăbiei îi arătă că ancorele fuseseră ridicate.

După o oră de aşteptare în beznă, Scalabrino zâmbi.

Înţelesese…

Atunci ajunse la oblonul din podul magaziei şi de astă dată înaintă fără şovăire.

Fundul magaziei era despărţit în două compartimente.

Acela ce se întindea sub proră conţinea ghiulele de fier, gloanţe de archebuze, suliţi, săbii… Cel care se întindea sub pupă conţinea pulbere pusă în vreo cincisprezece butoaie. Fiecare din aceste camere erau închise printr-o uşă solidă.

Cu drugul lui de fier, Scalabrino făcu să sară broaştele celor două uşi. El vizită cele două compartimente.

Era cam palid, dar părea foarte liniştit.

Trebuia să lucreze fără a se grăbi, metodic şi cu precizie.

Începu prin a apropia butoaiele unul de altul.

Apoi făcu în butoiul central o tăietură cu pumnalul său.

Puţină pulbere se scurse din butoi.

Scalabrino introduse atunci în tăietură capătul unui fitil ce-l scoase din săculeţul lui de marinar.

Fitilul era destul de lung.

— Ar trebui aproape un minut, socoti el.

Atunci puse felinarul lui orb lângă capătul fitilului rămas afară şi îl deschise.

Apoi se aşeză în genunchi.

Şi… aşteptă.

Deodată, sus pe punte, hăuliră nişte strigăte.

Se scurseră câteva clipe.

Scalabrino, în genunchi, cu felinarul lui deschis în mână asculta.

Strigătele amuţiră deodată şi ordine scurte răsunară:

— Înainte! La uscat! La uscat…!

Atunci, el apucă capătul fitilului şi-l puse la flacăra felinarului său.

Fitilul începu a scăpăra şi a se răsuci ca un şarpe de foc.

Scalabrino se ridică, lăsând acolo felinarul.

— I-am jurat că nu mă voi omorî, şopti el.

Şi cu un pas liniştit, fără a se grăbi, începu să se urce.

— Trădare! Trădare! mugi Foscari zărind vasul-amiral odgonit la chei.

În acelaşi timp, el se întoarse spre Guido Gennaro şi-i dădu o lovitură furioasă de pumnal în piept.

Gennaro căzu strigând:

— Sunt mort!

Şi cu faţa la pământ, nici nu se mai mişcă.

Dar dacă cineva ar fi avut curiozitatea să se apropie de el cât mai mult, l-ar fi putut auzi ce şoptea:

— Hotărât, meşterul Molina este cel dintâi armurier din lume, zalele lui sunt capodopere.

Şi acest curios ar fi văzut că mortul întredeschise un ochi în felul pisicilor şi privea ce se petrece în jurul lui.

La strigătul lui Foscari, Altieri şi conjuraţii îşi trăseseră săbiile.

— Ajutor, elveţieni! urlă dogele. Ajutor, senatori! se sugrumă legea, se ucide libertatea.

— Nu, urlă Altieri din parte-i, numai pe dumneata vor să te omoare dacă nu vrei să te predai… Predă-te, Foscari!

Dogele aruncă în jurul lui ochii însângeraţi. Văzu conjuraţii că se năpustesc asupra elveţienilor care se ţinură bine.

— Curaj! Curaj! le strigă el aruncându-se în mijlocul lor.

Cele două cete, faţă în faţă, se aruncară una asupra alteia: focuri de pistol, împuşcături, urlete de furie, gemetele răniţilor se ciocniră, formând o învălmăşeală de zgomote ciudate şi îngrozitoare.

— Coborâţi pe uscat! mugi Altieri făcând semn celor două companii ale lui.

— Sunt pierdut! mormăi dogele.

De sus din vasul-amiral, strigăte răsunară, strigătele lui Altieri şi soldaţii săi năvăleau pe puntea de scânduri.

În acea clipă, o detunătură nemaiauzită zgudui văzduhul. Şi vasul-amiral se desfăcu ca un vulcan.

O nemărginită coloană de flăcări se ridică ca un negru perete de fum, drept în sus.

Apoi o ploaie de foc, rămăşiţe îmbrăţişate, membre desfăcute începură să cadă în mare şi pe chei.

O clipă de înspăimântătoare încremenire opri înfocata bătălie.

Apoi se făcu o tăcere mormântală.

Vasul-amiral dispăruse şi cu el cele două companii ale lui Altieri şi cea mai mare parte a conjuraţilor ce se îmbarcaseră.

Atunci se auzi un urlet sălbatic.

Şi Foscari, ridicând sabia, beat de bucurie, se grăbi încurajând nu numai pe elveţieni, dar pe toţi patricienii care până în clipa aceea şovăiseră.

Fu un măcel îngrozitor.

În câteva clipe, două sute de leşuri acopereau pământul.

Altieri cu vreo zece dintre prietenii săi încă se mai lupta, când un elveţian cât toate zilele de mare îi sfărâmă sabia cu o lovitură de baltag.

Atunci aruncă spre Foscari o privire de nebunie.

Îşi prinse părul cu mâinile şi un jalnic hohot de plâns îi izbucni, dintre buzele umflate.

— Să-l aresteze! mugi dogele învingător.

Dintr-o săritură Altieri se smulse şi pieri din văzul lui.

Fu văzut fugind, pierind la cotitura unei ulicioare şi dogele în beţia triumfului, ordonă să pună să-l urmărească.

— La palatul ducal! strigă el.

CAPITOLUL XX – Pe Puntea Suspinelor.

Şi cum mulţimea de senatori şi de patricieni se punea în mişcare, salutându-l pe Foscari, acesta începu să întrebe:

— Se sună alarma! Pentru ce se sună alarma?

— La palat! La palat! îi strigară câţiva senatori.

— Se strigă colo jos… Pentru ce aceste strigăte…?

Totuşi, porni din nou.

În bătălie căzuseră o sută cincizeci de elveţieni. Dar mai avea încă în jurul lui o putere impunătoare.

În jurul lui se striga: Foscari! Foscari…!

În depărtare clopotele hăuleau, mugeau mereu şi răsunau înăbuşit în mintea dogelui.

După o oră de mers încet, înaintând trei paşi pentru a se retrage doi, mers oprit în fiecare clipă de cetele poporului, Foscari ajunse la răspântia de la Croce, îngustă ramificare de mai multe străzi.

— Să o luăm pe canal, îi zise unul din Sfatul celor Zece.

— Nu! răspunse dogele, poporul ar crede că mi-e frică de el!

Dar, din răspântie, izbucni deodată o împuşcătură.

Cincisprezece oameni aşezaţi în linie de bătaie, cincisprezece necunoscuţi, descărcaseră împreună durdele lor şi se retraseră numaidecât în direcţia palatului ducal, strigând:

— Libertate! Libertate!

— Candiano! Roland Candiano! răspundea glasul poporului.

— Roland Candiano, murmură Foscari întorcându-se.

Împuşcătura omorâse trei oameni şi rănise alţii.

— Înainte! strigă căpitanul elveţienilor.

Şi înaintară. Dar mulţimea striga acum:

— Candiano! Candiano…!

Şi la distanţă regulată se ciocneau de cete din ce în ce mai numeroase, care trăgeau focuri şi se retrăgeau strigând:

— Libertate! Libertate…!

Din case, femeile de la toate ferestrele, strigau:

— Libertate! Candiano!

Din înaltul acoperişurilor, o mulţime de proiectile cădeau asupra cortegiului dogelui, oale de flori, ţigle, lespezi de caldarâm.

Galben de mânie, Foscari înainta. La fiecare pas, vedea cum cade unul din ai lui. Şi strigătele se făceau mai puternice, învăluind cu un îngrozitor vârtej ecoul:

— Libertate! Libertate…!

Strigăte ameninţătoare îl înnebuneau.

Vorba înflăcărată îl pălmuia.

Libertate!… Mai bine să audă strigătul de moarte…

Libertate! Asta îl biciuia ca o insultă grozavă…

— Libertate! Libertate…!

— Robi mizerabili! urlau senatorii.

— La moarte! La moarte! răspundeau soldaţii.

— Răzvrătiţi! tună dogele.

— Libertate! Libertate…!

Era poporul Veneţiei care se exalta, se îmbăta de strigătul său, era strigătul străvechi de veacuri care timp de atâtea secole au muncit pentru bogaţi, au produs pentru cei care nu făceau nimic şi au zămislit în durere patrimoniul omenesc ce-l împărţeau corbii spurcaţi.

— Libertate! Libertate…!

Era un aşa urlet, o aşa bucurie se dezlănţuise, că sufletul lui Foscari, senatorilor, funcţionarilor, patricienilor, preoţilor, soldaţilor, tremura din fundul lui.

Şi aceasta se transmitea ca un val de ocean care demontează violent epavele, acela care îi făcea să tremure cum tremură arborii în furtună…

— Libertate! Libertate…!

Cortegiul în dezordine, haine în dezordine, feţe cenuşii, priveau în mulţime.

Cortegiul împins înainta spre piaţa San-Marc.

— În sfârşit la palat!… strigă dogele, nebun de furie şi de ciudă.

În acel timp, o trupă de peste opt sute de oameni înainta.

Candiano era în fruntea ei. El avea în teacă sabia sa de paradă. Şi ceea ce se auzea părea un răcnet scos de mii de lei. Aceasta a fost în Veneţia, o aclamaţie care părea a zdruncina lumea din vechile-i temelii.

— Libertate!… Libertate!… Libertate…!

Dogele privi în jurul lui şi observă că mulţi din senatori fugiseră. Lângă el nu avea decât 50 de elveţieni, membrii clerului fugiseră, singurii trei membrii din Consiliul celor

Zece se ţineau tari. Această mică trupă se găsea înconjurată din toate părţile de oamenii lui Candiano.

Foscari îl văzu venind pe Candiano ca şi cum ar fi văzut venind moartea. Sabia îi scăpă din mână. Acesta a fost ca un semnal de demobilizare. Elveţienii aruncară armele.

Un minut apoi, Roland şi Foscari erau faţă în faţă.

Foscari livid, cu ochii holbaţi, imobili, murmura cuvintele pe care le-a citit în scrisoarea Aretinului, asupra morţii lui Jean de Medicis:

— Iată judecătorul care vine…

— Foscari, zise Roland întrebuinţând termenii de care s-a folosit dogele contra lui cu nouă ani în urmă. Foscari, eu te declar trădător şi rebel şi te arestez.

Foscari trase pumnalul voind să se lovească, douăzeci de braţe s-au întins imediat şi l-au dezarmat.

Câteva minute mai târziu el era păzit în palatul ducal.

În momentul când el a început să urce scara uriaşilor şi-a scos coroana şi a aruncat-o la pământ cu un gest violent, acelaşi gest pe care l-a văzut la bătrânul Candiano în noaptea teribilei conspiraţii.

În jur marile rafale de aclamaţii purtau până departe numele lui Roland.

Roland, palid şi calm, da ordine pentru păzirea principalelor puncte ale Veneţiei. O sută de patricieni care l-au primit cu răceală, au fost lăsaţi în voia lor. Cei care au rămas din senatori, au făcut act de supunere.

Aşa a fost această revoluţie, care s-a terminat în câteva ore şi care fu asemănătoare tuturor revoluţiilor din Veneţia, a acelora în care poporul juca marele rol.

Când diversele ordine ale lui Roland se îndeplineau, când toate hârtiile erau sechestrate în palat, când uşile închisorilor au fost deschise înaintea prizonierilor care erau purtaţi în triumf, când petreceri se improvizau în iluminaţia canalelor, Roland mergea spre Puntea Suspinelor.

O puternică emoţie cuprinse inima sa.

El era doge, inamicii săi au căzut unul după altul.

Dar toate acestea îi redau lui bucuria pierdută… iubirea… Leonora…!

— Ce s-a întâmplat cu ea!… Cum va suporta ea lovitura care a atins omul pe care ea l-a ales…!

El atinse puntea. Era urmat de principalii camarazi de la munte care toţi cunoşteau istoria sa şi rolul jucat de Foscari. Ei erau gravi ca judecătorii care vor să îndeplinească o faptă teribilă şi necesară. Foscari era legat pe scaunul de piatră, teribilul scaun unde altădată el l-a aşezat pe bătrânul Candiano pentru orbire. Roland merse până lângă el şi zice:

— Foscari, noi suntem aici pentru a te judeca şi a delibera asupra actelor trecute, numai pentru crima pe care ai comis-o asupra dogelui Candiano… Cât despre mine, eu te iert.

Trebuie pentru câteva momente să ne înapoiem în palatul Aretinului. Acolo totul era închis.

Parcă revoluţia nu ar fi avut alt scop decât să-l înspăimânte pe jupân Petru. Postat în centrul palatului său, încuiat cu triple zăvoare, Aretinul tremura, gemea, asuda şi blestema.

El era neconsolat de a avea împrejurul lui Aretinele sale, care toate se postaseră la fereastră şi cu toate injuriile apocaliptice ale lui jupân Petru, ele voiau să privească. Singur un valet de încredere, a ascultat ordinul de a se plasa în spatele uşii armat cu pistoale şi archebuze.

— Să-i împuşti până la urmă, pentru a avea eu timp să fug! zise Aretinul.

Valetul său de încredere, Gianetto, acel bătrân marinar pe care Roland l-a postat pe lângă Petru Aretin, Gianetto deci, se căznea zadarnic de a-şi încuraja stăpânul.

În zadar Gianetto îi jura că Veneţia nu a ridicat armele împotriva lui, de cum suna o aclamaţie, Petru se arunca sub pat cu faţa în jos, în timp ce valetul ridica din umeri.

Ah! de data aceasta este sfârşitul, chiar la palat răsunară strigătele.

— Oh, mie! gemu Aretinul, aruncându-se sub pat. Sunt mort! Mort fără înviere.

Răsună o lovitură puternică în uşa camerei.

— Iertare! urlă Aretinul. Eu n-am făcut nimic!

Uşa fu deschisă de Gianetto şi… şi Aretinele intrară în debandadă lovind mâinile şi strigând:

— Candiano! Candiano! Roland Candiano a biruit…!

— Iertare! Iertare! strigă Aretin cu o voce ce-o credea tânguitoare şi care rămânea tunătoare.

— Candiano! Candiano! repetau Aretinele.

— Ce? exclamă Petru.

Şi de dedesubtul patului se ivi capul său speriat aşa că drăguţele fete îl salutară cu un hohot de râs.

— Ticăloaselor! zbieră Aretin, ce aveţi de râs, când am fost în pericol să fiu ucis de o sută de ori!

Aretinele îl liniştiră atunci şi îl ajutară să iasă de sub pat, frecându-l, îmbrăţişându-l şi povestiră în cele din urmă izbânda lui Candiano…

— Scrisoarea! şoptea Aretin lovindu-şi fruntea. Scrisoarea lui Dandolo!… Cum să fac să i-o dau, fără să fiu primejduit a fi omorât!… Ochii săi se opriră asupra lui Gianetto. Îi dădu scrisoarea.

Gianetto plecă alergând. Scalabrino, după ce văzu pus focul în pulberăria vasului-amiral, se urcase pe punte. În învălmăşeală şi dezordine, nimeni nu-i dădu atenţie. De altfel purta haina de marinar al vasului.

Ajunse pe punte în clipa când, răspunzând strigătului lui Altieri, ofiţerii împingeau soldaţii spre puntea de scânduri.

Spre capătul opus al acestei punţi se îndreptă Scalabrino şi-şi făcu loc deschizându-şi cale de trecere cu lovituri de pumn. Această mişcare, o făcea de altfel fără grabă, poate cu nădejdea că nu va avea timp să ajungă la margine.

Totuşi spuse:

— Haide! Pare-se că trebuie să mai trăiesc încă!

Şi încălecând peste marginea vasului se aruncă de sus de pe punte.

Două clipe mai apoi, vasul se desfăcu ca un vulcan.

Scalabrino rămase mai mult de un minut între două ape; manevra îi era cunoscută.

Când ajunse la chei dintr-o aruncătură de ochi văzu că Altieri era pierdut… Îl văzu că fuge…

Şi se repezi în urmărirea lui.

— Ăsta nu-mi va scăpa, se gândi el.

Altieri ajunse alergând la palatul său.

În câteva sărituri, urcă în apartamentul Leonorei, sparse uşa cu o lovitură de picior şi intră în încăpere.

— Plecaţi! Plecaţi! urlă el.

Deodată, îşi aminti că Leonora urmase coşciugul tatălui ei…

Servitorii intrară:

— Unde este signora? urlă el.

— În insula Olivolo, răspunseră ei înspăimântaţi la vederea stăpânului însângerat, deşirat, cu ochii rătăciţi.

Altieri îşi reluă goana deznădăjduită.

Douăzeci de minute mai apoi, ajunse acolo, se repezi în grădină, îl ameţi cu o lovitură de pumn pe bătrânul Filip care-i împiedica drumul şi năvăli în sufragerie.

Leonora, în braţele bătrânului doge, striga:

— Apără-mă, tată! Deşteaptă-te, domnule doge! Ajutor…!

Cu o mişcare silnică şi domoală a nebuniei, bătrânul o înconjură pe Leonora cu un braţ şi întinzându-l pe celălalt înainte, zicea:

— Cine vine aici?… Cine este ucigaşul care face să tremure o astfel de femeie?

— Eu sunt!… Eu, Altieri…!

— Şi ce vrei dumneata?

— Pe nevasta mea…!

— Nevasta dumitale? spuse bătrânul Candiano cu mirarea nesfârşită a unui om ce se deşteaptă dintr-un somn lung.

Da… aceste zdruncinări, aceste strigăte îndepărtate, chemările Leonorei, vocea ei sfâşietoare, atunci când îngenuncheată la picioarele sale, îi spunea nenorocirea ei, emoţiile sale puternice, îndepliniră în sufletul bătrânului o ultimă tulburare, sfârşind prin a-i înapoia mintea pe care vorbele fiului său şi îngrijirile lui Filip începuseră a o trezi.

— Nevasta mea! repetă cu tărie Altieri. Haide, îndărăt bătrâne! Şi mulţumeşte cerului că te apără nebunia ta! Dar de iad! nu te va apăra mult dacă…

Altieri nu putu să spună mai mult. O mână greoaie i se aşeză pe umăr. Se întoarse cu un strigăt de furie…

Scalabrino era în faţa lui.

— Ce vrei? întrebă Altieri cu o voce răguşită.

— Să te omor! spuse Scalabrino.

În acelaşi timp, sări spre o panoplie, scoase două pumnale, aruncă unul la picioarele lui Altieri şi pe celălalt îl păstră în mâna sa. Altieri îl ridică de jos.

Printr-o neaşteptată şi repede mişcare, Scalabrino se şi aşeză între căpitanul-general şi grupul format din Leonora şi Candiano bătrânul.

Fostul doge se aşezase iar în jilţ şi privirea lui goală se aţintea drept înainte, ca şi cum ar fi vrut să însemneze loviturile ce trebuia să se dea.

Leonora, îngenuncheată, îşi ascunse capul între genunchii bătrânului, ca să nu vadă…

Altieri îşi luase pumnalul. Atunci nu-l mai văzu bine pe Scalabrino, cu statura lui uriaşă, cu ochiul său grozav, cu chipul lui liniştit, cu părul său udat pe frunte de apa mării.

Uriaşul era în gardă şi aştepta. Altieri făcu o mişcare neaşteptată, ca pentru a se arunca asupra lui.

Dar această mişcare nu se săvârşi.

Poate că înţelesese că soarta lui era pecetluită.

Poate această înfăţişare fioroasă a lui Scalabrino înecă sufletul său într-o descurajare mortală.

Se întoarse spre Leonora, şi tragic, zguduit de un tremur convulsiv, cu o voce stinsă, zise:

— Eu mor, fii fericită, fiindcă fericirea voastră va fi făcută cu preţul vieţii mele… Dar murind, te blestem… Fii fericită, dar să fii afurisită!

În acelaşi timp, cu o privire de deznădejde, ridicând pumnalul, se lovi cu putere. O clipă mai rămase în picioare, aruncând spre Leonora o privire de ură sălbatică.

Apoi, deodată, învârtindu-se pe călcâie căzu grămadă, fără suflare. Ochii lui rămaseră deschişi şi o ciudată înfăţişare de ameninţare parcă se cristalizase, ca şi cum Altieri mort, ar fi fost încă zguduit de aceleaşi sentimente puternice ce l-au călăuzit în viaţă. Scalabrino aruncă pumnalul său şi se apropie de Leonora îngenuncheată, nimicită…

— Signora, spuse el încetişor, totul s-a sfârşit… sunteţi scăpată…

— Cine eşti dumneata? întrebă bătrânul Candiano.

— Un prieten al înălţimii sale Roland Candiano… Un prieten al signorei… Unul din prietenii domniei-voastre…

— Roland! spuse bătrânul cu o voce în care răsuna o durere, deci o inteligenţă. Roland!… Unde este el!… Unde este fiul meu…?

— Fiul domniei-voastre, exclamă Scalabrino gâfâind. Ziceţi chiar fiul dumneavoastră!… Ştiţi deci! Înţelegeţi deci…!

Două lacrimi se prelinseră încet pe obrajii veştejiţi ai bătrânului doge, care îşi lăsă capul în jos…

— Mai bine ar fi fost pentru mine să nu-mi fi recăpătat niciodată mintea… Îmi aduc aminte, vai!… Şi din memoria mea se înalţă în adâncul nopţii mele ca un zori de ziuă palid, nu văd decât durere, jale şi spaimă… Fiul meu!… Fiul meu! continuă el cu un sughiţ. Nici vorbă, se prăpădeşte în adâncul unei închisori!… Fiul meu!… Roland, Roland, unde eşti…?

Scalabrino veni să-i vorbească, să spună tot ce ştia, fuga, lunga luptă, revoluţia din Veneţia…

În această clipă, doi oameni intrară în sală.

Unul era bătrânul Filip. Celălalt, era Gianetto. Acesta veni drept la Scalabrino şi-i zise:

— Este grabnică nevoie să-l văd pe stăpân…

— Pentru ce…?

— Scrisoarea asta…

— Dă-o încoace.

Scalabrino apucă scrisoarea, scrisoarea scrisă de Aretin sub dictarea lui Dandolo pe patul său de moarte.

O citi dintr-o ochire şi dădu un fel de răcnet…

— Voi doi, spuse el lui Gianetto şi lui Filip, luaţi seama de signora… împiedicaţi-o să iasă… n-o lăsaţi singură…

Apoi, apucând pe bătrânul Candiano de braţ:

— Voiţi să ştiţi unde este fiul vostru? Voiţi să fiţi aproape, să-l vedeţi cu mâinile voastre, cu sărutările voastre… pentru că nu puteţi să-l vedeţi cu ochii?… Ei bine, veniţi cu mine!

— Fiul meu! Fiul meu! gâfâia dogele.

— Veniţi! Veniţi…!

— Tată! nu mă părăsi! ofta Leonora.

— Veniţi! Veniţi! repetă Scalabrino, luându-l pe bătrân, pe când printr-un semn din ochi, recomandă pază bună lui Filip şi lui Gianetto.

Leonora, mereu îngenuncheată, lăsă să-i cadă capul pe jilţ şi, secătuită de puteri, cu natura sa voinică zdrobită, începu să plângă…să plângă un plâns fără de sfârşit…

Filip, cu o putere şi o repeziciune înzecită de emoţie, apucă leşul lui Altieri şi-l duse afară…

CAPITOLUL XXI – Chinul lui Foscari.

Să ne întoarcem acum pe Puntea Suspinelor.

Foscari fusese legat pe scaunul de piatră unde cu nouă ani mai înainte îl legase pe dogele Candiano, pentru a-i aplica groaznicul chin al orbirii.

Dar chiar în acea clipă el nu renunţă la mândria sa.

Privirea lui, întipărită cu o sălbatică expresie de ură, se aţintea asupra lui Candiano. Acea mască de seninătate măreaţă, care de atâta timp îi acoperise înfăţişarea, acea mască căzuse. Acum nu era nevoie să se prefacă, aspra lui firea de ambiţie turbată ieşea în relief.

Mândria stăpânea aceste trăsături puternic accentuate.

Ochiul lui de vultur nu se pleca sub privirile lui Roland. Şi era în înfăţişarea dogelui decăzut, legat, o trufie sălbatică, pe care niciodată n-o avusese în timpul când îşi exercita în Veneţia puterea sa regală.

Dar atitudinea lui Roland, în simplitatea puterii sale senine o întrecea pe aceea a lui Foscari.

— Foscari, zise Roland, vorbele sunt zadarnice. Reprezint aici pe un om pe care, pentru a-ţi mulţumi setea de tiranie, l-ai lovit în plina lui fericire. Sunt aici, fiul lui Candiano, arestat de dumneata, orbit de dumneata, osândit la mizerie, aruncat în nebunie de dumneata. Înţelege-mă! Eu nu sunt tribunal. Sunt un fiu. Ce ai să-mi spui…?

— Că faci bine că-l răzbuni pe tatăl dumitale, spuse Foscari.

— Foscari, te urăsc, într-adevăr, ca pe un om care a făcut nenorocirea unui bătrân nesupărător. Dar voinţa mea este să te fac să înduri ceea ce a îndurat tatăl meu prin dumneata… Foscari, priveşte-mă bine. Faţa mea o vei vedea în nopţile remuşcărilor dumitale… Foscari, peste câteva clipe nu vei mai vedea. Căci trebuie să mergi orb, cum a fost tatăl meu, aruncat pe un drum singuratic, cum a fost tatăl meu, dat pradă batjocurii şi cerşetoriei, cum a fost tatăl meu…!

Foscari simţi un îndelung fior.

O clipă, acest suflet dârz se înmuie. Dar îşi recăpăta numaidecât mândria şi ridică spre Roland o limpede privire plină de ură.

El făcu un semn. Un om se apropie…

— Călăul! şopti Foscari. Adio, lumină a zilei…!

În acea clipă, un strigăt puternic răsună la intrarea punţii, oamenii care îl înconjurau pe Roland se dădură în lături şi un bătrân sprijinit de un uriaş, bătrânul doge Candiano călăuzit de Scalabrino se ivi cu mâinile întinse, tremurând atât de grozav în emoţia lui, cu accente atât de sfâşietoare, încât toţi acei aspri munteni tremurară şi începură a plânge.

Călăul se îndepărtă de Foscari, iar bătrânul strigă:

— Fiul meu! Te aud! Te regăsesc! Fiul meu! Fiul meu…!

O clipă după aceea, Roland, pe jumătate nebun, beat de o bucurie supraomenească, căzu în braţele tatălui său.

Îmbrăţişarea lor fu lungă, întretăiată de vorbe fără şir…

Uitară totul în acel moment. Roland nu se întreba cum de-şi recăpătase tatăl lui judecata. Bătrânul doge nu căuta să afle pentru ce fiul său era stăpân în palatul ducal.

O mână atinse în sfârşit pe Roland de braţ.

Roland se întoarse, trezit parcă dintr-un vis.

Munteanul care-l atinsese, i-l arătă pe Foscari şi-i zise:

— Nu trebuie prelungită agonia lui.

Roland tresări, îl apucă cu tărie de braţ pe tatăl său, îl duse în faţa lui Foscari şi cu o voce gâfâitoare zise:

— Tată, aici este omul care te-a orbit.

— Omul care m-a orbit! spuse înăbuşit bătrânul doge.

— Îţi aminteşti, tată?… Acela care te-a înhăţat în timpul nopţii afurisite…!

— Foscari…!

— Acela care a poruncit să te lege de acest scaun de piatră…

— Foscari…!

— Acela care te-a condamnat la noaptea veşnică…

— Foscari…!

Foscari, de data asta, plecă încet capul şi în lanţurile sale, făcu o mişcare de şovăire instinctivă.

El care nu tremurase sub privirea lui Roland, tremura în faţa acestei priviri goale, căci această groaznică înfăţişare

nimicită, era propria sa înfăţişare, pe care o vedea înainte-i…!

— El este aici, tată, continuă Roland cu un glas care bubuia în accente înăbuşite. El este aici! Spune, tată! Vorbeşte dumneata însuţi! Ce trebuie să fac cu acest om?

— Foscari! repetă orbul întinzând mâinile. Unde este el? Să-l ating, fiule! După bucuria că am pipăit pe acela ce-l iubesc mai mult ca orice în lume… pe tine! Dă-mi bucuria de a-l pipăi pe acela ce-l urăsc mai mult ca orice, pe Foscari.

Roland apucă mâinile tatălui său şi i le aşează pe capul omului înlănţuit.

— Foscari, reluă fostul doge, dumneata eşti? Este bine că eşti aici pe scaunul de piatră unde se leagă trădătorii?

— Da, Candiano, răspunse fostul doge pierdut, cu un glas liniştit şi mândru… Eu sunt… Eu!… pe scaunul de pe Puntea Suspinelor, unde am poruncit eu să te lege pe dumneata.

— Tată! Tată! strigă Roland, rosteşte osânda…!

— Învins, ce aştept de la un suflet de neînvins! spuse Foscari.

— Vorbeşte, tată! Vorbeşte, tată!

— Da, fiul meu! spuse bătrânul Candiano.

Mâinile lui se puseră cu tărie pe capul dogelui învins şi cu un glas măreţ, cu fruntea strălucitor de senină în timp ce adierile necurate ale închisorilor măturau Puntea Suspinelor, îşi mişcă barba albă şi lungul păr argintiu şi rosti:

— Foscari, eu te iert… Haide fiule, şi dacă vei putea, trăieşte în pace cu conştiinţa dumitale!

Atunci, se zice că Foscari şi-a plecat capul şi plânse!

Acest om de fier se văzu învins!… Şi în timp ce-l dezlănţuiau, în timp ce mergea încetişor, încovoiat, cu fruntea gânditoare ca şi cum ar fi întrebat această conştiinţă pe care o evocase vorba bătrânului, Roland se lăsă să cadă în genunchi, îşi lipi buzele de mâinile tremurătoare ale tatălui său, şi îngână:

— O, tată! Eşti mare printre cei mari… Cu asta îmi aminteşti în această zi că cea mai grozavă răzbunare, cea mai sigură şi mai copleşitoare, constă în mărinimia iertării…

EPILOG – Amanţii Veneţiei.

Leonora rămăsese îngenuncheată în sufrageria străvechii case Dandolo, din insula Olivolo. Când bătrânul Candiano plecase cu Scalabrino, ea avu senzaţia că pentru dânsa se sfârşise totul. Supreme şi ucigătoare gânduri se agitară în adâncul său, în bun rămasul ce-l spunea tuturor lucrurilor. Viaţă, cer albastru, visuri de tinereţe, vechea casă unde iubise… Adio tuturor acestora!

Adio zâmbetului încântător al iubirii sale!… Rămas bun, Roland…!

Şi acest nume rezuma, formula sinteza ultimelor sale gânduri. Voia să moară cu acest nume pe buze. Ea îl rostea cu acea înflăcărare şi acea deznădejde ce i se prezentau ei, iarăşi din adâncul iubirii sale. Poate că în această clipă a vieţii sale, când avea deplina conştiinţă despre ceea ce era curat, definitiv sublim în inima ei.

Toată viaţa ei, întreaga sa gândire, tot simţământul inimii sale, totul izvora din dragostea ei.

Ea iubea aşa cum respiri. Nu era decât Roland.

Despărţită de dânsul, viaţă ei devenea o anomalie.

Ce oră înfricoşătoare şi mişcătoare petrecu ea atunci vorbind lui Roland din adâncul sufletului, spunându-i cât suferise şi cât era de deznădăjduită, că nu-l trădase şi că era cu totul credincioasă iubirii sale!… În cele din urmă se ridică. Îi văzu ea pe Gianetto şi bătrânul Filip care o supravegheau?… E probabil că nu văzu decât visul ei de apoi.

— Roland, şopti ea, te iubeam, te iubesc… Rămâi cu bine, Roland.

Duse mâna la haină şi scoase din ea o sticluţă pe care o ascunsese acolo. Ochii ei pe care îi tulbura groaza instinctivă de moarte, se aţintiră pe fereastra larg deschisă, în spaţiul gazos al ceţurilor uşoare. Încă o dată mai şopti ea:

— Roland…!

— Leonora!… strigă de departe, din fundul grădinii o voce aiuritoare, o voce care o făcu să palpite, să tresară din cap până-n picioare ca din pricina unei straşnice zguduiri.

— Roland! repeta ea înnebunită de mii de chinuri, transportată pe neaşteptate într-un domeniu al irealizabilului.

— Leonora! gemu Roland ivindu-se în pragul uşii.

Timp de o îndelungată clipă, lungă cât un veac, rămaseră aşa faţă-n faţă. Nici o lămurire nu fu necesară între dânşii.

Leonora înţelese că Roland ştia totul despre neclintita ei statornicie. Roland înţelese că era iubit precum iubea.

Fu pentru ei una din acele grozave clipe când pare că se opreşte inima în loc, când sufletul intră în neant, când puterile firii vor fi neputincioase să rabde groaznica povară a bucuriei împinsă dincolo de hotarele omeneşti.

Braţele lor se întinseră. Din ochii lor curseră lacrimi amare, arzătoare… Şi aşa, cu braţele întinse unul către altul, şovăitori, ameţiţi, sublimi în iubirea lor, aşa merseră ei, aşa se întâlniră, aşa îşi schimbară într-o convulsivă îmbrăţişare a sufletelor lor, inimile, gândurile lor, iubirea lor…

Şi, ca şi cum toată durerea trecutului s-ar fi refugiat în lacrimile binecuvântate, se priviră atunci şi încetişor, cu un zâmbet destul de dulce, cu un zâmbet extaziat, ei îşi zâmbiră.

Acest zâmbet sfârşeşte povestirea noastră pe care am istorisit-o cât mai bine cu putinţă. Cutezăm a nădăjdui, că cititorul va găsi vreun învăţământ în ea şi că ne-a urmărit fără prea multă neplăcere.

* *

După cinci luni de la întâmplările ce le-am istorisit, se făcu căsătoria Leonorei Dandolo şi a lui Roland Candiano, cu o mare pompă. Printr-o gândire foarte firească ce consta în a înlănţui prezentul de trecut, la punctul unde visul lor de fericire fusese atât de brusc întrerupt, Roland voi ca unirea

lor să fie încununată în ziua de 6 iunie, ziua de aniversare a logodnei lor.

În ajun, Roland Candiano ales doge de popor în ziua de 1 februarie trecut, porunci să se afişeze anunţuri, după făgăduiala sa, că demisionează de la putere şi povăţui poporul Veneţiei să trăiască în libertate.

Vai! Ora libertăţii nu sunase pentru Veneţia.

Timp de un an sau doi, poporul trăi liber şi fără stăpâni. Dar în curând ambiţia, setea de tiranie a unora, stricăciunile altora, trebuiau să scufunde cetatea în noi nenorociri.

Dar asta trece de marginile povestirii noastre…

Să spunem numai că Scalabrino refuzase cu îndărătnicie locul de căpitan-general, asistă pe Roland şi stătu alături de dânsul în timpul ceremoniei căsătoriei. Trebuia de altminteri să-l urmeze în lunga călătorie din Italia şi mai departe, pe care Roland Candiano vroia s-o facă. Aretinul compuse un epitalam pe care-l declară el însuşi strălucit şi glorios ca soarele, de teamă ca auditorii săi să nu se grăbească prea tare în a-l preamări.

Guido Gennaro, la o lună după căderea lui Foscari, se prezentase la palatul ducal şi ceruse să fie reintegrat în slujba lui de şef de poliţie.

— Nu mai există şef de poliţie, i-ar fi spus Roland, dar te numesc în funcţia de a căuta şi semnala pe nenorociţii din mahalalele sărace şi-ţi sporesc leafa.

Într-adevăr, în această întrebuinţare fu folosită averea lui Dandolo, bărbăteşte înapoiată de Aretin. Gennaro primi această nouă funcţie şi desfăşură în aceasta, calităţi ce-l uimiră chiar şi pe dânsul. În ceea ce priveşte serbarea ce urmă după căsătorie şi care fu prezidată de bătrânul Candiano, nici nu mai vorbim de ea. Spunem numai că fu serbarea întregii Veneţii.

Şi când se însera, poporul aiurând îi aclama pe Amanţii Veneţiei, Leonora şi Roland pe scara Uriaşilor în lumina unei ferestre învâlvorate a vechiului palat ducal. Şi gloria

uralelor, în splendorile caselor luminate, în calda beţie a cântărilor ce se înălţau din gondolele pavoazate, în această pulbere de nepipăit a bucuriei sublime ce se ridica din această mulţime îmbătată, fu ca o triumfală apoteoză a Libertăţii, a Statorniciei şi a Iubirii.

SFÂRŞIT